

Jú¹ Chú³² Hi³ Ca³jmú³ Lucas

¹ Hnú² reh² Tíoh³, juóun³² lín³² tsáu² má²ca³jmú³ sí², la³ cun³ hi³ ca³ngí¹³ tsú² hi³ ca³lí³ jáun² ja¹ quiú¹³ dí² jmí¹tin².
² Ca³jmú³ tsú² sí² la³ cun³ rón³² hi³ ca³ma³ta² jnoh¹ jáun² tsá² ca³jíe³ la³ cun³ jmí¹ ca³lí³liau³, tsá² ca³nga³ hí³ jú¹ chú³² quioh²¹ Jesús. ³ Ja³bí¹ jná¹³ uá²jai³² má²cá²hnáuh³² re² lín³² la³jí³² jú¹ tson² la³ cun³ jmí¹ ca³lí³liau³, hi³ jáun² ca³lén¹³ jná¹³ hi³ chú³² ní¹juáh³ jná¹³ siáh³ jmu¹ cáun² sí² hi³ rá¹tioh³ jú¹ tson² ca³la³ re² he² hná¹, hi³ zein²¹ ná¹ ní¹con² hnú² reh² Tíoh³; ⁴ hi³ jáun² tí³ lí³mí¹ re² lí³ níh¹³ hnú² jú¹ tson² hi³ má²ca³ma³ta² hnú² jáun² tsáu².

Jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² juáh³ hi³ lí³zian² Juan², tsá² zion³ tsáu² jmái²

⁵ Jmái¹ hi³ jmí¹ cuá¹lín³ Herodes re²¹ ní¹con² tsá² hín¹³ tí³ Judea, jmí¹jáun² jmí¹ zian² jan² mí²tsáu² jmái² Zacarías, tsá² hí³ jmí¹ hún¹ ja¹ tsá² cu³ níó³ quioh²¹ Abías. Ní²cuo² tsú² jmí¹ jmái² Elisabet, tsá² ní¹ má²cú¹ má²ñeh¹ jón²zéh¹ hla¹ mí²tsáu² Aarón. ⁶ Tá¹ gon³ jáun² tsú² jmí¹ chun¹ ní¹con² Dió³², hi³ jmí¹ tí² má²tí³² tsú² héih³² jí³ liei²¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí², la³ cun³ hí¹ jan² tiá² hin² lí¹³ chá³² tso³.
⁷ Tí³la³ tiá² jon² tsú² jmí¹ zian² yáh³, quí¹ tiá² jmí¹ lí²³ yáh³ can³ Elisabet hí³ jon², hi³ ja³bí¹ jmí¹ má²lieih²¹ bíh¹ tsú² siáh³ tá¹ gon³ jáun².

⁸ Ca³chó³² jmái¹ hi³ tin³ Zacarías quionh³ mí²tsáu² tsá² quionh³ hi³ jmu³ ta²¹ ta³ ní¹ Dió³². ⁹ La³ cun³ hi³ jmí¹ ná¹ngí²³ jáun² tsá² ná¹lín³ hi³ mí²tsáu² hi³ tan² chí² jái¹³,

jmí¹jáun² ca³chi² tsú² jái¹³, jáun² Zacarías bíh¹ tin³ hi³ tsa³hi³² hñu³ cuáh³² chín¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí², hi³ tsa³jín² ziún². 10 Tá¹la³ jmí¹ dí¹jín³² tsú² jáun² ziún² ñí¹hiú¹³ né³, la³jín³² tsá² tionh² ñí¹ tauh²¹ la³ñí¹ jmí¹ ná¹liéinh³² Dió³². 11 Jmí¹jáun² ca³jnia³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñí¹con² Zacarías, hi³ zenh² tí³ cuá² chu²¹ can³² ñí¹hiú¹³ ñí¹ dí¹jín³² tsú² jáun² ziún². 12 Jmí¹ ca³jien³² jáun² Zacarías tsá² hí³ né³, ca³la³ tiá² ñi³² he³ jmu³ bíh¹ tsú² lí³, ca³juénh² lín³² bí¹ tsú². 13 Tí³la³ tsá² hí³ né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—Zacarías, ha³ lí² juénh³, quí¹ Dió³² má²ca³nái³² hi³ hiú² mih³² hnú² jáun², hi³ jáun² né³bí¹ chau²¹ jmái¹ hi³ lí³zian² jan² jon² Elisabet ñí²cuonh² hnú², tsá² teh¹ nú² Juan². 14 Ní¹ má¹ca³lí³zian² jáun² dáin² lí³ tsinh¹ lín²¹ nú², hi³ lí³ hiún² lín³² siáh³ honh² nú². Ja³bí¹ juóun³² lín³² siáh³ tsá² siánh³ lí³ hiún² tsí³ ní¹ má¹jáun²; 15 quí¹ jónh³² hnú² lí³quien² ñí¹con² Dió³², jan² tsá² tiá² hính³ mu² ráu³ mi³ uóun²jieh¹³, sa³jun³ ma³chéi³ hính³, jan² tsá² má²canh² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³ ñeh² bíh¹ hi³ lí³zian². 16 Hi³ hí³ bíh¹ jmu³ hi³ juóun³² tsá² zian² hué³² *Israel jinh²¹ tí³ ñí¹con² Dió³² Juo¹³. 17 Juan² hí³ bíh¹ joh¹³ jmí²chí³ jí³ pí³ hi³ la³jmí¹ quian³² jáun² Líh³, tsá² jmí¹ lín³ hí³ *Tí³² jē¹ Dió³² jmí¹tin², hi³ hí³ bíh¹ tín² tsó³² chí¹ján³ la³ cónh³ bíh¹ Tí³² Juo¹³ dí². Hí³ bíh¹ jmu³ hi³ tiánh³² tsáu² re² tin² quionh³ jón²zín¹; hi³ jáun² tsá² tiá² má²tí³² héih³² quioh²¹ Dió³² né³, má²lí³tín² bíh¹ ma³tí³² má¹jáun². La³ jáun² bíh¹ chan³ tsú² hua³jan²¹ tsáu², hi³ jáun² hen³ tsáu² Tí³² Juo¹³ dí².

18 Jáun² Zacarías ca³záih³ tsá² hí³:

—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí³ ño¹ jná¹³ hi³ tson² jái¹³ juáh³ hnú² ní²? Quí¹ jan² tsá² má²liei²¹ lín²¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹

ñí²uón³².

¹⁹ Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ siáh³:

—Jná¹³ Gabriel, tsá² zenh² ná¹ ta³ ñí¹ Dió³², Tsá² lí²ze³ jná¹³ hí³ ja³ngái¹ ná¹ jú¹ chú³² lá² ñí¹con² hnú². ²⁰ Tí³la³ ta³né³², cun³ñí¹ hí³ tiá² ta²¹ lí²tionh² hnú² la³ cun³ hí³ lí²juánh³² jná¹³ ní², jáun² tiú²uú² lí¹³ yáh³ hléh¹³ hnú², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hí³ lí³zian² jónh³² hnú². Jáí¹³ lá² lí³tí³ la³ cun³ jmái¹ hí³ má²tón³².

²¹ La³jín³² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñéih³ ñí¹ tauh²¹ jáun² la³ñí¹ jmí¹ ná¹he² ná¹jan² Zacarías. Má²ná¹tsá²cáun² lín³² bíh¹ tsí³ tsú², quí¹ he³ láih³² sa³ ca³lén³ lín³² yáh³ Zacarías ñí¹hiú¹³ jáun². ²² Tí³la³ jmí¹ cuá¹han³ jáun² Zacarías má¹ná¹, tiú²uú² lí²³ yáh³ hléh³²; jmí¹jáun² ca³lí³lieih²¹ tsá² jmí¹ ná¹jaun² tsú² hí³ hi³ zia³² cáun² hí³ ca³jnia³ jéinh³² tsú² ñí¹hiú¹³ jáun². Jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² lin¹ quionh³ cuo² hí³ tiú²uú² lí²³ hléh³².

²³ Jmí¹ ca³tsín¹³ jáun² jmái¹, la³ cun³ jmái¹ hí³ ca³tin¹ jáun² Zacarías jmu³ ta²¹ hñu³ cuáh³² chín¹ né³, ngah³ hñú¹³. ²⁴ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³can³ Elisabet jon², hí³ jáun² cun³ hñá³ zih² tiá² cuá²han³ tsú² hñú¹³, hí³ jmí¹ cuá¹lín²³ la³ lá²:

²⁵ —Juóu³² jná¹³ má²ca³jmú³ la³ lá² ñí¹con² jná¹³, hí³ quin³ hua³heih²¹ quion²¹ jná¹³ ñí¹con² la³jín³² tsáu², hí³ tiá² jmí¹ lí²³ can²¹ jná¹³ dáin².

Tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² juáh³ hí³ lí³zian² Jesús

²⁶ La³ má²jñéi³ zih² hí³ lí³ la³ jáun² né³, ca³zen³ siáh³ Dió³² Gabriel, tsá²cuú² tsá²ta³, la³ tí³ cáun² juú² hín¹³ tí³ Galilea, juú² jmái² Nazaret, ²⁷ hí³ tsa³jien³ jan² tsá²mi³ tsá¹mái¹³, tsá² jmái² Má²rei³, tsá² tiá² tsá²ñuh² má²ca³cáuh³². Tsá² hí³ ná¹lí³ jáí¹³ hí³ jenh¹³ cuo² quionh³

jan² tsá²ñuh² jmái² Sé³², tsá² ñí¹ má²cú¹ má²ñeh¹ jón²zih¹
jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹. ²⁸ Jáun² ca³hi³ tsá² hí³ ñeih³ ñí¹
jmí¹ cuá³ jáun² Má²réi³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¡Hia² nú², hnú² tsá² jlánh¹ tí³² tsí³ Dió³²! Dió³² Juo¹³
dí² zenh² quiúnh¹ hnú². [Jlánh¹ má²mieh² hnú² Dió³² la³
cun³ bí¹ la³jín³² tsá²mi³ siánh³.]

²⁹ Lí¹ ca³lín³ bíh¹ Má²réi³ jmí¹ ca³nái³² jái¹³ hi³ ca³hléh³
jáun² tsá² hí³. Jmí¹jáun² ca³lín¹³ tsú² hi³ he³ lí³ la³ jáun²
hle³² tsá² hí³. ³⁰ Jáun² tsá² hí³ né³ ca³juáh³ siáh³:

—Má²réi³, ha³ lí² juenh³, quí¹ Dió³² má²hnió³ ma³mieh²
hnú². ³¹ Jáun² né³, né³² can¹³ hnú² jan² dain², Tsá² teh¹
nú² Jesús. ³² Tsá² hí³ bíh¹ Tsá² lí³quien²; Tsá² téh³ tsú²
Jon² Dió³², Tsá² cú² juenh². Hi³ jáun² Dió³² Juo¹³ dí² jmu³
hi³ cuá¹ho² tsú² jái¹³ hi³ lín³ tsú² re²¹ la³jmí¹ ca³cuá³ hla¹
re²¹ Dá²vi²¹ jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ tsú², tsá² jmí¹ zian²
jmí¹tin²; ³³ hi³ jáun² tsá² hí³ bíh¹ cuá³², hi³ cuá¹ho² jái¹³
cun³ jmí¹hi³nio² ca³tin¹ la³jín³² tsá² Israel. Jái¹³ hi³ hau³
tsú² jáun², tiá² tón³² jmái¹ táuh³ yáh³.

³⁴ Jáun² né³, Má²réi³ ca³ngáih³ siáh³ tsá² hí³:

—¿Lánh³ bíh¹ rón³² lí¹³ la³ jáun², ní¹juáh³ tiá² ñí²uón³²
jná¹³ má²zian² yáh³?

³⁵ Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ siáh³:

—Jmí²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³² bíh¹ já³² ñí¹con² hnú², jí³ pí³
quioh²¹ Dió³² Tsá² cú² juenh², hi³ jláin³² hnú² la³jmí¹ lí³
cáun² jnie². Jáun² dain² hí³ jónh³² hnú² lí¹³ cuá¹chan¹ hi³
ca³tin¹ Dió³², hi³ jáun² tsá² hí³ téh³ tsú² jon² Dió³². ³⁶ Ja³bí¹
Elisabet renh² hnú² uá²jai³², lí³zian² jan² jon² uá¹jinh¹
má²lieih²¹ lín²¹ tsú²; hi³ jáun² né³, ta³né³² má²tí³ jñéi³ zih²
hi³ quian² tsú² jon², tsá² jmí¹ juáh²³ tsáu² hi³ cun³ tiá² lí¹³

bíh¹ can³ jon². ³⁷ Quí¹ ñí¹con² Dió³², hí¹ cáun² yáh³ hi³ juóuh³² tiá² zia³².

³⁸ Hi³ jáun² Má²réi³ né³ ca³juáh³:

—Jná¹³ la³², tsá² lín³ ná¹ quian²¹ Juóu³² ná¹, hi³ jáun² cuí¹ jmu¹ bíh¹ Dió³² ñí¹con² jná¹³ la³ cun³ hi³ má²lí²juah²¹ hnú² ní².

Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngah³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñí¹ ta³ ñí¹ Má²réi³.

Tsó³² Má²réi³ hñú¹³ Elisabet

³⁹ Jmá¹ jáun² ngau³ Má²réi³ cú²hé² jui³² máh³, hi³ chau²¹ cáun² juú² hín¹³ tí³ Judea. ⁴⁰ Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun², ca³hi³ ñéih³ hñú¹³ Zacarías, hi³ ca³juáh³:

—Hia² nú² Elisabet.

⁴¹ Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² Elisabet hi³ ca³juáh³ jáun² Má²réi³: “Hia² nú²”, jáun² la³jui³² ca³jíenh³² dáin² hñu³ héin¹, hi³ ca³cónh³² siáh³ Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³ Elisabet hí³. ⁴² Jmí¹ jáun² ca³hléh³ tiá³ lín³² hi³ ca³juáh³:

—Dió³² jlánh¹ má²ca³ma³mieh² hnú² la³ cónh³ bíh¹ la³jín³² tsá²mí³ siánh³, jí³ jónh³² nú² siáh³ má²ca³ma³mieh² Dió³². ⁴³ Ĵhin² dá² tsánh² jná¹³, hi³ jáun² sa³ mí¹ziú¹³ Juóu³² máh³ jná¹³ ja³ hi³ ja³jie^{3?} ⁴⁴ Quí¹ la³ cun³ jmí¹ lí¹cuen²¹ hnú² Dió³², ca³la³ hiún² lín³² bíh¹ tsí³ jón³² jná¹³ ca³jíenh³² tiá³ lín³² hñu³ hén² ná¹. ⁴⁵ Jlánh¹ jmí¹ ren² hnú², tsá² ca³tionh² hnú² ta²¹, qui¹ lí³tí³ bíh¹ la³ cun³ hi³ má²ca³juáh³ Dió³² Juo¹³ dí².

⁴⁶ Hi³ jáun² Má²réi³ ca³juáh³:

Jmí¹ tsin³² jná¹³ má²quien² Juóu³² jná¹³,

⁴⁷ hi³ má²hiún² tsin³² jná¹³ ca³tin¹ Dió³² Tsá² líáu³² jná¹³.

⁴⁸ Quí¹ Dió³² má²ca³taunh² jná¹³ hó¹ñí¹, tsá² lín³ jná¹³ quian²¹ tsú².

Hi³ jáun² la³jín³² tsá² zian² ta³né³² ji³ jmái¹ né³bí¹ ja³² juáh³
 hi³ jná¹³ jan² tsá² jlánh¹ bí¹ jmí¹ ren².

49 Quí¹ Dió³² Tsá² hien¹, Tsá² cú² juenh² má²ca³jmú³
 hliáun³ lín³² hi³ chú³² ñí¹con² jná¹³;

50 hi³ ja³² mií³ tsí³ tsú² ñí¹con² ca³la³ jín³² tsá² jmu² juénh²
 ñí¹con² tsú².

51 Quí¹ ta²¹ jueh³² lín³² má²ca³jmú³ Dió³², hi³ ca³lái^h¹³
 hniéi² ñí¹con² tsá² jmí¹ ná¹jmu² tonh²,

jáun² lí¹ ca³háin³² ma³ quin³² bí^h¹ tsá² hí³ lí³.

52 Ca³jmú³ tsú² hi³ tiú²uú² quien² tsá² jmí¹ ná¹quien²,

hi³ jáun² tsá² tsí¹juí³ bí^h¹ ca³zion³ tsú² hi³ lí³quien².

53 Tsá² jmí¹ tion^h¹ ñí¹cuóunh²¹ bí^h¹ ca³cuéh³ tsú² hliáun³
 lín³²,

hi³ jáun² tsá² hánh³ né³, lí¹ hai²¹ cuá² ta³ bí^h¹ ca³chanh³
 tsú².

54 Ca³ma³hon³ tsú² tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Israel, tsá²
 quian²¹,

tiá² ca³ja³có³ yáh³ tsí³ tsú² hi³ jmu³ juenh² tsí³ ñí¹con² tsá²
 hí³,

55 la³ cun³ rón³² lí³ jái¹³ hi³ ca³jmú³ tsú² quionh³ dí¹hio³
 ñú¹deh³ dí² jmí¹tin².

Hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² jái¹³ quionh³ hla¹ Há²bran²¹ hi³ já³²
 mií³ tsí³ tsú² la³ cun³ jmí¹hi³nio²,

la³ má²quionh³ jón²zih¹ jón²cho¹ tsá² hí³.

56 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Má²réri³ la³ ní² né³, ca³ta³cua¹³
 cun³ hni³² zih² hñú¹³ Elisabet. Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngah³
 siáh³ hñú¹³.

Jmái¹ hi³ ca³lí³zian² Juan² tsá² zion³ tsáu² jmái²

57 Jmí¹ lí¹cáin² jáun² né³, ca³chó³² jmái¹ hi³ lí³zian² jon²
 Elisabet, hi³ jáun² ca³lí³zian² jan² ñú²mí^h¹ jon² tsú². 58 Jmí¹

ca³li³ ñi³² jáun² tsá² jún¹ tsá² rainh²¹ tsú² hi³ Dió³² jlánh¹ má²ca³ja³ mií³ tsí³ ñí¹con² tsú², hi³ jáun² ca³ñí¹ma³hiún² tsá² hí³ tsí³ quionh³ tsú². ⁵⁹ Jáun² jmí¹ la³ má²jña³ jmái¹ jáun² *ca³tiú³ tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² dáin², hi³ jmí¹ hnió³ tsú² siáh³ hi³ li³ jmái² dáin² Zacarías, la³jmí¹ jmái² jméi². ⁶⁰ Ti³la³ mí¹ziú¹³ dáin² ca³juáh³:

—Ján¹han²¹, Juan² bíh¹ li³ jmái² dáin².

⁶¹ Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:

—¿He³ láih³²? Já² hí¹ jan² yáh³ jon³ renh² hnú² tiá² jmái² la³ ní².

⁶² Jmí¹jáun² hmóu³² tsá² hí³ ca³ngái³ ñí¹con² jméi² dáin² cun³quionh³ li²¹, ní¹juáh³ he³ hnió³ tsú² li³ jmái² dáin².

⁶³ Jáun² ca³mí³ jméi² dáin² cáun² jó¹hmá² pih²¹ hi³ ca³jmú³ huéh³ hi³ juáh³: “Juan² bíh¹ li³ jmái² dáin²”. Jáun² la³jín³²

tsá² hí³ ca³ja³cáun² tsí³. ⁶⁴ La³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ li³ siáh³ hléh³² Zacarías, hi³ ca³ma³liáu³² hi³ má²quien² Dió³².

⁶⁵ Ca³la³ jín³² tsá²co¹ tsú² ca³ja³cáun² lín³² tsí³ jmí¹ ca³li³ ñi³² hi³ li³ la³ jáun², hi³ jáun² jái¹³ jáun² ja³ngi³ ja¹ la³jín³²

tsá² zian² tsí³ cuánh² tsí³ jën³ ñí¹ hín¹³ ti³ Judea. ⁶⁶ Ca³la³ jín³² tsá² ca³li³ ñi³² hi³ jáun² jmí¹ ná¹hnauh² tsí³, hi³ jmí¹ ngaih³² tsú² siáh³ tsá²ján² tsá²ján²:

—¿He³ bíh¹ jmu³ dáin² hí³?

Quí¹ jmí¹ má²lin¹ lín²¹ bíh¹ hi³ tanh² Dió³² hó¹ñí¹ dáin² hí³.

Sun¹ hi³ ca³hie³ Zacarías

⁶⁷ Jáun² Zacarías jméi² dáin² hí³ ca³cónh³² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³, hi³ ca³hléh³ jái¹³ hi³ ca³cué³ Dió³² hñu³ tsí³, hi³ ca³juáh³:

⁶⁸ “Cui¹ li³quien² bíh¹ Dió³² Juo¹³ tsá² Israel,

qui¹ má²cuán² tsú² ja¹ ñí¹ tiauh¹ dí², tsá² tiauh² dí² jo³cuo²
tsú²,

hi³ má²ca³liáu³² tsú² siáh³.

⁶⁹ Qui¹ ca³cuen³ tsú² jan² Tsá² liáu³² dí²,

jan² Tsá² ñí¹ má²cú¹ má²ñeh¹ jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹

Dá²vi²¹,

tsá² ca³lín³ hí³ quian²¹ Dió³².

⁷⁰ Má²ca³ma³tí³² bíh¹ Dió³² jái¹³ hi³ ca³jmú³ quionh³ tsá²
chun¹ joh¹,

tsá² ca³lín³ hí³ *tí³² jē¹ Dió³² jmí¹tin²,

⁷¹ hi³ ca³juáh³ Dió³² hi³ liáu³² jnoh¹ ñí¹con² tsá² jmu² hniéi²
quiúnh¹ dí²,

ji³ ñí¹con² ca³la³ jín³² tsá² hau² dí² ní² siáh³.

⁷² Má²ca³ja³ bíh¹ mií³ tsí³ tsú² ñí¹con² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí²,

tsá² jmí¹ zian² jmí¹tin².

Tiá² tsá²có³ yáh³ tsí³ tsú² nió³² híen¹ hi³ ca³tanh² jáun² la³
cun³ jmí¹tin²,

⁷³ la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² ñí¹con² hla¹
Há²bran²¹, jméi² dí¹hio³ ñú¹deh³ dí².

⁷⁴ Hi³ ca³juáh³ tsú² hi³ liáu³² tsú² jnoh¹ ñí¹con² tsá² jmu²
hniéi² quiúnh¹ dí²,

hi³ jáun² tiá² juénh² yáh³ dí² hi³ má¹ti²¹ ñí¹con² tsú²,

⁷⁵ hi³ chun¹ dí², hi³ ná¹chan¹ dí² ñí¹con² tsú² la³ cun³ jmái¹
hi³ ziáun² dí².

⁷⁶ Jáun² né³, hnú² jón³² jná¹³, hnú² té³ tsú² tí³² jē¹ Dió³²,

tsá² lín³ quian²¹ Dió³² Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú²,

qui¹ hnú² bíh¹ tsá² cuóh¹³ chí¹ján³ la³ñí¹,

hi³ jmúh¹³ hnú² hua³jan²¹ jui³² ñí¹ tsó²¹ Tí³² Juo¹³ dí².

⁷⁷ Jmúh¹³ hnú² hi³ lí³ ñí³² tsá² joh¹ tsú² ha³ lánh³ lí¹³ liáun³
tsú²,

ji³ hi³ hin³ siáh³ tsáu¹³ tsú².

⁷⁸ Qui¹ Dió³² ja³² lín³² mií³ tsí³ ñí¹con² dí²,

hi³ jáun² cué³² tsú² cáun² joh¹ quiú¹³ dí² hi³ lí¹³ la³jmá¹ lí³
hi³ ca³jniá³² cáun² jmá¹ hmai²¹.

79 Tsá² hí³ jmu³ hi³ tai²¹ joh¹ ñí¹con² tsá² tionh² já¹niéi²,
jì³ tsá² tionh² ñí¹ he² heinh²¹ quioh²¹ hmú³² ní² siáh³.

Tsá² hí³ bíh¹ Tsá² hie³² jui³² hi³ ha³ lánh³ lí¹³ niau²¹ tie³ tsí³
dí²”.

80 Hi³ jáun² né³, ca³cuon³ bíh¹ ñú²míh¹ hí³, hi³
tsá²lí³hún¹ siáh³ tsí³. Jáun² ca³ñí¹cuá² tsú² ñí¹ lí³ hué³²
quiéin², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmá¹ hi³ ca³ma³jnia² tsú² tá¹³
ñí¹con² tsá² Israel.

2

*Jmá¹ hi³ ca³lí³zian² Jesús Tsá² lín³ Cristo
(Mateo 1:18-25; Juan 1:14)*

1 Jmá¹jáun², Augusto *tsá² cuá¹lín³ mi³chí¹ cuá³ juú²
Roma ca³jmú³ héih³² hi³ la³jín³² tsá² zian² la³ cun³ hué³²
ñí¹ hu²¹ cuo² tsú² tónh³² ñí¹ sí² quioh²¹ dí². 2 La³ñí¹ jéin³²
hi³ ca³tónh³² bíh¹ tsú² tsáu² sí² jmá¹jáun², jmá¹ hi³ jmá¹
cuá¹lín³ jáun² Cirenio ta²¹ hué³² Siria. 3 La³jín³² tsáu² ca³lí³
hniáuh³² tsa³tánh¹ juú² ñí¹ ca³lí³zian² tsá²haun³² dí¹hio³
ñú¹deh³, hi³ tsa³tiónh³² sí². 4 Hi³ jáun² bíh¹ cua³han³ Sé³²
já¹ juú² Nazaret, juú² hín¹³ tí³ Galilea, hi³ ngau³ tí³ juú²
jmá¹ Belén, juú² hín¹³ tí³ Judea, ñí¹ ca³lí³zian² hla¹ re²¹
Dá²vi²¹, quí¹ Sé³² lín³ jan² tsá² ñí¹ má²cú¹ má²ñeh¹ jón²zih¹
jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹ hí³. 5 Hi³ jáun² ñéi¹ tsú² juú² Belén,
hi³ ca³ñí¹tiónh²¹ sí² cu³tsa³² quionh³ Má²réi³, tsá² jmá¹
má²ná¹lí³ hí³ jái¹³ hi³ jéinh³² tsú² cuo² quionh³. Jmá¹jáun²
jmá¹ má²quian² bíh¹ Má²réi³ jon². 6 Jáun² tá¹la³ tíahun¹
tsú² jáun² já¹ juú² Belén bíh¹, ca³chó³² jmá¹ hi³ lí³zian²
jon² Má²réi³. 7 Hi³ jáun² ca³lí³zian² dún² tsá² ñí¹ jon² tsú²,
jáun² ca³tsáinh³² tsú² tsí¹há², hi³ jáun² ca³tanh² tsú² siáh³

tí³ ñeh² hñu³ hmá²mu² pa²¹ rón³² ñeih³ hñú¹³ jáh³, qui¹ tiá² jmí¹ zia³² yáh³ hñú³ ñí¹ jmí¹ li³ jnioh¹³ tsú².

Tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² jnia² jeinh³² tsá² ná¹jmu² hua³hi¹³ já¹ziáh²

⁸ Hi³ jáun² né³, ñí¹ náí² ñí¹ má²janh² juú² Belén jáun² jmí¹ tiáunh¹ tsá² ná¹jmu² hua³hi¹³ já¹ziáh² joh¹ ta³ já¹niéí².
⁹ Jáun² cu³diá²jan² ca³jnia³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² Juo¹³ dí², hi³ jáun² ca³tái³ joh¹ quioh²¹ Dió³² cu³ jéin³ ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² hí³; hi³ jáun² né³, tsá² hí³ ca³juénh² lín³² bíh¹.
¹⁰ Ti³la³ tsá² ca³jnia³ hí³ ca³juáh³:

—Ha³ lí² juenh³ náh², qui¹ jná¹³ quion¹ cáun² jú¹ chú³², jú¹ chú³² hi³ ca³tin¹ la³jín³² tsáu², hi³ jáun² li³ hiún² lín³² tsí³ tsú². ¹¹ Qui¹ né³² ca³li³zian² jan² dáin² juú²co¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹, jan² Tsá² liáu³² hnoh², Tsá² lín³ Cristo Juo¹³ dí².
¹² Juanh²¹ jná¹³ ha³ lánh³ rón³² li³ cuóun³² hnoh² dáin² hí³:
Dáin² hí³ chanh²¹ náh² hi³ rá¹tsainh³² tsí¹há², hi³ rá²hún¹ tí³ ñeh² hñu³ hmá²mu² quioh²¹ jáh³.

¹³ Hi³ jáun² cu³diá²jan² jmí¹ cá¹jnia³ juóun³² lín³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² já²taunh²¹ hñu³mi³cuú², can³² ñí¹ jmí¹ zenh¹ jáun² tsá² jan² hí³, hi³ má²ná¹má²tsú² má²jónh³² Dió³², hi³ má²ná¹juáh²³:

¹⁴ “ⁱTsá² tionh² hñu³mi³cuú² cui¹ má¹quien² Dió³², hi³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ ní² siáh³ cui¹ tionh² cáun² hi³ re² hi³ tin²,

ca³la³ jín³² tsáu² tanh² Dió³² hó¹ñí¹!”

¹⁵ Jmí¹ já¹tanh²¹ jáun² tsá² hí³ hñu³mi³cuú² né³, jáun² tsá² jmu² hí³ hua³hi¹³ já¹ziáh² ca³juu³ ca³hlénh³ la³ lá²:

—Ma³tsáu¹³ tí³ já¹ juú² Belén, hi³ tsá¹neh²¹ la³ cun³ hi³ má²li³², hi³ má²lí²juáh³ jáun² Dió³² Juo¹³ dí².

16 Jáun² ja³taunh²¹ tsú² cú²hé². Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun², ca³chanh²¹ tsú² Má²réi³ quionh³ Sé³² jí³ dáin² siáh³, hi³ rá²hún¹ tí³ ñeh² cáun² hñu³ hmá²mu² quioh²¹ jáh³. 17 Jmí¹ má²lí²jíen³² tsú² jáun² dáin² né³, ca³chá³ tsú² la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³tin¹ dáin². 18 Jáun² la³jín³² tsá² jmí¹ ná¹nái³² ca³ja³cáun² tsí³ la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² tsá² hí³. 19 Tí³la³ Má²réi³ má¹ná¹, ca³hma³ bíh¹ la³jí³² jái¹³ jáun² hñu³ tsí³, hi³ ca³hnauh² tsú² tsí³ ca³ti²¹ hi³ jáun². 20 Hi³ jáun² tsá² jmu² hí³ hua³hí¹³ já¹ziáh² ja³tanh²¹, hi³ má²hí¹má²tsú² má²jónh³² Dió³², hi³ má²hí¹má²quien² tsú² Dió³², quí¹hliá² má²lí²niéi³² tsú² jí³ hi³ má²lí²jíe³ tsú² la³ cun³ jái¹³ hi³ má²lí²juáh³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³².

Tsa³ma³jnia² tsú² dáin² Jesús cuáh³² chín¹

21 Jmí¹ la³ má²jña³ jmái¹ hi³ ca³lí³zian² jáun² dáin² *ca³tiú³ tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian²; jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² hi³ lí³ jmái² dáin² Jesús, la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñí¹con² Má²réi³ la³ cun³ jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ can³ tsú² dáin².

22 Jmí¹ ca³tsín¹³ jáun² jmái¹ hi³ má²lí¹³ lí³ jin² mí¹ziú¹³ Jesús quionh³ Sé³² ñí¹con² Dió³² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, jáun² ca³ñí¹jan² tsú² dáin² hi³ já¹ juú² Jerusalén, hi³ ca³ñí¹ma³jnia² tsú² dáin² hi³ ñí¹con² Dió³² Juo¹³ dí². 23 La³ jáun² ca³jmú³ tsú² quí¹hliá² liei²¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí² rá¹juáh³ la³ lá²: “Ca³la³ jín³² tsá²ñuh², tsá² lí³zian² la³ñí¹ ca³tin¹ ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³² Juo¹³ dí²”. 24 Hi³ jáun² bíh¹ ca³ñí¹táunh¹ tsú² ñí¹ jáun² hi³ ca³ñí¹cuen¹³ tsú² jáh³ ñí¹con² Dió³² hi³ ca³tin¹ dáin² jon², quí¹hliá² liei²¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ yáh³ dí² rá¹juáh³ hi³ hniáuh³² cuen³ tsú² gon³ jú²pe³² míh¹ ho³lá²dá² gon³ jái²

tiáun². ²⁵ Jmí¹jáun² jmí¹ zian² jan² tsá²ñuh² jmái² Si³ñóh³ já¹ juú² Jerusalén. Tsá² hí³ jmí¹ lín³ jan² tsá² chun¹, hi³ jmí¹ má²tsú² má²jónh³² Dió³², hi³ jmí¹ jan³² tsú² hi³ láun³ tsá² *Israel. Jmí¹ quionh³ tsú² Jmí²chí³ Chun¹, ²⁶ hi³ jáun² Jmí²chí³ Chun¹ hí³ né³ ca³jmú³ lin¹ ní¹con² tsú² hi³ tiá² má²jún³ yáh³ tsú² ta³ tiá² má²lí²jien³² Tsá² lín¹³ Cristo, Tsá² zen³ hí³ Dió³² Juo¹³ dí². ²⁷ Jáun² Jmí²chí³ Chun¹ hí³ ca³ze³ tsú² tí³ hñu³ cuáh³² chín¹; jmí¹jáun² ca³ñí¹jau² jméi² mí¹ziú¹³ dáin² Jesús hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ tsa³ma³tí³² tsú² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² liei²¹. ²⁸ Jmí¹jáun² ca³zanh³ Si³ñóh³ dáin² hí³, hi³ ca³ma³tsú² ma³jónh³² Dió³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

²⁹ “Hnú² Juóu³² jná¹³, ta³né³² má²lí¹³ bíh¹ jún³ jná¹³ cáun² hi³ re² hi³ tin²,

quí¹ má²lí²ma³tih²¹ bíh¹ hnú² la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³jmuh³ hnú² jáun² quiúnh¹ jná¹³,

tsá² lín³ jná¹³ quian²¹ hnú²;

³⁰ quí¹ má²lí²jien¹ bíh¹ jná¹³ cun³quionh³ mí¹ñi³² huen² Tsá² liáu³² jnoh¹,

³¹ Tsá² ca³cuen²¹ hnú² lá² hi³ ca³tin¹ la³jín³² tsáu².

³² Tsá² lá² bíh¹ lín¹³ joh¹ hi³ tai²¹ ní¹con² *tsá²cá²jo²¹, hi³ jmu³ tsú² siáh³ hi³ ma³quien² tsáu² tsá² Israel, tsá² joh² hnú²”.

³³ Lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³ jméi² mí¹ziú¹³ Jesús jmí¹ ca³nái³² la³jí³² jái¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² Si³ñóh³ ca³tin¹ dáin² hí³. ³⁴ Hí³ jáun² Si³ñóh³ ca³ma³mieh² tsá² hí³, hi³ ca³záih³ dí² Má²réi³ mí¹ziú¹³ Jesús:

—Sá¹ní² jie³, dáin² lá² bíh¹ jmu³ hi³ juóun³² lín³² tsá² Israel hua³ jlính³, hi³ juóun³² lín³² tsá² tiá² jmí¹ ná¹pin³ siáh³ nu³ tiánh³. Hí³ lín¹³ tsú² cáun² li²¹ hi³ juóun³² lín³²

tsáu² tiá² jéi¹³; ³⁵ la³ jáun² bí¹ lí¹³ hi³ lí³ lin¹ la³ cun³ hi³ ná¹tioh³ hñu³ tsí³ tsáu² ma³ quin³² ma³ jan³². Hi³ ca³tin¹ huen² hnú² siáh³, chau²¹ jmái¹ hi³ lí¹³ honh² hnú² la³jmí¹ lí³ hi³ ja³hinh¹ nú² quionh³ cáun² mí¹ja².

³⁶ Ja³bí¹ ñí¹ jáun² siáh³ jmí¹ zenh¹ jan² tsá²mi³ tsá² jmí¹ lín³ *tí³² jē¹ Dió³², tsá² jmí¹ jmái² mí¹ Hán¹, jon² hla¹ Fanuel, tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Aser. Tsá² hí³ má²lieih²¹ lín²¹ bíh¹. Tsá¹míh¹ bí¹ tsú² jmí¹ ca³jenh² cuo², hi³ jáun² ca³cuá³ tsú² quiau³ mii² quionh³ ñí²cuo²; ³⁷ jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³lí³ hnái³ bíh¹ tsú². Tiá² jmí¹ cuá²hain³² yáh³ tsú² hñu³ cuáh³² chín¹ jáun², hi³ jmí¹ cuá¹má²tsú² má²jónh³² Dió³² Juo¹³ dí² la³ huá² la³ jma², hi³ cuá¹má²hien²¹ hi³ cuá¹liéinh³² siáh³ Dió³²; hi³ jáun² jmí¹ jáun² jmí¹ má²hún¹ tsú² quiéinh³ nio² quiú³ tsi²¹ quiún³ mii². ³⁸ Jáun² né³, mí¹ Hán¹ hí³ ca³chó³² ñí¹ jmí¹ tionh¹ tsú² jáun², hi³ jáun² ca³ma³tsú² má²jónh³² Dió³²; jmí¹ lí²¹ jáun² ca³hléh³ tsú² hi³ ca³tin¹ dáin² Jesús hi³ ñí¹con² tsá² Israel tionh² ñí¹ jáun², tsá² ná¹jan³² hí³ hi³ liáu³ juú² Jerusalén [ñí¹con² tsá² *romanos].

Ja³tanh²¹ tsú² siáh³ juú² Nazaret

³⁹ Hi³ jáun² jmí¹ má²lí²ma³tí³² tsú² jáun² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ liei²¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí², ja³tanh²¹ tsú² siáh³ tí³ juú²co¹, juú² Nazaret, juú² hín¹³ tí³ Galilea. ⁴⁰ Hi³ jáun² ca³cuon³ bíh¹ ñú²míh¹ hí³, hi³ tí³ lí³mí¹ tsá²lí³pin³, jí³ hi³ tí³ lí³mí¹ lí²jnia² siáh³ jmí¹ tsí³, hi³ ca³ma³hé² ma³mieh² lín³² siáh³ Dió³². 2

Ñú²míh¹ Jesús tsó³² hñu³ cuáh³² chín¹

⁴¹ Hi³ jáun² né³, cú² jéin² cú² mii² jmí¹ tí³² *Jmí¹hien¹ bíh¹, tí² tsá²táunh¹ jméi² mí¹ziú¹³ Jesús tí³ já¹ juú² Jerusalén. ⁴² Jáun² né³, jmí¹ ca³tsín¹³ jáun² quia³tún³

mieh² Jesús, ca³ñí¹jan² tsú² siáh³ já¹ juú² Jerusalén, la³ cun³ qui³ ná¹ngi²³ tsú² hi³ tsá²táunh¹ jmái¹ jáun². ⁴³ Jmí¹ ca³tu³² jáun² jmái¹ né³, ja³tanh²¹ bíh¹ tsú² tí³ juú²co¹; tí³la³ Jesús má¹ná¹, ca³ta³cua¹³ bíh¹ Jerusalén ta³ tiá² ñi³² jméi² mí¹ziú¹³. ⁴⁴ Jmí¹ hí¹lín²³ tsú² hi³ cáun² cuá¹jáunh²³ bíh¹ Jesús ja¹ tsáú², hi³ tá¹la³ jáun² né³ ca³jmú³ tsú² cú² jmái¹ jui³²; tí³la³ jmí¹ ca³hnah² tsú² ñú²míh¹ Jesús ja¹ tsá² jún¹ tsá² rainh²¹ jí³ ja¹ tsá² má²cuóun³ quionh³ tsú² ní² siáh³, ⁴⁵ tiá² ca³chanh²¹ yáh³ tsú². Hi³ jáun² já¹taunh²¹ tsú² siáh³ tí³ Jerusalén, hi³ ja³hniah² ñú²míh¹ ñí¹ jáun².

⁴⁶ Jmí¹ la³ má²hni³² jmái¹ jáun² máh³, ca³chanh²¹ tsú² ñú²míh¹ hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ cuá¹tón²¹ ja¹ quioh²¹ tí³² liei²¹, hi³ cuá¹nái³² jái¹³ quioh²¹ tsá² hí³, jí³ hi³ cuá¹nga² siáh³. ⁴⁷ Hi³ jáun² ca³la³ jín³² tsá² jmí¹ ná¹nái³² hí³ jé¹ ñú²míh¹, jmí¹ ná¹tsá²cáun² tsí³ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ re² jmí¹ cuá¹nga² ñú²míh¹ hí³, jí³ ca³tí²¹ la³jí³² hí³ jmí¹ má²ñi³² ní² siáh³. ⁴⁸ Jáun² lí¹ ca³lín³ bíh¹ jméi² mí¹ziú¹³ jmí¹ ca³jíe³; hi³ jáun² ca³juáh³ mí¹ziú¹³:

—Jón³, ¿he³ láih³² la³ ní² lí²jmoh¹ hnú² jnoh¹? Jmí¹ má²hi³² lín³² bíh¹ tsin³² jná¹³ quiúnh¹ ná¹ ñeh² nú², hi³ má²lí²hnauh¹³ lín³² jnoh¹ hnú².

⁴⁹ Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—¿He³ láih³² hnauh²³ hnoh² jná¹³? ¿Hí¹ tiá² ñíh¹ hnoh² hi³ ca³tín¹ jná¹³ ñi²¹ hñú¹³ Ñuh³²?

⁵⁰ Tí³la³ jméi² mí¹ziú¹³ tsú² tiá² ca³ngi¹³ yáh³ hi³ ca³juáh³ jáun² jon².

⁵¹ Hi³ jáun² ja³tanh²¹ bíh¹ tsú² quionh³ ñú²míh¹ juú² Nazaret. Hi³ jáun² ñú²míh¹ hí³ jmí¹ tanh² ta²¹ jméi² mí¹ziú¹³; hi³ mí¹ziú¹³ tsú² né³, ca³hmá³ hñu³ tsí³ la³jí³² hi³ má²lí³² jáun². ⁵² Tá¹la³ ca³cuon³ jáun² Jesús, tí³ lí³mí¹

re² jmí¹ cháunh²³ bíh¹ tsí³, hi³ Dió³² ca³lí³ hiún² siáh³ tsí³
ca³tin¹ tsú², hi³ ca³lí³ hiún² siáh³ tsí³ la³jín³² tsáu².

3

*Juan² tsá² ziau² jmái² hleh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² hué³²
quiéin²*

(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Juan 1:6-8, 15-34)

¹ La³ má²quia³hñá³ mii² hi³ lín³ jáun² Tiberio *tsá²
cuá¹lín³ mi³chí¹ juú² Roma, ja³bí¹ Poncio Pilato jmí¹ lín³
tsá² ho² ta²¹ ñí¹con² tsá² hín¹³ tí³ Judea. Ja³bí¹ jmái¹ jáun²
jmí¹ lín³ Herodes ta²¹ ñí¹con² tsá² hín¹³ tí³ Galilea, jáun²
Pí²liéi¹ rainh²¹ Herodes hí³ jmí¹ lín³ siáh³ ta²¹ ñí¹con² tsá²
hín¹³ tí³ Iturea jí³ Traconite ní² siáh³, hi³ Lisaniás né³, jmí¹
lín³ ta²¹ ñí¹con² tsá² hín¹³ tí³ Abilinia. ² Ja³bí¹ jmái¹ jáun²
jmí¹ lín³ Anás mí²tsá² híen¹ quionh³ Caifás. Jmí¹jáun²
ca³cué³ Dió³² cáun² jái¹³ ñí¹con² Juan² jon² Zacarías tá¹la³
jmí¹ cuá³ tsú² jáun² hué³² quiéin². ³ Jáun² Juan² hí³
ca³ñí¹nga¹ la³ tán¹ can³² cua³ Jordán, hi³ zai^h³² tsú² tsáu²
hi³ ca³tí²¹ zón³² tsú² jmái², hi³ hniáuh³² zái³² tsú² jmí¹ tsí³
ní² siáh³, hi³ jáun² lí¹³ hin³ tsáu¹³ tsú². ⁴ La³ jáun² ca³lí³tí³
la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² hla¹ Isaías tsá² jmí¹ lín³ hí³ *tí³²
jë¹ Dió³² jmí¹tin², hi³ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²:
Tí³ hué³² quiéin² níeh³ cáun² ho³ tsáu² hi³ ñí¹juah²¹:
Jmu³ náh² hua³jan²¹ jui³² ñí¹ já²¹ Juo¹³ dí²; jmu³ náh² cáun²
jui³² cú²tso².

⁵ Hniáuh³² conh²¹ la³jí³² ñí¹ há¹tí² há¹hmúh²³,
jí³ la³jí³² ñí¹ lí³ máh³ la³ má²quionh³ tsi³ cuánh² tsi³ jën³
ní² hniáuh³² lí¹³ mái²,
la³jí³² jui³² jliu³² siáh³ hniáuh³² la¹³ cú²tso²,
jí³ la³jí³² jui³² tiá² re² mái² ní² hniáuh³² la¹³ mái²;

6 hi³ jáun² la³jín³² tsá² zian² hngá¹máh³ lí¹³ jíen³² tsá² liáu³²
dí² hi³ cuen³ Dió³².

7 Jmí¹ cuá¹taunh²¹ jáun² tsá² hnió³ zón³² jmái² né³,
ca³záih³ dí² la³ lá²:

—jHnoh² dá² jón²zih¹ jon²cho¹ jáh³hláinh¹ bíh¹! ¿Hin²
dá² tsánh² ca³zái³ hnoh² hi³ hniáuh³² cuóunh¹³ náh² ca³ti²¹
uu³mí²tsi³² hi³ má²ja³² má²janh²? 8 Jmu³ náh² lin¹ hi³
má²ca³za² jmí¹ honh² náh², ha³ lí²uu² lí¹ cuú¹ lín¹³ náh²
hi³ lí¹³ liáun³ náh² cun³ñí¹ hi³hliá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹
Há²bran²¹, quí¹ jná¹³ juanh³² hi³ hí¹ ca³la³ ti³ quín¹ lá² yáh³
lí¹³ jmu³ Dió³² hi³ láin¹ jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹.
9 Quí¹ má²rá¹lí³ bíh¹ hua³jan²¹ mí¹chí¹ hi³ quiúh³² tsú²
la³jí³² hmá² tiá² má³ chu²¹ há³², hi³ jáun² tsa³toh³ já¹ sí².

10 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³ngái³ la³jín³² tsá² hí³, hi³
ca³juáh³:

—¿He³ bíh¹ hniáuh³² jmú¹³ jnoh¹ né³?

11 Jáun² Juan² ca³juáh³:

—Ní¹juáh³ tsá² nióh³² tun³ ha¹, hniáuh³² cué³² tsú²
cáun² ñí¹con² tsá² tiá² zia³² hí¹ cáun² quioh²¹; hi³ ní¹juáh³
tsá² zia³² siáh³ má³² quioh²¹, hniáuh³² tsóh³ tsú² ñí¹con²
tsá² tiá² zia³² quioh²¹.

12 Jáun² jmí¹jáun² cua³taunh²¹ siáh³ *tsá² chi² hmah²¹
hi³ hnió³ zón³² jmái², hi³ jáun² ca³ngái³ dí² Juan²:

—Hnú² tí³², ¿he³ bíh¹ hniáuh³² jmú¹³ jnoh¹?

13 Hi³ jáun² Juan² ca³juáh³:

—Ha³ lí² can² náh² hmah²¹ chí¹nga² la³ cun³ bí¹ hi³
má²lí²juáh³ juóuh³² náh².

14 Ja³bí¹ jmí¹jáun² cua³taunh²¹ siáh³ ma³ jan² hliáu³ hi³
ca³ngái³ Juan²:

—Hi³ jnoh¹ né³, ¿he³ hniáuh³² jmú¹³ jnoh¹?

Hi³ jáun² Juan² ca³záih³ siáh³ tsá² hí³:

—Ha³ lí² jmu² náh² hian² honh² hi³ quin¹³ náh² hi³ quioh²¹ tsáu²; hi³ sa³jun³ cueh¹ náh² tsú² tso³, cáun² hi³ tiá² lí²jmú³ tsú². Hniáuh³² má¹hiúnh¹³ náh² honh² la³ cun³ hmah²¹ hi³ má²hlánh¹ náh².

¹⁵ La³jín³² tsá² tionh² hí³ jmí¹ má²ná¹jan² Tsá² lín³ Cristo, Tsá² ca³jmú³ hí³ Dió³² jái¹³ hi³ zen³; hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³juu³ ca³hlénh³ hi³ ca³juáh³ hu³sa³ Juan² bíh¹ lín³ Cristo.

¹⁶ Ti³la³ Juan² ca³juáh³, hi³ ca³záih³ la³jín³² tsá² hí³:

—Tson² bíh¹ jná¹³ ziau² jmái² hnoh² cun³quionh³ jmí² jma³; ti³la³ né³bí¹ já²¹ jan² Tsá² jlánh¹ quien² la³ cun³ bí¹ jná¹³, quí¹ cun³ tiá² cu³ tiá² ren³ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ ná¹ Tsá² hí³, hi³ sa³jun³ quien² jná¹³ hi³ hueh²¹ láu² tsi³² ta³ tsú². Jáun² Tsá² hí³ bíh¹ ziau³ hnoh² jmái² cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹ jí³ cun³quionh³ sí² ní² siáh³. ¹⁷ Má²zianh³² bíh¹ Tsá² hí³ cuah²¹ quioh²¹ hi³ chí³² cuú²miih²¹, hi³ jáun² tsa³cuí³² má¹quí³². Chá³² tsú² cu³lí²¹ cuú²miih²¹ má²ji² jáun² ñéih³ hñu³cuí³ quioh²¹; hi³ jáun² má¹quí³² jáun² né³, tsa³toh³ já¹ sí² bíh¹, cáun² sí² hi³ tiá² tón³² jmái¹ yéi³².

¹⁸ Hliáun³ lín³² bíh¹ hi³ ca³hli³ ca³liéinh³² Juan² tsáu². La³ jáun² bíh¹ lí³ hi³ ca³nga³ tsú² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ñí¹con² tsáu². ¹⁹ Ja³bí¹ la³ jáun² ca³jí³ tsú² siáh³ hi³ ca³tin¹ Herodes tsá² cuá¹lín³ ta²¹ hué¹³ Galilea jáun², quí¹hliá² ca³jan³ tsú² Herodías ñí²cuo² Pí²liéi¹ rainh²¹; hi³ ja³bí¹ ca³jí³ tsú² siáh³ ca³ti²¹ la³ji³² ta²¹ hlaíh³ hi³ má²ca³jmú³ tsú² ñí¹ hná¹ jáun². ²⁰ Ti³la³ Herodes hí³, cun³ jáun² ca³jmú³ bíh¹ cónh³í¹ cáun² hi³ hlah³: hi³ ca³tanh² Juan² hñu³mí¹ñí², tsá² jmí¹ zion² hí³ jmái² tsáu².

Jmí¹ cáun³ Jesús jmái²

(Mateo 3:13-17; Marcos 1:9-11; Juan 1:31-34)

21 [Ñeh² bí¹ hi³ quiunh²¹ Juan² la³ jáun²,] tá¹la³ jmí¹ dí¹zion² jáun² Juan² jmái² la³jín³² tsáu², ja³bí¹ jmí¹jáun² siáh³ cáun³ Jesús jmái². Tá¹la³ jmí¹ dí¹liéinh³² jáun² Jesús Jméi² né³, ca³niá³ hñu³mi³cuú²; 22 hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³son² Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹ quioh²¹ dí² hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ jan² jái². Hi³ jáun² jmí¹jáun² ñí¹ja²¹ siáh³ cáun² mah¹, hi³ ñí¹juah²¹:

—Hnú² bíh¹ Jón³² jná¹³, Tsá² hno³ lín³² jná¹³; jlánh¹ hiún² tsin³² jná¹³ ca³tín¹ hnú².

Tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ Jesús
(Mateo 1:1-17)

23 Quiu³quia³ mii² jmí¹ má²hún¹ Jesús la³cun³ jmí¹ ca³ma³liáu³² tá¹³. Jáun² né³, la³ cun³ hi³ jmí¹ ná¹lín²³ jáun² tsáu² hi³ jon² Sé³² bíh¹ Jesús; jáun² jméi² Sé³² né³ jmái² Elí. 24 Matat bíh¹ jméi² Elí, Leví bíh¹ jméi² Matat, Melqui bíh¹ jméi² Leví, Jana bíh¹ jméi² Melqui, Sé³² bíh¹ jméi² Jana, Matatías bíh¹ jméi² Sé³², 25 Amós bíh¹ jméi² Matatías, Nahum bíh¹ jméi² Amós, Esli bíh¹ jméi² Nahum, Nagai bíh¹ jméi² Esli, Maat bíh¹ jméi² Nagai, 26 Matatías bíh¹ jméi² Maat, Semei bíh¹ jméi² Matatías, Josec bíh¹ jméi² Semei, Judá bíh¹ jméi² Josec, Joanán bíh¹ jméi² Judá, 27 Resa bíh¹ jméi² Joanán, Zorobabel bíh¹ jméi² Resa, Salatiel bíh¹ jméi² Zorobabel, Neri bíh¹ jméi² Salatiel, Melqui bíh¹ jméi² Neri, 28 Adi bíh¹ jméi² Melqui, Cosam bíh¹ jméi² Adi, Elmadam bíh¹ jméi² Cosam, Er bíh¹ jméi² Elmadam, Josué bíh¹ jméi² Er, 29 Eliezer bíh¹ jméi² Josué, Jorim bíh¹ jméi² Eliezer, Matat bíh¹ jméi² Jorim, Leví bíh¹ jméi² Matat, 30 Si³ñóh³ bíh¹ jméi² Leví, Judá bíh¹ jméi² Si³ñóh³, Sé³² bíh¹ jméi² Judá, Jonam bíh¹ jméi² Sé³², Eliaquim bíh¹ jméi² Jonam, Melea bíh¹ jméi² Eliaquim, 31 Mena bíh¹ jméi² Melea, Matata bíh¹ jméi² Mena, Natán bíh¹ jméi² Matata, Dá²vi²¹

bíh¹ jméi² Natán, ³² Isai bíh¹ jméi² Dá²vi²¹, Obed bíh¹ jméi² Isai, Booz bíh¹ jméi² Obed, Sala bíh¹ jméi² Booz, Naasón bíh¹ jméi² Sala, Aminadab bíh¹ jméi² Naasón, ³³ Admin bíh¹ jméi² Aminadab, Arni bíh¹ jméi² Admin, Esrom bíh¹ jméi² Arni, Fares bíh¹ jméi² Esrom, Judá bíh¹ jméi² Fares, Jacob bíh¹ jméi² Judá, ³⁴ Isaac bíh¹ jméi² Jacob, Há²bran²¹ bíh¹ jméi² Isaac, Taré bíh¹ jméi² Há²bran²¹, Nacor bíh¹ jméi² Taré, Serug bíh¹ jméi² Nacor, ³⁵ Ragau bíh¹ jméi² Serug, Peleg bíh¹ jméi² Ragau, Heber bíh¹ jméi² Peleg, Sala bíh¹ jméi² Heber, Cainán bíh¹ jméi² Sala, ³⁶ Arfaxad bíh¹ jméi² Cainán, Sem bíh¹ jméi² Arfaxad, Noé bíh¹ jméi² Sem, Lamec bíh¹ jméi² Noé, Matusalén bíh¹ jméi² Lamec, ³⁷ Enoc bíh¹ jméi² Matusalén, Jared bíh¹ jméi² Enoc, Mahalaleel bíh¹ jméi² Jared, Cainán bíh¹ jméi² Mahalaleel, Enós bíh¹ jméi² Cainán, ³⁸ Set bíh¹ jméi² Enós, Adán bíh¹ jméi² Set, hi³ jáun² né³, Dió³² bíh¹ jméi² Adán.

4

Satanás cá² lan²³ Jesús

(Mateo 4:1-11; Marcos 1:12-13)

¹ Jmí¹ má²cáun³ jáun² Jesús jmái² né³, cua³han³ cua³ Jordán, ca³la³ canh² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³; hi³ jáun² Jmí²chí³ Chun¹ hí³ né³, ca³jau³ Jesús tí³ hué³² quiéin². ² Hué³² quiéin² jáun² né³, ca³cuá³ tsú² tu³ló³² jmái¹, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ca³ ca³lau³ tsú² tsá² hláinh¹. Tá¹la³ jáun² né³, hí¹ cú¹pih²¹ má³² tiá² ca³cúh² yáh³ tsú². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³lí³ ñí¹cuóunh²¹. ³ Jmí¹jáun² ca³záih³ tsá² hláinh¹ Jesús la³ lá²:

—Ní¹juáh³ tson² bíh¹ hnú² Jon² Dió³², jmu³ neh²¹ hi³ quín¹ lá² jeinh²¹ *hí³ cuú²miih²¹.

⁴ Tí³la³ Jesús ca³juáh³:

—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Jun³juáh¹³ cun³quionh³ jmáh³la³ hí³ yáh³ lí¹³ zian² tsáu², [ti³la³ má²quionh³ la³jí³² jái¹³ hi³ ja³² ho³ Dió³² bíh¹]”.

⁵ Jáun² tsá² hláinh¹ hí³ ca³jan³ Jesús cáun² tsi³ máh³ ñe¹ lín²¹, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³jmú³ dí² siáh³ hi³ jie³ Jesús cu³tiá³ pih²¹ la³jí³² juú² ñí¹ ná¹hu²¹ cuo² tsá² ná¹lín³ ta²¹ tá¹ cáun² hngá¹máh³. ⁶ Jáun² ca³záih³ dí² siáh³ la³ lá²:

—Jná¹³ cue¹³ jái¹³ hi³ hnú² jmúh¹³ héih³² ñí¹con² la³jí³² juú² jniá³ ní², la³ má²quionh³ la³jí³² hi³ zia³² ní² quioh²¹ siáh³. Quí¹ jo³uón³² jná¹³ bíh¹ má²nio² la³jí³² hi³ jniá³ ní², hi³ jáun² ñí¹con² lí³ua³ jan² tsá² hnó³² jná¹³ cue¹, jná¹³ bíh¹ tsá² cue¹ tsú². ⁷ Jáun² né³, ní¹juáh³ dí¹jñih²¹ hnú² ta³ ñí³² jná¹³, hi³ má¹tsú¹ má¹jauh²¹ nú² jná¹³, jáun² hnú² bíh¹ hian³ ca³la³ jí³².

⁸ Ti³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hláinh¹ hí³:

—[Cuánh² quián¹³ *Satanás, quí¹] ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Ma³tsú¹ ma³jonh²¹ Dió³² Juóuh³², hi³ ñí¹jí²¹ la³ jan² tán¹ hí³ bíh¹ má¹cú¹ má¹hain²¹ nú²”.

⁹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³jan³ siáh³ tsá² hláinh¹ Jesús já¹ juú² Jerusalén hi³ ca³ñí¹di³chin³ dí² Jesús tí³ tsáih³ cuáh³² chín¹, jáun² ca³záih³ dí²:

—Ní¹juáh³ tson² cu³tí³ hi³ hnú² Jon² Dió³², tanh² la³ tí³ hué³² ó³² neh²¹, ¹⁰ quí¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³ la³ lá²: Dió³² zen³ tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ jmu³ hua³hí¹³ hnú²;

¹¹ hi³ ziau³ tsú² hnú² cun³quionh³ cuo² hmóu³², quí¹ ní² lí¹ ca³cuíh³ tanh¹ hnú² cun³quionh³ quín¹.

¹² Ti³la³ Jesús ca³ngái³ siáh³:

—Ja³bí¹ ñí¹ Sí² jáun² siáh³ rá¹juáh³: “Ha³ lí² cá² lí² lan³ hnú² Dió³² Juóuh³²”.

13 Hi³ jáun² jmí¹ má²lí²cá² lí²lian³ tsá² hláinh¹ Jesús cun³quionh³ la³jí³² hi³ ní² né³, ca³quin³ cu³tía³ tí³ có³².

*Jesús má²liáu³² tá¹³ hué¹³ Galilea
(Mateo 4:12-17; Marcos 1:14-15)*

14 Jmí¹ jaunh²¹ jáun² Jesús Galilea, ca³la³ canh² pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³. Jmí¹jáun² jlánh¹ ca³juu³ ca³hlénh³ tsáu² hi³ ca³tin¹ tsú² la³cu³ la³jéin³ tá¹ cáun² hué³² jáun². 15 Hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ñí¹ma³tin² tsú² tsáu² ma³ quin³² ma³ caun³² juú² ñí¹ lí³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos. Hi³ jáun² la³jín³² tsá² hí³ ca³ma³quien² Jesús.

*Jesús tsánh³² siáh³ juú² Nazaret ñí¹ cá¹cuon³
(Mateo 13:53-58; Marcos 6:1-6)*

16 Jáun² né³, ngah³ siáh³ Jesús juú² Nazaret ñí¹ cá¹cuon³. Jáun² *jmái¹ hi³ tionh² jáun² tsá² judíos tie³, ca³hi³ tsú² hñu³ cuáh³², la³ cun³ qui³ tan² tsú² jmu². Hi³ jáun² ca³jmú³ tsú² zenh² hi³ hí³² Sí² tioh³ jái¹³ quioh²¹ Dió³². 17 Jáun² né³, ñí¹con² Jesús ca³cué³ tsáu² Sí² quioh²¹ hla¹ Isaías, tsá² jmí¹ lín³ *tí³² jē¹ Dió³². Jmí¹ ca³jen³ tsú² sí² jáun², jáun² ca³choh¹³ tsú² ñí¹ rá¹juáh³ la³ lá²:

18 “Jmí²chí³ joh¹ Juóu³² jná¹³ ta³ cuá¹tsi²¹ ñí¹ quion²¹ jná¹³, qui¹ má²ca³jmú³ tsú² hi³ cuá¹chan¹ jná¹³ hi³ ñí¹cué³ jú¹ chú³² ñí¹con² tsá² tia³mii²;

ca³ze³ tsú² jná¹³ [hi³ jmah²¹ jná¹³ tsá² nio² hlah³ tsí³]

hi³ ngái¹ jná¹³ siáh³ jú¹ chú³² ñí¹con² tsá² ná¹tson³ hi³ lí¹³ liáun³ tsú²,

hi³ jmu¹ jná¹³ siáh³ hi³ niá³ ñí¹ tsá² ná¹ten³,

hi³ lion¹ jná¹³ siáh³ tsá² quiú¹ jín¹;

19 hi³ ja³ngái¹ jná¹³ jái¹³ ca³tí²¹ jmái¹ chu²¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²”.

20 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³tseh² siáh³ Jesús sí² jáun², hí³ ca³jienh³ tsú² siáh³ tsá² ho² jái¹³ cuáh³² jáun²; jmí¹jáun² ca³cuá³. Jáun² la³jín³² tsá² tiáunh¹ hí³ hñu³ cuáh³² ca³jíe³ ca³la³ chí¹tiá³ ñí¹ tí³ ñí¹ cuá³ jáun² Jesús. 21 Jáun² ca³hléh³ tsú² ñí¹con² tsá² tionh² hí³, hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Né³² má²ca³lí³tí³ ñí¹ hó²¹máh¹ náh² la³ cun³ juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hí³ má²lí²hí³ jná¹³ ní² ta³né³².

22 La³jín³² bíh¹ tsáu² jmí¹ ná¹hle³² re² hí³ ca³tin¹ tsú², hí³ jmí¹ ná¹tsá²cáun² siáh³ tsí³ ca³tí²¹ jái¹³ chu²¹ hí³ jmí¹ cuá¹hle³² tsú² jáun² ca³tí²¹ hí³ ja³² mií³ tsí³ Dió³². Jmí¹jáun² ca³juu³ ca³hlénh³ tsá² hí³ má²tún² hmóu³²:

—¿Há¹ jun³ tsá² ní² bíh¹ hí³ jon² hla¹ Sé²¹?

23 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Cu³tí³ bíh¹ juo¹³ hnoh² jná¹³ jái¹³ lá²: “Hnú² tí³² mí³, jmah²¹ huen² neh²¹”. Hí³ juo¹³ hnoh² siáh³ jná¹³ la³ lá²: “Jmu³ siáh³ juú²cáu³ dí² lá² neh²¹, la³ cun³ hí³ má²ca³nái¹³ jnoh¹ hí³ ca³jmuh³ hnú² já¹ juú² Capernaum”.

24 Hí³ jáun² la³ má²hle³² jáun² bíh¹ Jesús, hí³ ca³juáh³:

—Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hí³ hí¹ jan² yáh³ tí³² jè¹ Dió³² tiá² lí²quien² juú²co¹. 25 Ja³bí¹ zia³² siáh³ cáun² jú¹ tson² hnó³² jná¹³ juanh²¹ ñí¹con² hnoh²: Jmái¹ hí³ jmí¹ zian² jáun² Líh³ tsá² jmí¹ lín³ hí³ tí³² jè¹ Dió³², ca³chó³² jmái¹ hí³ tiá² tsau³ jmí³ hí¹ cú¹pih²¹ cun³ hni³² mií² tón³²; ja³bí¹ jmái¹ jáun² siáh³ ca³lí³ ho³cuóun³ tá¹ cáun² hué³² lá². Tí³tsóh³dí¹ jmái¹ jáun² jmí¹ zian² juóun³² lín³² tsá²mi³ hnái³ hué³² *Israel lá²; 26 tí³la³ jmí¹jáun² né³ tiá² ca³zen³ yáh³ Dió³² Líh³ hí³ ñí¹con² hí¹ jan² tsá²mi³ hnái³ tsá² jmí¹ zian² hué³² *Israel lá², tí³la³ Dió³² ca³zen³ Líh³ hí³ ñí¹con² jan² tsá²mi³ hnái³ *tsá²cá²jo²¹ zian² juú² Sarepta bíh¹, juú² hín¹³ tí³ Sidón. 27 Ja³bí¹ jmái¹ hí³ jmí¹ zian² hla¹ Eliseo tsá²

jmí¹ lín³ tí³² jē¹ Dió³², jmí¹ zian² juóun³² tsá² ná¹lín³ mí¹uí³
 *mí³ho²¹ péin³ hué³² Israel lá², tí³la³ hí¹ jan² yáh³ tsá² hí³
 tiá² ca³lan³, jmáh³la³ hla¹ Naamán tsá²cá²jo²¹ zian² hué³²
 Siria bíh¹ lan³.

²⁸ Jmí¹ ca³nái³² jáun² tsá² hí³ hi³ ca³juáh³ Jesús la³
 ní² né³, ca³la³ jín³² bíh¹ tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ hñu³ cuáh³²
 ca³míh³ lín³² tsí³. ²⁹ Jáun² ca³nu³ ca³tiánh³ tsú² hi³ ca³chin²
 Jesús tí³ cheih³² juú². Juú² jáun² quióh²¹ tsú² jmí¹ nio¹
 cáun² ñí¹ lí³ tsáih³ máh³, jáun² ca³jan³ tsú² Jesús hi³ jmí¹
 já¹hlian² dí² ñí¹ lí³ hná¹ cho¹³. ³⁰ Tí³la³ Jesús má¹ná¹, cáun²
 ca³nga³ bíh¹ chu³jo² ja¹ ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² hí³, hi³ ngah³.

Tsá²ñuh² hún¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³
(Marcos 1:21-28)

³¹ Hi³ jáun² Jesús ngau³ Capernaum, juú² hín¹³ tí³
 Galilea, jáun² ñí¹ jáun² ca³ma³tin² tsú² tsáu² jmái¹ hi³
 tionh² tsá² judíos tie³. ³² Jáun² tsá² hí³ lí¹ ca³ja³cáun² tsí³
 ca³tí²¹ jái¹³ hi³ jmí¹ cuá¹má²ta² jáun² Jesús, quí¹hliá² jmí¹
 cuá¹hieh³² tsú² tsáu² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² ho² jái¹³.

³³ Hñu³ cuáh³² jáun² jmí¹ cuá³ jan² tsá²ñuh² hún¹
 jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³. Tsá² hí³ ca³hóh³² tiá³, hi³
 ca³juáh³:

³⁴ —¿He³ jái¹³ zia³² quiúnh¹ jnoh¹ hnú², Jesús
 Tsá² Nazaret? ¿Hí¹ ñeh³ hnú² hi³ ña³cua² nú² jnoh¹
 quiu³juóu³²? Tsá² cuóu³² bíh¹ jná¹³ hnú², hi³ ño¹ jná¹³ hi³
 hnú² Tsá² hien¹ Tsá² zéi¹ Dió³².

³⁵ Jáun² Jesús ca³ngái³ tiá³ ñí¹con² jmí²chí³ hláinh¹ hí³,
 hi³ ca³juáh³:

—¡Tie³ náu², tun³² tsá²ñuh² ní²!

Hi³ jáun² jmí²chí³ hláinh¹ hí³ né³, ca³jmú³ hi³ ca³quinh³
 tsá²ñuh² hí³ ja¹ ñí¹ tionh¹ tsá² hí³, tí³la³ hí¹ cáun² yáh³ hi³

hlah³ tiú²uú² ca³jmú³ jmí²chí³ hláinh¹ hí³ jmí¹ cuá¹han³ jáun² hñu³ tsí³ tsá² hí³. ³⁶ Jáun² la³jín³² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³ja³cáun² tsí³, hi³ ca³qui³ ca³ngáih³ rainh²¹, hi³ juáh³:

—¿Hín² ma³ dá² jái¹³ hleh³² tsá² ní², jáun² sa³ ca³la³ pin³ lín³² máh³ jē¹ tsú² hi³ jmu² héih³² hi³ huen² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu²?

³⁷ Jáun² la³jín³² tsá² tiáunh¹ hí³ cu³ jéin³ ñí¹ jáun² ca³qui³ ca³ngí³ jái¹³ ca³ti²¹ hi³ jmu² jáun² Jesús.

Jesús jmah²³ mi³ziú¹³ Sí¹mu²¹ Pé¹

(Mateo 8:14-15; Marcos 1:29-31)

³⁸ Jmí¹ li²¹ jáun² né³, cua³han³ Jesús hñu³ cuáh³² jáun² hi³ ngau³ hñú¹³ Sí¹mu²¹. Jmí¹ jáun² jmí¹ rá²tsáun¹ mi³ziú¹³ Sí¹mu²¹ hi³ chéin³, jáun² tsá² tionh² hí³ ñéih³ ca³mí³ ñí¹con² Jesús ca³tin¹ tsá² hí³. ³⁹ Jáun² Jesús ca³jmú³ dí¹hin³ can³² ñí¹ rón²¹ jáun² tsá² hí³, hi³ ca³jín³ mí¹u³ chéi³ jáun², jáun² ca³quin³ bíh¹ hi³ jmí¹ chéin³ tsú². Jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² ca³náu² tsá²mi³ hí³, hi³ ca³jmú³ má³² hi³ cuh³ tsú² ji³lin².

Jesús jmah²³ juóun³² tsá² tsáun¹

(Mateo 8:16-17; Marcos 1:32-34)

⁴⁰ Jmí¹ má²ca³ta³tsi²¹ hiú², jáun² li³ua³ jan² tsá² jmí¹ zian² tsá² tsáun¹ rainh²¹ ca³ñí¹jan² ñí¹con² Jesús, he³ cáun² mí¹u³ ná¹lín³ bíh¹ ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² hí³. Hi³ jáun² Jesús ca³ra³tsi³² cuo² ñí¹ quioh²¹ ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² hí³; la³ jáun² bíh¹ ca³jmú³ Jesús hi³ lan³ tsá² hí³. ⁴¹ Ja³bí¹ ja¹ tsá² tsáun¹ hí³ jmí¹ ná¹tso¹ juóun³² tsá² ca³huen³ tsú² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³; ca³la³ tiáunh¹ tí³ hóh³² bíh¹ jmí²chí³ hláinh¹ hí³, hi³ juáh³:

—Hnú² bíh¹ Jon² Dió³².

Ti³la³ Jesús ca³quiú³ ca³jin³ bíh¹ jmí²chí³ hláinh¹ hí³, hí³ tiá² ca³cuéh³ dí² jái¹³ hí³ hléh³², quí¹ ti³la³ jmí²chí³ hláinh¹ hí³ má²ná¹ñi³² hí³ Jesús bíh¹ Tsá² lín³ Cristo.

Jesús ngai³² jú¹ chú³² ñí¹con² tsá² hín¹³ hué¹³ Galilea (Marcos 1:35-39)

⁴² Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, cua³han³ Jesús juú² jáun², hí³ ngau³ ñí¹ má²ti³ có³². Ti³la³ tsáu² né³ ca³hnauh² tsú², hí³ jáun² ca³cha³táunh¹ ñí¹ cuá³ tsú². Hí³ jmí¹ hnió³ tsú² hí³ cuá³² Jesús, hí³ tiá² jmí¹ cua³hain³². ⁴³ Ti³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Hniáuh³² bíh¹ hléh¹³ jná¹³ ñí¹con² tsá² juú² siáh³ uá²jai³² jú¹ chú³² ca³ti²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³², quí¹ ca³ti²¹ hí³ jáun² bíh¹ ca³ze³ jná¹³ Dió³².

⁴⁴ Hí³ jáun² la³ jáun² ca³ngí³ Jesús hí³ ngai³² jú¹ chú³² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos hí³ táun³ hué¹³ Judea.

5

Jáh³ jmái² hí³ ca³jáun³ tsú² quionh³ hua³jueh³² (Mateo 4:18-22; Marcos 1:16-20)

¹ Ca³chó³² cáun² jmái¹ hí³ jmí¹ zenh¹ Jesús can³² ñí¹ ná¹ho³ jmái² téh²³ tsú² Genesaret; jáun² ñí¹ jáun² ca³cha³táunh¹ juóun³² tsáu², ca³la³ hí³ má²cuú² má²jain³² bíh¹ tsú², hí³ hnió³ ne³ jái¹³ quioh²¹ Dió³². ² Jáun² ñí¹ jáun² ca³jé³ Jesús tun³ mu² lin²¹ hí³ ná¹há²¹ ñí¹ má²tiéin² jmái², quí¹ la³ má²ca³huén² bíh¹ tsá² quioh²¹ mu² jáun², hí³ jáun² jmí¹ má²ná¹ráin³² bíh¹ tsú² hmá³ quioh²¹. ³ Hí³ jáun² Jesús ca³hí³ ti³ ñeh² cáun² mu² hí³ jmí¹ quioh²¹ jáun² Sí¹mu²¹, hí³ jáun² ca³mí³ dí² hí³ tsa³can³² tsú² ñí¹ má²ñe¹í¹ ca³lá² jmái². Jáun² hñu³ mu² jáun² ca³cuá³ Jesús hí³ ca³ma³tin²

tsá² tionh² hí³ can³² jmái². ⁴Jmí¹ cá¹taúh³ jáun² hi³ hleh³² dí², ca³záih³ dí² Sí¹mu²¹:

—Ma³cán¹ mu² lá² tí³ ñí¹ ñe¹ jmái², ma³ñéih¹ hmá³ ma³zianh³² jáh³ jmái².

⁵Tí³la³ Sí¹mu²¹ ca³ngái³:

—Hnú² Tí³², ca³la³ jmi³ nie³ bíh¹ má²lí²jmú¹³ jnoh¹ ta²¹, hi³ hí¹ jan² yáh³ jáh³ tiá² ca³jáun³ jnoh¹; tí³la³ cun³ñí¹ hi³ hnáuh² hnú², ñí¹ñéih¹ bí¹ jná¹³.

⁶Jmí¹ ca³ñeh³ tsú² jáun² hmá³ né³, jmí¹jáun² ca³janh²¹ tsú² juóun³² lín³² jáh³ jmái², hí¹ ca³la³ tí³ hmá³ yáh³ ca³lí³liau³ cai³². ⁷Jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² lí²¹ ñí¹con² tsá² ná¹quian³² mu² cáun² jáun², hi³ ja³ma³hau³ tsú². Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² hí³ hi³ ñí¹can³² mu² cáun² jáun². Hí³ jáun² né³, tá¹ tun³ bíh¹ mu² jáun² ca³cónh³², hí¹ ca³la³ tí³ jmí¹ má²ñí¹tsa³hanh³² yáh³ mu² jáun² hñu³ jmái². ⁸Jmí¹ ca³jíe³ Sí¹mu²¹ Pé¹ hi³ lí³ la³ jáun², jáun² ca³di³jñí³² dí² ta³ ñí¹ Jesús hi³ ca³záih³ dí²:

—Hnú² Tí³², chú³² quin¹³ hnú² tí³ có³² ñí¹con² jná¹³, quí¹ tsá² ren² tso³ bíh¹ jná¹³.

⁹Quí¹hliá² jlánh¹ ca³ja³cáun² lín³² tsí³ Sí¹mu²¹, la³ má²quionh³ dí² tsá² quionh³, cun³ñí¹ hi³hliá² jlánh¹ juóun³² jáh³ jmái² ca³janh²¹ tsú². ¹⁰Ja³bí¹ ca³ja³cáun² lín³² tsí³ tá¹ gon³ jon² Zebedeo, tsá² jmái² hí³ Jacobo jí³ Juan² ní², tsá² jmí¹ quionh³ hí³ Sí¹mu²¹. Tí³la³ Jesús ca³záih³ Sí¹mu²¹:

—Ha³ lí² juenh³ hniu³², quí¹ né³² tí³ chí¹ján³ tsá²mi³cuóun² bíh¹ má²janh²¹ nú², cha³ jmí¹ janh²¹ nú² jáh³ jmái².

¹¹Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³huéh³ tsú² mu² jáun² hi³ ca³chá³ tsú² ñí¹ quiéin². Jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ ca³ta³no¹ la³jí³² hi³ jáun², quí¹ quionh³ Jesús bíh¹ tsú² já¹taunh²¹.

Jesús jmah²³ jan² tsá² lín³ mi³ho²¹ péin³

(Mateo 8:1-4; Marcos 1:40-45)

¹² Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngau³ Jesús cáun² juú². Juú² jáun² né³ ca³jenh² tsú² jan² tsá²ñuh² tsáun¹, hi³ lín³ mí¹uí³ *mi³ho²¹ péin³. Jmí¹ ca³jien³² tsá² hí³ Jesús né³, ca³di³jñi³² dí² ta³ ñí¹, hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³, hi³ ca³hiu³ ca³mí³ quioh²¹, hi³ ca³juáh³:

—Hnú² Ti³², ní¹juáh³ hnáuh² hnú², tin² bíh¹ hnú² jmúh¹³ hi³ lí³ jin² jná¹³.

¹³ Hi³ jáun² Jesús ca³tí³ cuo² ñí¹ quioh²¹ tsú², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnó³² jná¹³. Hi³ jáun² ;cuí¹ lan² hnú²!

Jmí¹ má²lí²juáh³ tsú² jáun² la³ ní² né³, la³jui³² ca³hin³ bíh¹ mí¹uí³ jáun² quioh²¹ tsá² hí³. ¹⁴ Hi³ jáun² ca³jmú³ Jesús héih³² hi³ tiá² hniáuh³² chá³² tsú² ñí¹con² hí¹ jan² tsáu² hi³ ha³ lánh³ rón³² lan³, hi³ ca³záih³ dí² siáh³ la³ lá²:

—Jí³²la³ tí³ cuánh², hi³ cuá²ma³jnia¹³ ñí¹con² mí²tsáu² bíh¹, hi³ cuá² cuen²¹ siáh³ jáh³ ñí¹con² Dió³² ca³tí²¹ hi³ má²ca³lí³ jin² nú², la³ cun³ lí³ jáun² héih³² quioh²¹ hla¹ Moisés. Hi³ jáun² la³ jáun² lí³ ñí³² tsáu² hi³ má²lain³² nú².

¹⁵ Ti³la³ tí³ lí³mí¹ ca³lí³ cuoh² bíh¹ tsáu² tá¹³ Jesús, jáun² tí³ jlánh¹ juóun³² tsáu² ca³cuú² ca³ngih³² bíh¹ hi³ náí³² jáí¹³ quioh²¹ tsú², jí³ tsá² má²hnió³ lan¹³ siáh³. ¹⁶ Ti³la³ Jesús má¹ná¹, jmí¹ tsá²lien³ Dió³² ñí¹ tiá² hin² zian² bíh¹.

Jesús jmah²³ jan² tsá² hma²

(Mateo 9:1-8; Marcos 2:1-12)

¹⁷ Ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ jmí¹ cuá¹má²tin² Jesús tsáu² ñéih³. Ñí¹ jáun² jmí¹ tionh¹ ma³ jan² tsá² téh²³ tsú² *fariseos jí³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹ ní², tsá² já²taunh²¹ la³jí³² juú² hín¹³ tí³ Galilea, jí³ juú² hín¹³ tí³ Judea ní², jí³ já¹ juú²

Jerusalén ní² síáh³. Hi³ jáun² jmái¹ jáun² ca³li³ lin¹ hi³ quian³² Jesús pí³ quioh²¹ Dió³² jmí¹ ca³jmah³ tsú² jáun² tsá² tsáun¹. ¹⁸ Jmí¹ jáun² cua³taunh²¹ tsá² ná¹jan² jan² tsá² hma², hi³ rá¹tsin² ní¹ jmu², hi³ jmí¹ hnió³ tsá² hí³ hi³ jmí¹ tónh²¹ néih³, hi³ jmí¹ tsa³jan² dí² tsá² tsáun¹ hí³ ta³ ní¹ Jesús. ¹⁹ Tí³la³ tiá² ca³choh¹³ yáh³ tsú² hín² jui³² tónh³², qui¹hliá² jlánh¹ juóun³² tsáu² jmí¹ tionh¹. Hi³ jáun² cáun² ca³uú³ tsáih³ hñú³ bíh¹ tsú² cú²jueh³², jáun² ca³quin³ tsú² ca³lá² cuá¹lá² jlái³ hñú³ jáun²; jáun² jui³² jaun³² bíh¹ ca³sió³ tsú² jmu² hi³ tsin² jáun² tsá² tsáun¹ hí³ cú²tso² chu³jo² ja¹ ní¹ tionh¹ tsáu² ta³ ní¹ Jesús. ²⁰ Jmí¹ ca³li³tsin² jáun² Jesús hi³ cáun² tán¹ bíh¹ ná¹tioh³ tsí³ tsá² ca³cha³taunh¹ hí³, hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² tsáun¹ hí³ la³ lá²:

—Hnú² tsá²ñuh², má²cá²hin³ bíh¹ tso³ quián¹³ hnú².

²¹ Hi³ jáun² tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹ jí³ tsá² fariseos ní² ca³juu³ ca³hlénh³, hi³ ca³juáh³:

—¿Hin² dá² tsánh² tsá² ní², sa³ tiá²³ máh³ tsí³ chú² lén³² Dió³²? Qui¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² tin² hin³ tso³, jí³²la³ hnga² Dió³² bíh¹ Tsá² tin².

²² Tí³la³ Jesús jmí¹ ní³² bíh¹ he³ lánh³ ná¹lín²³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³záih³ dí²:

—¿He³ láih³² sa³ la³ ní² ná¹lín²³ hnoh²? ²³ ¿Hín² jái¹³ hi³ tun³ lá² hi³ jlánh¹ huán¹ tsí³ lí³ lin¹ hi³ zia³² pí³ quioh²¹ tsá² hleh³²; hí¹ cun³quionh³ hi³ juáh³ tsú²: “Tso³ quián¹³ hnú² má²cá²hin³”, ho³ hi³ juáh³ tsú²: “Náu², ngí¹”? ²⁴ Re² bíh¹, cuí¹ má¹jniá¹³ jná¹³ ní¹con² hnoh² hi³ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun², ho² ná¹ jái¹³ ní¹ hue²¹ lá² hi³ hin¹³ ná¹ tsáu¹³ tsáu².

Hi³ jáun² ca³záih³ dí² síáh³ tsá² hma² hí³:

—Hnú² juo³ jná¹³: náú², ziáuh¹ jmu² quián¹³, quiaun², cuánh² hñuh³².

25 Jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² bíh¹ ca³náu² tsá² jmí¹ hma² hí³ ta³ ñí¹ la³ jín³² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñéih³, jáun² ca³ziauh³ jmu² hi³ jmí¹ tsin², hi³ ca³caun² hi³ ngah³ hñú¹³ hi³ má²hí¹ má²tsú² má²jónh³² Dió³². 26 Jáun² la³ jín³² tsá² jmí¹ ná¹ jé²³ hí³ ca³ja³ cáun² lín³² tsí³, jáun² ca³ma³quien² tsú² Dió³². Jáun² ta³ má²hú¹ cóh²¹ tsí³ bíh¹ tsú² ca³juáh³:

—Né³² má²lí²neh²¹ dí² cáun² hi³ tiá² má²ca³neh²¹.

Jesús téh²³ Leví

(Mateo 9:9-13; Marcos 2:13-17)

27 Jmí¹ lí²¹ jáun² cua³han³ Jesús, jáun² ca³jien³² dí² jan² *tsá² cai³² hmah²¹, tsá² jmái² Leví, hi³ jmí¹ cuá¹tón²¹ ñí¹ cuá¹cai³² hmah²¹ [cha¹³ tsá² *romanos]; hi³ jáun² ca³záih³ dí²:

—Ña³² cu³hna³² jná¹³.

28 Jmí¹ jáun² ca³náu² Leví, ca³tunh³ ta²¹ hi³ jmí¹ cuá¹jmu² jáun², hi³ ngau³ cu³hna²¹ Jesús.

29 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jmú³ Leví cáun² jmái¹ jueh³² hñú¹³ hi³ ca³tin¹ Jesús, hi³ ca³ngih³² siáh³ juóun³² tsá² cai³² hmah²¹ la³ má²quionh³ tsá² siánh³ siáh³, hi³ ca³tiánh³ ñí¹ mesa quionh³ tsú². 30 Tí³la³ tsá² cu³ nió³ téh²³ tsú² fariseos né³, jí³ la³ má²quionh³ tí³² liei²¹ ní², ca³quiu³ ca³jín³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús, hi³ ca³záih³ dí²:

—¿He³ láih³² sa³ hnoh² yáh³ cú² húh²³ náh² quiúnh¹ tsá² cai³² hmah²¹, jí³ tsá² ren² tso³ ní² siáh³?

31 Tí³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Tiá² tí³² mí³ hniah³ yáh³ ñí¹con² tsá² chun¹; tí³la³ ñí¹con² tsá² tsáun¹ bíh¹ hniah³. 32 Quí¹ tiá² ja³ yáh³ jná¹³ hi³ ja³te³ tsá² chun¹, quí¹ hi³ ja³te³ tsá² ná¹ren² tso³ bíh¹ jná¹³ ja³, hi³ záí³² tsú² jmí¹ tsí³.

*Nga² tsáu² ñí¹con² Jesús ca³ti²¹ hi³ má²hien²¹ tsú²
(Mateo 9:14-17; Marcos 2:18-22)*

³³ Hi³ jáun² tsá² fariseos hí³ ca³záih³ Jesús:

—Tsá² hain²¹ ti³ con² Juan² tsá² zion² hí³ tsáu² jmái²,
jì³ tsá² hain²¹ ti³ con² jnoh¹ tsá² fariseos siáh³ jlánh¹
má²hien²¹, hi³ liéinh³² siáh³ Dió³² chí¹ñi¹. ¿He³ láih³² sa³
la³ má²jmu² jáun² bíh¹ tsá² hain²¹ ní² ti³ con² hnú² hi³ cá²
ñí¹ ná¹cú² ná¹hính²³ bíh¹?

³⁴ Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ zian² tsá² ná¹tén¹ ñí¹ jmu² tsú² jmái¹ hi³
jenh² cuo² tsáu², ¿hí¹ lí¹³ jmúh¹³ hnoh² héih³² ñí¹con² tsá²
la³ hí³ hi³ hniáuh³² ma³hien²¹ tsú² tá¹la³ má²ná¹má²hiún²
tsú² jáun² tsí³ quionh³ tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ hí³ cuo²?
³⁵ Ti³la³ chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ quin³ ti³ có³² tsá²ñuh² tsá²
jenh¹³ hí³ cuo²; hi³ jáun² má¹jáun² máh³ má²ma³hien²¹ tsá²
hí³.

³⁶ Ja³bí¹ ca³jmú³ siáh³ Jesús cáun² jái¹³ hi³ lí³ la³ lá²:

—Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² tiu³² cú¹píh²¹ hmih³² hmai²¹ hi³
táun³² cáun² hmih³² má²tseh¹. Quí¹ ní¹juáh³ ca³jmú³ tsú²
la³ jáun², lí¹ tsa³hín³ bíh¹ hná¹ hmih³² hmai²¹ jáun² lí¹³; hi³
tiá² re² cunh³ ya³ siáh³ quionh³ hmih³² má²tseh¹. ³⁷ Ja³bí¹
la³ jáun², hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² tah³² mu² ráu³ cun³ ñí¹
dí¹jan³² hñu³ chí² láu² má²tseh¹; quí¹ ní¹juáh³ hi³ jmu³ tsú²
la³ jáun², má²cái³² bíh¹ chí² láu² tseh¹ jáun² lí¹³ hi³ jmu³
mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹jan³² jáun²; jáun² lí¹ má²tsa³hín³ bíh¹
mu² ráu³ jáun² lí¹³, la³ má²quionh³ chí² láu². ³⁸ Hi³ jáun²
hñu³ chí² láu² hmai²¹ bíh¹ hniáuh³² táh³² tsú² mu² ráu³
cun³ ñí¹ dí¹jan³², [hi³ jáun² la³ jáun² tiá² hi³ láih¹³ tá¹ tun³].
³⁹ Ní¹juáh³ zian² tsá² má²tan² hính²³ mu² má²zéih¹, jáun²
tsá² la³ hí³ tiú²uú² zain³² yáh³ hính³ mu² cun³ ñí¹ dí¹jan³²,
quí¹hliá² juáh³ tsú² hi³ hi³ má²zéih¹ bíh¹ ti³ jlánh¹ re² jmá³.

[La³ jáun² bíh¹ lín³ tsá² má²tan² cáun² hi³ ná¹ngi²³, tiá² hnió³ yáh³ tsú² ne³ cáun² hi³ hmai²¹.]

6

Tsá² hain²¹ ti³ con² Jesús cun³² cuú²miih²¹ jmái¹ nio² tie³

(Mateo 12:1-8; Marcos 2:23-28)

¹ Ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ jmí¹ cuá¹ngi³² Jesús ja¹ ñí¹ zia³² hi³ jná¹ quioh²¹ tsáu² cáun² *jmái¹ nio² tie³, hi³ jáun² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² tsú² jmí¹ hí¹cai³² chí² hieh² cuú²miih²¹; hi³ jáun² jmí¹ hí¹hianh²³ tsú² quionh³ cuo², hi³ hí¹cúh². ² Hi³ jáun² ma³ jan² tsá² *fariseos ca³juáh³:

—¿He³ láih³² sa³ ta²¹ hi³ tiá² ca³ti²¹ jmu³ tsú² jmái¹ nio² tie³ yáh³ jmuh³² hnoh²?

³ Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—¿Tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ he³ ca³jmú³ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ cu³ jéin³² jmí¹ lí²¹ ñí¹cuóunh²¹ quionh³ tsá² quionh³? ⁴ Tsá² hí³ dá² ca³ñí¹hi³² ñéih³ hñu³ cuáh³² lí³ hmih³², hi³ ca³ñí¹quián¹³ *hí³ cuú²miih²¹ híen¹ hi³ jmí¹ nio² jáun² ñéih³ ñí¹hiú¹³, hi³ ca³cúh²; ja³bí¹ ca³cuéh³ tsú² siáh³ tsá² quionh³. Ti³la³ hí³ jáun² né³, tiá² jmí¹ ca³tin¹ yáh³ tsú² cuh³, quí¹ hí³ jáun² jmí¹ ná¹chan¹ hi³ cúh² jmáh³la³ tsá² ná¹lín³ mí²tsáu² bíh¹.

⁵ Ja³bí¹ ca³záih³ tsú² siáh³ tsá² hí³:

—Jáun² né³, uá¹ hi³ jmái¹ nio² tie³, cun³ jáun² cáun² ho² bíh¹ Jon² tsá²mi³cuóun² jái¹³.

Jesús jmah²³ jan² tsá² má²ca³náí³ cáun² cuo²

(Mateo 12:9-14; Marcos 3:1-6)

⁶ Ca³chó³² siáh³ cáun² jmái¹ hi³ ca³ñí¹hi³² Jesús hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos cáun² jmái² nio² tie³; hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ma³tin² tsú² tsáu². Jáun² ñí¹ jáun² jmí¹ cuá³

jan² tsá² má²ca³nái³ cuá² chu²¹ quioh²¹. ⁷Hi³ jáun² tí³² liei²¹ quionh³ tsá² fariseos né³, jmí¹ ná¹tan² Jesús, hi³ hnió³ dí² jie³ ní¹juáh³ hi³ jmah³ tsú² tsáu² jmái¹ nio² tie³, hi³ jáun² la³ jáun² jmí¹ lí¹³ chá³² dí² tsáu¹³ tsú². ⁸Ti³la³ Jesús jmí¹ má²ñi³² bíh¹ he³ jmí¹ ná¹lín²³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³záih³ tsú² tsá² jmí¹ má²ca³nái³ hí³ cuo²:

—Náu², jmu³ zenh² nú² ja¹ lá² quiú¹³ jnoh¹.

Jáun² tsá² hí³ né³, ca³jmú³ zenh² chu³jo².

⁹Hi³ jáun² Jesús ca³ngáih³ tsá² ná¹ngih³² hí³:

—Nga¹ jná¹³ cáun² jái¹³: ¿He³ ca³tí²¹ jmu³ tsú² jmái¹ nio² tie³, hí¹ hi³ chu²¹ ho³ hi³ hlah³? ¿Hí¹ lí¹³ líón³² tsú² tsáu² ho³ hi³ tí³ hniáuh³² jngih³ uá¹ tsú²?

¹⁰Jmí¹ jáun² ca³jién³² dí² la³jín³² tsá² tionh² hí³ cu³ jéin³ ñí¹ zenh¹ dí², hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² lí³ hí³ cuo²:

—Ñéih¹ cuonh².

Jáun² ca³ñeh³ tsá² hí³ cuo², hi³ jáun² jmí¹ jáun² la³.

¹¹Ti³la³ tsá² jmí¹ ná¹tan² hí³ Jesús má¹ná¹, ca³míh³ lín³² bíh¹ tsí³, hi³ jáun² hi³ jan² hi³ jan² tsú² ca³juu³ ca³hlénh³ hi³ ha³ lánh³ lí¹³ jmúh³² dí² Jesús.

Jesús quianh²³ quian³tun³ tsá² lín¹³ tí³² tsá² quian³² jé¹ Dió³²

(Mateo 10:1-4; Marcos 3:13-19)

¹²Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngau³ Jesús tsi³ máh³ hi³ ñí¹lien¹³ Dió³², jáun² tá¹ cú² nie² bíh¹ la³ ca³liéinh³² tsú² Dió³².

¹³Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, ca³teh³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hi³ jáun² ja¹ jáun² ca³quianh³ dí² quian³tun³ tsá² ca³teh³ tsú² hí³ *tí³² tsá² quian³² jé¹ Dió³². ¹⁴Tsá² hí³ ná¹jmái² la³ lá²: Sí¹mu²¹ tsá² ca³lí³ jmái² síáh³ Pé¹, jí³ Tre²¹ dá¹jon²¹ tsú² ní², Jacobo jí³ Juan² ní², Pi²liéi¹, Bartolomé,

¹⁵Má²téh³, Tú¹ma²¹, Jacobo jon² Alfeo, Sí¹mu²¹ tsá² ca³lí³

quionh³ tsá² cu³ nió³ *Cananista, ¹⁶ Judas rainh²¹ Jacobo, jì³ Judas tsá² zian² juú² Queriot ní² siáh³, tsá² ca³ ní¹ jienh¹³ hí³ Jesús.

*Jmah²³ Jesús juóun³² tsá² tsáun¹
(Mateo 4:23-25; Marcos 3:7-12)*

¹⁷ Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³son² Jesús tsi³ máh³ jáun² quionh³ tsá² quian³tun³ hí³, hi³ jáun² cua³tanh²¹ tsú² cáun² ní¹ má². Jáun² ní¹ jáun² jmí¹ ná¹ngih³² juóun³² tsá² hain²¹ tí³ con² tsú². Ja³bí¹ jmí¹ quionh³ tsú² juóun³² lín³² tsá² siánh³ siáh³, tsá² hín¹³ tí³ Judea, tsá² juú² Jerusalén, la³ má²quionh³ tsá² hín¹³ tí³ hué³² can³² jmí²miih²¹ có³² juú² Tiro, jì³ juú² Sidón ní² siáh³. Tsá² hí³ cua³taunh²¹ hi³ hnió³ ne³ jè¹ Jesús, hi³ má²hnió³ siáh³ hi³ quin³ mí¹uí³ hi³ jmí¹ ná¹jau². ¹⁸ Ja³bí¹ jmí¹jáun² lan³ tsá² jmí¹ ná¹má²tso² tsí³ hi³ jmí¹ ná¹jan² jmí²chí³ hláinh¹. ¹⁹ Jmí¹jáun² ca³lí³ hniá¹ la³jín³² tsá² tsáun¹ hí³ hi³ tin³ cuo² Jesús, quí¹hliá² ní¹con² Jesús ja³² pí³ hi³ lí¹³ lan¹³ tsú².

*Tsá² lí¹³ zian² re² tin²
(Mateo 5:1-12)*

²⁰ Hi³ jáun² ca³jíe³ Jesús ní¹ tionh¹ jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Hnoh² tsá² tia³mii² náh², jlánh¹ jmí¹ ren² náh² quí¹hliá² má²tionh² náh² jo³cuo² Dió³².

²¹ ”Jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh², tsá² ní¹cuon¹³ náh², quí¹ Dió³² bíh¹ jmu³ hi³ conh²¹ hñu³ jmí¹ hñu³ honh² náh².

”Jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh² tsá² má²ná¹uoh³² náh², quí¹ hnoh² bíh¹ tsá² ngáih¹³ ní¹ má¹jáun².

²² ”Jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh² ní¹juáh³ tsá² ca³lí³hau² náh² tsáu², ní¹juáh³ ca³che² tsú² cheih³², ní¹juáh³ ca³quiú³

ca³je³ tsú², ho³ ní¹juáh³ ca³ziu³ ca³hie³ náh² tsáu² cun³ñí¹
 hi³ ca³tin¹ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun². ²³ Tsinh¹ náh² jmu³,
 hi³ ca³la³ hi³ rú² hi³ háinh²³ náh² jmu³ hi³ hiún² honh²
 jmái¹ la³ jáun², quí¹ hñu³mi³cuú² hián¹³ náh² cáun² hi³
 jlánh¹ bíh¹ quien²; quí¹ la³ ní² bíh¹ ca³jmú³ dí²hioh³
 ñú²deh³ hnoh² ñí¹con² la³jín³² *tí³² jë¹ Dió³² jmí¹ zian²
 jmí¹tin².

²⁴ ”Tí³la³ jlánh¹ juon²³ hnoh² tsá² ná¹hánh³ náh², quí¹
 má²ná¹ma³hiúnh¹³ náh² honh² ta³né³².

²⁵ ”Jí³ hnoh² tsá² ná¹cónh²¹ henh¹ náh² re² tin² ta³né³²,
 juon²³ bíh¹ hnoh², quí¹ né³bí¹ lí¹³ ñí¹cuon¹³ náh².

”Jí³ tsá² ná¹ngáih²³ náh² siáh³ ta³né³², juon²³ bíh¹ hnoh²,
 quí¹ né³bí¹ uóh¹³ náh², hi³ ha³ hlah³ lín²¹ honh² náh².

²⁶ ”Juon²³ bíh¹ hnoh² ní¹juáh³ la³jín³² tsáu² hleh³² re²
 ca³tin¹ náh², quí¹ la³ jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsá² jmí¹ zian²
 jmí¹tin² ca³tin¹ tí³² tí¹jái², tsá² lí¹ ca³juáh³ hí³ hi³ lín³ tí³²
 jë¹ Dió³².

Hníáuh³² ma³hnio³ tsú² tsá² hau²
 (Mateo 5:38-48)

²⁷ ”Juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh² tsá² ná¹naih³² náh²:
 Ma³hno¹ náh² tsá² jmu² hian² tsí³ ñí¹con² náh², jmu³ náh²
 hi³ chú³² ñí¹con² tsá² hau², ²⁸ hi³ chú³² jéinh¹ náh² ñí¹con²
 tsá² chú² juóu³² náh², lienh¹ náh² Dió³² ca³tin¹ tsá² quiú²
 je²³. ²⁹ Ní¹juáh³ zian² tsá² pá²³ cá² jo²¹ máh¹ náh², cuéh³
 tsú² siáh³ tí³ cá² jo²¹ cáun², cuí¹ pá¹³; hi³ ní¹juáh³ zian²
 tsá² quin²³ hmih³² cháu³ quián¹³ náh², cuéh³ tsú² siáh³ jí³
 hanh², cuí¹ quián¹³. ³⁰ Lí³ua³ jan² tsá² zia³² hi³ mi³² ñí¹con²
 náh², cuéh³; hi³ ní¹juáh³ tsá² quin²³ cáun² hi³ quián¹³ nú²,
 ha³ lí² máí¹. ³¹ Jmu³ náh² ñí¹con² tsá² siánh³ la³ cun³ hi³
 qui³ hnáuh² náh² jmu³ tsú² ñí¹con² náh² hmóu³².

32 "Quí¹ ní¹juáh³ hnoh² hno³ náh² jmáh³la³ tsá² hniau³ náh², ¿he³ dá² hi³ chu²¹ ná¹jmuh³² náh²? Quí¹ hí¹ la³ tí³ tsá² hian² tsí³ yáh³ ná¹jmu² la³ jáun². 33 Ho³ ní¹juáh³ jmuh³² náh² hi³ chu²¹ ní¹con² jmáh³la³ tsá² jmu² hi³ chu²¹ ní¹con² náh² hmóu³², ¿he³ dá² hi³ chu²¹ jmuh³² náh² jaun³²? Quí¹ ja³bí¹ tsá² hian² tsí³ yáh³ jmu² la³ jáun². 34 Hi³ ní¹juáh³ zia³² hi³ chíh¹ náh² ní¹con² jmáh³la³ tsá² lín²³ náh² hi³ lí¹³ jéinh³² síáh³ ní¹con² náh², ¿he³ dá² hi³ chu²¹ ná¹jmuh³² náh² jaun³²? Quí¹ ja³bí¹ tsá² hian² tsí³ yáh³ chí² hi³ quioh²¹ ní¹con² tsá² cá²ren² quionh³, quí¹ má²ná¹héh³ chí¹ tsú² hi³ jíenh³² síáh³ tsá² hí³. 35 Tí³la³ hniáuh³² má¹hno¹ bí¹ náh² tsá² jmu² hian² tsí³ ní¹con² náh², hi³ jmúh¹³ náh² hi³ chú³² ní¹con² tsú², jí³ hi³ zia³² hi³ chíh¹ náh² ní¹con² tsú²; tí³la³ jun³juáh¹³ hi³ háih¹³ náh² honh² hi³ zia³² cáun² hi³ jíenh³² yáh³ tsú² síáh³. Hi³ jáun² má¹jáun² hián¹³ hnoh² cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹, hi³ jáun² hnoh² lín¹³ jon² Dió³² Tsá² jlánh¹ cuá¹quien²; quí¹ ta³bí¹ hnga² yáh³ Dió³² jmu² hi³ chu²¹ ní¹con² tsá² tiá² cue³² tiá¹hmah¹ quioh²¹ hi³ hiáuh²³, jí³ ní¹con² tsá² hláih¹ ní² síáh³. 36 Hniáuh³² ja³² mií³ honh² náh² la³jmí¹ ja³² mií³ tsí³ Dió³² Ñeh² náh².

Ha³ lí² chú¹ lí² ñih²¹ náh² tsáu²
(Mateo 7:1-5)

37 "Ha³ lí² chú¹ lí² ñih²¹ náh² tsáu², hi³ jáun² tiá² ra³tsa² náh² Dió³² héih³² la³ jáun². Ha³ lí² zinh³ náh² tsáu² ní¹ hlaih³, hi³ jáun² sa³jun³ Dió³² zeh³ náh² síáh³ ní¹ la³ jáun². Juenh² jmu³ náh² honh², hi³ jáun² Dió³² jmu³ síáh³ juenh² tsí³ ní¹con² náh². 38 Cuéh³ náh² tsáu², hi³ jáun² Dió³² chá³² héih³² hi³ cué³² síáh³ ní¹con² hnoh² ca³la³ hliáun³ cu³tí³, ca³la³ hi³ tioh³ tiá³ tí³ ñeh² tuh³² quían¹³ hnoh², ca³la³ ná¹quiúnh¹ tiá³, ca³la³ hi³ zió² suh³² bíh¹ lí¹³. Quí¹ la³ cun³

lí³ héih³² hi³ cueh³² hnoh² ñí¹con² tsáu², Dió³² chá³² héih³² hi³ cué³² siáh³ ñí¹con² hnoh².

³⁹ Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní², ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—¿Hí¹ lí¹³ hie³² tsá² ten³ jui³² ñí¹con² tsá² ten³ rainh²¹?
 ¿Haun¹³ juáh¹³ tá¹ gon³ bíh¹ tsú² sunh³ cu³tsa³² ní¹juáh³
 ñí¹ hó²¹ táu²? ⁴⁰ Hí¹ jan² yáh³ tsá² má²tin³², tiá² lí¹³ lí³tin²
 tí³ hliáun³ la³ cónh³ bíh¹ tí³² joh¹; tí³la³ ní¹ má¹ca³lí³tin²
 tsú² la³jí³², ñí¹jí²¹ la³ cun³ hi³ tin² tí³² hí³ bíh¹ lí¹³ tin² tsú².

⁴¹ ”¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ jieh²¹ hnú² má¹qui³² pih²¹
 hi³ hu²¹ mí¹ñí¹ renh² ní¹juáh³ tiá² lí²tsin² yáh³ hnú² hi³
 hu²¹ cáun² pa²¹ hná¹ hmá² mí¹máh¹ huen²? ⁴² ¿Ha³ lánh³
 rón³² hó³² honh¹ hnú² hi³ juoh¹ nú² renh²: “Hnú² reh²,
 cué¹ jáí¹³ hi³ chí¹³ jná¹³ má¹qui³² pih²¹ hi³ hu²¹ ní² mí¹máh¹
 nú²”, tí³la³ tiá² ñí¹ yáh³ hnú² hi³ hu²¹ cáun² pa²¹ hná¹
 hmá² mí¹máh¹ huen²? ¿Hnú² tsá² lín³ nú² la³ cá¹ la³
 jéinh¹! La³ñí¹ tín² chí³ hná¹ hmá² pa²¹ hu²¹ mí¹máh¹
 huen², má¹jáun² lí¹³ jieh²¹ hnú² re² hi³ chíh¹ nú² má¹qui³²
 pih²¹ hi³ hu²¹ mí¹ñí¹ renh².

Lin¹ bíh¹ he³ ñí¹ hmá² cun³ quionh³ máí³ hi³ háí³²

(Mateo 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ ”Tiá² lin¹ zia³² yáh³ hmá² chu²¹ hi³ háí³² máí³ hlah³;
 sa³jun³ zia³² siáh³ hmá² hlah³ hi³ lí¹³ ha³ máí³ chu²¹. ⁴⁴ Quí¹
 cun³quionh³ máí³ hi³ háí³² bíh¹ hmá² lí¹³ lí³cuoh² tsú².
 Uá¹la³ mí³ hmá² sí² co², tiá² cun³² yáh³ tsú² tsí³ hmá² ton²,
 sa³jun³ mí³ uóun²jieh¹³ yáh³ cun³² tsú² siáh³ cuú²ñeh¹ tan³
 mí³ juíh². ⁴⁵ Tsá² chun¹ jmu² hi³ chu²¹ quí¹hliá² hi³ chu²¹
 zia³² hñu³ tsí³; tí³la³ tsá² hláih¹ tsá² hon² má¹ná¹, jmu²
 jmáh³la³ hi³ hlah³ bíh¹, quí¹hliá² hi³ hlah³ bíh¹ zia³² hñu³

tsí³ tsú². Quí¹ lí³ua³ cáun² hi³ ná¹canh² hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³ tsú², hi³ jáun² bíh¹ hué³² ho³ tsú².

Tun³ ñí¹ tsá² zih³² hñú³
(Mateo 7:24-27)

⁴⁶ ”;He³ láih³² sa³ juáh³ hnoh² hi³ Juóuh³² náh² jná¹³, já² tiá² jmuh³² yáh³ hnoh² la³ cun³ hi³ juanh³² jná¹³?
⁴⁷ Juanh²¹ jná¹³ ha³ lánh³ lín³ jan² tsá² ja³² ñí¹con² jná¹³, tsá² ñí³nie¹³ jái¹³ quion²¹ jná¹³ hi³ má²tí³² siáh³. ⁴⁸ Tsá² la³ hí³ lín³ la³jmí¹ lín³ jan² tsá² quiáh² ñe¹ ñí¹ ma³liáu³² jmíh¹ hiah³² hñú¹³. Má¹tí³ jáun² quín¹ né³, ñí¹ quín¹ jáun² bíh¹ dí²chin³ tsú² jmíh¹ hiah³² hñú³ quioh²¹. Hi³ jáun² ní¹ má¹cá²chó³² jáun² jmái¹ hi³ lí³ hliáun³ jmí² cua³, hi³ já³² jmái² tiá³ lín³² ñí¹ zeh¹ jáun² hñú³, tiá² tloh²¹ yáh³ jmái² hi³ tsunh³ quí¹hliá² jmíh¹ hiah³² hñú³ jáun² dí¹chin¹ ñí¹ quín¹ bíh¹. ⁴⁹ Tí³la³ tsá² náí³² jái¹³ quion²¹ jná¹³, tsá² tiá² má²tí³² la³ cun³ hi³ juanh³² jná¹³, tsá² la³ hí³ né³ lín³ la³jmí¹ lín³ jan² tsá² jmu² hñú¹³ jmáh³la³ ñí¹ hué²¹, hi³ tiá² jmíh¹ hiah³² quiú²; jáun² ní¹ má¹cá²chó³² jáun² jmái¹ hi³ lí³ hliáun³ jmí² cua³, hi³ já³² jmái² tiá³ lín³² ñí¹ zeh¹ jáun² hñú¹³ tsú², jáun² má¹jáun² quíh³² bíh¹, hi³ má²juú¹ má²tsúnh¹³ cu³tí³.

7

Jesús jmah²³ tsá² quian²¹ hliáu³ tsá² chín¹
(Mateo 8:5-13)

¹ Jmí¹ cá¹tsan³ jáun² jái¹³ hi³ ca³hléh³ Jesús ñí¹con² tsá² hí³ né³, ngau³ tí³ juú² Capernaum. ² Ñí¹ jáun² jmí¹ zian² jan² hliáu³ tsá² chín¹ tsá² *romano, hi³ jáun² tsá² hí³ jmí¹ zian² jan² *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹, tsá² jmí¹ hnio³ tsú² lín³². Tsá² hí³ joh¹ tsú² jmí¹ rá²tsáun¹ lín²¹ hi³ jmí¹ má²ñí¹jún³ cu³tí¹³. ³ Jmí¹ ca³nái³² hliáu³ tsá² chín¹ hí³ hi³ zian² jan² tsá²

jmah²³ tsáu², tsá² jmái² Jesús, jáun² ca³zen³ dí² tsá² *judíos tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², hi³ tsa³zeh¹ tsú² Jesús tiá¹ jmu³ tiá³ hi³ chú³² hi³ já³² hi³ ja³jmah¹ tsá² má²dí¹hlánh¹ hí³ joh¹ tsú². ⁴Jáun² tsá² má²lieih²¹ hí³ né³, ja³taunh²¹ bíh¹ ñí¹con² Jesús, hi³ ca³ñí¹hiú² ñí¹mi², hi³ ñí¹juah²¹ la³ lá²:

—Cu³tí³ ca³tin¹ hliáu³ tsá² chín¹ tsá² hien²³ jnoh¹ lá² hi³ hiáuh³ cáun² hi³ chú³² quián¹³ hnú²; ⁵quí¹ jlánh¹ hniau³ tsú² jnoh¹ tsá² ziaun² dí² hué³² *Israel lá². Hnga² bíh¹ tsú² ca³ma³hmah¹ hi³ lí³ cáun² cuáh³² quiú¹³ jnoh¹ já¹ juú² lá².

⁶Hi³ jáun² ngau³ Jesús quionh³ tsá² hí³, tí³la³ jmí¹ má²ñí¹chau²¹ tsú² hñú¹³ hliáu³, jáun² hliáu³ tsá² chín¹ hí³ ca³zen³ ma³ jan² há²mei²¹ hi³ ja³zeh¹ Jesús la³ lá²:

—Hnú² Tí³², lí²juáh³ hliáu³: “Ha³ lí² ma³tsan¹³ hnú² honh² hi³ ñeih²¹ hnú² la³ tí³ hñu³² jná¹³, quí¹ jun³ lin¹ tsáu² yáh³ jná¹³. ⁷Cun³ñí¹ hi³ jáun² yáh³ tiá² lí²chá³ jná¹³ tsin³² hi³ ñe¹ huen², hi³ ñí¹jie¹ jná¹³ hnú². Jí³²la³ tí³ jmúh¹³ hnú² héih³² bíh¹, hi³ jáun² lan¹³ tsá² joh² jná¹³. ⁸Quí¹ ja³bí¹ jná¹³ siáh³ zian² juóu³², hi³ ja³bí¹ lín³ jná¹³ siáh³ hi³ chín¹ ñí¹con² hliáu³. Jáun² ní¹ má¹cá²jmú³² jná¹³ héih³² ñí¹con² lí³ua³ jan² tsá² hí³ hi³ tsó³², jáun² tsau³² bíh¹; hi³ ní¹juáh³ juo¹³ jná¹³ jan²: Ña³², jáun² ja³²; hi³ ní¹juáh³ juo¹³ jná¹³ tsá² lín³ quian²¹ ná¹: Jmu³ hi³ lá², jáun² jmu² bíh¹ tsú²”.

⁹Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² Jesús jái¹³ hi³ lí²zen³ jáun² hliáu³ tsá² chín¹ hí³ né³, lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³. Jmí¹jáun² ca³jien³² tsú² tsá² hí¹já²taunh¹ hí³ tí³ cu³hna²¹, hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Jná¹³ juanh³² ñí¹con² hnoh², hi³ hí¹ jan² tsá² zian² hué³² *Israel lá² tiá² má²ca³chanh²¹ jná¹³, tsá² nio² cáun² tsí³ la³jmí¹ nio² cáun² tsí³ *tsá² cá²jo²¹ lí²zen³ jái¹³ lá².

10 Hi³ jáun² jmí¹ ca³cha³tánh¹ tsá² ca³ñí¹can³² hí³ jái¹³ ñí¹con² Jesús hñú¹³ hliáu³, jáun² ca³jíe³ tsú² hi³ má²lain³² bíh¹ tsá² jmí¹ tsáun¹ hí³.

Jesús jmu³ hi³ jenh¹³ jon² tsá²mi³ hnái³

11 Jmí¹ lí²¹ jáun², ngau³ Jesús cáun² juú² jmái² Naín, la³ má²quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con². Hi³ jmí¹ hí¹já²táunh¹ siáh³ juóun³² lín³² tsáu² cu³hna²¹ tsú². 12 Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² can³² juú², ca³jíe³ tsú² hi³ ná¹jan² tsáu² jan² hla¹ hi³ má²;já²hón³², tsá² jmí¹ jan² tán¹ jon² jan² tsá²mi³ hnái³; hi³ jmí¹ hí¹já²táunh¹ siáh³ juóun³² tsá² juú² quionh³ tsú². 13 Jmí¹ ca³jíen³² jáun² Tí³² Juo¹³ dí² tsá²mi³ hí³, ca³ja³ mi³ tsí³, hi³ ca³záih³ dí²:

—Ha³ lí² uó².

14 Jáun² ca³ja³janh³² Jesús hi³ ca³tí³ cuo² ñí¹ cuó² hún¹ hla¹, jáun² ca³tiánh³ tsá² jmí¹ ná¹quian³² hí³ cuó². Jáun² Jesús ca³záih³ hla¹ la³ lá²:

—Hnú², tsá¹ñú¹, jná¹³ juanh³² náú².

15 Jáun² né³, hla¹ hí³ la³jui³² ca³jenh¹³ hi³ ca³náu², hi³ ca³ma³liáu³² hleh³². Jáun² Jesús ca³jienh³ tsá¹ñú¹ hí³ ñí¹con² mí¹ziú¹³. 16 Jáun² la³jín³² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³juénh² hi³ ca³ja³cáun² lín³² tsí³. Jmí¹jáun² ca³ma³quien² tsú² Dió³², hi³ ca³juáh³:

—Jan² *tí³² jè¹ Dió³² pin³ má²cá²jnia³ ja¹ ñí¹ tiauh¹ jnoh¹ lá²!

Ja³bí¹ ca³juáh³ tsú² siáh³:

—jDió³² má²cua³ma³hon³ tsá² joh¹!

17 Hi³ jáun² la³jín³² tsá² hín¹³ tí³ Judea, jí³ tsá² tiáunh¹ la³ cu³ la³ jéin³ jáun², ca³lí³ ñi³² hi³ ca³jmú³ Jesús la³ jáun².

Juan² tsá² jmí¹ zion² tsáu² jmái² zen² tsáu² ñí¹con² Jesús (Mateo 11:2-19)

18 Jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Juan² né³, ca³chá³ siáh³ la³jí³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ Jesús. Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³teh³ dí² gon³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², 19 hi³ ca³zen³ dí² ní¹con² Jesús hi³ tsa³ngái³ la³ lá²: “¿Hí¹ hnú² uá¹ Tsá² ca³tin¹ já³², ho³ hniáuh³² uá¹ jan¹³ jnoh¹ jan² tsá² siánh³?” 20 Jmí¹ ca³cha³táunh¹ jáun² tsá² hí³ ta³ ní¹ Jesús né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—Juan² tsá² zion² hí³ jmái² tsáu² lí²ze³ jnoh¹ hi³ ja³ngái¹³ jnoh¹ ní¹con² hnú² ní¹juáh³ hnú² bíh¹ Tsá² lín³ Cristo, ho³ ní¹juáh³ hniáuh³² uá¹ jan¹³ jnoh¹ tsá² siánh³.

21 Jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³jmah³ Jesús juóun³² lín³² tsá² tsáun¹ jí³ tsá² ná¹cán²³ uu³mí²tsi³², jí³ tsá² tíáunh¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ ní² siáh³; hi³ ca³nia³ tsú² siáh³ mí¹ní¹ tsá² ten³. 22 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³záih³ tsú² tsá² cuá²taunh²¹ hí³ la³ lá²:

—Cuá²tánh¹ náh², cuá²zéih³ náh² Juan² la³ cun³ hi³ má²lí²jieh³ náh² jí³ hi³ má²lí²niéih² náh² ní² siáh³; cuá²zéih³ náh² tsú² hi³ tsá² ten³ má²jniá³ ní¹, tsá² hma² má²ní³táunh¹, hi³ má²lain³² siáh³ tsá² jmí¹ ná¹lín³ mí¹uí³ *mi³ho²¹ péin³, hi³ tsá² jmí¹ te³ cua¹ né³, má²nái³² bíh¹, hi³ má²ca³jenh¹³ bíh¹ siáh³ tsá² jmí¹ má²ná¹jún¹, hi³ tsá² tia³mii² né³, má²ná¹nái³² bíh¹ jú¹ chú³² hi³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ liáun³. 23 Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² tiá² lí¹ cha³² hliáun³ něih³ tsí³ hi³ ca³tin¹ jná¹³.

24 Jmí¹ já¹tanh²¹ jáun² tsá² ca³zen³ hí³ Juan² né³, ca³ma³liáu³² Jesús hi³ ca³chá³ jái¹³ hi³ ca³tin¹ Juan² hí³ ní¹con² tsá² tionh² hí³ la³ cu³ la³ jéin³ ní¹ zenh¹, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿He³ dá² jaun³² ca³ní¹jieh¹³ hnoh² ní¹ lí³ hué³² quiéin²? ¿Hí¹ ca³ní¹jieh¹³ hnoh² cáun² hmá² tá² náí² hi³ lí¹

quí² lí¹ jieh²³ cun³quionh³ chí³ juáh^{13?} 25 Hi³ ní¹juáh³ tiá² la³ jáun² né³, ¿he³ bíh¹ ca³ńí¹jieh¹³ náh^{2?} ¿Hí¹ ca³ńí¹jien¹ náh² jan² tsá²ńuh² quih³² hmih³² hi³ jlánh¹ bí¹ huá^{1?} Sá¹ńí² dú¹ jie³ náh², tsá² ná¹quih³² hmih³² chú³² jniá³ tionh² re² tin² ńeih³ hńú¹³ tsá² ná¹lín³ re²¹ bíh¹. 26 Hi³ jáun² né³, ¿he³ bíh¹ ca³ńí¹jieh¹³ náh^{2?} ¿Hí¹ ca³ńí¹jien¹ náh² jan² tí³² jē¹ Dió^{32?} Quí¹ tson² bíh¹ cu³tí³, tí³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ lí³ua³ jan² tí³² jē¹ Dió³². 27 Quí¹ ńí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹ja³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ Juan² tsá² ziau² hí³ jmái², hi³ juáh³ la³ lá²:

Sá¹ńí² jie³, jná¹³ zein²¹ jan² tsá² tsa³can³² jái¹³ ta³ tin² la³ cun³ bí¹ hnú², tsá² hí³ bíh¹ jmu³ hua³jan²¹ jui³² ńí¹ cuóh¹³ hnú².

28 Jmí¹ má²lí²chá³² Jesús jái¹³ ní² né³, ca³záih³ siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jná¹³ juanh³² ńí¹con² hnoh², hi³ tiá² hin² zian² hí¹ jan² yáh³ tsá² jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bí¹ Juan² ja¹ la³jín³² tsá² ca³lí³zian² ńí¹ hué²¹ lá²; tí³la³ cun³ jáun² tsá² tiá² lin¹ ńí¹ quien² ja¹ quioh²¹ tsá² má²tionh² jo³cuo² Dió³², tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ quien² la³ cónh³ bíh¹ Juan². 29 Hi³ jáun² la³jín³² tsáu², la³ má²quionh³ *tsá² chí² hmah²¹, tsá² ca³nái³² hí³ jái¹³ hi³ ca³hléh³ jáun² Juan², ca³ma³tson² bíh¹ tsú² hi³ Dió³² tin² ra³tsi³² re² héih³², la³ cun³ la³jín³² tsá² ca³ziau³ hí³ Juan² jmái². 30 Tí³la³ tsá² *fariseos má¹ná¹, la³ má²quionh³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹, tsá² tiá² ca³he³ hí³ hí³ ziau³ Juan² jmái², tiá² ca³tí³ yáh³ tsí³ tsá² hí³ la³ cun³ hi³ jmí¹ hnió³ Dió³² jmu³ ńí¹con² tsú². 31 Hi³ jáun² né³, ¿hin² dá² tsánh² lí¹³ cunh²¹ jná¹³ quionh³ tsá² zian² jmái¹ hi³ ziaun² dí² lá^{2?} Quí¹ ¿hin² yáh³ tsánh² lí¹³ cunh³ tsú^{2?} 32 Lí¹³ juáh¹³ la³ lá²: Jmu² tsú² la³jmí¹ jmu² tsá¹míh¹ ńi³co¹ já¹ hmah²¹. Ná¹hóh³² tsú² ca³la³ hi³ jéinh³² hlah³, hi³

zaih³² rainh²¹ la³ lá²: “Sa³ tiá² ca³li³hnáuh² náh² tsan¹³ jmí¹ lí²jiéi¹³ jnoh¹ jáun² hmá² tá² le², hi³ sa³jun³ lí²uoh³ yáh³ hnoh² jmí¹ lí¹jmú¹³ jnoh¹ siáh³ sun¹ ca³ti²¹ jmái¹ hi³ nio² hlah³ tsí³ tsú²”. ³³ Juanh³² jná¹³ la³ ní², qui¹ cuan³ Juan² tsá² zion² hí³ tsáu² jmái², tsá² tiá² cúh² hí¹miih²¹, sa³jun³ hính²³ mu² ráu³ mi³ uóun²jieh¹³; hi³ jáun² hnoh² né³ juáh³: “Tsá² hún¹ jmí²chi³ hláinh¹ hñu³ tsí³ bíh¹ hí³”. ³⁴ Jáun² né³, cuan³ siáh³ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun², tsá² cú² tsá² aih³² ná¹, tí³la³ hnoh² né³, juáh³ siáh³: “¡Tsá² jlién³ bíh¹ ní³², hi³ hính²³ siáh³ jmái², tsá² juónh²³ re² quionh³ tsá² ren² tso³ jí³ tsá² chi² hmah²¹ ní² siáh³!” ³⁵ Tí³la³ la³jín³² tsá² cháunh²³ re² chí¹ má²jnia³² hi³ chu²¹ bíh¹ la³jí³² hi³ cháunh²³ tsí³ Dió³².

Jesús tsó³² hñú¹³ Sí¹mu²¹, tsá² fariseo

³⁶ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, jan² tsá² fariseo ca³teh³ Jesús hi³ tsa³jmú³ má³² hñú¹³ dí². Jáun² né³, ñéi¹ bíh¹ Jesús hñú¹³ tsá² hí³, jáun² ca³cuá³ ñí¹ mesa. ³⁷ Jáun² né³, jan² tsá²mi³ tsá² juón¹, tsá² zian² juú² jáun², ca³li³ ñi³² hi³ Jesús cuá¹jmu² má³² hñú¹³ tsá² fariseo hí³, jáun² ñéi¹ hi³ ñí¹can³² cáun² tse³ pih²¹ hi³ lí³ cún¹ tiáu² alabastro; hi³ jmí¹ ha²¹ no¹ má²ró³². ³⁸ Hi³ jáun² tsá²mi³ hí³ ca³ta³zanh¹ cu³hna²¹ Jesús, hi³ má²ho²; hi³ jáun² ca³ma³jlih²¹ tsú² ta³ Jesús cun³quionh³ jmí²zih¹ tain³² ñí¹, hi³ jáun² ca³ma³quiéin² siáh³ cun³quionh³ jñú²chí¹ hnga². Jmí¹jáun² ca³hen³ tsú² ta³ Jesús, hi³ ca³jñéi³ tsú² siáh³ no¹ má²ró³². ³⁹ Jmí¹ ca³jíe³ jáun² tsá² fariseo tsá² hñú¹³ ñí¹ cuá³ tsú² jáun², hi³ jmu² tsá²mi³ hí³ la³ jáun², jáun² ca³lín¹³ tsú²: “Sá¹jmí¹ hi³ tson² jan² tí³² jē¹ Dió³² tsá²ñuh² ní², jmí¹ lí³tsin² bíh¹ tsú² he³ ñí¹ tsá²mi³ dí¹tie²³ ní² cuo², qui¹ tsá²mi³ juón¹ bíh¹ tsá²mi³ ní²”. ⁴⁰ Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá² fariseo hí³ la³ lá²:

—Hnú² Sí¹mu²¹, zia³² cáun² jái¹³ hi³ juanh²¹ jná¹³ ñí¹con² hnú².

Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—ǰHe³ bíh¹ jmí¹ juáh¹³ hnú² Tí^{32?}

⁴¹ Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² ca³chí² quie³ ñí¹con² gon³ tsáu². Jáun² né³, jan² tsá² hí³ jmí¹ ren² hñá³ nio² hña³láu³ héih³² *cú¹tiáu², hi³ tsá² jan² hí³ né³, jmí¹ ren² tu³la³quia³ héih³² cú¹tiáu². ⁴² Tí³la³ jmí¹ ca³lí³ ñí³² tsá² hí³ hi³ tá¹ gon³ tsá² ren² hí³ quie³ tiú²uú² lí¹³ yáh³ ma³hmah¹, jáun² cáun² lí¹ ca³hin³ bíh¹ tsú² cú²jueh³² hi³ jmí¹ ren² tsú². Jáun² né³, juáh¹³ hnú² neh²¹ ǰhin² tsánh² tsá² gon³ hí³ lín²³ hnú² hi³ tí³ jlánh¹ má²hnio³ lín³² tsá² ca³chí² hí³ quie^{3?}

⁴³ Hi³ jáun² Sí¹mu²¹ ca³ngái³:

—Len³ jná¹³ tsá² ca³hin³ hliáun³ hi³ jmí¹ ren² bíh¹.

—Tson² bíh¹ cu³tí³ la³ ní² —ca³juáh³ Jesús.

⁴⁴ Tá¹la³ cuá¹jién³² tsú² jáun² tsá²mi³ hí³ né³, ca³záih³ dí² Sí¹mu²¹ la³ lá²:

—Sá¹ní² jien¹ dúh¹ tsá²mi³ lá². La³ cun³ jmí¹ lí¹hú²¹ jná¹³ hñuh³² hnú², tiá² jmái² lí²cuéh¹ yáh³ hnú² hi³ ren¹ jná¹³ tán², tí³la³ tsá²mi³ lá² má²lí²ma³jlih²¹ tán² jná¹³ cun³quionh³ jmí²zih¹ tain³² ñí¹, hi³ má²lí²ma³quiein² tsú² siáh³ cun³quionh³ jñú²chí¹ hnga². ⁴⁵ Hi³ sa³jun³ lí²hen³ bíh¹ hnú² siáh³ ñí³² jná¹³ la³ cun³ hi³ jmí¹ ca³tí²¹ hen³ tsú² jan² tsá² cuá¹tén¹; tí³la³ tsá²mi³ lá², cun³ tiá² má²lí²tunh³ bíh¹ hi³ hen² tán² jná¹³ la³ cun³ jmí¹ cuan¹ ná¹. ⁴⁶ Ja³bí¹ la³ jáun² tiá² lí²táh¹ yáh³ hnú² no¹ tsáh³ chin³² jná¹³ jmí¹ cuan¹ ná¹, tí³la³ tsá² lá² né³, má²lí²jñéi³ no¹ má²ró³² tán² jná¹³. ⁴⁷ Jáun² juanh³² jná¹³, uá¹jinh¹ hliáun³ tso³ jmí¹ ren²

tsá² lá², tí³la³ má²ca²hin³ bíh¹, quí¹hliá² jlánh¹ hniau³ tsú² jná¹³; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² jmí¹ la³ ren² cú¹píh²¹ tso³, jáun² cú¹píh²¹ bíh¹ hniau³ tsú² jná¹³ ní¹ má¹ca²hin³ tso³ quioh²¹.

⁴⁸ Jáun² Jesús ca³záih³ tsá²mi³ hí³ la³ lá²:

—Má²ca²hin³ bíh¹ tso³ quián¹³ hnú².

⁴⁹ Hí³ jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ní¹ mesa quionh³ tsú² ca³juu³ ca³hlénh³, hí³ ca³juáh³:

—ǃHin² dá² tsánh² tsá² lá², hí³ jáun² sa³ tsáu¹³ tsáu² máh³ hin²³ tsú²?

⁵⁰ Tí³la³ Jesús cáun² ca³záih³ tsá²mi³ hí³ la³ lá²:

—Má²ca³liáun³ nú² quí¹hi³hliá² má²nio² cáun² honh² nú². Cuánh² cáun² hí³ re² hí³ tin².

8

Tsá²mi³ tsá² má²hon³ Jesús

¹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³ní¹tí² ní¹ngí² Jesús juú² ní¹ hliáun³, jí³ juú² míh¹ juú² siún¹, la³ má²quionh³ tsú² jáun² tsá² quian³tun³ hí³ hí³ ní¹can³² jú¹ chú³², hí³ ca³ní¹hléh² ca³tí²¹ há³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu²jo³cuo² Dió³². ²Ja³bí¹ jmí¹ quionh³ tsú² ma³ jan² tsá²mi³ tsá² má²ca³jmah³ tsú² hí³ jmí¹tin², jí³ tsá² má²ca³huen³ tsú² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ ní² siáh³. Ja¹ tsá²mi³ hí³ jmí¹ hí¹tsau³² Má²réi³, tsá² ja³ juú² Magdalá, tsá² ca³huen³ hí³ Jesús quiaun³ jmí²chí³ hláinh¹ hí³ jmí¹ tiáunh¹ hñu³ tsí³. ³Ja³bí¹ jmí¹ hí¹tsau³² siáh³ mí¹ Juánh³ ní²cuo² tsá² jmái² Chuza tsá² jmí¹ chín¹ hñú¹³ re²¹ Herodes; jí³ tsá²mi³ jmái² Susana ní², quionh³ siáh³ juóun³² tsá²mi³ ní¹ hná¹ jáun², tsá² jmí¹ má²hon³ Jesús cun³quionh³ hí³ zia³² quioh²¹.

Jesús jmu² cáun² jái¹³ ca³tin¹ jan² tsá² súh²³ jún²
(Mateo 13:1-17; Marcos 4:1-12)

4 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³cua³taunh²¹ tsá² zian² juú² ñí¹ hliáun³ hi³ ca³cuú² ca³ngih³² ñí¹ cuá³ Jesús. Jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² cáun² jái¹³ ñí¹con² tsá² hí³, hi³ lí³ la³ lá²:

5 —Jmí¹ zian² jan² tsá² ca³ñí¹suh³² jún² ñí¹nái² quioh²¹. Tá¹la³ jmí¹ hí¹súh²³ tsú² jáun² jún² né³, la³ ca³súh³² ca³lá² hú¹ jui³², hi³ jáun² ca³ha³ ca³zauh³ tsáu², hi³ ca³cúh² siáh³ tan³². 6 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñí¹ lí³ já¹ quín¹; jáun² jmí¹ ca³hiá², la³jui³² ca³lí³ quiéin² bíh¹, qui¹hliá² tiá² cuóuh³ yáh³ ñí¹ la³ jáun². 7 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ñí¹ la³ hiau² ton², hi³ jáun² la³ má²quionh³ ton² bíh¹ ca³hiá². Jáun² ton² bíh¹ jlánh¹ tia³jui³² ca³quí² cá²cuon³, hi³ jáun² tiú²uú² cá²cuon³ yáh³ jún² jáun². 8 Ti³la³ la³jí³² jún² ñí¹ hná¹ jáun² né³ ca³súh³² ñí¹ chu²¹ hué³², hi³ jáun² ca³há³² ca³la³ tí³ hñá³láu³ má³ la³ cun³ cá² má³ jún² hi³ ca³súh³ tsú² jáun².

Jmí¹ má²lí²juáh³ Jesús la³ ní², jáun² ca³hléh³ tiá³ hi³ ca³juáh³:

—¡Ní¹juáh³ tson² tsi²¹ cuáh³ náh², jáun² niéi² náh²!

9 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³mí³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² hi³ jmu³ tsú² na²¹ jái¹³ hi³ má²lí²juáh³ jáun². 10 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Hnoh² bíh¹ tsá² ca³tin¹ náh² hi³ lí³ ñíh¹³ jái¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ ná¹jní¹ ca³ti²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³²; tí³la³ tsá² ñí¹ hná¹ ní² né³, jí³²la³ tí³ náí³² tsú² cun³quionh³ jái¹³ hi³ jmu² bíh¹ jná¹³. Hi³ jáun² uá¹jinh¹ jie²³ tsú², tí³la³ cun³ jáun² tá²tonh¹ tsú² la³jmí¹ lí³ tiá² hi³ lí²jie³ bíh¹, hi³ uá¹jinh¹ náí³² tsú², tí³la³ cun³ jáun² tiá² ngí²³ yáh³ tsú² siáh³.

*Jesús jmu² na²¹ jái¹³ ca³tin¹ tsá² súh²³ hí³ jún²
(Mateo 13:18-23; Marcos 4:13-20)*

11 ”Jái¹³ hi³ má²lí²juánh³² jná¹³ ní² niéih³ la³ lá²: Jái¹³ quioh²¹ Dió³² lí³ la³jmí¹ lí³ jún²; 12 hi³ jáun² tsá² náí³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² né³, lín³ la³jmí¹ lí³ hú¹ jui³², tí³la³ tsá² hláinh¹ né³ ja³² hi³ quin²³ jái¹³ jáun² hñu³ tsí³ tsá² hí³; qui¹ ní¹ ca³taunh³ tsú² ta²¹, hi³ jáun² lí¹³ liáun³. 13 Jáun² tsá² he² jái¹³ tia³ jui³² lín³² né³, hi³ ca³la³ hi³ hiún² lín³² tsí³ jmu², tsá² la³ hí³ dá² lín³ la³jmí¹ lí³ ja¹ quín¹ ní¹ cá¹súh²¹ jáun² jún²; tia³ jui³² lín³² bíh¹ ca³hiá² jmí¹ ca³hiá², tí³la³ cun³ñí¹ hi³ tiá² hliáun³ chí² jmu² chá²³ yáh³, hi³ jáun² tiá² lí³uén²³. Jáun² uá¹jinh¹ ca³taunh³ tsú² ta²¹ cu³tiá³, tí³la³ jmí¹ ca³lí³ zia³² uu³mí²tsí³² ní¹con² tsú², tí³ có³² bíh¹ ca³náu². 14 Ja³bí¹ zian² tsá² náí³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² lín³ la³jmí¹ lí³ hué³² ní¹ ca³hiau² ton² ní¹ cá¹súh²¹ jáun² jún². Tí³la³ tá¹la³ chí¹cuóun² tsú² jáun² cun³quionh³ jái¹³ quioh²¹ Dió³², ja³² hñu³ tsí³ tsú² hi³ zain³² hi³ zia³² ní¹ hué²¹ lá², hi³ má²hiún² tsú² tsí³ quionh³ hi³ jáun², hi³ jlánh¹ lí¹ qui² lí¹ cha³² tsú² hliáun³ ñéih³ tsí³ ca³tí²¹ hi³ zia³² ní¹ hué²¹ lá², hi³ jáun² tiá² hi³ lau³² yáh³ ní¹con² tsá² la³ hí³. 15 Tí³la³ tsá² he² re² jái¹³ quioh²¹ Dió³² ní¹ má¹ca³nái³² né³, lín³ la³jmí¹ lí³ hué³² chu²¹ ní¹ cá¹súh²¹ jáun² jún². Tsá² la³ hí³ bíh¹ tsá² zánh²³ tiá³ jái¹³ jáun², tsá² cueh³² tsí³, hi³ jáun² loh¹³ hliáun³.

Jesús jmu² siáh³ cáun² jái¹³ ca³tí²¹ cáun² sí²

(Mateo 5:15-16; Marcos 4:21-25; Lucas 11:33-36)

16 ”Ní¹juáh³ tsá² héinh²³ sí² hñú¹³, hí¹ jan² yáh³ tsá² la³ hí³ tiá² hi³ jlái²³ sí² jáun² quioh²¹, sa³jun³ zih³² tsú² ñeh² jen³; tí³la³ dí²chí³ tsú² chí³cuú² bíh¹ ní¹ lí¹³ tai²¹ joh¹ tá¹ cáun² ñéih³, hi³ jáun² jniá³ lí¹³ jeinh²¹ lí³ua³ jan² tsá² hí³ ñéih³. 17 Qui¹ hí¹ cáun² yáh³ hi³ ná¹hmá¹ tiá² zia³² hi³ juáh¹³ hi³ tiá² lí¹³ jniá³, hi³ hí¹ cáun² yáh³ siáh³ hi³ ná¹hmá¹

ná¹jní¹ tiá² zia³² hi³ juáh¹³ hi³ tiá² lí¹³ jñéih³, chau³² bíh¹ jmái¹ hi³ lí²ñi³² tsáu².

18 ”Jáun² né³, quian² náh² hua³hí¹³ hi³ niéi² náh² re²; quí¹ ní¹juáh³ tsá² má²ca³ngi¹³ re², tsá² la³ hí³ tí³ lí³mí¹ hliáun³ ngi¹³ bíh¹; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² re² ngi²³ né³, tsá² la³ hí³ tí³ lí³mí¹ tiú²uú² ngi¹³ bíh¹ lí³ua³ cáun² hi³ jmí¹ lín²³ tsú² hi³ má²ngi²³ ca³lá².

Mí¹ziú¹³ Jesús má²já²jie³ quionh³ tsá¹ rainh²¹

(Mateo 12:46-50; Marcos 3:31-35)

19 Hi³ jáun² cuan³ mí¹ziú¹³ Jesús la³ má²quionh³ jí³ tsá¹ rainh²¹ dí² ñí¹ cuá³, tí³la³ tiá² lí³ yáh³ tónh³² tsú² la³ tí³ ñí¹ cuá³ dí², quí¹ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ná¹ngih³².

20 Jmí¹jáun² ca³nga³ tsáu² jái¹³, hi³ ca³juáh³:

—Mí²ziúh² hnú² quionh³ tsá¹ renh² hnú² tionh² cheih³² ní², hi³ hnió³ tsú² jíe³² hnú².

21 Tí³la³ Jesús né³, ca³záih³ tsá² ná¹ngih³² hí³ la³ lá²:

—Tsá² náí³² jái¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ má²tí³² síáh³, tsá² la³ hí³ bíh¹ ná¹lín³ mí²zia³² jná¹³ jí³ jon³ renh² jná¹³ ní² síáh³.

Jesús jmu² hi³ niau²¹ tie³ jmái² jí³ chí³

(Mateo 8:23-27; Marcos 4:35-41)

22 Ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ ca³hi³ Jesús cáun² mu² la³ má²quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²; jáun² ca³záih³ dí²:

—Ma³tsáu¹³ tí³ jo²¹ jmái² ó³².

Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsú². 23 Tá¹la³ jmí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun² né³, ca³cuóun² Jesús hñu³ mu². Jáun² cu³diá²jan² ca³ja³ chí³ tiá³ lín³², hi³ ca³la³ jmí¹ má²hí¹conh³² yáh³ jmái² hñu³ mu², ca³la³ háinh¹³ lín²¹ bíh¹ ca³lí³. 24 Hi³ jáun² ca³ñí¹ñi¹³ tsú² Jesús, hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Tí³², Tí³², hénh³ máh³ má²tsá²hanh³² dí² hñu³ jmái²!

Hi³ jáun² ca³náu² Jesús hi³ ca³jin³ jmái² hi³ ja³² jáun² ma³ cu³ tsin¹ quionh³ chí³, hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² ta³no¹ tie³ pih²¹. ²⁵ Jmí¹ jáun² ca³záih³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²:

—¿He³ lí³, jáun² sa³ tiú²uú² cáun² ná¹tioh³ honh² hnoh²?

Ti³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, lí¹ ca³ta³ná¹juenh²¹ bíh¹, hi³ ca³juu³ ca³hlénh³ ja¹ hmóu³²:

—¿Hin² dá² tsánh² tsá² ní², hi³ jáun² sa³ lí²quien² máh³ héih³² quioh²¹ tsú² ní¹con² jmái² quionh³ chí³?

*Tsá²ñuh² tiáunh¹ juóun³² lín³² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³
(Mateo 8:28-34; Marcos 5:1-20)*

²⁶ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³cha³táunh¹ tsú² hué³² quioh²¹ tsá² Gadara, juú² nio² tí³ jo²¹ jmái², ní¹ jniá³ hué¹³ Galilea.

²⁷ La³ cun³ jmí¹ cuá¹han³ jáun² Jesús hñu³ mu² jáun², ja³ jan² tsá²ñuh² ta³ ní¹, tsá² zian² juú² jáun². Jmí¹ má²ngau³² jmái¹ lín²¹ bíh¹ hi³ tiáunh¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsá² hí³. Tsá² hí³ tiá² ha¹ jmí¹ quih³², sa³jun³ jmí¹ cuá³ hñú¹³, tí³la³ ñéih³ jéin³lo¹ táun³ ní¹ tiáunh¹ hla¹ bíh¹ jmí¹ cuá³ tsú². ²⁸ Jáun² la³ cun³ jmí¹ ca³jien³² jáun² tsá² hí³ Jesús, ca³hóh³² tiá³ lín³², hi³ ca³ní¹di³jní³² hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³ la³ tí³ hué³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿He³ ca³tin¹ hnú² quiúnh¹ jná¹³, hnú² Jesús Jon² Dió³² Tsá² cú² juenh²? Mí²³ jná¹³ hi³ ha³ lí² jmú² hnú² hian² honh² ní¹con² jná¹³.

²⁹ La³ ní² ca³juáh³ tsá² hí³ quí¹hliá² má²dí¹jmu² Jesús héih³² hi³ huén³² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsú². Hliáun³ jéin³² má²ca³jmú³ jmí²chí³ hláinh¹ hí³ hian² tsí³, hi³ má²ca³zaunh³ tiá³ quioh²¹ tsú² jmí¹tin², hi³ jáun² uá¹jinh¹ má²ca³hñéi³² tsáu² quioh²¹ tsú² cun³quionh³ hñe¹³ jí³

ca²den¹ ná¹ ní², hi³ ca³jmú³ tsú² hua³hí¹³ ní² siáh³, tí³la³
 cun³ jáun² ca³ca³ bíh¹ tsú² hi³ jáun²; hi³ jáun² jmí²chí³
 hláinh¹ hí³ ca³dí³quian³ jmái¹ tsá² hí³ hi³ tsó³² la³ tí³ ní¹
 lí³ hué³² quiéin². ³⁰ Jáun² Jesús ca³ngái³ ní¹con² tsá² hí³:

—¿Ha³ lánh³ jmái² hnú²?

Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—Cu³ Nió³ bíh¹ jmái² jná¹³.

Hi³ jáun² la³ jáun² ca³juáh³ tsú² qui¹hi³hliá² jmí¹ tiáunh¹
 juóun³² lín³² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsú². ³¹ Jáun²
 jmí²chí³ hláinh¹ hí³ ca³hiu³ ca³mí³ lín³² hi³ tiá² ze³ Jesús
 tí³ hñu³ háunh³. ³² Tsoh² máh³ zeh² có³² jáun² né³,
 jmí¹ tiáunh¹ juóun³² mí²ní³ hi³ jmí¹ ná¹cúh² háu², jáun²
 jmí²chí³ hláinh¹ hí³ né³, ca³hiu³ ca³mí³ hi³ tsa³tiónh³² hñu³
 tsí³ mí²ní³ hí³. Jáun² ca³cué³ bíh¹ Jesús jái¹³. ³³ Hi³ jáun²
 jmí¹jáun² ca³huén² jmí²chí³ hláinh¹ hí³ hñu³ tsí³ tsá² hí³,
 hi³ jáun² ca³ní¹tiónh²¹ hñu³ tsí³ mí²ní³. Jáun² la³jín³²
 mí²ní³ hí³ ca³cuóun³ cú²hé² lín³² tí³ ní¹ dí¹ji²³ ní¹ hlah³
 lín²¹, jáun² ca³sunh³ chu³ jmái², hi³ jáun² ca³hnúh³² jmái².

³⁴ Jáun² tsá² jmí¹ ná¹jmu² hua³hí¹³ mí²ní³ hí³ ca³cuóun³
 jmí¹ ca³jíe³ hi³ lí³ la³ jáun², hi³ ja³tanh²¹ hi³ ca³ní¹chá² tí³
 já¹ juú² jí³ ní¹ náí² ní², hi³ má²lí²jíe³ jáun² la³ jáun². ³⁵ Hi³
 jáun² tsá² ca³nái³² hí³ jái¹³ jáun² né³, ca³ní¹jíe¹³ ní¹juáh³
 he³ dá² má²lí³², jáun² ca³cha³táunh¹ la³ tí³ ní¹ zenh¹ Jesús,
 hi³ ca³jíen³² tsú² siáh³ tsá² jmí¹ tiáunh¹ hi³ jmí²chí³ hláinh¹
 hñu³ tsí³, hi³ má²cuá¹tón²¹ ta³ ta³ Jesús, hi³ má²quih³²
 ha¹, hi³ má²chun¹, ha³ tiú²uú² ngo² yáh³. Hi³ jáun² tsá²
 ca³cha³táunh¹ hí³ né³, ca³juénh² lín³² bíh¹. ³⁶ Jáun² tsá²
 ca³jíe³ hí³ la³ cun³ hi³ má²lí³² jáun² ca³chá³ ha³ lánh³ rón³²
 lan³ tsá² jmí¹ tiáunh¹ hí³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³. ³⁷ Jmí¹

ca³nái³² jáun² tsá² hín¹³ hí³ juú² Gadara la³ jáun² né³, jáun² ca³la³ ca³juénh² lín³² bíh¹; hi³ jáun² la³jín³² tsá² hí³ ca³mí³ hí³ cua³hain³² Jesús hué³² jáun² quioh²¹ dí². Hi³ jáun² Jesús ca³hi³ siáh³ hñu³ mu² hi³ ngah³ jui³² ñí¹ ja²¹. 38 Tí³la³ ñeh² bíh¹ hi³ tsánh³² Jesús, jáun² tsá² jmí¹ tiáunh¹ hí³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ ca³hiu³ ca³mí³ ñí¹con² Jesús hi³ tsó³² dí² quionh³ tsú². Tí³la³ Jesús má¹ná¹, ca³hah² jái¹³ hi³ ca³jmú³ héih³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

39 —Cuánh² hnu² hñuh³², cuá²chá¹ la³jí³² la³ cun³ hi³ má²lí²jmú³ Dió³² ñí¹con² nú².

Jáun² tsá² hí³ ngah³ hi³ ca³ñí¹chá² tí³ já¹ juú² la³ cun³ hi³ má²lí²jmú³ jáun² Jesús ñí¹con² dí².

Jesús ja³jmah¹ jon² Jairo; hi³ hú¹ jui³² jáun² né³, lan² siáh³ jan² tsá²mi³ tsáun¹

(Mateo 9:18-26; Marcos 5:21-43)

40 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³chánh³² Jesús tí³ jo²¹ jmái², hi³ jáun² juóun³² lín³² tsáu² ca³heh³ tsú² hi³ hiún² lín³² tsí³, quí¹hliá² la³jín³² tsá² hí³ jmí¹ ná¹jaun² tsú². 41 Jmí¹ jáun² ca³chó³² jan² tsá² jmái² Jairo, tsá² jmí¹ chín¹ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos ñí¹ jáun²; jáun² ca³dí³jñí³² hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³ la³ tí³ hué³² ta³ ñí¹ Jesús, hi³ ca³hiu³ ca³mí³ dí² hi³ tsó³² tsú² la³ tí³ hñú¹³ dí², 42 quí¹hliá² jmí¹ má²ñí¹jún³ mí¹míh¹ tsá² jan² tán¹ jon² tsú². Mí¹míh¹ hí³ jmí¹ má²hún¹ quia³tún³ mii². Tá¹la³ hí¹tsau³² jáun² Jesús hñú¹³ tsá² hí³, jmí¹ hí¹tsá²táunh¹ juóun³² lín³² tsáu² cu³chin¹ cu³hna²¹ tsú², ca³la³ má²chí¹cuú² chí¹jain³² bíh¹ tsú².

43 Hi³ jáun² ja¹ ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun² né³, jmí¹ hí¹tsau³² jan² tsá²mi³, tsá² jmí¹ tsáun¹ hi³ jmí¹ zian² jmí²hán¹ má²tí³ cun³ quia³tún³ mii². Ca³tsá³² bíh¹ la³jí³²

hi³ jmí¹ zia³² quioh²¹ tsú², ti³la³ cun³ jáun² hí¹ jan² yáh³ ti³² mí³ tiá² ca³tioh²¹ hi³ jmah³ tsá² hí³. ⁴⁴ Jáun² tsá²mi³ hí³ ngau³ ti³ cu³hna²¹ Jesús, hi³ ca³tí³ dí² cuo² zéi¹ ha¹ tsú²; jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³hná³ jmí²hán¹ tsá² hí³.

⁴⁵ Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—jHin² tsánh² lí²tie³ jná¹³ cuo²?

Ti³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³ton³.

Jáun² Pé¹ ca³juáh³ la³ lá² quionh³ tsá² quionh³:

—Ti³², já² la³jín³² tsáu² bíh¹ jmu² hi³ chí¹cuú² chí¹jain³² hnú², hi³ cuú² hliau² tsú² hnú². [Sa³ hin² lí²tie³ jná¹³ cuo² yáh³ juánh³ nú².]

⁴⁶ Ti³la³ Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Cu³tí³ bíh¹ lí²tie³ jná¹³ jan² tsáu² cuo², quí¹hliá² ca³lí³ liei²¹ jná¹³ hi³ lí²jmú³ ta²¹ pí³ quion²¹.

⁴⁷ Jmí¹ ca³lí³ lieih²¹ jáun² tsá²mi³ hí³ hi³ tiá² la³ lí¹³ yáh³ hính³², jáun² ca³la³ má²juán²³ hi³ má²juénh² ja³ hi³ ca³ńí¹di³ńí³², hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³ la³ ti³ hué³² ta³ ńí¹ Jesús; hi³ jáun² ca³chá³ tsú² ńí¹ ta³ ńí¹ la³jín³² tsáu² hi³ he³ ca³ti²¹ lí²tí³ dí² cuo² ha¹ Jesús, ji³ he³ lánh³ rón³² lan³ tsú² siáh³ ca³la³ cun³ jmí¹jáun². ⁴⁸ Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá² ńí¹con² tsá²mi³ hí³:

—Hnú² jón³, má²lain³² hnú² quí¹ cun³ńí¹ hi³ lí²cháh¹ nú² cáun² honh². Cuánh² hnú² cáun² hi³ re² hi³ tin².

⁴⁹ Tá¹la³ jmí¹ dí¹hle³² jáun² Jesús, cuan³ jan² tsá² hñú¹³ Jairo tsá² chín¹ hí³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos, jáun² ca³záih³ dí² Jairo la³ lá²:

—Má²jun² bíh¹ mí¹míh¹ jónh³² hnú², ha³ lí²uú² ma³tsan¹³ tsí³ Ti³² ní².

⁵⁰ Ti³la³ jmí¹ ca³nái³² Jesús jái¹³ jáun² né³, ca³juáh³:

—Ha³ lí² juen³, ńí¹ jí²¹la³ chá¹ hnú² cáun² honh² bíh¹, hi³ jáun² lan¹³ jónh³² hnú².

51 Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² Jesús hñú¹³ tsá² hí³ né³, tiá² jái¹³ ca³cuéh³ yáh³ tsú² tsáu² hi³ tónh³² ñéih³, jí³²la³ Pé¹ quionh³ Jacobo, Juan² ní², jí³ jméi² mí¹ziú¹³ bíh¹ mí¹míh¹ hí³ ca³cuéh³ tsú² jái¹³. 52 La³jín³² bíh¹ tsá² jmí¹ má²tionh² hí³ jmí¹ ná¹tí² ná¹hóh³² hi³ ná¹ho² ná¹jngih² hi³ ca³tin¹ mí¹míh¹ hí³. Tí³la³ Jesús ca³juáh³:

—Ha³ lí² uó² náh², ha³ tiá² rá²jún¹ yáh³ mí¹míh¹ lá², quí¹ rá²cuóun¹ bíh¹ tsú².

53 Tí³la³ tsá² hí³ né³, lí¹ ca³ju³ ca³ngái³ bíh¹, quí¹hliá² jmí¹ ná¹ñi³² tsú² hi³ cu³tí³ bíh¹ má²rá²jún¹ mí¹míh¹. 54 Tí³la³ Jesús cáun² ca³zanh³ bíh¹ cuo² hla¹ mí¹míh¹ hí³, hi³ ca³hléh³ tiá³, hi³ ca³juáh³:

—¡Mí¹míh¹, náu²!

55 Hi³ jáun² ca³jenh¹³ siáh³ mí¹míh¹ hí³, hi³ jáun² la³jui³² ca³náu² bíh¹. Hi³ jáun² ca³jmú³ Jesús héih³² hi³ ma³ton³ tsú² mí¹míh¹. 56 Jáun² lí¹ ca³ta³ná¹jíe³² bíh¹ jméi² mí¹ziú¹³ mí¹míh¹ hí³, tí³la³ Jesús ca³jmú³ héih³² hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² hniáuh³² záih³² tsú² ca³tí²¹ hi³ má²li³² jáun² la³ jáun².

9

Jesús zen² tsá² quian³tun³ hi³ tsa³hléh² jú¹ chú³²

(Mateo 10:5-15; Marcos 6:7-13)

1 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³ngih³ Jesús tsá² quian³tun³ hí³, hi³ ca³cuéh³ dí² tsá² hí³ pí³ hi³ lí¹³ huen³ tsú² la³jánh³ dú¹ ñí¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu², jí³ hi³ jmah³ tsú² siáh³ tsá² ná¹tsáun¹ la³jí³² ñí¹ mí¹uí³; 2 jáun² ca³zen³ tsú² tsá² hí³ hi³ tsa³hléh² jái¹³ ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Díó³², hi³ tsa³jmah¹ tsú² tsá² tsáun¹ siáh³. 3 Jmí¹jáun² ca³záih³ tsú² tsá² hí³ la³ lá²:

—Hí¹ cáun² yáh³ hi³ quioh²¹ hú¹ jui³² tiá² hniáuh³² ñí¹quiánh¹ náh². Lí² cán² náh² hmá²hu²¹, sa³jun³ tuh³², sa³jun³ má³², hi³ sa³jun³ quie³. Ñí¹ jí²¹la³ quián² ma³ cáun² hmi^h³² cháú³ bíh¹, tí³la³ lí² cán² tun³ má¹ná¹. ⁴Jáun² lí³ua³ cáun² hñú³ ñí¹ chauh²¹ náh² jáun², ñí¹ jáun² bíh¹ tianh¹³ náh² ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ huen¹³ náh² juú² jáun². ⁵Ñí¹juáh³ ca³cha³taunh¹ náh² ñí¹ tiá² hnió³ tsú² he³ náh², cu³tsa³² huen³ náh² cú²jueh³² juú² la³ jáun², súh³ náh² hliáu² quian²¹ tanh¹ ñí¹ jáun², hi³ jáun² la³ jáun² lí³ lin¹ hi³ tiá² ca³quiú¹ ca³jéi¹³ náh² tsú².

⁶Hi³ jáun² jmí¹jáun² já¹taunh²¹ tsú² juú² ñí¹ hliáun³ hi³ ca³ñí¹hléh² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² ca³jmah³ tsú² tsá² tsáun¹ ca³la³ jí³² juú² ñí¹ ca³cha³taunh¹.

*Jmí¹ jun¹ Juan² tsá² ziau² jmái²
(Mateo 14:1-12; Marcos 6:14-29)*

⁷Hi³ jáun² jmái¹ jáun², Herodes, tsá² cuá¹lín³ ta²¹ hue¹³ Galilea, ca³lí³ ñí³² la³jí³² hi³ jmu² Jesús; hi³ tiá² jmí¹ ñí³² yáh³ tsú² he³ hniáuh³² lín¹³, qui¹hliá² ma³ jan² tsáu² jmí¹ ná¹juáh²³ hi³ hla¹ Juan² tsá² jmí¹ zion² tsáu² jmái² bíh¹ má²ca³jenh¹³ ja¹ tsá² má²cá²tsan³; ⁸hi³ ma³ jan² siáh³ tsá² siánh³ jmí¹ ná¹juáh²³ hi³ Líh³ tsá² jmí¹ lín³ *tí³² jë¹ Dió³² bíh¹ néh¹ hí³, hi³ má²cá²jnia³ siáh³. Ja³bí¹ ma³ jan² tsá² siánh³ siáh³ jmí¹ ná¹juáh²³ hi³ hí³ bíh¹ jan² tsá² jmí¹ lín³ tí³² jë¹ Dió³² jmí¹tin² lín³², hi³ má²ca³jenh¹³ ja¹ hla¹. ⁹Tí³la³ Herodes ca³juáh³:

—Huen² bíh¹ jná¹³ ca³jmú³² héih³² hi³ tsa³quiéih³ tsú² cun³ ngá¹³ mí¹tái³ láí¹ Juan². Jáun² né³, ħhin² bíh¹ tsánh² tsá² hí³ hi³ jlánh¹ cha³² tsú² hliáun³ jái¹³ quioh²¹?

Hi³ jáun² hnga² Herodes jlánh¹ jmí¹ hniá¹ hi³ jien³² Jesús.

*Jesús cue³² hi³ cuh³ hñá³ mei²¹ tsáu²
(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Juan 6:1-14)*

10 Jmí¹ cá¹jính²¹ jáun² tí³² tsá² quian³² hí³ jē¹ Dió³² ñí¹con² Jesús, jáun² ca³chá³ tsú² la³jí³² la³ cun³ hi³ ca³jmú³. Jmí¹jáun² ca³jan³ Jesús tsá² hí³, hi³ ja³taunh²¹ tsú² tí³ ñí¹ siáh³, ñí¹ má²janh² ca³lá² juú² Betsaida. 11 Tí³la³ jmí¹ ca³lí³ ñí³² tsáu² ha³ jinh¹ ngau³ Jesús, jáun² jmí¹jáun² já¹taunh²¹ tsú² ñí¹ jáun². Hí³ jáun² hiún² lín³² bíh¹ tsí³ Jesús ca³hen³ tsá² hí³, jáun² ca³héh³ dí² tsá² hí³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³², hi³ ca³jmah³ dí² siáh³ tsá² tsáun¹.

12 Jmí¹ má²ca³hláu³ jáun² né³, ca³ma³janh³² siáh³ tsá² quian³tun³ hí³ ñí¹con² Jesús hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Chú³² juoh¹ hnú² tsá² ní² hi³ tsa³tánh¹ hi³ tsa³hniáu³ hñú³ jí³ hi³ cuh³ la³jí³² juú² hi³ zia³² la³ cu³ la³ jén³ ñí¹ tiauh¹ dí² lá², quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² zian² ñí¹ má²janh² lá².

13 Tí³la³ Jesús ca³ngái³:

—Hnoh² bíh¹ hniáu³² cueh¹ tsú² hi³ cuh³.

Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngái³ siáh³:

—Jí³²la³ hñá³ *hí³ cuú²miih²¹ bíh¹ zia³² quiú¹³ jnoh¹ hi³ cónh³ gon³ hma²¹ siáh³. Jí³² uá¹ jáun² bíh¹, ní¹juáh³ hi³ tsá¹lá¹³ jnoh¹ má³² quioh²¹ ca³la³ jín³² tsá² ní².

14 Tsá² jmí¹ tionh¹ jáun² ñí¹jáun² jmí¹ tén³ cun³ hñá³ mei²¹ jmáh³la³ tsá²ñuh². Jáun² Jesús ca³záih³ siáh³ tsá² quian³tun³ hí³:

—Jmu³ hnoh² héih³² hi³ tiánh³ tsú² ma³ tu³la³quian³ ma³ quín³² ma³ cun³ nió³.

15 Hí³ jáun² la³ jáun² ca³jmú³ tsú², hi³ la³jín³² tsú² ca³tiánh³ hué³². 16 Jáun² jmí¹jáun² ca³zanh³ Jesús tá¹ hñá³ hí³ cuú²miih²¹ jáun² jí³ tá¹ gon³ hma²¹ hí³, hi³ ca³jíe³ tsú² tí³

hñu³mi³cuú², hi³ ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³². Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ca³cuéh³ tsú² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² hi³ tsóh³ ñí¹con² tsá² tionh² hí³. 17 Jáun² ca³la³ jín³² tsá² hí³ lah³ re² má³². Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ca³jieh³ tsú² ca³la³ jí³² chí² juoh¹ hi³ ziau³ jáun²; chí² juoh¹ jáun² né³ li³ quia³tún³ mí²ta².

*Pé¹ juáh³ hi³ Jesús bíh¹ Tsá² lín³ Cristo
(Mateo 16:13-19; Marcos 8:27-29)*

18 Ca³chó³² jmái¹ hi³ Jesús jmí¹ cuá¹liéinh³² Dió³² cáun² ñí¹ ti³ có³², hi³ jmí¹ quionh³ tsú² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con². Jmí¹ jáun² ca³ngái³ tsú² tsá² hí³ hi³ ca³juáh³:

—¿Hin² tsánh² jná¹³ juáh³ tsáu²?

19 Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—Zian² tsá² juáh³ hi³ hnú² bíh¹ néh¹ hla¹ Juan² tsá² tí² zion² tsáu² jmái², ma³ jan² siáh³ tsá² juáh³ hi³ hnú² bíh¹ Líh³, tsá² jmí¹ lín³ hí³ tí³² jë¹ Dió³², hi³ ma³ jan² siáh³ tsá² juáh³ hi³ hnú² bíh¹ néh¹ jan² tí³² jë¹ Dió³² tsá² jmí¹ zian² jmí¹tin², hi³ má²ca³jenh¹³.

20 Hi³ jáun² Jesús ca³ngái³ siáh³:

—Hi³ hnoh² né³, ¿hin² tsánh² jná¹³ juáh³ hnoh²?

Jáun² né³, Pé¹ ca³juáh³:

—Hnú² bíh¹ Tsá² lín³ Cristo Tsá² zéi¹ Dió³².

Jesús juáh³ hi³ jún³

(Mateo 16:20-28; Marcos 8:30-9:1)

21 Tí³la³ Jesús ca³jmú³ héih³² hi³ hí¹ jan² tiá² hin² hniáuh³² záih³² tsú² la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ jáun² Pé¹.

22 Hi³ jáun² ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Ca³tin¹ Jon² tsá²mi³cuóun² hi³ ma³tso² lín³² tsí³. Tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú² quionh³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³, jí³ tí³² liei²¹ ní² siáh³ tiá² quiú¹ tiá² jéin¹³ tsá² hí³, hi³ jngih³

tsú²; ti³la³ ñí¹ má²cá²hní² jmái¹ jáun² má¹ná¹, jenh¹³ bíh¹ tsú².

²³ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³záih³ Jesús la³jín³² tsá² hí³:

— Ní¹juáh³ zian² tsá² hnió³ já³² cu³hna³² jná¹³, hniáuh³² chá³² tsú² ti³ có³² la³jí³² hi³ dí¹quiaunh²¹ tsí³ hnga², hi³ jáun² cuí¹ quián¹³ tsú² crei²¹ quioh²¹, [la³ cun³ hi³ cuéh³² tsú² jáun² tsí³ uá¹jinh¹ ca³la³ ñí¹ ca³cáin³ jmí²chí³ quioh²¹,] hi³ jáun² cuí¹ já² cu³hna³² jná¹³. ²⁴ Quí¹ ní¹juáh³ tsá² hnió³ líón³² hnga², tsá² la³ hí³ ti³ tsa³hín³ bíh¹; ti³la³ ní¹juáh³ tsá² tsa³hín³ cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³ má¹ná¹, jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ ti³ liáun³. ²⁵ Quí¹ jha³ dá² jinh¹ quien² ní¹juáh³ ca³láih¹³ tsú² la³jí³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², ní¹juáh³ la³ ja³hín³ bíh¹ jmí²chí³ quioh²¹ tsú² má¹lí³² jáun²? ²⁶ Ní¹juáh³ tsá² jmu² heh³ hi³ ca³tin¹ jná¹³ jí³ ca³ti²¹ jái¹³ quion²¹ jná¹³ siáh³, ja³bí¹ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun² jmu¹ heh¹ ca³tin¹ tsá² la³ hí³ ní¹ má¹jaunh³² jná¹³ jáun²; hi³ lí³ lin¹ hi³ quien² jná¹³, jí³ hi³ quien² Nuh³² jná¹³, jí³ hi³ lin¹ hi³ quien² uá²jai³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² ná¹chun¹ ní² siáh³. ²⁷ Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ zian² tsá² ja¹ ñí¹ tiauh¹ dí² lá² tiá² má²jún³ yáh³ ta³ tiá² má²lí²jíe³ hi³ má²cua³² pí³ quioh²¹ Dió³² ñí¹con² tsá² má²tionh² jo³cuo².

Dió³² jmu² hi³ zan² Jesús

(Mateo 17:1-8; Marcos 9:2-8)

²⁸ Jmí¹ má²ñí¹ti²¹ jáun² jña³ jmái¹ hi³ ca³juáh³ Jesús jái¹³ jáun², jáun² ca³ñí¹uu³² tsú² cáun² máh³, hi³ ca³ñí¹lien¹³ Dió³²; jáun² ca³jan³ dí² Pé¹, Jacobo, jí³ Juan² siáh³ hi³ tsa³quionh³ dí² tsí³ máh³. ²⁹ Tá¹la³ cuá¹liéinh³² jáun² Jesús Dió³² né³, ca³za² ho¹ñí¹, jí³ ha¹ ní² ca³lí³ tiáu² hi³ lí³ siáh³ zín³ lín³². ³⁰ Hi³ jáun² cu³diá²jan² ca³jnia³ gon³ tsáu² hi³ ca³juónh³ quionh³ Jesús, hla¹ Moisés quionh³ Líh³. ³¹ Tá¹

gon³ jáun² tsá² hí³ jmí¹ ná¹quian³² joh¹ zín³ lín³². Tsá² hí³ ca³juónh³ Jesús quionh³ ca³ti²¹ jmái¹ hi³ jún³ tsú² já¹ juú² Jerusalén. ³² Hi³ jáun² uá¹jinh¹ Pé¹ jmí¹ tloh¹³ lín³² ziú³ ñí¹ quionh³ tsá² quionh³, ti³la³ ca³tiánh³ bíh¹ tsú² ná¹ñí¹, hi³ jáun² ca³jíe³ tsú² hi³ ca³lí³ zín³ lín³² Jesús; hi³ ca³jién³² tsú² siáh³ tá¹ gon³ tsá² tionh² hí³ quionh³ Jesús. ³³ Jáun² tsá² gon³ hí³ jmí¹ má²ná¹hah² jái¹³ quionh³ Jesús, ti³la³ Pé¹ né³ ca³juáh³:

—Hnú² Ti³², hénh³ ma³ chú³² má²tiauh² dí² ñí¹ lá². Jáun² cuí¹ jmú¹³ jnoh¹ hni³² hñú³reh³, cáun² quián¹³ hnú², cáun² quioh²¹ Moisés, hi³ cáun² siáh³ quioh²¹ Líh³.

Ti³la³ tiá² jmí¹ ñí³² yáh³ Pé¹ he³ dá² dí¹hleh³². ³⁴ Tá¹la³ dí¹hleh³² jáun² bíh¹ Pé¹, ja³ cáun² jnie² ñí¹ tionh¹ tsú² jáun² hi³ ca³tsáinh³² tsú² jí³lin², hi³ jáun² ca³juénh² tsú² jmí¹ ca³ta³tonh¹ jáun² ja¹ jnie². ³⁵ Hi³ jáun² ja¹ jnie² jáun² ñí¹ca³hléh³ jan² tsáu² hi³ ñí¹juah²¹:

—Tsá² lá² bíh¹ Jón³² jná¹³, Tsá² cuá¹quiánh¹. Niéi² náh² la³ cun³ hi³ juáh³ tsú².

³⁶ Jmí¹ ca³nga² jái¹³ jáun² né³, ca³jién³² tsú² Jesús cuá¹tón²¹ hnga². Jáun² Pé¹ quionh³ tsá² quionh³, hí¹ cáun² yáh³ jái¹³ jáun² tiá² ca³chá³ tsú² jmí¹jáun² ñí¹con² tsá² siánh³ la³ cun³ hi³ lí³ jáun².

Jesús jmah²³ jan² ñú²míh¹ zian² tsá¹ lí¹ jún²³
(Mateo 17:14-21; Marcos 9:14-29)

³⁷ Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³jính³² Jesús tsáih³ máh³ jáun² quionh³ tsá² quionh³. Jmí¹jáun² ca³jenh² tsú² juóun³² lín³² tsáu². ³⁸ Hi³ jáun² ja¹ tsá² ná¹ngih³² hí³ ca³hóh³² jan² tsá²ñuh² tiá³ lín³², hi³ ca³juáh³:

—Hnú² Ti³², tiá¹ jmúh¹³ hnú² hi³ chú³² hi³ jien¹ nú² tiá³ ñú²míh¹ jón³² jná¹³, jan² tán¹ lá² bíh¹ jón³² jná¹³. ³⁹ Quí¹

jan² jmí²chí³ hláinh¹ ja³² hi³ zaunh²³, hi³ jmu² hi³ hóh³² tsú² tiá³, hi³ he² tsú² siáh³ tsá¹ lí¹ jún²³, hi³ hia³² jan³² ho³; ca³la³ hian² lín³² tsí³ jmu², tion³ cu³tí³ bíh¹ tun²³ ñú²míh¹.
 40 Má²lí²hiú² lí²mí³ bíh¹ jná¹³ ñí¹con² tsá² hain²¹ ní² tí³ con² hnú² hi³ jmí¹ chin¹³ tsú² jmí²chí³ hláinh¹, tí³la³ tiá² ca³tioh²¹ yáh³ tsú².

41 Hi³ jáun² Jesús ca³ngái³:

—¡Hnoh² tsá² tiá² ta²¹ táunh²³ náh², tsá² cáun² lí¹ cháunh²³ chinh³² la³ siáh³! ¿Jáh³ jmá¹ máh³ hniáuh³² hi³ ngí¹³ jná¹³ quiúnh¹ hnoh², hi³ tion¹ jná¹³ tsin³²? Ná²jan³² jónh³² tí³ lá².

42 Tí³la³ tá¹la³ cuá¹ja³² jáun² ñú²míh¹ hí³ ñí¹ zenh¹ Jesús, ca³la³ hian² lín³² bíh¹ tsí³ jmí²chí³ hláinh¹ ca³jmú³ ñí¹con² ñú²míh¹, hi³ ca³jmú³ hi³ he¹³ tsá¹ lí¹ jún²³ ñú²míh¹ hí³. Tí³la³ jmí¹ ca³jin³ Jesús jmí²chí³ hláinh¹ hí³ né³, la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ lan³ ñú²míh¹ hí³. Jmí¹jáun² ca³jenh³ tsú² ñú²míh¹ hí³ ñí¹con² jméi². 43 Hi³ jáun² ca³la³ jí³lín² tsú² ca³ja³cáun² tsí³ jmí¹ ca³jíe³ pí³ quioh²¹ Dió³².

Jesús juáh³ siáh³ cónh³ hi³ jún³

(Mateo 17:22-23; Marcos 9:30-32)

Tá¹la³ jmí¹ ná¹tsá²cáun² jáun² tsí³ tsú² jí³lín² ca³tí²¹ hi³ má²lí²jmú³ jáun² Jesús la³ jáun², jáun² ca³záih³ Jesús tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² la³ lá²:

44 —Náih¹³ hnoh² re² lín³² jái¹³ hi³ juanh²¹ jná¹³ lá²: jná¹³, Jon² tsá²mi³cuóun², jienh³ tsú² jo³cuo² tsáu².

45 Tí³la³ tsá² hí³ né³, hí¹juáh³ tiá² ca³ngí¹³ bíh¹ he³ dá² jaun³² dí¹juáh²³ tsú², quí¹ tiá² jmí¹ má²zia³² yáh³ jái¹³ hi³ lí¹³ lí³ ngí¹³ tsú², hi³ jmí¹ juénh² tsú² siáh³ hi³ mí³² ñí¹con² Jesús hi³ jmu³ na²¹ jái¹³ hi³ má²lí²juáh³ jáun².

¿Hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien²?

(Mateo 18:1-5; Marcos 9:33-37)

⁴⁶ Hi³ jáun² né³, tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² ca³ma³liáu³² hi³ quiú² táinh²³ hi³ hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien² já¹ hmóu²¹ tsú² jáun². ⁴⁷ Tí³la³ Jesús ca³lí³tsin² hi³ ha³ lánh³ ná¹lín²³ tsá² hí³, jáun² ca³can³ dí² jan² tsá¹míh¹ hi³ ca³zinh³ dí² cu³héin¹; ⁴⁸ jmí¹jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—Li³ua³ jan² tsá² hen³ tsá² tsá¹míh¹ la³ lá² chá³² jná¹³, má²lí²he³ jí³ jná¹³ bíh¹ tsú² jaun³². Hi³ ní¹juáh³ tsá² he³ jná¹³ né³, ja³bí¹ la³ jáun² má²lí²hen³ tsú² siáh³ Tsá² ca³ze³ jná¹³. Qui¹ tsá² tiá² lin¹ ñí¹ quien² ja¹ ñí¹ tionh¹ hnoh² ní², tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ jlánh¹ quien².

Ní¹juáh³ tsá² tiá² hau² jnoh¹, tsá² quiúnh¹ jnoh¹ bíh¹ hí³

(Marcos 9:38-40)

⁴⁹ Hi³ jáun² Juan² ca³záih³ Jesús:

—Tí³², má²lí²neh²¹ jnoh¹ jan² tsá² huen² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu² la³juah²¹ dú¹ cun³quionh³ héih³² quián¹³ hnú², jáun² má²lí²jmú¹³ jnoh¹ héih³² hi³ tiú²uú² jmu³ tsú² la³ jáun², qui¹hliá² tiá² ngí³² yáh³ tsú² quiúnh¹ dí².

⁵⁰ Tí³la³ Jesús ca³juáh³:

—Ha³ lí² jmu² náh² héih³² la³ ní², qui¹ ní¹juáh³ tsá² tiá² hau² náh², tsá² hen² tí³ con² bíh¹ náh² tsá² la³ hí³.

Jesús jin²³ Jacobo quionh³ Juan²

⁵¹ Jmí¹ má²ñí¹chau²¹ jáun² jmái¹ hi³ má²tsánh³² Jesús tí³ hñu³mi³cuú², jáun² ca³chá³ tiá³ tsí³ hi³ tsó³² la³ tí³ já¹ juú² Jerusalén. ⁵² Jáun² ca³zen³ dí² tsáu² chí¹ján³ ñí¹ nio¹ cáun² juú² míh¹ hín¹³ tí³ Samaria hi³ tsa³hniáu³ la³jí³² la³ cun³ hi³ lí³ hniáuh³². ⁵³ Tí³la³ tsá² juú² jáun² má¹ná¹, tiá² ca³hen³

yáh³ Jesús, qui¹hliá² ca³li³tsin² tsú² hi³ Jesús má²hún¹ jui³² hi³ tsó³² tí³ Jerusalén bíh¹. ⁵⁴ Jmí¹ ca³jíe³ jáun² tsá² hain²¹ hi³ tí³ con² Jesús, la³ cun³ Jacobo jí³ Juan² ní², hi³ jmu² tsá² juú² jáun² la³ jáun², jáun² ca³juáh³:

—Hnú² Tí³² ¿tiá¹ hnáuh² hnú² hi³ jmú¹³ jnoh¹ héih³² hi³ já³² sí² tí³ hñu³mi³cuú² hi³ tsán¹³ tsá² juú² ní², [la³ cun³ ca³jmú³ jáun² Líh³ tsá² jmí¹ lín³ hí³ tí³² jē¹ Díó³²]?

⁵⁵ Jáun² Jesús ca³jíe³ tí³ ñí¹ tionh¹ tsú² hi³ ca³jín³ dí² tá¹ gon³ tsá² hí³, [hi³ ca³juáh³:

—Jun³juáh¹³ la³ ní² yáh³ jmí¹ hniáuh²¹ lín¹³ hnoh². ⁵⁶ Qui¹ jun³juáh¹³ jáun² yáh³ cuan³ jná¹³, Jon² tsá²mi³cuoun², hi³ má¹tsán¹³ jná¹³ tsáu², tí³la³ cuan³ jná¹³ hi³ tí³ lion¹ bíh¹ jná¹³ tsú²].

Jáun² juú² siáh³ bíh¹ cú²jueh³² ja³taunh²¹ tsú².

Tsá² jmí¹ hnió³ tsa³táunh¹ quionh³ Jesús
(Mateo 8:19-22)

⁵⁷ Tá¹la³ jmí¹ hí¹tiáunh¹ tsú² jáun² jui³², ca³hléh³ jan² tsáu² ñí¹con² Jesús hi³ ca³juáh³:

—Hnú² Tí³², ñe¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ hnú² lí³ua³ cáun² ñí¹ cuóh¹³ hnú².

⁵⁸ Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jáh³ zia³² tá²hláu² quioh²¹ bíh¹ cuo², hi³ zia³² bíh¹ siáh³ záí² quioh²¹ tan³²; tí³la³ Jon² Tsá²mi³cuoun² má¹ná¹, tiá² zia³² yáh³ ñí¹ lí¹³ jnioh¹³.

⁵⁹ Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús jan² tsá² siánh³ siáh³:

—Ña³² cu³hna³² jná¹³.

Tí³la³ tsá² hí³ né³, ca³ngái³:

—Tí³², cué¹ tín² jáí¹³ hi³ ñí¹hón²¹ jná¹³ ñuh³² [ní¹ má¹jun²].

⁶⁰ Tí³la³ Jesús né³, ca³záih³ tsá² hí³:

—Tsá² ná¹jún¹ [ńí¹con² Dió³²] cuí¹ cha³hón³² hla¹ rainh²¹, ti³la³ hnú² ca³tin¹ cuá¹ngáí¹ jú¹ chú³² ca³ti²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³².

⁶¹ Hi³ jáun² ca³juáh³ jan² tsá² siánh³ siáh³:

—Hnú² Ti³², jná¹³ hnó³² ñe¹ quiúnh¹ hnú², ti³la³ cué¹ tín² jái¹³ hi³ ńí¹háih¹ jná¹³ jái¹³ ńí¹con² tsá² tionh² hñu³².

⁶² Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Li³ua³ jan² [tsá² má²liáu³² ta²¹ quioh²¹, lín³ la³jmí¹ lín³ jan²] tsá² quiáh² hué³² quionh³ cuá¹juí²; ní¹juáh³ cá² ńí¹ jie²³ ti³ cu³hna²¹ bíh¹ tsú², jáun² tsá² la³ hí³ tiá² lí¹³ yáh³ hí³ jo³cuo² Dió³², [qu¹ jan² tsá² hliah²³ tá¹³ bíh¹ lín³ tsú²].

10

Jesús zen² hnaih³² nio² quiún³ tsi²¹ quian³ tsá² hain²¹ hí³ ti³ con²

¹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³quianh³ siáh³ Jesús hnaih³² nio² quiún³ tsi²¹ quian³ tsá² siánh³ siáh³, hi³ jáun² ma³ gon³ tsá² hí³ ca³zen³ dí² la³ji³² juú² ńí¹ ca³ti²¹ tsó³² dí² hnga².

² Jmí¹ jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—Hliáu³ cu³ti³ bíh¹ hi³ má²ca³láu², ti³la³ cú¹pih²¹ bíh¹ tsá² jmu² ta²¹ zian². Hi³ jáun² né³, hiú¹ mí¹ náh² ńí¹con² Tsá² quioh²¹ hi³ má²ca³láu² jáun², hi³ cuí¹ zen¹ tsú² tsá² ja³quiaun² hi³ má²ca³láu² jáun² quioh²¹. ³ Cuá²táunh¹ hnoh² ta³né³²; ti³la³ sá¹ní² jie³ tín², jná¹³ zei²¹ hnoh² hi³ ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lín³ *já¹ziáh² míh¹ tionh² ja¹ tsí²nái¹.

⁴ Ha³ lí² cán² náh² tuh³², sa³jun³ chí² láu² tioh³ quie³, sa³jun³ tuh³² tioh³ ta³ tsú². Tiá² hniáuh³² cuá¹ma³léh¹³ hnoh² siáh³ hú¹ juí³² hi³ lienh¹ hnoh² tsáu². ⁵ Hi³ jáun² lí³ua³ cáun² hñú³ ńí¹ chá¹táunh¹ náh² jáun², juoh¹ náh² tsá² hñú¹³ la³ lá²: “Cuí¹ tionh² bíh¹ hnoh² cáun² hi³ re² hi³ tin²”. ⁶ Hi³ ní¹juáh³ zian² tsá² ca³tin¹ tiánh³ cáun²

hi³ re² hi³ tin² ñí¹ jáun², jáun² lí¹³ bíh¹ tiánh³ tsú² tie³
 cun³quionh³ jái¹³ hi³ hléh¹³ hnoh² jáun²; tí³la³ ní¹juáh³ tiá²
 zian² tsá² la³ hí³, jáun² ñí¹con² hmóu³² bíh¹ hnoh² jmu³
 ta²¹ jái¹³ hi³ hléh¹³ náh² jáun². ⁷ Cáun² tán¹ hñú³ bíh¹
 hniáuh³² cuá¹tianh³ náh²; cáun² cuá²cú¹ cuá²hính³ náh²
 lí³ua³ cáun² hi³ cue³² tsú² ñí¹ jáun², quí¹ jan² tsá² jmu² ta²¹,
 cun³ ca³tin¹ he³ bíh¹ hmah²¹ quioh²¹. Ha³ lí² cua³jnioh²
 náh² tí³ hlá² tí³ ní². ⁸ Hi³ jáun² né³, lí³ua³ cáun² juú² ñí¹
 he³ tsú² hnoh², quiéih³ náh² la³ cun³ má³² hi³ cue³² tsáu².
⁹ Jmah²¹ náh² tsá² ná¹tsáun¹ ñí¹ jáun², hi³ zéih³ náh² siáh³
 tsáu² la³ lá²: “Dió³² má²cuá¹hinh²³ tsáu² jo³cuo²”. ¹⁰ Tí³la³
 lí³ua³ cáun² juú² ñí¹ tiá² he³ tsú² hnoh², cuá²tianh³ náh² já¹
 hñú³, hi³ juáh¹³ hnoh² la³ lá²: ¹¹ “Hí¹ la³ tí³ hliáu² quian²¹
 ta³ yáh³ jnoh¹ má²súh¹³ ta³né³², hi³ jmú¹³ jnoh¹ lin¹ hi³
 má²tionh² hnoh² ñí¹ háinh¹³. Tí³la³ cú¹ ná¹ñíh¹ náh², hi³
 jmí¹ má²ca³lí³zia³² bíh¹ jái¹³ hi³ jmí¹ lí¹³ heh³ náh² Dió³²”.
¹² Juanh³² jná¹³ siáh³ ñí¹con² hnoh² hi³ tí³ cú¹píh²¹ bíh¹
 ma³tso² tsá² jmí¹ zian² juú² Sodoma tsí³ la³ cun³ bíh¹ tsá²
 zian² juú² ñí¹ tiá² he³ tsú² hnoh².

Tsá² juú² tiá² nieh³

(Mateo 11:20-24)

¹³ ”Jlánh¹ juon²³ hnoh² tsá² juú² Corazín! Jlánh¹
 juon²³ siáh³ hnoh², tsá² juú² Betsaida! Quí¹ sá¹jmí¹ hi³
 ca³lí³ la³jí³² hua³jueh³² ja¹ tsá² jmí¹ zian² juú² Tiro jí³ juú²
 Sidón dúh¹, la³jmí¹ má²lí³² ní² ja¹ quián¹³ hnoh², hi³ jáun²
 má²hia³ jáun¹³ máh³ jmí¹ má²ca³za³ tsú² jmí¹ tsí³, hi³ jmí¹
 má²ca³jmú³ tsú² lin¹ cun³quionh³ hi³ jmí¹ quíh²¹ tsú² jáun²
 tú²cho¹, jí³ hi³ jmí¹ sén²¹ tsú² siáh³ jua² hmóu³². ¹⁴ Hi³ jáun²
 tí³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsí³ hi³ má¹tsoh¹ hnoh² honh² má¹tí³
 ñí¹ ra³tsi³² Dió³² héih³², la³ cun³ bíh¹ tsá² jmí¹ zian² jáun²

jmí¹tin² já¹ juú² Tiro quionh³ juú² Sidón. ¹⁵ Hi³ hnoh² siáh³ tsá² juú² Capernaum, ¿hí¹ ná¹lín²³ hnoh² hi³ cuá¹tánh¹ náh² hñu³mi³cuú²? Hnoh² dá² cuá¹tánh¹ la³ tí³ quiu³juóu³² bíh¹.

¹⁶ ”Jáun² né³, hnoh² má¹ná¹, ní¹juáh³ tsá² náí³² jáí¹³ quián¹³ hnoh², ja³bí¹ náí³² tsú² siáh³ jáí¹³ quion²¹ jná¹³; tí³la³ tsá² tiá² he³ jáí¹³ quián¹³ hnoh² má¹ná¹, ja³bí¹ jná¹³ siáh³ tiá² he³ tsú². Hi³ jáun² tsá² tiá² he³ hí³ jná¹³, ja³bí¹ tiá² hen³ tsú² siáh³ Tsá² ca³ze³ jná¹³.

Jmí¹ cuá¹tanh²¹ siáh³ tsá² hnaih³² nio² quiún³ tsi²¹ quian³ hí³ ñí¹con² Jesús

¹⁷ Jmí¹ cá¹jính²¹ jáun² tsá² hnaih³² nio² quiún³ tsi²¹ quian³ hí³ tí³ ñí¹con² Jesús, ca³la³ hi³ tsah³ lín³² tsú² ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Tí³², hí¹ ca³la³ tí³ jmí²chí³ hláinh¹ máh³ má²tí³² héih³² hi³ jmu³² jnoh¹ cun³quionh³ héih³² quián¹³ hnu².

¹⁸ Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Ján³, ca³jien¹ jná¹³ *Satanás hi³ ca³tánh³ hñu³mi³cuú² la³jmí¹ tai³² sí² quioh²¹ miíh³². ¹⁹ Jáun² sá¹ní² jie³, má²ca³cué³ jná¹³ pí³ quián¹³ hnoh² hi³ lí¹³ han¹³ hnoh² jáh³hláinh¹ jí³ hñú³ ní² siáh³, hi³ lí¹³ jmúh¹³ hnoh² hi³ tiá² quien² pí³ quioh²¹ tsá² hláinh¹, hi³ hí¹ cáun² tiá² hi³ lí¹ quiunh²¹ hnoh². ²⁰ Tí³la³ ha³ lí² ma³hiún¹³ náh² honh² cun³ñí¹ hi³hliá² jmí²chí³ hláinh¹ má²tí³² héih³² quián¹³ náh², tí³la³ ma³hiún¹³ náh² honh² cun³ñí¹ hi³hliá² má²tón³² hi³ jmái² náh² ñí¹ sí² rón³² hñu³mi³cuú² bíh¹.

Jesús jlánh¹ tsah³

(Mateo 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Hi³ jáun² la³ cun³jmí¹jáun² ca³jmú³ Jmí²chí³ Chun¹ hi³ ma³hiún² lín³² Jesús tsí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Tia²¹, Tsá² lín³ nú² Juo¹³ tsá² zian² hñu³mi³cuú² jì³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² ní² siáh³, cué²³ jná¹³ tiá¹hmah¹ qui¹hliá² ca³hmáh¹ hnú² jú¹ tson², hi³ jáun² tiá² lí¹³ há¹ ngi¹³ tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³, jì³ tsá² ñí² tsá² lieih²¹ ní² siáh³; tí³la³ ñí¹con² tsá² tsí¹ tsá² juí³ bíh¹ ca³niah²¹ hnú² jú¹ tson² jáun². Ján³, qui¹ la³ jáun² jlánh¹ re² tí³ honh² hnú² Tia²¹.

22 ”Sá¹ní² jie³ náh², jo³uón³² jná¹³ má²ca³chá³ Ñuh³² jná¹³ ca³la³ jì³lí³². Hnga² bíh¹ Dió³² cuóun³² hin² tsánh² Jon², hi³ hnga² bíh¹ Jon² tsú² ñi³² hi³ hin² tsánh² Jméi², hi³ lí³ua³ jan² tsá² hnió³ dí² ma³jnia² Jméi² ñí¹con² siáh³, lí³ cuóun³² bíh¹ tsú² Jméi² dí².

23 Jáun² ñí¹ tí³ có³² ca³liéinh³² Jesús tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hi³ ca³juáh³:

—Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² jie²³ la³ cun³ hi³ má²ná¹jíeh³² hnoh². 24 Qui¹ juo³ jná¹³ hnoh² la³ lá²: hi³ juóun³² tsá² ca³lín³ *tí³² jè¹ Dió³², jì³ tsá² ca³lín³ re²¹ hué³² lá² ní², jmí¹ hniá¹ jie³ la³ cun³ hi³ jíeh³² hnoh² lá², tí³la³ tiá² ca³lí³ yáh³ jie³ tsú²; hi³ jmí¹ hniá¹ siáh³ ne³ la³ cun³ hi³ naih³² hnoh² lá², tí³la³ tiá² ca³lí³ yáh³ ne³ tsú².

Héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²

(Mateo 22:34-40; Marcos 12:28-34)

25 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, jan² tí³² liei²¹ ca³ñí¹ cá² ñí¹lian² Jesús, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Tí³², ¿he³ bíh¹ hniáuh³² jmu¹ jná¹³, hi³ jáun² lí¹³ lí³ zian² jná¹³ la³ cun³ jmí¹hi³nio²?

26 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—¿Ha³ lánh³ rón³² rá¹juáh³ ñí¹ liei²¹ dúh¹? ¿He³ bíh¹ hi³ má²ca³híh³ nú² ñí¹ Sí² dúh¹?

27 Jáun² tí³² liei²¹ hí³ né³ ca³ngái³, hi³ ca³juáh³:

—La³ lá² rá¹juáh³: “Ma³hno¹ Dió³² Juóuh³² ca³la³ jonh³ jmí¹ honh², cun³quionh³ jmí²chí³ quián¹³, jǐ³ la³jǐ³² pí³ quián¹³ nú² ní², jǐ³ la³jǐ³² hi³ lín²³ hnú² ní² siáh³; hi³ ma³hno¹ siáh³ tsá²mi³cuóun² renh² ca³la³ jmí¹ hno³ nú² huen²”.

²⁸ Jáun² Jesús ca³ngái³ siáh³:

—Jú¹ tson² bíh¹ hi³ má²lí²juah²¹ hnú² ní². Jmu³ hnú² la³ ní², hi³ jáun² lí¹³ zian² nú² cun³ jmí¹hi³nio².

Jesús cha³² jái¹³ ca³tin¹ jan² tsá² chun¹ hín¹³ tí³ hué³² Samaria

²⁹ Tǐ³la³ tí³² liei²¹ hí³ jmí¹ hnió³ ren³ ñí¹, hi³ jáun² ca³záih³ Jesús la³ lá²:

—¿Hín² dá² tsá² hí³, tsá²mi³cuóun² renh² jná¹³?

³⁰ Jmí¹jáun² ca³ngái³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² cuá²han³ já¹ juú² Jerusalén hi³ ngau³ tí³ juú² Jericó. Hú¹ jui³² jáun² né³ ca³quieh³ tsá² háin², hi³ ca³háin³ tsú² la³jǐ³² hi³ quioh²¹ tsú², la³ má²quionh³ ha¹ tsú² ní² siáh³. Ca³qui³ ca³pan³ tsú² tsá² hí³ ca³la³ ja³háin³ cun³ jún¹. ³¹ Jmí¹jáun² ca³nga² jan² mí²tsáu² có³² ñí¹ jáun²; tí³la³ jmí¹ ca³jien³² tsú² jáun² tsá² rón³² hí³ hué³², jáun² cáun² ca³nga³ cú²tso² he² ñí¹ bíh¹ mí²tsáu² hí³. ³² Jmí¹ lí²¹ jáun², ca³nga² siáh³ jan² tsá² *levita. Jmí¹ ca³jien³² tsú² jáun² tsá² rón³² hí³, siáh³ bíh¹ siáh³ cáun² he² ñí¹ tsá² hí³ ca³nga³. ³³ Tǐ³la³ jmí¹ cá¹chó²¹ jan² tsá² hín¹³ tí³ Samaria ñí¹ rón²¹ jáun² tsá² hí³ né³, tsá² hí³ bíh¹ jlánh¹ ca³ja³ mií³ tsí³. ³⁴ Jáun² ñéi¹ tsú² tí³ ñí¹ rón²¹ jáun² tsá² hí³, jáun² ca³jñéi³ tsú² ca³lá² no¹ quionh³ mu² ráu³ mi³ uóun²jieh¹³ ñí¹ ca³cuíh³ quioh²¹ tsú², hi³ jáun² ca³hñéi³² tsú² siáh³ quionh³ hná¹ hmih³². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³zion³ tsú² tsá² hí³ cu³hna²¹ jáh³ joh¹, jáun² ca³jón³²

dí² tí³ ñí¹ zeh² cáun² hñú³ ñí¹ jnioh² tsáu²; hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³jmú³ tsú² hua³hí¹³. ³⁵Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, tsá² hín¹³ hí³ tí³ Samaria ca³cué³ tun³ *cú¹tiáú² ñí¹con² tsá² hñú¹³ ñí¹ jáun², hi³ ca³záih³ dí² tsú² la³ lá²: “Jmu³ hnú² tiá³ hua³hí¹³ tsá²ñuh² lá², hi³ ní¹juáh³ ca³cáin³ hliáun³ quie³ la³ cónh³ bíh¹ hí³ lí²cué³ jná¹³ ní², má¹hmah²¹ bíh¹ jná¹³ má¹cá²jính³² jná¹³ lá²”.

³⁶Hi³ jáun² Jesús ca³ngái³ ñí¹con² tí³² liei²¹ hí³ la³ lá²:

—Cuí¹ neh²¹, ħhin² bíh¹ tsánh² tsá² gáun³ hí³ lín²³ hnú² hi³ lín³ tsá²mi³cuóun² rainh²¹ tsá² ca³cuính³ hí³ hi³ ca³jmú³ jáun² tsá² háin²?

³⁷Jáun² tí³² liei²¹ hí³ ca³juáh³:

—Tsá² ca³ja³ hí³ mií³ tsí³ ñí¹con² tsá² hí³ bíh¹.

Jáun² Jesús ca³záih³ tsú²:

—Cuánh² hnú², cuá²jmu³ la³ jáun².

Jesús tsó³² hñú¹³ mí¹ Marta jí³ Má²réi³

³⁸Jáun² Jesús ngau³ jui³² má²hún¹, hi³ ca³chó³² cáun² juú² míh¹. Jmí¹ cá¹chó²¹ Jesús ní¹ jáun², ca³he³ jan² tsá²mi³ jmái² Marta. ³⁹Jmí¹ zian² jan² tsá²mi³ rainh²¹ Marta hí³ hi³ jmái² Má²réi³. Jáun² Má²réi³ hí³ ca³cuá³ hué³² ta³ ñí¹ Jesús, hi³ ca³náí³² dí² jë¹ tsú². ⁴⁰Tí³la³ Marta hí³ jlánh¹ tiá³ siaun³² ca³jmú³ hua³jan²¹ má³², jáun² ca³ñí¹lien¹³ Jesús, hí³ ca³juáh³:

—Hnú² Tí³², ħtiá¹ lín²³ hnú² hi³ renh² jná¹³ ní² zeh² jná¹³ huen² tán¹, hi³ jáun² jo³uón³² huen² bíh¹ jná¹³ má²ta³no¹ ca³la³ jí³² ta²¹? Zéih³ hnú² tiá³ hi³ cuí¹ ja³ma³hau³ jná¹³.

⁴¹Tí³la³ Jesús ca³ngái³:

—Hnú² Marta, jlánh¹ hliáun³ hi³ dí¹cháunh²³ chinh³² hnú², hi³ jlánh¹ hi³² honh² hnú² ta²¹ hi³ ñi³jmu³². ⁴²Tí³la³ cáun² tán¹ bíh¹ hi³ jlánh¹ quien² zia³². Má²réi³ lá²

má²lí²quiáh³² hi³ jlánh¹ bí¹ quien², hi³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ quin³.

11

Jesús má²ta² ha³ lánh³ liéinh³² tsú² Dió³²

(Mateo 6:5-15; 7:7-11)

¹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ zia³² cáun² ñí¹ jmí¹ cuá¹liéinh³² Jesús Dió³². Jmí¹ má²lí³² jáun² né³, ca³juáh³ jan² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² la³ lá²:

—Hnú² Ti³², ¿tiá¹ híeh¹³ hnú² jnoh¹ ha³ lánh³ rón³² hniáuh³² lienh¹ jnoh¹ Dió³², la³jmí¹ ca³ma³tin² jáun² hla¹ Juan² tsá² jmí¹ hain²¹ hí³ tí³ con²?

² Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—Ní¹ má¹ca³lien¹ hnoh² Dió³², juáh¹³ hnoh² la³ lá²:
Hnú² Tia²¹, [Tsá² ñíh³ hnú² hñu³mi³cuú².]
cá² ñí¹ hi³ chu²¹ cuí¹ ná¹chan¹ hi³ jmái² hnú².
Cuí¹ chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ la³jín³² tsáu² tónh³² jo³cuonh² hnú².
[Cuí¹ lí¹³ bíh¹ ñí¹ hué²¹ lá² la³ cun³ hi³ hnáuh² hnú² jmúh¹³, la³jmí¹ lí³ hñu³mi³cuú².]

³ Cué¹ tiá³ má³² hi³ hniáuh³² quiú¹³ jnoh¹ cun³ jmá² cun³ jnia³².

⁴ Chin³² tiá³ honh² ca³tí²¹ tso³ hi³ má²lí²jmú¹³ jnoh¹, la³jmí¹ chin²³ jnoh¹ tsí³ la³ cun³ hi³ má²ca³hliánh² tsáu² ñí¹con² jnoh¹.

Ma³hau¹ tiá³ jnoh¹ hi³ tiá² ca³ tiá² lau³ jnoh¹ tsá² hláinh¹, [liau¹ tiá³ jnoh¹ ñí¹con² pí³ quioh²¹ tsú²].

⁵ Jmí¹jáun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—Jmú¹³ jái¹³, hi³ hnú² zian² jan² há²mei²¹ joh², hi³ ta³ hua² né³ cuóh¹³ nú² hñú¹³ tsú² hi³ cuá¹zéih³ nú² la³ lá²:
“Hnú² há²mei²¹ quiú¹³, jmu³ tiá³ hi³ chú³², cué¹ tiá³ hni³²

hí³ quiú¹³, ⁶ qui¹ jan² há²mei²¹ joh² jná¹³ hún¹ jui³² hi³ cun³ cuan³ hñu³² jná¹³, hi³ hí¹ cáun² yáh³ tiú²uú² hi³ zia³² hi³ jmí¹ lí¹³ jein²¹ jná¹³ ñí¹con² tsú²". ⁷ Hi³ jáun² tsá² hí³ ne³ nga³ la³ ti³ ñéh³, hi³ juáh³ la³ lá²: "Lí²uú² ma³tsán¹³ tsin³² jná¹³, qui¹ má²chí¹jnai³² bíh¹ ho³hñú¹³, má²rá²cuóun¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ tsá¹míh¹ jón²¹; ha³ tiú²uú² lí¹³ yáh³ no¹ jná¹³ hi³ zia³² hi³ cué¹³". ⁸ Hi³ jáun² juanh³² jná¹³, uá¹ jáun² la³ jáun² tiá² jmí¹ ñí¹cué²¹ hnú² tsá² hí³ hi³ mi³², uá¹jinh¹ tsá²juónh³² hnú² re² quiúnh¹, ti³la³ cun³ñí¹ hi³ hnú² jlánh¹ hiú² mi³², hi³ jáun² nó³² bíh¹ tsú² hi³ cué³² la³jí³² hi³ hnáuh² hnú². ⁹ Hi³ jáun² la³ lá² juanh³² jná¹³: Mí¹ náh² ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² hian³ náh². Hniauh² náh², hi³ jáun² chanh¹ náh². Hléh¹ náh² ho³hñú¹³, hi³ jáun² niá³² tsú². ¹⁰ Qui¹ ní¹juáh³ tsá² mi³² ñí¹con² tsú², hiáuh²³ bíh¹ tsú²; ní¹juáh³ tsá² hnauh² choh²³ bíh¹; hi³ ní¹juáh³ tsá² hleh³² ho³hñú¹³ né³, niá²³ bíh¹.

¹¹ "Hnoh², tsá² zian² jónh³², ¿hin² dá² tsánh² hnoh² tiá³ honh² náh² hi³ cueh¹ cá² máí³ quín¹ jónh³² ní¹juáh³ hí¹miih²¹ bíh¹ la³ cuá¹mi³²? Ho³ ní¹juáh³ cuá¹mi² jan² juo¹³, ¿hí¹ tiá³ honh² náh² hi³ cuen¹³ jan² jáh³hláinh¹?

¹² Ho³ ní¹juáh³ jónh³² náh² mi³² cá² máí³ mi³ jlái², ¿hí¹ lí¹³ cuen¹³ náh² jan² hñú³? ¹³ Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ tu³bí¹ hnoh² yáh³ tsá² tiá² chun¹ náh², tín² bí¹ náh² cuéh¹ hi³ chu²¹ ñí¹con² jónh³², hi³ jáun² tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² cuen³ Jméi² dí² Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú² Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá² mi².

*Juáh³ tsáu² hi³ Jesús quian³² pí³ quioh²¹ tsá² hláinh¹
(Mateo 12:22-30; Marcos 3:20-30)*

¹⁴ Ca³chó³² jmái¹ hi³ ca³chin² Jesús jmí²chí³ hláinh¹ jmí¹ hún¹ hñu³ tsí³ jan² tsá² tiá² jmí¹ tín² hléh³². Jmí¹ cuá¹han³

jáun² jmí²chí³ hláinh¹ hí³ hñu³ tsí³ tsú² né³, ca³lí³ hléh³².
La³jín³² tsá² ca³jíe³ hi³ jáun² ca³ja³caún² lín³² tsí³. ¹⁵ Tí³la³
ma³ jan² tsáu² né³ ca³juáh³:

—Tsá² ní² dá² huen² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu²
cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Beelzebú, tsá² chín¹ juo¹³ jmí²chí³
hláinh¹ bíh¹.

¹⁶ Hi³ ma³ jan² siáh³ tsá² hí³ jmí¹ hnió³ ca³ lan³ Jesús,
jáun² ca³mí³ tsú² cáun² li²¹ hi³ lí³ hua³jueh³² hi³ já³² tí³
hñu³mi³cuú². ¹⁷ Tí³la³ Jesús jmí¹ dí¹ñi³² bíh¹ ha³ lánh³ jmí¹
ná¹lín²³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Ní¹juáh³ zia³² hniéi² ja¹ cu³ nió³ má²tún² hmóu³² tsá²
ná¹lín³ ta²¹, jáun² la³jín³² bíh¹ tsú² tsá²hín³. Ja³bí¹ la³ jáun²
ní¹juáh³ tsá² zia³² hniéi² hñú¹³, la³jín³² bíh¹ tsú² tsá²hín³.
¹⁸ Hi³ jáun² né³, sá¹jmí¹ hi³ hnga² *Satanás jmu² hniéi²
ñí¹con² tsá² hain²¹ tí³ con², jáun² né³, ha³ ya³ lánh³ rón³²
lí³ ma³híe² pí³ quioh²¹ tsú². Hnoh² juánh³ hi³ jná¹³ huen²
jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu² cun³quionh³ pí³ quioh²¹
Beelzebú; ¹⁹ tí³la³ sá¹ hi³ tson² la³ cun³ hi³ juáh³ hnoh² ní²
dúh¹, ħhin² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ huen³ tsá² hain²¹ tí³
con² hnoh² jmí²chí³ hláinh¹ tiáunh¹ hñu³ tsí³ tsáu²? Hi³
jáun² né³, cun³quionh³ ta²¹ hi³ jmu² tsá² hain²¹ tí³ con²
bí¹ náh², má²lí²lin¹ hi³ lí¹ ná¹tsá²con² bí¹ náh². ²⁰ Tí³la³
jná¹³ má¹ná¹, huen² ná¹ jmí²chí³ hláinh¹ cun³quionh³ pí³
quioh²¹ Dió³² bíh¹; hi³ jáun² la³ ní² né³, má²lí²lin¹ hi³
jná¹³ bíh¹ Tsá² ca³hiáu³² Dió³² hi³ lín¹³ ná¹ Re²¹, Tsá² qui³
ná¹jan²³ náh² hí³.

²¹ ”Ní¹juáh³ zian² jan² tsá² pin³ lín³², tsá² zia³² hliáun³
he³ cun³quionh³ jmu³ hniéi², tiá² zia³² yáh³ hi³ háinh¹³
ca³tí²¹ hi³ zia³² quioh²¹ tsú², ní¹juáh³ hi³ hún¹ tsú²

hua³jan²¹ hi³ jmu³ hniéi². ²² Ti³la³ ní¹juáh³ ja³ jan² tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ pin³ la³ cónh³ bíh¹ tsá² hí³, jáun² tsá² já³² hí³ bíh¹ má²láih¹³ hniéi², hi³ quin³ tsú² la³jí³² hi³ jmí¹ nióh²¹ tsá² hí³ hi³ jmu³ hniéi², má¹lí³² jáun² né³ má²tsóh³ tsú² ní¹con² tsá² quionh³ la³ cun³ hi³ má²ca³joh¹³ jáun².

²³ ”Hi³ jáun² né³, lí³ua³ jan² tsá² tiá² hen² tí³ con² jná¹³, tsá² la³ hí³ tí³ hau² bíh¹ jná¹³. Hi³ lí³ua³ jan² tsá² tiá² cha³² cu³lí²¹ quiúnh¹ jná¹³, tsá² la³ hí³ tí³ toh² tiú² jóh³² bíh¹.

Jmí²chí³ hláinh¹ jáunh²³ siáh³ hñu³ tsí³ tsáu²

(Mateo 12:43-45)

²⁴ ”Ní¹juáh³ má¹cuá²han³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu², jáun² tsá²ngí² ní¹ quiéin², hi³ tsá²hniauh² ní¹ lí¹³ cuá³² tie³. Hi³ jáun² ní¹juáh³ tiá² ca³choh¹³ né³, jáun² lín²³ la³ lá²: “Cuí¹ ñih²¹ jná¹³ cú²jueh³² hñu³² ní¹ cuá¹han³ ná¹”.

²⁵ Jáun² ní¹ má¹ca²chánh³² tsú² jáun² né³, chanh²¹ tsú² tsá² hí³ hi³ má²lín³ la³jmí¹ lí³ cáun² hñú³ hi³ má²rá²hiah¹³, jí³ hi³ má²dí¹lí³ re² tin² lín³² ñéih³. ²⁶ Má¹jáun² tsau³² hi³ tsá²quian³ cónh³¹ quiaun³ jmí²chí³ hi³ tí³ jlánh¹ bíh¹ hláinh¹ la³ cónh³ bíh¹ hnga². Hi³ jáun² la³jín³² jáun² bíh¹ taunh³² hñu³ tsí³ tsá² hí³, hi³ jáun² tí³ jlánh¹ bíh¹ hlaih³ má²lí²³ quioh²¹ tsá² hí³ ní¹ má¹lí³² jáun², la³ cónh³ bíh¹ jmí¹tin².

He³ bíh¹ cu³tí³ jmu² hi³ lí²³ hiún² tsí³ tsú²

²⁷ Tá¹la³ jmí¹ dí¹hleh³² jáun² Jesús jái¹³ ní², jáun² jan² tsá²mi³ jmí¹ zenh² ja¹ tsá² ná¹ngih³² hí³ ca³hléh³ tiá³ hi³ ca³juáh³:

—Hénh³ ma³ jmí¹ ren² tsá²mi³ tsá² ca³taunh² hnú² hñu³ héin¹ hñu³ tsí³, tsá² ca³cué³ hnú² tiuh²¹.

²⁸ Ti³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Ti³ jlánh¹ bíh¹ jmí¹ ren² tsá² náí³² jái¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ ní¹juáh³ má²tí³² tsú² siáh³.

Jesús hleh³² ca³tin¹ tsá² lí¹ mi³² cáun² li²¹

(Mateo 12:38-42; Marcos 8:12)

²⁹ Tá¹la³ ná¹juóun²³ jáun² tsá² tionh² hí³ né³, ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Tsá² zian² jmái¹ hi³ tiauh² dí² lá² jlánh¹ hláih¹, hi³ cáun² lí¹ hiú² lí¹ mi³² hi³ jnia³ li²¹; tí³la³ hí¹ cáun² yáh³ li²¹ tiá² lí¹³ hiáuh³ tsú², jí³²la³ li²¹ hi³ ca³jíe³ jáun² tsáu² hi³ ca³tin¹ hla¹ Jonás bíh¹, tsá² jmí¹ lín³ hí³ *tí³² jē¹ Dió³².

³⁰ Quí¹ hla¹ Jonás bíh¹ jmí¹ lín³ cáun² li²¹ ní¹con² tsá² jmí¹ zian² juú² Nínive jmí¹tin², ja³bí¹ la³ jáun² jná¹³ siáh³ Jon² tsá²mi³cuóun² lín³ ná¹ cáun² li²¹ ní¹con² tsá² zian² né³². ³¹ Ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ cán³ Dió³² jú¹ tson² ní¹con² la³jín³² tsáu², jáun² hla¹ tsá²mi³ tsá² jmí¹ chín¹ hué³² tí³ la³ quián³ nó³², hi³ chá³² tsáu¹³ tsá² zian² né³²; quí¹ hla¹ tsá²mi³ hí³ ja³ cáun² hué³² ní¹ jlánh¹ bíh¹ uóunh³, hi³ cua³niéi³ jái¹³ quioh²¹ hla¹ re²¹ Salomón, tsá² jlánh¹ jmí¹ quia³lín³ hí³ jmí¹ tsí³. Ján³, tsá²mi³ hí³ chá³² tsáu¹³ tsá² zian² né³², quí¹hliá² ní¹ lá² zenh² jan² Tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ hla¹ re²¹ Salomón hí³. ³² Ja³bí¹ la³ jáun² nu³ tiánh³ siáh³ tsá² jmí¹ zian² juú² Nínive ní¹ má¹ca³can³ Dió³² jú¹ tson², hi³ ja³bí¹ tsá² Nínive hí³ chá³² siáh³ tso³ hi³ ca³tin¹ tsá² zian² né³², quí¹ hí³ dí² ca³ja³conh² bíh¹ tsí³ tso³ quioh²¹ jmí¹ ca³nái³² jái¹³ quioh²¹ hla¹ Jonás. Ján³, chá³² tsá² hí³ tsáu¹³ tsá² zian² né³², quí¹ ní¹ lá² zenh² jan² Tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ hla¹ Jonás hí³.

Mí¹ní¹ tsú² cue³² joh¹ quioh²¹ tá¹ jan²

(Mateo 5:14-16; 6:22-23; Marcos 4:21-22; Lucas 8:16)

33 "Ní¹juáh³ tsá² héinh²³ sí² hñú¹³, hí¹ jan² yáh³ tsá² hí³ tiá² zih³² sí² jáun² ñí¹ ná¹conh¹, sa³jun³ taunh³² tsú² siáh³ hñú³ tsí¹ cuo²; tí³la³ dí²chí³ tsú² ñí¹ lí¹³ tai²¹ joh¹ tá¹ cáun² ñéih³ bíh¹, hí³ jáun² jniá³ jeinh²¹ lí³ua³ jan² tsá² hí³ ñéih³. 34 Mí¹máh¹ hnú² lí³ la³jmí¹ lí³ cáun² sí² quioh²¹ tá¹ jan² nú². Jáun² né³, ní¹juáh³ chu²¹ mí¹máh¹ hnú², jáun² zia³² joh¹ quián¹³ hnú² tá¹ jan² nú². Tí³la³ ní¹juáh³ jlánh¹ la³ hláih¹ mí¹máh¹ hnú² né³, jáun² tá¹ jan² bíh¹ hnú² zenh² já¹niéi². 35 Jáun² jmu³ hnú² re² hua³hí¹³, hí³ jáun² tiá² lí¹³ joh¹ quián¹³ nú² la³jmí¹ lí³ já¹niéi². 36 Quí¹ ní¹juáh³ tai³² joh¹ quián¹³ hnú² tá¹ jan² nú², hí³ hí¹ cú¹pih²¹ já¹niéi² tiá² zia³², hí³ jáun² re² bíh¹ jniá³ jen¹³ hnú² la³jí³², la³jmí¹ lí³ hí³ zia³² cáun² sí² hí³ cue³² joh¹ ñí¹con² nú².

Jesús jin²³ tsá² fariseos jī³ tí³² liei²¹

(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 20:45-47)

37 Jmí¹ cá¹tauh³ jáun² hí³ hleh³² Jesús, jáun² jan² tsá² *fariseo ca³te³ hí³ tsa³jmú³ dí² má³² hñú¹³ tsú². Jáun² Jesús ngau³ hí³ ca³hí³ ñéih³, hí³ ca³cuá³ ñí¹ mesa. 38 Jmí¹jáun² ca³ja³cáun² tsí³ tsá² fariseo hí³ jmí¹ ca³jíe³ hí³ tiá² ca³liah³ Jesús cuo² la³ cun³ hí³ ná¹ngi²³ tsú² jmu² ñeh² bíh¹ hí³ jmu³ má³². 39 Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:

—Hnoh², tsá² fariseos, jmáh³la³ tí³ coh³ bíh¹ cuá¹uon² jlánh¹ sí² rainh³² hnoh², tí³la³ hñú³ honh² náh² né³, tiu³ canh² jmáh³la³ hí³ hláih³ hí³ hó³², jí³ hí³ jlánh¹ tsính² náh² hí³ quioh²¹ tsáu² ní² siáh³. 40 Hnoh² tsá² tiá² jái¹³ ngi²³, ¿há¹ tiá² ñíh¹ hnoh² hí³ Tsá² ca³jmú³ tí³ coh³, ca³jmú³ siáh³ tí³ ñeh²? 41 Tí³la³ ní¹juáh³ hí³ ja³² la³ tí³ hñú³ honh² náh² hí³ lí¹ cueh³² ñí¹con² tsá² tiá² zia³² quioh²¹, hí³ jáun² la³ jáun² bíh¹ má²lí³ cáun² hí³ jí².

42 ”Jlánh¹ juon²³ hnoh² tsá² fariseos! Quí¹ uá¹jinh¹ má²ná¹cueh³² hnoh² ñí¹con² Dió³² cáun² la³ cun³ quia³ hi³ zia³² quián¹³, hí¹ la³ tí³ zie² yáh³ quionh³ háu² ruda, jí³ ca³la³ jí³² ñí¹ jonh² ní² siáh³, tí³la³ má¹lí³² jáun² né³, tiá² ra³tsih³² yáh³ náh² héih³² cú²tso², hi³ sa³jun³ hno³ bíh¹ náh² Dió³². Tí³la³ jun³juáh¹³ hí³ cháh¹³ tí³ có³² la³ cun³ hí³ má²ná¹jmuh³² jáun² yáh³ náh² hí³ jmúh¹³ náh² hí³ ní².

43 ”Jlánh¹ juon²³ hnoh² tsá² fariseos! Jlánh¹ hniá¹ náh² tianh¹³ ñí¹ jlánh¹ quien² hñu³ cuáh³², hí³ jlánh¹ hniá¹ náh² siáh³ hí³ tsáu² cuen³ Dió³² ní¹ má¹ca³jenh² náh² tsáu² já¹ hmah²¹.

44 ”Jlánh¹ juon²³ hnoh²!, quí¹hliá² lín³ hnoh² la³jmí¹ lí³ jéin³lo¹ ñí¹ rá²hún¹ hla¹, ñí¹ tiú²uú² lin¹ jniá³, ñí¹ cáun² lí¹ má²há² má²ngai³² tsáu² ñí¹ quioh²¹ ta³ tiá² ñi³².

45 Jáun² né³, jan² tí³² liei²¹ ca³záih³ Jesús:

—Hnú² Tí³², jí³ jnoh¹ bíh¹ má²je²³ nú² siáh³ cun³quionh³ jái¹³ hí³ má²lí²juah²¹ nú² ní².

46 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Ja³bí¹ hnoh² siáh³ tí³² liei²¹, jlánh¹ juon²³ náh²! Quí¹ hnoh² jlánh¹ jmuh³² héih³² huáh² tsí³ ñí¹con² tsáu², ca³la³ hí¹ jan² tsáu² tiá² tióh³² ma³tí³², hí³ má¹lí³² jáun² né³, hí¹juáh³ hmóu³² náh² tiá² ma³tih²¹.

47 ”Juo²³ hnoh²!, quí¹hliá² jmóuh¹ náh² re² jéin³lo¹ ñí¹ ná¹hón²¹ tsá² ca³lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³², tsá² ca³jngih³ hí³ dí²hioh³ ñú²deh³ hmóu³² náh² jmí¹tin². 48 Hí³ jáun² má²lin¹ hí³ la³ ná¹tiáunh¹ náh² cá²honh¹ quiúnh¹ náh² dí²hioh³ ñú²deh³, quí¹ tsá² hí³ bíh¹ ca³jngih³ tsá² lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³² jmí¹tin², hí³ hnoh² né³ lí¹ ná¹jmóuh¹ náh² jéin³lo¹ ñí¹ ná¹hón²¹ hla¹ hí³.

49 ”Hí³ jáun² Dió³², Tsá² jlánh¹ re² cuá¹ñi³², ca³juáh³: “Zein²¹ jná¹³ tí³² jē² ná¹, jí³ *tí³² tsá² quian³² jē² ná¹ ní² siáh³

ńí¹con² tsá² hí³, jáun² ma³ jan² tsá² zein²¹ jná¹³ hí³ hí³ tsa¹ tsáu², hí¹ la³ tí³ jngih³ tsú² siáh³ ma³ jan² tsá² hí³". ⁵⁰ Jáun² né³, tsá² zian² né³² bíh¹ tá¹can¹ jmí²hán¹ ca³la³ jí³lín² tí³² jě¹ Dió³², tsá² ca³ma³tsan² tsú² hí³ jmí¹tin² la³ cun³ jmí¹ lí²¹ hngá¹máh³ lá². ⁵¹ Ján³, tsá² zian² né³² tá¹can¹ jmí²hán¹ tsá² hí³, hla¹ Abel tín² la³ńí¹, ca³la³ ńí¹ ca³jngih³ tsú² siáh³ hla¹ Zacarías ja¹ quioh²¹ ńí¹hiú¹³ quionh³ ńí¹ jlánh¹ bíh¹ hien¹ quioh²¹ cuáh³² chín¹.

⁵² "Jlánh¹ juon²³ hnoh² tí³² liei²¹, quí¹hliá² ca³hmáh¹ hnoh² jú¹ tson² hí³ jmí¹ lí³ liáun³ tsáu². Hí¹ hmóu³² yáh³ hnoh² tiá² hnáuh² táunh¹³ ta²¹ jú¹ tson² jáun², sa³jun³ cueh³² bíh¹ náh² siáh³ tsá² siánh³ jái¹³ hí³ lí¹³ tónh³² ta²¹, uá¹jinh¹ zian² tsá² jmí¹ hnió³ ne³.

⁵³ Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús jái¹³ ní² né³, cua³han³ ńí¹ jáun². Jáun² la³jín³² tí³² liei²¹ hí³ né³, quionh³ tsá² fariseos ca³míh³ lín³² tsí³. Jáun² hliáun³ lín³² jái¹³ ca³ca³ ca³lan³ dí² Jesús, ⁵⁴ hí³ ca³can³ tsú² re² lín³² hua³hi¹³ jái¹³ hí³ hleh³² Jesús, ní¹juáh³ ca³nái³² tsú² cáun² jái¹³ hí³ lí³ lí¹³ chá³² tsú² tso³.

12

Jesús hie³² jái¹³ ca³tin¹ tsá² lín³ la³ cá¹ la³ jéinh¹

(Mateo 16:6-12; Marcos 8:14-21)

¹ Tá¹la³ jáun² né³, ca³la³ juóun³² mei²¹ cu³tí³ tsáu² ca³ngih³² ńí¹ jáun², ca³la³ ná¹cuú² ná¹jain³² tiá³ bíh¹ tsú² lí³. Jáun² Jesús ca³hléh³ tín² ńí¹con² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hua³hín¹³ náh² jmu³ ca³tí²¹ tie³ quioh²¹ tsá² *fariseos. Jái¹³ "tie³" ní² hnió³ juáh³: tsá² lín³ la³ cá¹ la³ jéinh¹. ² Quí¹ lí³ua³ cáun² hí³ jí²³ tsú², chau³² bíh¹ jmái¹ hí³ jñéih²³; hí³ lí³ua³ cáun² hí³ ná¹hmá¹ né³, chau³² bíh¹ jmái¹ hí³ lí²jnia²

siáh³. 3 Jáun² la³jí³² hi³ má²ca³juah²¹ hnoh² hñu³niéi²,
 chau²¹ jmái¹ lí³jnia² bíh¹ jái¹³ jáun². Ja³bí¹ la³ jáun², lí³ua³
 cáun² hi³ má²ca³juah²¹ náh² ñí¹ ná¹conh¹, chau²¹ bíh¹
 jmái¹ hi³ chá³² tsú² jái¹³ jáun² ca³la³ hi³ tsa³di³chín³² tsú²
 tsáih³ hñú³ hi³ chá³² ca³la³ hi³ chi²¹ tiú² mah¹ tiú² jan³².

Hin² ñí¹con² hniáuh³² jmu¹³ dí² juénh²

(Mateo 10:26-31)

4 ”Hnoh², tsá² re² juóh³² dí² quiúnh¹, juanh²¹ jná¹³
 ñí¹con² hnoh² jái¹³ lá²: Ha³ lí² juenh³ náh² tsá² jngih²
 jmáh³la³ ngú³, hi³ ní¹ má¹lí³² jáun², tiú²uú² zia³² hí¹ cáun²
 yáh³ hi³ siáh³ hi³ lí¹³ jmu³ tsú². 5 Tí³la³ jná¹³ juanh²¹ hi³
 hin² ñí¹con² hniáuh³² jmúh¹³ hnoh² juénh²: juenh³ náh²
 ñí¹con² Tsá² zia³² pí³ quióh²¹ hi³ lí¹³ jngah³, hi³ má¹lí³²
 jáun² né³ lí¹³ ze³ siáh³ quiu³juóu³². Ñí¹con² Tsá² hí³ bíh¹
 hniáuh³² jmúh¹³ hnoh² juénh².

6 ”¿Há¹ tiá² cuen² tsú² hñá³ tan³² pih²¹ la³ cun³ tun³
 héih³² quie³ dúh¹? Tí³la³ cu³ jáun² tiá² tsá²có³ yáh³ tsí³
 Dió³² hi³ ca³tin¹ jáh³ pih²¹ hí³. 7 Jáun² hnoh² né³, hí¹ ca³la³
 tí³ jñú² chih³² yáh³ hnoh² ná¹hi¹³ siáh³ ma³ quin³² ma³
 cá² máih³². Ha³ lí² juenh³ náh², qui¹ tí³ jlánh¹ bíh¹ quien²
 hnoh² la³ cónh³ bíh¹ tan³² ná¹juóun²¹.

Tsá² ton² hi³ hain²¹ tí³ con² Jesús

(Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 ”Juanh³² jná¹³ siáh³ jái¹³ lá²: Ní¹juáh³ zian² tsá²
 ma³quien² jná¹³ ñí¹con² tsáu², ja³bí¹ jná¹³ siáh³ Jon²
 tsá²mi³cuóun², má¹quien¹³ ná¹ tsú² ñí¹con² tsá²cuú²
 tsá²ta³ Dió³²; 9 tí³la³ lí³ua³ jan² tsá² tiá² hnió³ ma³quien²
 jná¹³ ñí¹con² tsáu² né³, ja³bí¹ jná¹³ siáh³ tiá² má¹quien¹³
 tsá² la³ hí³ ñí¹con² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³².

10 ”Lí³ua³ jan² tsá² hleh³² jú¹ hlah³ hi³ ca³tin¹ jná¹³
 Jon² tsá²mi³cuóun², zia³² bíh¹ uu³i³tso³; tí³la³ ní¹juáh³ tsá²

tú² hió³² Jmí²chí³ Chun¹ má¹ná¹, cu³tí³ tiá² zia³² bí¹ uu³i³tso³ quioh²¹ tsá² la³ hí³.

11 ”Ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ jau³ tsú² hnoh² hi³ nga³ tsú² jái¹³ ñí¹con² hnoh² hñu³ cuáh³², ho³lá²dá² ñí¹ta²¹, ha³ lí² cuí¹ hi²¹ honh² náh² hi³ hín² jái¹³ ngáih¹ náh², ho³ he³ lánh³ juáh¹³ náh²; 12 quí¹ ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ hniáuh³² hléh¹³ hnoh², má¹jaun² bí¹ má²hie³² Jmí²chí³ Chun¹ ha³ lánh³ hniáuh³² hléh¹³ náh².

Hi³ háinh¹³ bí¹ hi³ hánh³ tsú²

13 Jáun² ne³, jan² tsá² zenh² ja¹ tsá² ná¹ngih³² hí³ ca³juáh³:

—Hnú² Tí³², juoh¹ hnú² tiá³ renh² jná¹³ hi³ cué³² tsú² la³ cun³ hi³ ca³tin¹ jná¹³, hi³ jmí¹ quioh²¹ jmé² mí¹ziú¹³ jnoh¹.

14 Tí³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—¿Hin² tsánh² ca³hiáu³² jná¹³ hi³ lín¹³ ná¹ jue²¹, ho³ hi³ lín¹³ jná¹³ tsá² tsóh²³ hi³ jmí¹ quioh²¹ ñeh² mí²ziúh² hnoh²?

15 Jáun² jmí¹jaun² ca³záih³ dí² siáh³ la³jín³² tsá² hí³ la³ lá²:

—Hniáuh³² jmúh¹³ náh² re² lín³² hua³hí¹³ hi³ tiá² lí¹ jmúh¹³ náh² hniá¹ hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², quí¹ jun³juáh¹³ cun³quionh³ hi³hliá² hliáun³ hi³ zioh² jáun² yáh³ tsú² lí¹³ zian² re² tin².

16 Jáun² ca³jmú³ tsú² siáh³ cáun² jái¹³ hi³ juáh³ la³ lá²:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² hánh³. Tsá² hí³ ca³loh² hliáun³ lín³² ñí¹nái² quioh²¹. 17 Jáun² tsá² hí³ ca³lín¹³: “¿He³ bí¹ jmu¹ jná¹³? Já² tiú²uú² zia³² yáh³ ñí¹ lí¹³ hmá¹³ jná¹³ la³jí³² hi³ ca³láu² lá² quion²¹”. 18 Jmí¹jaun² ca³liéinh³² tsú² jmí¹ tsí³ hnga²: “Né³² má²ca³cháunh¹³ tsin³² jná¹³ ha³ lánh³ rón³² jmu¹. Cu³tsa³² cuí¹ tsunh²¹ jná¹³ cú²jueh³² hñu³cuí³ míh¹ táun³ ní², hi³ jmu¹ jná¹³ hi³ jlánh¹ bí¹ cáh¹; hi³ jáun²

ñí¹ jáun² hmá¹³ jná¹³ la³jí³² hi³ ca³lo², la³ má²quionh³ hi³ siáh³ siáh³. ¹⁹ Ní¹ má¹lí³² jáun² né³, hlí¹ lienh¹ jná¹³ jmí¹ tsin³², hi³ juo¹³ jná¹³ la³ lá²: Hliáun³ lín³² bíh¹ má²zia³² hi³ lí¹³ ma³híe² hliáun³ mii² quiú¹³ dí². Jáun² né³² né³, cuí¹ zian² dí² tie³. Cuí¹ cú¹ cuí¹ hnáih¹³ dí² quiú¹³, hi³ cuí¹ zian² dí² cáun² hi³ re² hi³ tin²”. ²⁰ Tí³la³ Dió³² ca³zái³ tsá² hí³ la³ lá²: “Hnú², tsá² tiá² jái¹³ ngí²³, já¹nié² lá² jienh¹ hnú² jmí²chí³ quián¹³ ñí¹con² jná¹³. Hi³ jáun² la³jí³² hi³ má²ná¹hmá¹ ní² quián¹³ hnú², ¿hin² dá² tsánh² lí³ quioh²¹?” ²¹ La³ jáun² bíh¹ quiunh³² tsá² hánh³, tsá² hma³² ñí¹con² hnga² hi³ quioh²¹. Tsá² tia³mii² bíh¹ tsá² la³ hí³ ñí¹con² Dió³².

Dió³² nióh³² hua³hi¹³ tsá² ná¹lín³ jon²
(Mateo 6:25-34)

²² Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³záih³ Jesús tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²:

—Juo³ jná¹³ hnoh²: Ha³ lí² cuí¹ hi²¹ honh² náh² ha³ lánh³ rón³² lí¹³ zian² náh², ca³tí²¹ ha³ jinh¹ já³² má³² hi³ cúh¹³ náh², jí³ ha³ jinh¹ já³² hmih³² hi³ quíh¹³ náh². ²³ Qui¹ jmí²chí³ quioh²¹ bíh¹ tsú² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ má³²; hi³ ngú³ quioh²¹ tsú² ní² siáh³ tí³ jlánh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ ha¹ tsú². ²⁴ Sá¹ní² jie³ ha³ lánh³ zian² quiú¹liáh². Jáh³ hí³ tiá² lin¹ hi³ jñi³² hí¹ cáun² yáh³, sa³jun³ zia³² bíh¹ hi³ loh², sa³jun³ zeh² hñu³cuí³ quioh²¹; tí³la³ cun³ jáun² zia³² bíh¹ má³² hi³ cue³² Dió³² cúh² jáh³. ¿Tí³la³ hnoh² má¹ná¹, tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² náh² la³ cónh³ bíh¹ tan³²! ²⁵ ¿Hin² yáh³ hnoh² tin² jmúh¹³ hi³ cuóun¹³ cónh³í¹ cá² lí², uá¹jinh¹ hen² lín³² honh² náh² hi³ cuóun¹³ náh²? ²⁶ Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ cáun² hi³ pih²¹ la³ ní² bíh¹ tiá² la³ tin²

náh² jmúh¹³, hi³ jáun² ;he³ láih³² sa³ hi³² lín³² honh² náh² ca³ti²¹ la³jí³² hi³ ñí¹ hná¹ ní²?

27 "Sá¹ní² jie³ náh² ha³ lánh³ rón³² cuóun² lí¹³. Lí¹³ ní² tiá² lin¹ zeh³² yáh³ jáu², hi³ sa³jun³ ta³² siáh³ tá³, tí³la³ cun³ jáun² ta³bí¹ hla¹ re²¹ Salomón yáh³ tiá² chú³² jmí¹ jniá³ la³jmí¹ jniá³ lí¹³ ní², uá¹jinh¹ jmí¹ zioh² lín³² tsú². 28 Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ Dió³² jmu² hi³ ca³la³ chú³² lín³² jniá³ náí², cáun² hi³ tsi²¹ ní² ñí¹ náí² né³², hi³ jáun² tsa³háu² má²jín³² bíh¹ tsú² tí³ ñeh² cáun² pieh¹ ní¹ má¹ca³lí³ quiéin²; jáun² ní¹juáh³ ta³bí¹ náí² yáh³ jmu² Dió³² hi³ chú³² jniá³, ꞑcónh³ bíh¹ tiá² jmu³ Dió³² hi³ zia³² hanh² hnoh², hnoh² tsá² cáun² lí¹ hi³² honh² náh²! 29 Hi³ jáun² ha³ lí² cuí¹ hi²¹ honh² náh² hi³ hnáuh¹³ náh² hi³ cúh¹³, sa³ jun³ hi³ húh¹³ náh². 30 Quí¹ la³jín³² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² ná¹hi³² tsí³ ca³ti²¹ hi³ ní²; tí³la³ hnoh² má¹ná¹, zian² bíh¹ jan² Ñeh² náh², Tsá² cuá¹ñi³² la³jí³² hi³ lí³hniauh²³ quián¹³ náh². 31 Ñí¹ jí²¹la³ tí³ chan¹³ náh² hmóu³² jo³cuo² Dió³² bíh¹, hi³ má¹tih²¹ náh² re² ñí¹con² tsú², hi³ jáun² bíh¹ hián¹³ náh² ca³la³ jí³lí³² hi³ jáun².

Tsá² má²nióh³² hi³ quióh²¹ hñu³mi³cuú²
(Mateo 6:19-21)

32 "Hnoh², tsá² lín³ náh² la³juah²¹ dúh¹ cu³ nió³ pih²¹ *já¹ziáh², ha³ lí² juenh³ náh², quí¹ hiún² lín³² bíh¹ tsí³ Ñeh² náh² cué³² jáí¹³ hi³ cuá¹tánh¹ náh² ñí¹ cuá¹quien² tsú². 33 Hnáí¹ náh² hi³ zia³² quián¹³, hi³ lí¹ cueh¹ náh² tsá² lí²hniáuh³² ñí¹con². Ní¹juáh³ hi³ jmúh¹³ náh² la³ jáun², hi³ jáun² la³ jáun² má²ná¹jmu³² náh² cáun² tuh³² hi³ tiá² chau²¹ jmái¹ lí³yenh³, hi³ jáun² lí³ zian² náh² hliáun³ hñu³mi³cuú², cáun² hi³ tiá² chau²¹ jmái¹ tsa³hín³. Ñí¹ jáun²

tiá² lí¹³ hí³ háin², sa³jun³ mí¹cháu² lí¹³ ma³tsa² hi³ quioh²¹ tsú². ³⁴ Quí¹ ní¹juáh³ ñí¹ nio¹ hi³ quián¹³ náh², ñí¹ jáun² bíh¹ uá²jai³² cuá³ jmí²chí³ quián¹³ náh².

Hniáuh³² tiáunh¹ tsú² hua³jan²¹

(Mateo 24:37-25:30)

³⁵ ”Hniáuh³² tiáunh¹ náh² hua³jan²¹, hi³ chí¹hún¹ sí² quián¹³ náh². ³⁶ Tianh³ náh² hua³jan²¹ la³jmí¹ tionh¹ tsá² ná¹hé² ná¹jan² juo¹³. Hi³ jáun² ní¹ má¹cá²jính³² jáun² tsá² hí³ ñí¹ lí¹jmú³ tsáu² jmái¹ hi³ ca³jenh² cuo², la³jui³² niá³² bíh¹ tsú² ho³hñú¹³ ní¹ má¹ca³póh³ tsá² hí³ cuo². ³⁷ Jlánh¹ chú³² quioh²¹ tsá² quian²¹ tsú² hí³, ní¹juáh³ hi³ tionh² tsú² ná¹ñí¹ ní¹ má¹cuanh³² jáun² juo¹³. Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ juo¹³ tsú² hí³ hah¹³ hmih³² ta³ ñí¹, hi³ cué³² jái¹³ hi³ tsá² quian²¹ tsú² hí³ lí¹³ tiánh³² ñí¹ mesa. Hi³ jáun² ní¹ má¹ta³tonh¹ tsú² jáun² ñí¹ mesa né³, hnga² juo¹³ tsú² ma³tau³. ³⁸ Hi³ jáun² ní¹juáh³ cuanh³ tsá² hí³ ta³ hua², ho³lá²dá² má²já²jnia², jáun² né³, jlánh¹ chú³² quioh²¹ tsá² quian²¹ hí³, ní¹juáh³ la³ ná¹ñí¹ bíh¹ ní¹ má¹cuanh³² tsú². ³⁹ Hniáuh³² lí³ ñíh¹³ náh² re² jái¹³ lá² siáh³: Sá¹jmí¹ hi³ ñi³² tsá²hñú¹³ hín² la³nio¹ já³² tsá² háin², jáun² tiá² jmí¹ cué²¹ yáh³ tsú² jái¹³ hi³ hí³ háin² hñú¹³. ⁴⁰ Jáun² hnoh² né³, hniáuh³² ná¹tiáunh¹ náh² hua³jan²¹, quí¹ ní¹juáh³ jmái¹ hi³ ná¹lín²³ hnoh² hi³ tiá² má²jáunh¹³ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun², tí³la³ jmái¹ jáun² bíh¹ tí³tsóh³ cuánh³² jná¹³.

Tsá² quian²¹ chun¹ jí³ tsá² quian²¹ hláih¹

(Mateo 24:45-51)

⁴¹ Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní² né³, ca³ngái³ Pé¹ ñí¹con² tsú²:

—Hnú² Tĩ³², ħí¹ ca³tin¹ jmáh³la³ jnoh¹ jái¹³ hi³ má²lí²jmuh³ hnú² ní², ho³ hi³ ca³tin¹ ca³la³ jín³² tsáu² uá¹?

42 Jáun² Tĩ³² Juo¹³ dí² ca³juáh³:

—Ní¹juáh³ zian² jan² tsá² quian²¹ chun¹, tsá² jlánh¹ quia³lín³ jmí¹ tsí³, hi³ jáun² juo¹³ tsú² chan³ la³jín³² tsá² quian²¹ ñí¹ hná¹ jáun² jo³cuo² hí³ dí² hi³ jmu³ dí² héih³² ñí¹con² tsá² hí³, jĩ³ hi³ jmu³ dí² siáh³ héih³² ha³ cónh³ má³² lí¹³ cuh³ tsú², jĩ³ hín² la³nió¹ lí¹³ jmu³ tsú² má³². 43 Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² quian²¹ la³ hí³ ní¹juáh³ hi³ cuá¹má²tĩ³² tsú² héih³² quioh²¹ juo¹³ ní¹ má¹cuanh³². 44 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ juo¹³ tsá² hí³ má²chá³² la³jĩ³² hi³ zioh² jo³cuo² tsú², hi³ jáun² tĩ³ má²zó³² bíh¹ tá¹³ tsú² lí¹³. 45 Tĩ³la³ ní¹juáh³ tsá² hí³ la³ ca³lín¹³ hi³ tiá² má²jáunh³ yáh³ tia³jui³² juo¹³, hi³ jáun² cuá¹quí² cuá¹quiunh² tsá²mi³ tsá²ñuh², tsá² quian²¹ ñí¹ hná¹ jáun², jĩ³ hi³ cuá¹cú² cuá¹hính²³ tsú² siáh³ ca³la³ ñí¹ ca³lí³ hen²; 46 jáun² juo¹³ tsú² né³, cuánh³² cáun² jmái¹ hi³ tiá² cuá¹jan²¹ bíh¹, cáun² o¹rá¹ hi³ tiá² ñĩ³² tsú² siáh³. Hi³ jáun² má¹jáun² ma³tson¹³ tsú² tsá² hí³ chí¹nga² cu³tĩ¹³, hi³ jáun² má¹lí³² jáun² zen³ tsú² ñí¹ ca³tĩ²¹ tsa³táunh¹ tsá² tiá² nieh³.

47 "Quí¹ ní¹juáh³ jan² tsá² quian²¹ ñĩ³² héih³² quioh²¹ juo¹³, tĩ³la³ tiá² jmu² yáh³ tsú² jan²¹, sa³jun³ má²tĩ³² bíh¹ tsú², jáun² tsá² quian²¹ la³ hí³ quiu³ pan³ tsú² hliáun³ tsi³². 48 Tĩ³la³ ní¹juáh³ zian² tsá² quian²¹, tsá² tiá² re² jmí¹ ñĩ³² héih³² quioh²¹ juo¹³, hi³ jáun² ca³jmú³ cáun² hi³ hliáh³, cun³ jáun² ca³tin¹ bíh¹ tsú² tsa³pán¹, tĩ³la³ míh² bíh¹ ca³lá² pan³ tsú². Ní¹juáh³ tsá² ca³hiah³ hliáun³, jáun² né³, tsáu² cáun² má²ná¹jan³² hi³ hliáun³ bíh¹ hi³ jmu³ tsá² hí³; hi³ ní¹juáh³ jan² tsá² ca³ta³no¹ hliáun³ jo³cuo² né³, jáun² hliáun³ bíh¹ hi³ má²mái³² tsú² ñí¹con² tsá² la³ hí³.

*Jesús jmu² hi³ tiú²uu² tiáunh¹ tsáu² cá²hon³
(Mateo 10:34-36)*

⁴⁹ ”Má²cuan² jná¹³ ñí¹ hué²¹ lá² hi³ to¹ ná¹ sí² huáh² tsí³ hi³ ca³tin¹ la³jín³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³; hi³ jlánh¹ jmí¹ hiún² tsin³² jná¹³ sá¹ hi³ má²ná¹hún¹ ta³né³² dúh¹. ⁵⁰ Ca³tin¹ jná¹³ zón³² siáh³ cónh³ jmái² la³ siáh³, hi³ jlánh¹ tiá² niau³² tie³ tsin³² jná¹³ ca³la³ ñí¹ chau²¹ jmái¹ hi³ lí³tí³ hi³ jáun². ⁵¹ ¿Hí¹ ná¹lín²³ hnoh² hi³ cuan³ jná¹³ hi³ jmu¹ hi³ niau²¹ tie³ ñí¹ hué²¹ lá²? ¡Tiá² jáun² yáh³! Cuan³ jná¹³ hi³ quion¹ hniéi² bíh¹, hi³ tiú²uu² tiánh³² tsú² cá²hon³. ⁵² Quí¹ ta³né³², jí³ jmí¹tsú² jmí¹ja³², má²zia³² bíh¹ hniéi² ja¹ hmóu³² tsá² hñú¹³. Jáun² né³, ní¹juáh³ cáun² hñú³ ñí¹ tionh² tsú² hñá³, tsáun³ bíh¹ tsú² lí¹³, gáun³ tsá² hí³ hon² gon³ rainh²¹, hi³ jáun² gon³ né³ lí³hon² gáun³ rainh²¹. ⁵³ Tsá²ñuh² jmu³ ná¹háun³ quionh³ tsá²ñuh² jon², tsá²mi³ siáh³ jmu³ ná¹háun³ quionh³ tsá²mi³ jon², jí³ tsá¹míh¹ siáh³ jmu³ ná¹háun³ quionh³ jméi² mí¹ziú¹³. Ja³bí¹ la³ jáun² tsá²mi³ má²lieih²¹ jmu³ ná¹háun³ quionh³ ló³², hi³ tsá¹mái¹³ né³, jmu³ siáh³ ná¹háun³ quionh³ mi³ziú¹³.

*Lin¹ bíh¹ lánh³ lí³ jmái¹
(Mateo 16:1-4; Marcos 8:11-13)*

⁵⁴ Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá² ná¹ngih³² hí³ la³ lá²:

—Hnoh², ní¹juáh³ jmí¹ jieh³² náh² hi³ má²tioh¹³ jnie² tí³ ñí¹ tá²tsi²¹ hiú², jáun² juáh²³ hnoh²: “Jmí³ bíh¹ má²ha³”, hi³ tson² bíh¹ la³ jáun² lí²³. ⁵⁵ Hi³ ní¹juáh³ jmí¹ ja³² chí³ tí³ quián³ né³, hi³ jáun² juáh²³ hnoh²: “Má²jniau¹³ bíh¹ hiú²”; hi³ tson² bíh¹ la³ jáun² lí²³. ⁵⁶ ¡Hnoh², tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹! Já² tin² bíh¹ hnoh² chíh¹ jái¹³ ní¹juáh³ ní¹ má¹lí²jieh³ náh² chí³cuú² jí³ tí³ hué³² ní². Jáun² né³, ¿he³

láih³² sa³ tiá² ñh¹ yáh³ hnoh² hi³ hín² jmáih¹ tiauh² dí² lá²
ta³né^{32?}

Hniáuh³² ma³tsan² tsú² hniéi² quioh²¹ quionh³ tsá² jmí¹
ná¹háun³ quionh³

(Mateo 5:25-26)

⁵⁷ ”¿He³ láih³² tiá² ma³réh¹³ náh² tso³ quián¹³ ja¹ hmóu²¹
náh²? ⁵⁸ Ní¹juáh³ zian² tsá² ca³hna³ hnú², hi³ jáun²
má²jau³ tsú² hnú² tí³ ñí¹con² jue²¹, jáun² jmu³ pí³ hi³ tsán¹³
hniéi² quián¹³ tá¹la³ hí¹cua³táunh¹ náh² jáun² hú¹ jui³².
Hi³ jáun² tiú²uú² tsa³jau² tsú² ta³ ñí¹ tsá²tan²¹, qui¹ ní¹
ca³cue³ hnú² tsá²tan²¹ tsá² tú²jái¹³; hi³ jáun² tsá² tú²jái¹³
hi³ má²tsa³tiaunh² hnú² hñu³mí¹ñí². ⁵⁹ Juanh³² jná¹³, tiá²
cáun² lí¹ láun³ yáh³ hnú²; ca³la³ tí³ ní¹ má¹ca³ma³hmah²¹
hnú² tá¹ jí³lí³² máh³.

13

Hniáuh³² záí³² tsú² jmí¹ tsí³

¹ Hi³ jáun² ma³ jan² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³chá³
ñí¹con² Jesús, hi³ Pilato néh¹ má²ca³jngih³ ma³ jan² tsá²
hín¹³ tí³ Galilea, tsá² jmí¹ ná¹jngih² jáh³ ñí¹con² Dió³²; hi³
jáun² jmi² quioh²¹ hmóu³² tsú² ca³lí³ ná¹jan² cun³quionh³
jmí¹³ jáh³ hí³. ² Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—¿Hí¹ ná¹lín²³ hnoh² hi³ tsá² má²cá²tsan³ hí³ jlánh¹ bíh¹
jmí¹ ná¹ren² tso³ la³ cónh³ bíh¹ la³jín³² tsá² hín¹³ hí³ tí³
Galilea, hi³ jáun² la³ jáun² ca³quiúnh^{32?} ³ Jná¹³ juanh³²
hi³ tiá² tson² yáh³ hi³ ná¹lín²³ hnoh² ní². Tí³la³ ní¹juáh³
tiá² záih¹³ hnoh² jmí¹ honh², ja³bí¹ hnoh² siáh³ hiá¹ tsán¹³
náh² la³jmí¹ cá¹hiá¹ cá¹tsan³ tsá² hí³. ⁴ Nga¹ jná¹³ siáh³
cáun² jáí¹³ ca³tín¹ tsá² quian³jña³ ca³jláin³² hí³ hñú³ ñe¹
hi³ jmí¹ zeh¹ jáun² já¹ juú² Jerusalén tí³ Siloé. ¿Hí¹ ná¹lín²³

hnoh² hi³ tsá² cá²tsan³ hí³ jlánh¹ bíh¹ jmí¹ ná¹ren² tso³ la³
 cónh³ bíh¹ la³jín³² tsá² ñí¹ hná¹ jáun²? ⁵ Jná¹³ juanh³² hi³
 tiá² tson² yáh³ hi³ ná¹lín²³ hnoh² ní². Tí³la³ ní¹juáh³ tiá²
 záih¹³ hnoh² jmí¹ honh², ja³bí¹ hnoh² siáh³ hiá¹ tsán¹³ náh²
 la³jmí¹ cá¹hiá¹ cá¹tsan³ jáun² tsá² hí³.

Tsá² lín³ la³jmí¹ lí³ cáun² hmá² tiá² máí³ háí³²

⁶ Jmí¹ jáun² ca³jmú³ siáh³ Jesús cáun² jáí¹³, hi³ ca³juáh³:

—Jmí¹ zian² jan² tsá²ñuh² jmí¹ chi²¹ cáun² hmá² sí²
 co² ñí¹nái² quioh²¹. Hi³ jáun² ñéí¹ tsú² ñí¹jíe¹³ ní¹juáh³
 má²hai²¹ máí³, tí³la³ tiá² hi³ jmí¹ má²hai²¹ yáh³. ⁷ Jáun²
 tsá² hí³ né³, ca³záih³ tsá² quian²¹, tsá² jmu² ta²¹ hué³² jáun²
 quioh²¹ tsú², hi³ ca³juáh³: “Sá¹ní² jie³, má²tí³ hni³² mii² hi³
 ñí³jíe²¹ jná¹³ hmá² sí² lá², hi³ tiá² máí³ má²ca³háí³² yáh³.
 Quieh¹ tiá³; ħhe³ láih³² lí¹ chí¹jnái²³ hué³² lá²?” ⁸ Tí³la³ tsá²
 quian²¹ tsú² hí³ né³ ca³juáh³: “Hnú² juóu³² jná¹³, ní² tín²
 cuí¹ chi²¹ hmá² ní² mii² lá², já¹cáh³ jná¹³ hué³² jmíh¹ hmá²,
 hi³ já¹tóh³² jná¹³ siáh³ háuh¹³, ⁹ cuí¹ neh²¹ tiá¹ ha³ máí³ ní¹
 má¹jáun². Jáun² ní¹juáh³ tiá² ca³háí³² né³, jáun² má¹jáun²
 má²quieih²¹ jná¹³”.

Jesús jmah²³ jan² tsá²mi³ jliun² jmái¹ nio² tie³

¹⁰ Jáun² né³, ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ Jesús jmí¹
 cuá¹má²tin² tsáu² hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² *judíos *jmái¹
 nio² tie³. ¹¹ Hi³ jáun² ñí¹ jáun² jmí¹ cuá³ jan² tsá²mi³,
 tsá² tsáun¹ má²quia³jña³ mii²; hi³ jliun² tsú² hi³ jmu² jan²
 jmí²chí³ hláinh¹, cónh³ tiá² jmí¹ lí²³ nó³² tsú² cú²tso².
¹² Jmí¹ ca³jién³² Jesús tsá²mi³ hí³ né³, jáun² ca³teh³ dí² tí³
 ñí¹ zenh¹, hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Má²ca³liáun³ bíh¹ hnú² mí¹uí³ hi³ zian² nú².

13 Jáun² jmí¹jáun² ca³ra³tsi³² Jesús cuo² tsáih³ chí¹ tsú², hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³náu² tsú² re², hi³ ca³ma³quien² Dió³². 14 Tí³la³ tsá² lín³ hi³ chín¹ cuáh³² jáun² quioh²¹ tsá² judíos né³, ca³míh³ bíh¹ tsí³, qui¹hliá² ca³jmah³ Jesús tsá² hí³ jmái¹ nio² tie³. Jáun² tsá² chín¹ hí³ ca³záih³ tsá² ná¹ngih³² ní¹ jáun² la³ lá²:

—Jñéi³ jmái¹ bíh¹ zia³² jái¹³ hi³ lí¹³ jmu³ tsú² ta²¹; jmái¹ la³ jáun² bíh¹ lí¹³ jmah³ tsú² tsá² tsáun¹, jun³juáh¹³ jmái¹ tionh² tsú² tie³ yáh³.

15 Tí³la³ Tí³² Juo¹³ dí² ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Hnoh², tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹, já² chín¹dí¹ hmóu³² bíh¹ hnoh² cua³quin³² náh² jáh³ joh² jmái¹ nio² tie³, hi³ cua³jan³² náh² siáh³ ní¹ ha²¹ jmái². 16 Tí³la³ tsá²mi³ lá² má¹ná¹, má²tí³ quia³jña³ mii² hi³ jliun², hi³ ca³jmú³ *Satanás. Hi³ jáun² né³, ¿hí¹ tiá² ca³tin¹ tsá² lín³ lá² jan² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹ hi³ lan¹³ uá¹jinh¹ jmái¹ nio² tie³?

17 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní², ca³la³ jín³² bíh¹ tsá² jmí¹ hnió³ hí³ hi³ ma³cu³ ma³jéinh³ jái¹³ ca³lí³ heh³. Tí³la³ la³jín³² tsá² jmí¹ ná¹ngih³² hí³ ní¹ jáun² má¹ná¹, ca³lí³ tsah³ lín³² bíh¹ qui¹hliá² má²lí²jíe³ la³jí³² hua³jueh³² hi³ má²lí²jmú³ jáun² Jesús.

*Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ mi³ mostaza
(Mateo 13:31-32; Marcos 4:30-32)*

18 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—¿He³ yáh³ cun³quionh³ lí¹³ cunh²¹ jná¹³ tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³²? ¿He³ dá² jái¹³ lí¹³ jmu¹ jná¹³? 19 Qui¹ tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ cá² mái³ mi³ mostaza hi³ ca³jñí³ jan² tsáu² ní¹nái² quioh²¹. Jáun² jmí¹ ca³hia²

jáun² né³, ca³li³ cáun² hmá² pa²¹, hi³ jáun² jmi¹jáun²
cua³taunh²¹ tan³² hi³ ca³jmú³ za³ tsi³ hmá² jáun².

Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín³ la³jmí¹ lí³ tie³

(Mateo 13:33)

²⁰Jáun² ca³juáh³ tsú² siáh³:

—¿He³ cun³quionh³ cunh²¹ jná¹³ siáh³ tsá² tónh³²
jo³cuo² Dió³²? ²¹Tsá² hí³ dá² lín¹³ la³jmí¹ lí³ tie³ hi³ ca³jan³
jan² tsá²mi³ quia³ hmá² jui²¹ cuú²miih²¹, hi³ jáun² tá¹ cá²
pienh¹ bíh¹ cán¹ cáu³.

Ho³hñú¹³ jái³²

(Mateo 7:13-14, 21-23)

²²Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngau³ siáh³ Jesús jui³² má²hún¹
hi³ chau²¹ tí³ Jerusalén, hi³ ca³híeh³ tsú² tsáu² jú¹ chú³²
quioh²¹ Dió³² ma³ quin³² ma³ caun³² juú² ñí¹ ca³nga².
²³Jáun² né³, jan² tsáu² ca³ngá³ ñí¹con² tsú²:

—Hnú² Tí³², ¿hí¹ cú¹pih²¹ uá¹ tsáu² lí¹³ láun³?

Jáun² Jesús ca³záih³ la³jín³² tsá² tionh² hí³ la³ lá²:

²⁴—Jmu³ náh² pí³ hi³ lí¹³ ngá¹³ náh² jui³² ho³hñú¹³
jái³². Jná¹³ juanh³² hi³ juóun³² lín³² tsá² cáun² lí¹ ná¹hen²
tsí³ hi³ tónh³², tí³la³ tiá² cáun² lí¹ lí¹³ yáh³. ²⁵Qui¹
ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ jnáí³² tsá² hñú¹³ tiá³ ho³hñú¹³
quioh²¹, jáun² hnoh² lí¹ tá¹tonh¹ cheih³² bíh¹ má¹jáun², hi³
ná¹póh³² náh² cuonh² ho³hñú¹³ quioh²¹ tsú², hi³ ná¹juáh²³
náh²: “Hnú² Tí³², nia²¹ tiá³ ho³hñú¹³”. Tí³la³ tsá² hñú¹³
hí³ nga³: “Tiá² ño¹ jná¹³ ha³ jinh¹ ña³taunh²¹ hnoh²”.
²⁶Má¹jáun² né³, má²juáh¹³ hnoh²: “Jnoh¹ bíh¹ la³² tsá²
má²ca³cú¹ ca³hnáih¹³ quiúnh¹ hnú², hi³ hí¹ la³ tí³ já¹
hñú³ quiú¹³ yáh³ jnoh¹ ca³híeh¹ hnú² jú¹ chú³² quioh²¹
Dió³²”. ²⁷Tí³la³ tsá²hñú¹³ hí³ nga³ siáh³: “Tiá² ño¹ jná¹³
ha³ jinh¹ zian² hnoh². Tí³ có³² quin³² náh² ñí¹con² jná¹³,

hnoh² tsá² jmuh³² náh² hi³ hlah³ hi³ hó³²". 28 Hi³ jáun² má¹jáun² má²uóh¹ bíh¹ hnoh², hi³ má²cúh¹ náh² jánh¹, ní¹ má¹ca³jien¹ náh² jáun² hla¹ Há²bran²¹, hla¹ Isaac, hla¹ Jacob, jí³ la³jín³² tsá² lín³ hí³ *ti³² jē¹ Dió³² jmí¹tin² ní² siáh³; hi³ la³jín³² tsá² hí³ má²tionh² ní¹ cuá¹quien² Dió³², tí³la³ hnoh² má¹ná¹, má²ta³tonh¹ tí³ có³² bíh¹. 29 Quí¹ tsa³táunh¹ tsáu² hi³ tsa³jmú³ má³² tí³ hñu³mi³cuú² ní¹ cuá¹quien² Dió³². Tsá² tsa³táunh¹ hí³ ní¹ jáun² ja³táunh¹ tí³ ní¹ hia³² hiú², jí³ tí³ ní¹ tá²tsi²¹ hiú² ní², hué³² tí³ ñei³², jí³ hué³² tí³ quián³ ní² siáh³. 30 Jáun² jmái¹ jáun² za¹³ bíh¹. Zian² ma³ jan² tsá² ná¹lín³ tsá² ní¹ ca³táuh³ ta³né³², tí³la³ ní¹ má¹jáun² né³, lín¹³ tsú² tsá² la³ñí¹ bíh¹; hi³ zian² siáh³ tsá² ná¹lín³ tsá² la³ñí¹ ta³né³², tí³la³ má¹jáun² né³, má²lín¹³ tsú² tsá² ní¹ ca³táuh³ bíh¹.

*Jesús jéinh³² hlah³ hi³ ca³tin¹ tsá² zian² Jerusalén
(Mateo 23:37-39; Lucas 19:41-44)*

31 Jmái¹ jáun² cua³taunh²¹ ma³ jan² tsá² *fariseos, hi³ ca³záih³ dí² Jesús la³ lá²:

—Chú³² cuóh¹³ hnú² tí³ ní¹ siáh³, quí¹ re²¹ Herodes hnió³ jngah³ hnú².

32 Tí³la³ Jesús ca³ngái³:

—Cuá²tánh¹ náh², cuá²zéih³ náh² tsá² lín¹ cuo² hian² tsí³ hí³ la³ lá²: “Sá¹ní² jie³, né³² jí³ tsa³háu² ní² huen¹ jná¹³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu², hi³ jmah²¹ jná¹³ siáh³ tsá² tsáun¹, hi³ jáun² yó³² né³ má²má¹táuh¹³ jná¹³ la³ cun³ hi³ hu²¹ tsín³² jmu¹”. 33 Quí¹ cun³ ca³tin¹ jná¹³ ñe¹ jui³² má²hún¹ ná¹ né³², tsa³háu² jí³ yó³² ní²; quí¹ tiá² ca³tin¹ yáh³ jan² tí³² jē¹ Dió³² hi³ jún³ ní¹ siáh³, jmáh³la³ já¹ juú¹ Jerusalén bíh¹ ca³ti²¹ jún³ tsú².

34 ”;Hnú² juú² Jerusalén, hnú² bíh¹ tsá² jngih²³ tí³² jē¹ Dió³², tsá² zen² Dió³² ní¹con² nú², hi³ quí¹ jlan¹ nú² quín¹!

¡Hliáun³ jéin³² bíh¹ jmí¹ hnó²¹ jná¹³ hi³ chan²¹ jon³zih¹ hnú² la³jmí¹ chan² cá¹hio³ cu³li²¹ jon² ñeh² chí¹pí¹³, tí³la³ hnú² má¹ná¹, tiá² ca³li³hnáuh² yáh³ la³ jáun²! 35 Sá¹ní² jie³, tiú²uú² taunh²¹ yáh³ jná¹³ hó¹ñi³² hnú². Hi³ juanh²¹ jná¹³ siáh³, tiú²uú² lí¹³ yáh³ jie¹ hnú² jná¹³ ca³la³ tí³ ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ juáh¹³ hnú²: “Hénh³ ma³chun¹ Tsá² cuá¹jáunh²³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²”.

14

Jesús jmah²³ jan² tsá² dáun²

¹ Jáun² né³, Jesús ngau³ cáun² *jmái¹ nio² tie³ hñú¹³ jan² tsá² *fariseo tsá² chin¹ hi³ ja³jmú³ má³². Hi³ jáun² la³jín³² tsá² tiáunh¹ ñí¹ jáun² ca³can³ hua³hí¹³ ní¹juáh³ he³ jmu³ Jesús. ² Ja¹ tsá² hí³ jmí¹ cuá³ jan² tsá² tsáun¹ lín³ mí¹uí³ hi³ dáun². ³ Hi³ jáun² Jesús ca³ngái³ ñí¹con² tsá² ná¹lín³ tí³ liei²¹ jí³ tsá² fariseos, hi³ ca³juáh³:

—¿Hí¹ lí¹³ jmah²¹ tsá² tsáun¹ jmái¹ nio² tie³, ho³ tiá² lí¹³?

⁴ Tí³la³ tie³ pih²¹ bíh¹ ca³tiánh³ tsá² hí³, hí¹ jan² yáh³ tsú² tiá² ca³ngái³. Jáun² Jesús ca³zanh³ tsá² tsáun¹, hi³ ca³jmah³. Jáun² jmí¹jáun² ca³záih³ dí² hi³ tsánh³² hñú¹³. ⁵ Jmí¹ má²lí³² jáun² né³, ca³záih³ dí² siáh³ tsá² fariseos hí³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ ca³tánh³ jónh³² náh² ho³ cuá¹juí² joh² náh² cáun² hñú³ táu², ¿hin² yáh³ tsánh² hnoh² tiá² jmúh¹³ pí³ tia³juí³² lín³² hi³ cuá¹chin³² náh² jónh³² ho³lá²dá² jáh³ hí³ joh², uá¹jinh¹ jmái¹ nio² tie³?

⁶ Hi³ jáun² hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ ca³li³ nga³ tsú².

Tsá² ná¹tén¹ jmái¹ ñí¹ jenh¹³ cuo² tsáu²

7 Jmí¹ ca³jien³² jáun² Jesús tsá² ná¹tén¹ hí³, hi³ hnió³ tiánh³ ñí¹ mesa la³ tí³ ñí¹ jlánh¹ quien², jmí¹jáun² ca³jmú³ dí² cáun² jái¹³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

8 —Ní¹juáh³ zian² tsá² ca³te³ hnú² ñí¹ jmu³ jmái¹ hi³ jenh¹³ cuo², ha³ lí² ñí³ hnú² ñí¹ jlánh¹ quien², quí¹ ho³sa³ cuán¹³ siáh³ jan² tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ hnú². 9 Hi³ jáun² tsá² ca³te³ hnú² hí³ la³ má²quionh³ tsá² jan² siáh³ ja³juah²¹ ñí¹con² hnú²: “Cuéh³ tsá² lá² ñí¹ ní² cuá³²”. Hi³ jáun² lí¹ lí³ hinh¹ bíh¹ hnú² lí¹³, quí¹hliá² lí³ hniáuh³² cuá¹ñíh³ hnú² ñí¹ tiá² nga³ quien². 10 Tí³la³ la³ lá² bíh¹ hniáuh³² jmúh¹³ hnú²: Ní¹juáh³ hi³ ca³te³ tsú² hnú² ñí¹ jmu³ jmái¹, chú³² cuá¹ñíh³ hnú² ñí¹ tiá² quien²; hi³ jáun² tsá² ca³te³ hnú² hí³ lí¹³ ja³juah²¹: “Hnú² há²mei²¹ quiú¹³, ña³², ñá²ñí³ ñí¹ quien² lá²”. Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ lí³ quien² hnú² ta³ ñí¹ tsá² ñí¹ hná¹ jáun². 11 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² jmu² pan¹ hnga², jáun² tsá² la³ hí³ má²méih³ bíh¹ hi³ quien²; tí³la³ tsá² tiá² jmu² quien² hnga² má¹ná¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ zó³² hi³ quien².

12 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² la³ ní² Jesús, ca³záih³ siáh³ tsá² ca³te³ hí³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ ca³chó³² jmái¹ hi³ teh¹ hnú² tsá² ja³jmú³ má³² quiúnh¹ hnú², ha³ lí² teh³² hnú² jmáh³la³ tsá² juónh³² hnú² re² quiúnh¹, sa³jun³ tsá² jun³ renh² hnú², sa³jun³ tsá² hánh³ juónh³² hnú² re² quiúnh¹ ní² siáh³. Quí¹ tsá² la³ hí³ chau²¹ jmái¹ té³ hnú² siáh³ hñú¹³ hi³ cuá¹jmuh³ hnú² má³²; hi³ jáun² cun³quionh³ la³ jáun² má²jéinh³² tsú² siáh³ ñí¹con² hnú². 13 Cha³ jmí¹ teh¹ hnú² tsá² la³ hí³, chú³² teh¹ hnú² tsá² tia³mii² bíh¹ hi³ jmu³ má³² quiúnh¹ hnú², jí³ tsá² hliánh², tsá² hma², jí³ tsá² ten³ ní² siáh³; 14 hi³ jáun² tí³ jlánh¹ bí¹ chú³² quián¹³ hnú² lí¹³, quí¹hliá² tsá² la³ hí³

tiá² zia³² yáh³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ jéinh³². Hi³ jáun² ní¹ má¹ca³jenh¹³ tsá² chun¹ tsá² má²ca²tsan³, má¹jáun² hnga² Dió³² bíh¹ ma³hmah¹ quián¹³ hnú².

Jesús jmu² cáun² jái¹³ ca³tin¹ tsá² jmu² jmái¹
(Mateo 22:1-10)

¹⁵ Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² hí³ jái¹³ hi³ má²lí²juáh³ jáun² Jesús, jáun² jan² tsá² jmí¹ cuá³ hí³ ní¹ mesa ca³záih³ Jesús la³ lá²:

—jHénh³ ma³ jmí¹ ren² tsá² tsa³jmú³ má³² ní¹ cuá¹quien² Dió³²!

¹⁶ Jáun² Jesús ca³jmú³ siáh³ cáun² jái¹³ hi³ ca³záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—Jmí¹ zian² jan² tsá²ñuh² jmí¹ hnió³ jmu³ cáun² jmái¹ jueh³² lín³², jáun² jmí¹ ca³teh³ tsú² juóun³² lín³² tsáu². ¹⁷ Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² jmái¹ hi³ má²jmu³ tsú² jmái¹ né³, jáun² ca³zen³ tsú² siáh³ tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ hi³ tsa³ngái¹ siáh³ jái¹³ ní¹con² tsá² má²ná¹tén¹, hi³ tsa³juah²¹: “Ní¹juah²¹ juóu³² jná¹³: Ná²taunh¹ náh², má²lí³² bíh¹ re² la³jí³²”. ¹⁸ Tí³la³ la³jín³² bíh¹ tsá² hí³ ca³hiu³ ca³mí³ uu³i³tso³. Tsá² la³ní¹ ca³juáh³: “Hué³² bíh¹ má²lí²lá³ jná¹³ cáun², hi³ jáun² ní¹ jáun² bíh¹ má²hniáuh³² ní¹jíe²¹ jná¹³ ta³né³². Juenh² lín³² cuí¹ jmu¹ juóuh³² hnú² tsí³ hi³ tiá² chau²¹ jná¹³”. ¹⁹ Jáun² ca³juáh³ siáh³ jan²: “Cuá¹juí² bíh¹ má²lí²lán³² jná¹³ hñá³ tsonh², hi³ jáun² má²ní¹jíe²¹ jná¹³ ní¹juáh³ cuounh³² jáh³ re² mí¹ní² quiáh² hue³²”. ²⁰ Hi³ jáun² tsá² siánh³ siáh³ ca³juáh³: “Uón³² bíh¹ jná¹³ tá² ca³jenh² cu³tí¹³, hi³ jáun² tiá² má²lí¹³ yáh³ ñe¹ jná¹³”. ²¹ Jmí¹ cá¹chánh²¹ jáun² tsá² joh¹ tsú² hí³ né³, ca³chá³ la³jí³² jái¹³ jáun² ní¹con² juo¹³. Jmí¹jáun² jlánh¹ ca³míh³ tsí³ tsá² má²jmu³ hí³ jmái¹; hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² joh¹:

“Háun¹ nú² cua³² já¹ hñú³, jĩ³ la³jáh³ dú¹ jui³² chi²¹ ní², hi³ cuá¹tiéh³ nú² tsá² tia³mii², tsá² tsáun¹, tsá² hliánh², jĩ³ tsá² ten³ ní² siáh³”. 22 Jmí¹ má²cu³lé³ jáun² né³, ca³juáh³ siáh³ tsá² quian²¹ tsú²: “Má²lí²jmú³² bíh¹ jná¹³ la³ cun³ hi³ lí²juah²¹ hnú², tí³la³ cun³ jáun² jáu² bíh¹ ca³lá²”. 23 Jáun² tsá² má²jmu³ hi³ jmái¹ né³, ca³juáh³ siáh³: “Cua³² siáh³ cu³ jéin³² já¹ juú², la³jĩ³² jui³² pih²¹ jui³² siún¹, hi³ cuá¹jmuh³ nú² héih³² hi³ ja³taunh¹ tsú² ní¹ lá², hi³ jáun² má²lí¹³ canh¹³ hñu³² jná¹³. 24 Quí¹ juanh³² jná¹³ ní¹con² hnoh², hi³ hí¹ jan² yáh³ tsá² ca³te³ jná¹³ hí³ la³ñí¹, cu³tí³ tiú²uú² lí¹³ jmu³ má³² quiúnh¹ jnoh¹”.

*He³ hniáuh³² jmu³ tsá² hnió³ han³ tí³ con² Jesús
(Mateo 10:37-39)*

25 Jmí¹jáun² jmí¹ zian² juóun³² lín³² tsáu² hi³ ja³taunh²¹ cu³hna²¹ Jesús. Jáun² né³, Jesús ca³jinh³ cu³hna²¹ hi³ ca³jén³² dí² tsá² hí³, hi³ jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

26 —Ní¹juáh³ zian² tsá² hnió³ já³² cu³hna³² jná¹³, tí³la³ ní¹juáh³ tiá² chan² yáh³ tsú² tí³ có³² jméi² mí¹ziú¹³, ñí²cuo², jon², jĩ³ tsá¹ rainh²¹ ní² siáh³, jĩ³ ca³la³ jĩ³ jmí²chí³ quioh²¹ hnga² tsú² ní² siáh³, hi³ jáun² tsá² la³ hí³ cu³tí³ tiá² lí¹³ bíh¹ hen² tí³ con² jná¹³. 27 Ja³bí¹ tiá² lí¹³ hen² tsú² tí³ con² jná¹³ ní¹juáh³ tiá² hnió³ yáh³ tsú² cán³ crei²¹ quioh²¹, hi³ ma³zian² tsú² la³jmí¹ zian² jná¹³ lá². 28 Ní¹juáh³ zian² jan² hnoh² hi³ hnáuh² náh² jmúh¹³ cáun² hñú³ ñe¹ lín²¹, ¿há¹ tiá² híh¹ hnoh² tín² quie³ quián¹³, neh²¹ ní¹juáh³ hi³ tsin¹³ hi³ lí¹³ hián¹³ ta²¹ jáun² quián¹³ hnoh²? 29 Quí¹ ní¹juáh³ la³ ca³jmú³ tsú² jmáh³la³ jmíh¹ hiah³² bíh¹, hi³ ní¹juáh³ tiú²uú² la³ tsín¹³ yáh³ quie³ quioh²¹ ní¹ hná¹ jáun², hi³ jáun² ca³la³ jín³² tsá² jie³ hi³ jáun² má²ju³ má²ngái³ bíh¹,

30 hi³ juáh³: “Tsá² ní² tsá² ti³ lí¹ ca³ma³liáu³² bíh¹, ti³la³ tiá² la³ tloh²¹ yáh³ ma³hián²⁷”. 31 Ho³ ní¹juáh³ ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ jan² re²¹ jmu³ hniéi² quionh³ jan² re²¹ siánh³ siáh³, ħhá¹ tiá² hnauh¹³ tsú² tín² ca³lá² chí¹ hi³ jie³ tsú² tiá¹ lí¹³ láih¹³ hniéi² jáun² cun³quionh³ quian³ mei²¹ hliáu³ joh¹, uá¹jinh¹ zian² quiú³ mei²¹ hliáu³ joh¹ re²¹ jan²? 32 Jáun² né³, ní¹juáh³ ca³lín¹³ re²¹ hí³ hi³ tiá² tloh²¹ yáh³, jáun² tá¹la³ cuá¹ja³² jáun² ñí¹ uóunh³ bíh¹ re²¹ tsá² hí¹jan² hi³ quiú³ mei²¹ hliáu³, zen³ dí² tsá² tsa³ngái³ ñí¹con² re²¹ hí³ ní¹juáh³ he³ hnió³ tsú², hi³ jáun² lí¹³ niau²¹ tie³. 33 Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ tiá² lí¹³ han³ hnoh² ti³ con² jná¹³, lí³ua³ jan² hnoh² tsá² tiá² chah³² náh² ti³ có³² ca³la³ jí³lí³² hi³ zia³² quián¹³.

Ñí¹ hi³ tiú²uú² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹
(Mateo 5:13; Marcos 9:50)

34 “Chú³² bíh¹ ñí¹, ti³la³ ní¹juáh³ la³ ca³lí³ máih³ bíh¹ né³, jáun² ħha³ yáh³ lánh³ rón³² lí¹³ jmóuh³² tsú² hi³ lí¹³ siáh³ ñeh¹? 35 Ñí¹ la³ jáun² hí¹ cáun² yáh³ tiú²uú² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹, sa³jun³ ma³hau³ bíh¹ quioh²¹ hué³², sa³jun³ hi³ jmu³ tsú² háuh¹³; hi³ jáun² cáun² má²cuí³ bíh¹ tsú² ñí¹ la³ jáun². Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ tson² chi²¹ cuáh³ hnoh², jáun² niéi² náh².

15

Jái¹³ hi³ ca³tín¹ já¹ziáh² má²já²háin³
(Mateo 18:10-14)

¹Jmí¹jáun² la³jín³² *tsá² chi² hmah²¹, jí³ tsá² ná¹ren² tso³ ní² ca³ñí¹niéi¹³ jái¹³ quioh²¹ Jesús. ²Hi³ jáun² tsá² *fariseos jí³ ti³² liei²¹ ní² ca³ziu³ ca³hien³ Jesús, hi³ ca³juáh³:

—Tsá² ní² cáun² lí¹ hen² tsá² jmu² tso³, ca³la³ hi³ jmu² má³² quionh³ ján¹ dí².

³ Jmí¹ jáun² ca³ jmú³ siáh³ Jesús cáun² jái¹³ lí³ la³ lá²:

⁴ —Ní¹ juáh³ zian² jan² tsá² ja¹ hnoh² ní² hi³ tiónh³² hña³ láun³ *já¹ziáh², ti³la³ ní¹juáh³ la³ ja³hain³ jan² jáh³ hí³ né³, ħhá¹ tiá² chan³ tsú² tá¹ quiéinh³ nio² quiú³ tsi²¹ quian³ñu³ jáh³ hí³ ñí¹ tionh¹ jáun² tá¹la³ tsa³hniah² tsú² jáh³ má²já²hain³ hí³? ⁵ Hi³ jáun² ní¹ má¹ca³tsanh²¹ tsú² jáun² jáh³ hí³, hiún² lín³² bíh¹ tsí³ tsú² ra³tsin² jáh³ hí³ cu³láí¹ hi³ jón³². ⁶ Hi³ jáun² ní¹ má¹cá²chánh³² tsú² jáun² hñú¹³, téh³ tsú² tsá² há²mei²¹ joh¹, ji³ tsá² tiáunh¹ có³² hñú¹³ tsú² ní², hi³ záih³² tsú² tsá² hí³ la³ lá²: “Ma³hiún¹³ hnoh² honh² quiúnh¹ jná¹³, qui¹ má²tsanh²¹ bíh¹ jná¹³ já¹ziáh² jmí¹ má²já²hain³ joh²”. ⁷ Juanh³² jná¹³, ja³bí¹ la³ jáun² jlánh¹ bí¹ tsah³ tsú² hñu³mi³cuú² hi³ ca³tin¹ jan² tsá² jmí¹ jmu² tso³, tsá² ca³za³ jmí¹ tsí³, la³ cónh³ bíh¹ hi³ ca³tin¹ quiéinh³ nio² quiú³ tsi²¹ quian³ñu³ tsá² tiá² lin¹ lí³ hniauh³² záí³² jmí¹ tsí³.

Cáun² jái¹³ hi³ ca³ti²¹ quie³ má²já²háí³

⁸ Ja³bí¹ la³ jáun², ní¹juáh³ jmí¹ zia³² quia³ *cú¹tiáu² quioh²¹ jan² tsá²mi³, hi³ ní¹juáh³ ja³háí³ cáun² hi³ jáun², ħhaun¹³ juáh¹³ sí² yáh³ héinh³ tsú² quioh²¹ tá¹la³ hiáh³² tsú² jáun² re² lín³² ñéih³, ca³la³ ñí¹ ca³choh¹³ tsú² quie³ ja³háí³ jáun² quioh²¹? ⁹ Hi³ jáun² ní¹ má¹ca³choh¹³ tsú² jáun² né³, téh³ tsú² há²mei²¹ joh¹, ji³ tsá² tionh² có³² hñú¹³ tsú² ní², hi³ záih³² dí² tsá² hí³ la³ lá²: “Ma³hiún¹³ hnoh² honh² quiúnh¹ jná¹³, qui¹ má²tsoh¹ bíh¹ jná¹³ quie³ hi³ jmí¹ má²já²háí³ quion²¹”. ¹⁰ Juanh³² jná¹³ siáh³, ja³bí¹ la³ jáun²

tsah³ lín³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³tin¹ lí³ua³ jan² tsá²
zai³² jmí¹ tsí³ ñí¹con² Dió³².

Jái¹³ ca³tin¹ tsá² ca³ngí³ cun³ tin² tsí³

¹¹ Jáun² Jesús ca³jmú³ siáh³ cáun² jái¹³ lí³ la³ lá²:

—Jan² tsá²ñuh² jmí¹ zian² gon³ jon². ¹² Ca³chó³² jmái¹
hi³ ca³zái³ jon² tsú² tsá² cáin² la³ lá²: “Tia²¹, ¿tiá¹ cueh¹
hnú² jná¹³ ta³né³² hi³ ca³tin¹ jná¹³ hiáu³ ní¹ má¹jun² hnú²?”
Hi³ jáun² tsá² má²lieih²¹ hí³ né³, ca³tóh³ bíh¹ la³jí³² hi³
zia³² quioh²¹ ñí¹con² tá¹ gon³ jon². ¹³ Jmí¹ ngau²¹ jáun²
cú¹píh²¹ jmái¹ né³, jáun² jon² tsú² tsá² cáin² hí³ ca³chá³
cu³lí²¹ ca³la³ jí³² hi³ hiauh³ jáun², hi³ jáun² la³jí³² hi³ jáun²
ca³can³ jmí¹ ngau²¹ ñí¹ uóunh³, tí³ hué³² siáh³. Jáun²
ñí¹ jáun² ca³ñí¹jmú¹³ tsú² cáun² hi³ cáun¹, hi³ cáun² lí¹
ca³ñí¹quí² ñí¹hin² quie³ quioh²¹ ñí¹con² tsá² hlá² tsá² ní².

¹⁴ Jmí¹ cá³tóh²¹ tsú² jáun² la³jí³² quie³ jáun² né³, he³dí¹
jmí¹jáun² ja³ cáun² ho³cuóun³ tá¹ cáun² hué³² ñí¹ jmí¹
hún¹ tsú² jáun². Jmí¹jáun² ca³ma³tso² lín³² tsá² hí³ tsí³
hi³ ñí¹cuóunh²¹. ¹⁵ Jáun² ca³hnó³² tsú² ta²¹ ñí¹ jáun², hi³
jáun² jan² tsá² zian² ñí¹ jáun² ca³ze³ ñí¹ lí³ ñí¹nái² quioh²¹
hi³ tsa³jmú³ tsú² hua³hí¹³ mí²ñí³ joh¹ tsá² hí³. ¹⁶ Ca³la³
ñí¹cuóunh²¹ lín³² bíh¹ tsú² lí³, hí¹ ca³la³ tí³ má³² quioh²¹
mí²ñí³ hí³ yáh³ jmí¹ hnió³ tsú² cuh³, hi³ jniá³ jáun² la³jmí¹
jniá³ jñéi². Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹ jmí¹ cue³² hi³ cuh³
tsú². ¹⁷ Jmí¹jáun² ca³hnauh² tsú² tsí³ hi³ ca³lín¹³ la³ lá²:
“Já² ca³la³ hi³ lí¹ tú² lí¹ ziaún²³ bíh¹ má³² quioh²¹ tsá²
quian²¹ ñuh³² jná¹³, he³ láih³² sa³ jná¹³ yáh³ lí¹ má²ñí¹jún³
ná¹ ñí¹ lá² hi³ ñí¹cuóun²¹!” ¹⁸ Cuí¹ ñih²¹ jná¹³ cú²jueh³²
tí³ ñí¹ cuá³ ñuh³², hi³ jáun² ñí¹joo³ jná¹³ ñuh³² la³ lá²:
Hnú² tia²¹, má²cá²jmú³² jná¹³ tso³ ñí¹con² Dió³², jí³ ñí¹con²

hnú² siáh³. 19 Cu³tí³ tiú²uú² ca³tin¹ jná¹³ hi³ jie¹ hnú² la³jmí¹ jien¹ nú² jan² jónh³², jie¹ jná¹³ la³jmí¹ jien¹ hnú² jan² tsá² quian²¹ bíh¹ nú²". 20 La³ cun³ jmí¹ ca³lín¹³ tsú² la³ ní², la³jui³² ngah³ hñú¹³ jméi². Tá¹la³ jmí¹ hí¹jáunh²³ tsú² jáun² ñí¹ uóunh³ ca³lá², jáun² ca³jé³² jméi² tsú² hi³ má²hí¹jáunh²³. Jmí¹jáun² ca³ja³ mií³ tsí³ tsá² má²lieih²¹ hí³ ñí¹con² jon². Jáun² cú²hé² lín³² ngau³ hi³ ja³hinh¹ jon² ca³la³ hi³ hiún² lín³² tsí³, hi³ ca³hen³ dí² siáh³ ñí¹. 21 Jáun² né³, tsá¹ñú¹ hí³ ca³záih³ jméi² la³ lá²: "Hnú² tia²¹, má²cá²jmú³² jná¹³ tso³ ñí¹con² Dió³², jí³ ñí¹con² hnú² ní² siáh³. Cu³tí³ tiú²uú² ca³tin¹ jná¹³ hi³ jie¹ hnú² la³jmí¹ jien¹ nú² jónh³²". 22 Ti³la³ jméi² tsú² má¹ná¹, la³jui³² ca³záih³ tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ la³ lá²: "Háun¹ náh² cuá²quián² náh² hmih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹ hi³ quíh³² jón³² jná¹³ lá², cuá²quián² siáh³ cáun² mí¹ñí² hu²¹ cuo² tsú² hi³ táunh¹³ zí¹cuo² tsú², hi³ cuá²quián² siáh³ tuh³² tauh¹³ tsú² ta³. 23 Né³² né³, cuá²quian³² náh² siáh³ cuá¹juí² míh¹ húnh¹ hí³, hi³ jngih¹³ náh² cunh¹³ dí², hi³ jmú¹³ dí² jmái¹. 24 Quí¹hliá² jmí¹ len³ jná¹³ hi³ má²jún¹ bíh¹ jón³² jná¹³ lá², ti³la³ ta³né³² lí³ la³jmí¹ lí³ hi³ ca³jenh¹³ bíh¹ tsú²; jmí¹ má²já²hain³ cu³tí¹³ bíh¹ tsú², ti³la³ ta³né³² má²tsanh³² bíh¹ tsú²". Jáun² la³jui³² ca³ma³liáu³² tsú² hi³ jmu³ jmái¹.

25 "Tá¹la³ jáun² né³, tsá² má²ján³ jon² tsá² má²lieih²¹ hí³, ñí¹nái² bíh¹ jmí¹ cuá¹hún¹. Jmí¹ má²hí¹jáunh²³ tsú² jáun² hú¹ jui³² né³, ca³nái³² sun¹ jí³ hi³ má²ñí¹ná¹tsan³² tsú². 26 Jáun² ca³teh³ tsú² jan² tsá² quian²¹ hi³ ca³ngáih³ dí² he³ dá² lí³. 27 Jáun² tsá² quian²¹ tsú² hí³ ca³juáh³: "Hliá² má²cuanh³² renh² bíh¹ hnú², hi³ jáun² ñeh² hnú² má²lí²jmú³ héih³² hi³ jngih³ tsú² cuá¹juí² míh¹ húnh¹ hí³, quí¹hliá² má²cuanh³² renh² hnú² cáun² hi³ re² hi³ tin²".

28 Tĩ³la³ tsá² má²ján³ hí³ má¹ná¹, ca³míh³ bí¹ tsĩ³, hí³ tiú²uú² jmí¹ hnió³ hen¹³ ñéih³. Jmí¹jáun² cua³han³ jméi² tsú² hí³ ca³ñí¹lieh¹³, hí³ ca³hlĩ³ ca³liéinh³² tsú² jon² hí³ ca³záih³ dí² hí³ hniáuh³² hen¹³ ñéih³. 29 Jáun² tsá² hí³ né³, ca³záih³ jméi²: “Ñíh¹ bíh¹ hnú² re² jáh³ mii² má²cá²jmú³² jná¹³ ta²¹ quián¹³ hnú², hí³ má²ca³ma³ti²¹ jná¹³ ca³la³ jí³² héih³² hí³ jmuh³² hnú², tĩ³la³ hí¹ cu³ jéin³² yáh³ tiá² má²ca³cuen²¹ hnú² jná¹³ uá¹jinh¹ jan² zéin¹ bíh¹ hí³ jmí¹ jmu¹ jná¹³ cáun² jmái¹ quion²¹ quiúnh¹ há²mei²¹ quion²¹. 30 Tĩ³la³ jmí¹ cuanh²¹ jónh³² hnú² né³, tsá² lí¹ ca³ñí¹quí² ñí¹hin² ó³² quiéih³ hnú² quionh³ tsá²mi³ hláih¹, sa³ jáh³ húnh¹ máh³ má²lí²jngih³² hnú² hí³ ca³tĩn¹ tsú²”. 31 Hí³ jáun² né³, tsá² má²lieih²¹ hí³ ca³juáh³: “Hnú² jón³, la³jí³² jmái¹ bíh¹ ñíh³ hnú² quiúnh¹ jná¹³; hnú² bíh¹ tsá² lí³quián¹³ la³jí³² hí³ nió³² jná¹³. 32 Quí¹ né³² ca³ta¹ dí² hí³ má¹hiún¹³ tsĩ³², quí¹hliá² renh² hnú² lí³ la³jmí¹ lí³ hí³ jmí¹ má²jún¹ bíh¹, tĩ³la³ ta³né³² má¹ná¹, lí³ la³jmí¹ lí³ hí³ má²ca³jenh¹³ tsú²; jmí¹ má²já²háin³ cu³tĩ¹³ bíh¹ tsú², tĩ³la³ ta³né³² né³ má²ná¹neh³² dí² tsú² siáh³”.

16

Cáun² jái¹³ ca³tĩn¹ tsá² quian²¹ lí¹ lín³

1 Jmí¹jáun² ca³záih³ siáh³ Jesús tsá² hain²¹ hí³ tĩ³ con², hí³ ca³juáh³:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² jmí¹ jmu² hua³hí¹³ la³jí³² hí³ zia³² quioh²¹ jan² tsá² hánh³. Tĩ³la³ ca³chó³² jmái¹ hí³ ca³chá³ tsáú² tso³ quioh²¹ tsú² ñí¹con² tsá² hánh³ hí³. Ca³chá³ tsú² hí³ tsá² quian²¹ tsú² hí³ néh¹ cáun² lí¹ quí² lí¹ hin²³ hí³ zia³² quioh²¹ tsú². 2 Jáun² tsá² hánh³ hí³ né³, ca³teh³ tsá² quian²¹, hí³ ca³ngáih³ dí² la³ lá²: “¿Hí¹ tson² bíh¹ la³ cun³

hi³ má²ca³chá³ tsáu² ñí¹con² jná¹³ hi³ ca³tin¹ hnú²? Jíenh¹ sí² quián¹³ neh²¹, ca³ti²¹ ta²¹ hi³ jmu³² hnú² quion²¹ jná¹³, qui¹ tiú²uú² hnú² jmúh¹³ yáh³ ta²¹”. 3 Jmí¹jáun² ca³lín¹³ tsá² hí³: “¿Ha³ lánh³ rón³² jmu¹ jná¹³ ta³né³², qui¹hliá² juóu³² jná¹³ má²ñí¹quin¹³ bíh¹ ta²¹ hi³ jmu² jná¹³? Já² tiá² pin³ yáh³ jná¹³ hi³ cáh¹³ hué³². Já² hua³heih²¹ bíh¹ ní¹juáh³ hi³ cáun² lí¹ mí¹³ jná¹³ quie³ quioh²¹ tsáu². 4 Há¹, ta³né³² má²ño¹ jná¹³ ha³ lánh³ rón³² jmu¹, hi³ jáun² lí³ zian² tsá² he³ jná¹³ hñú¹³ ní¹ má¹ca³che² jná¹³ juóu³²”. 5 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³teh³ tsú² ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² ná¹ren² hí³ quioh²¹ juo¹³. Ní¹con² tsá² la³ñí¹ hí³ ca³ngái³ tsú²: “¿Cónh³ ren² hnú² quioh²¹ juóu³² jná¹³?” 6 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³: “Ren² jná¹³ hña³láu³ barril hi³ ha²¹ ma³ quiu³quia³ñu³ lí¹³ no¹”. Jmí¹jáun² tsá² quian²¹ tsá² hánh³ hí³ ca³juáh³: “Lá² rón³² sí² ca³ti²¹ hi³ ren² hnú². Tia³jui³² ñí³, jmu³ hi³ ren² nú² tu³la³quia³ tán¹”. 7 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³ngái³ tsú² siáh³ tsá² jan²: “Hnú² siáh³, ¿ha³ cónh³ ren² hnú² quioh²¹ juóu³² jná¹³?” Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³: “Ren² jná¹³ quiún³ nio² hña³láu³ lio²¹ cuú²miih²¹”. Jmí¹jáun² ca³záih³ tsú² siáh³ tsá² hí³ la³ lá²: “Lá² rón³² sí² ca³ti²¹ hi³ ren² hnú², jmu³ hnú² hi³ ren² nú² hñi³² nio² hña³láu³ tsi²¹ quiú³ lio²¹ tán¹”. 8 Jáun² juo¹³ tsá² quian²¹ tiá² chun¹ hí³ ca³juáh³: “Ha³ lánh³ rón³² jlánh¹ cháunh²³ chih³² hnú² hi³ ca³lín¹³ hnú² jmúh¹³ la³ ní²”.

Jáun² jmí¹jáun² ca³nia³ Jesús jái¹³ jáun² quioh²¹, hi³ ca³juáh³:

—Tsá² zian² hngá¹máh³ lá² jlánh¹ bíh¹ jan²¹ ñí¹con² tsá²mí³cuóun² rainh²¹ la³ cónh³ bíh¹ tsá² tanh² ta²¹ Díó³².

9 “Jáun² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ cun³quionh³ hi³ zia³² quián¹³ hnoh² ñí¹ hué²¹ lá², jmúh¹³ hnoh² hi³ lí³ zian² tsá² juonh²¹ náh² re² quiúnh¹, jáun² ní¹ má¹ cá² chó³² jmái¹

hi³ tsá¹³ hi³ jáun² quián¹³ hnoh² né³, lí³ zian² bíh¹ tsá² lí¹³ he³ náh² ñí¹ lí¹³ zian² náh² cun³ jmí¹hi³nio².

10 "Ní¹juáh³ zian² tsá² jmúh³² re² ta²¹ cun³quionh³ cú¹píh²¹ hi³ zia³² quioh²¹, jáun² la³ má²chun¹ jáun² bíh¹ tsú² uá¹ cun³ ca³lí³ zia³² hliáun³ hi³ quioh²¹. Tí³la³ tsá² tiá² jmu² hi³ chú³² cun³quionh³ cú¹píh²¹ hi³ zia³² quioh²¹ né³, sa³jun³ Chun¹ bíh¹ tsú² ní¹juáh³ ca³lí³ zioh² hliáun³.

11 Hi³ jáun² ní¹juáh³ tiá² la³ jmuh²¹ yáh³ hnoh² re² ta²¹ hi³ zia³² quián¹³ náh² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ tiá² lin¹ nga³ quien², ĵlánh³ bíh¹ rón³² lí¹³ hian³ náh² hú¹tá¹ hi³ quien² cu³tí³ ní¹ má¹jáun²? 12 Ní¹juáh³ tiá² la³ Chun¹ yáh³ náh² hi³ jmúh¹³ hua³hí¹³ hi³ quioh²¹ tsáu², ĵlánh³ bíh¹ rón³² lí¹³ hian³ náh² hi³ lí¹³ lí³ quián¹³ náh² hmóu³²?

Dió³² jī³ quie³ ní²
(Mateo 6:24)

13 "Hí¹ jan² tsáu² tiá² lí¹³ ma³tí³² ñí¹con² gon³ juo¹³, quí¹ tiá² tí²¹ yáh³ tsí³ tsú² tsá² jan², hi³ tsá² jan² né³, tí³² lín³² bíh¹ tsí³ tsú²; re² lín³² bíh¹ má²tí³² tsú² héih³² quioh²¹ tsá² jan², hi³ tsá² jan² né³, tiá² ta²¹ tanh² yáh³ tsú². Jáun² né³, cónh³ tiá² lí¹³ bíh¹ hno³ náh² Dió³² cu³tsa³² quionh³ hi³ hniá¹ náh² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá².

14 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús jái¹³ ní² né³, jáun² tsá² *fariseos cáun² lí¹ ca³juú² ca³ngái³² bíh¹ Jesús, quí¹hi³hliá² jlánh¹ ná¹hniá¹ tsú² quie³ hmóu³². 15 Hi³ jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Hnoh² tsá² lí¹ ná¹haih³² náh² re² máh¹ ñí¹ ta³ ñí¹ tsáu², tí³la³ Dió³² cuá¹ñí³² he³ ná¹lín²³ náh² hñu³ honh². Quí¹ zia³² bíh¹ hi³ lí¹ ná¹lín²³ tsáu² hi³ jlánh¹ quien², tí³la³ Dió³² má¹ná¹, hí¹ cú¹píh²¹ yáh³ tiá² jéih³² hi³ jáun².

Héih³² quioh²¹ Dió³² jī³ lei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés

16 ”Jmí¹ tí² quien² bíh¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, jì³ jái¹³ quioh²¹ tsá² lín³ hí³ *tí³² jē¹ Dió³², ca³la³ tí³ jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hí³ cuan³ Juan², tsá² jmí¹ zion² hí³ jmái² tsáu². Jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² né³, ca³lí³liau³ hí³ tsá²ngí³ jú¹ chú³² hí³ ca³tí²¹ héih³² hí³ jmu² Dió³², hí³ jáun² tsá² jlánh¹ ná¹cueh³² pí³ né³, má²ná¹cah²³ bíh¹ jmái¹ hí³ lí¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³².

17 ”Tí³la³ tí³ huán¹ bíh¹ tsí³ hí³ tsa³hín³ la³jí³² hí³ jniá³ chí³cuú² la³ má²quionh³ hngá¹máh³ lá², la³ cónh³ bíh¹ jái¹³ hí³ rá¹tioh³ ní¹ liei²¹ jáun².

Jesus hie³² jái¹³ hí³ ca³tin¹ tsá² hnió³ tsáun³ quionh³ ní²cuo²

(Mateo 5:31-32; 19:1-12; Marcos 10:1-12; 1 Corintios 7:10-16)

18 ”Ní¹juáh³ jan² tsá²ñuh² ca³tun³ ní²cuo², hí³ jáun² jan³ jan² tsá²mi³ siáh³ siáh³, jáun² tsá² la³ hí³ lí¹ jmu² tso³ juón¹ bíh¹. Hí³ ní¹juáh³ zian² siáh³ jan² tsá²ñuh² ca³jan³ tsá²mi³ tsá² jmí¹ ní²cuo² tsá² hí³, jáun² tsá²ñuh² la³ hí³ má²lí²jmú³ siáh³ tso³ juón¹ bíh¹.

Cáun² jái¹³ ca³tin¹ Lá¹ jí³ tsá² hánh³

19 ”Jmí¹ zian² jan² tsá² hánh³ jmí¹ quih³² jmáh³la³ cá² ní¹ hmih³² chú³² jniá³, hmih³² zín¹³ pin³ hí³ lí³ mí²ñi³² lino, hí³ cun³ tsa³háu² jlánh¹ jmí¹ má²hiún² tsú² tsí³ hí³ jmu² jmái¹. 20 Ja³bí¹ jmí¹jáun² jmí¹ zian² jan² tsá² tia³mii², tsá² jmí¹ jmái² Lá¹, hí³ jmí¹ lín³ mi³ho²¹. Tsá² hí³ jmí¹ tsá²cuá² hué³² ho³hñú¹³ quioh²¹ tsá² hánh³ hí³. 21 Tsá² tia³mii² hí³ jmí¹ hnió³ cuh³ jmáh³la³ má³² suh³² ñeh² mesa quioh²¹ tsá² hánh³ hí³. Hí¹ la³ tí³ tsái² jmí¹ já²taunh¹ hí³ ziunh³² ní¹ lí³ jáun² mi³ho²¹ quioh²¹ tsú². 22 Jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hí³ jun³ tsá² tia³mii² hí³, jáun² cua³taunh²¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hí³ cua³quíáun³², hí³ tsa³cuá² cáun² ní¹ chu²¹ quionh³

hla¹ Há²bran²¹. Ja³bí¹ tsá² hánh³ hí³ ca³jun³ siáh³, jáun² ca³ńí¹hón²¹ tsú². ²³ Tá¹la³ má²cuá¹má²tso² tsú² jáun² tsí³ quiu³juóu³² né³, ca³jié³ tsú² tí³ chí³cuú² ńí¹ uóunh³, ńí¹ cuá³ hla¹ Há²bran²¹ quionh³ hla¹ Lá¹ hí³. ²⁴ Jáun² ca³hóh³² tiá³ lín³² hí³ ca³juáh³: “Hnú² tia²¹ yeh³ Há²bran²¹, cuí¹ lín¹³ nú² hí³ juo²³ jná¹³, cuéh³ hnú² Lá¹ ní² jái¹³ hí³ jmu³ jlih²¹ hna¹³ zí¹cuo² hí³ ja³hiéih³ zih³² jná¹³, hí³ jáun² lí³ cuóuh³, qui¹ jlánh¹ cuá¹má²tso¹ jná¹³ tsin³² ńí¹ chéi³ uóu³² lá²”. ²⁵ Tí³la³ hla¹ Há²bran²¹ hí³ ca³juáh³: “Hnú² jón³, cháu¹ hnú² honh² la³ji³² hí³ chu²¹ jmí¹ zia³² quián¹³ tá¹la³ jmí¹ zian² nú² jáun², tí³la³ quioh²¹ Lá¹ lá² jmí¹ zia³² jmáh³la³ hí³ huáh² tsí³ bíh¹. Ta³né³² má²cuá³ tsá² lá² re² tin²; tí³la³ hnú² má¹ná¹, ca³tin¹ má¹tsoh¹ honh². ²⁶ Ja³bí¹ zia³² cáun² hná¹ jeh³ jueh³² lín³² ja¹ ńí¹ tiauh¹ dí², hí³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tsá² cuá³ ńí¹ lá² tiá² lí¹³ ngá¹³ tí³ ńí¹ ní², uá¹ cun³ ca³lí³hnió³, sa³jun³ hí¹ jan² tsá² tionh² ńí¹ ní² lí¹³ ngá¹³ siáh³ tí³ lá²”. ²⁷ Hí³ jáun² tsá² jmí¹ hánh³ hí³ ca³juáh³ siáh³: “Mí²³ jná¹³ ńí¹con² hnú² tia²¹ yeh³, ħhá¹ tiá² zen¹³ hnú² tiá³ Lá¹ ní² hñú¹³ ñuh³² jná¹³, ²⁸ ńí¹ tionh² hñá³ renh² jná¹³, hí³ tsa³lien³ tsú² renh² jná¹³? Hí³ jáun² tiá² ja³táunh¹ tsú² ńí¹ cuá¹má²tso¹ jná¹³ lá² tsin³²”. ²⁹ Tí³la³ hla¹ Há²bran²¹ ca³juáh³: “Má²raunh³² bíh¹ tsú² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, ji³ jái¹³ quioh²¹ tsá² lín³ hí³ *tí³² jë¹ Dió³² ní² siáh³; jcuí¹ nie¹³ tsú² jái¹³ jáun²!” ³⁰ Jáun² tsá² hánh³ hí³ ca³juáh³ siáh³: “Tson² bíh¹ la³ má²lí²juah²¹ hnú² ní² tia²¹ yeh³ Há²bran²¹, tí³la³ ní¹juáh³ jan² tsá² má²ca³jenh¹³ ja¹ tsá² má²cá²tsan³ la³ tsó³² hí³ tsa³lien³ tsá² hí³, jáun² cu³tí³ zái³² bíh¹ tsú² jmí¹ tsí³”. ³¹ Jáun² hla¹ Há²bran²¹ ca³ngái³ siáh³: “Ní¹juáh³ tiá² hnió³ yáh³ tsú² ne³ jái¹³ quioh²¹ hla¹ Moisés, sa³jun³ jái¹³ quioh²¹ tsá² lín³ hí³ tí³² jë¹ Dió³² jmí¹tin², jáun² sa³jun³

tónh³² bíh¹ tsú² ta²¹ jái¹³ hi³ juáh³ jan² tsá² ca³jenh¹³ ja¹ tsá² má²cá²tsan³⁷.

17

*Jesús hie³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² jmu² hi³ tanh³² tsáu² tso³
(Mateo 18:1-7, 18-35; Marcos 9:42)*

¹ Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² la³ lá²:
—Cu³tí³ tiá² chau²¹ jmái¹ hi³ juáh¹³ hi³ tiú²uú² zia³² hi³
jmu³ hi³ tánh³² tsáu² tso³, tí³la³ jlánh¹ juo²³ tsá² jmu² hi³
tsá²mi³cuóun² rainh²¹ tsú² tanh³² tso³. ² Jlánh¹ bíh¹ re²
sá¹jmí¹ hi³ tónh³² tsú² zé³ lá¹ tsá² la³ hí³, hi³ chí¹hñéih²³
cáun² tá² quín¹ pa²¹ lín²¹, hi³ jáun² jmí¹ taun³ tsú² hñu³
jmí²miih²¹ cha³ jmí¹ jmu³ tsú² hi³ jan² tsá¹míh¹ jmu³ tso³.
³ Jáun² jmúh¹³ hnoh² hua³hín¹³ hi³ tiá² jmúh¹³ náh² la³
jáun².

⁴ Ní¹juáh³ jan² renh² hnú² ca³jmú³ hlah³ ñí¹con² nú²,
hniáuh³² hlí¹ lienh¹ nú² tsú²; jáun² ní¹juáh³ ca³za³ tsú²
jmí¹ tsí³ né³, jáun² jmúh¹³ hnú² juenh² honh². ⁴ Uá¹jinh¹
quiau³ jéin³² cú² jmái¹ jmu² tsú² hlah³ ñí¹con² nú², hi³
jáun² quiau³ jéin³² siáh³ mi³² tsú² uu³i³tso³ ñí¹con² nú², hi³
juáh³ tsú² hi³ tiú²uú² hi³ jmu³, jáun² hniáuh³² bíh¹ jmúh¹³
hnú² juenh² honh² ñí¹con² tsú².

Ñí¹con² tsá² nio² cáun² tsí³ zia³² pí³

⁵ Jmí¹jáun² tsá² ná¹lín³ hí³ *tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³²
ca³záih³ la³ lá² Tí³² Juo¹³ dí²:

—Hnú² Tí³², jmúh¹³ hnú² hi³ tí³ lí³mí¹ niau²¹ cáun² tsí³
jnoh¹.

⁶ Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Sá¹ hi³ jmí¹ ná¹tioh³ cáun² honh² náh², uá¹jinh¹
ma³píh²¹ lín²¹ la³ cun³ tí³ cá² má³ mi³ mostaza, jáun² jmí¹
lí¹³ bíh¹ juoh¹ hnoh² hmá² sí² ná² lá²: “Cui¹ cá² hnú² ñí¹

chi²¹ ní², cui¹ cha³jná¹ hnú² hñu³ jmí²miih²¹”, jáun² hmá² lá² jmí¹ má²taunh¹³ bíh¹ hnoh² ta²¹.

Ta²¹ hi³ ca³tin¹ jan² tsá² quian²¹ jmu³

7”Ní¹juáh³ zian² jan² tsá² quian²¹ náh², hi³ cui²ñí¹quiáh² hué³², ho³ hi³ cui²ñí¹jmú¹³ hua³hí¹³ jáh³ joh² náh² ñí¹ lí³ ñí¹nái² quián¹³ náh², jáun² ní¹ má¹cuanh³² tsá² hí³ ñéih³ né³, ¿tiá² né¹ hí¹ juouh³² náh² tsá² hí³: “Ña³², ñá²ñí³, ñá²jmu³ má³²”? 8 Ján¹han²¹, tiá² juáh²³ yáh³ hnoh² la³ ní², tí³la³ hnoh² dá² juáh³ la³ lá² bíh¹: “Cuá²jmu³ hua³jan²¹ má³² hi³ cuh²¹ jná¹³, cuá²quih³² hmih³² tiáu², jáun² cuéh¹ hnú² la³jí³² hi³ hnó³² jná¹³ má¹tí³ ñí¹jmú¹ jná¹³ má³². Jáun² ní¹ má¹lai³² jáun² jná¹³ má³² né³, má²jmúh¹³ hnú² siáh³ huen²”. 9 ¿Hí¹ hiáuh²³ tsá² quian²¹ hí³ tiá¹hmah¹ ní¹juáh³ má²lí²ma³tí³² la³jí³² héih³² quioh²¹ juo¹³? Tiá² lin¹ tiá¹hmah¹ hiáuh²³ yáh³ tsú². 10 Jáun² hnoh² né³, ní¹juáh³ ma³tih²¹ náh² la³jí³² héih³² hi³ ca³hian³, jáun² má¹jáun² ca³tin¹ hnoh² juáh¹³ la³ lá²: “Jnoh¹ láí³ tsá² quian²¹ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹, quí¹ cáun² ca³jmú¹³ jnoh¹ la³ cun³ hi³ jmí¹ hniáuh²¹ má²ca³jmú¹³ bíh¹”.

Jesús jmah²³ quian³ tsá² lín³ mí¹uí³ mi³ho²¹ péin³

11 Jáun² ngau³ siáh³ Jesús jui³² má²hún¹ hi³ tsó³² tí³ já¹ juú² Jerusalén. Jáun² ca³nga² tsú² hué¹³ tsá² hín¹³ tí³ Samaria, jí³ hué¹³ tsá² hín¹³ tí³ Galilea ní². 12 Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² ñí¹ nio¹ cáun² juú² míh¹, jáun² né³, quian³ tsá² ná¹lín³ mí¹uí³ *mi³ho²¹ péin³ ca³ja³taunh²¹ má²janh² tí³ jui³² ñí¹ cuá¹ja³² jáun² Jesús. Tá¹la³ tionh² ñí¹ uóunh³ jáun² tsú², 13 ca³hléh³ tiá³, hi³ ca³juáh³:

¡Hnú² Tí³² Jesús, cui¹ ja² mi³ honh² hnú² quiú¹³ jnoh¹!

14 Jmí¹ ca³jien³² jáun² Jesús tsá² hí³, jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Cuá²taunh¹ náh², cuá²ma³jnia¹³ náh² ñí¹con² mí²tsáu².

Jáun² tá¹la³ jmí¹ má²hí¹tsá²taunh¹ jáun² hú¹ jui³² bíh¹ tsá² hí³, ca³lan³. 15 Jáun² jan² tsá² hí³ ca³jính³² tí³ ñí¹ zenh¹ Jesús jmí¹ ca³jie³ jáun² hí³ má²lain³², hí³ hí¹hleh³² tiá³ lín³² hí³ hí¹má²quien² Dió³². 16 Jmí¹ cuan¹ tsú² jáun² ta³ ñí¹ Jesús né³, ca³dí³jñí³² hí³ ca³jmú³ cuá¹hin³ ca³la³ tí³ hué³², hí³ ca³cué³ tiá¹hmah¹. Tsá² ca³jính³² hí³ má¹ná¹, tsá² hín¹³ tí³ hué¹³ Samaria bíh¹. 17 Jáun² Jesús ca³ngáih³ tsá² hí³:

—¿Haun¹³ juáh¹³ tá¹ quian³ hnoh² má²lain³²? ¿Ha³ jinh¹ ja³taunh²¹ tsá² ñu³ hí³ né³? 18 ¿Hí¹ jmáh³la³ jan² tán¹ *tsá²cá²jo²¹ lá² uá¹ ca³jính³² hí³ ma³quien² Dió³²?

19 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Náu², cuánh². Má²lain³² nú², qui¹hliá² lí²cháh¹ nú² cáun² honh² bíh¹.

Jmá¹ hí³ zen³ Dió³² tsá² hau³ jái¹³

(Mateo 24:23-28, 36-41)

20 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, tsá² *fariseos ca³ngáih³ Jesús, hí³ ca³juáh³:

—¿Líh³ zen³ Dió³² tsá² hau³ jái¹³ hué³² lá² quiú¹³ dí²?

Jáun² Jesús ca³ngái³:

—Chau²¹ bíh¹ jmái¹ hí³ cuán¹³ tsá² má²ca³hión³² hí³ Dió³², tí³la³ jun³juáh¹³ lí¹³ cú²tiú² cú²jan³² yáh³. 21 Sa³jun³ lí¹³ juáh³ tsáu²: “Tí³ lá² má²cuá¹ho² tsú² jái¹³”; sa³jun³ lí¹³ juáh³ tsú² siáh³: “Ñí¹ zio¹ má²cuá³ tsú²”. Qui¹ tsá² hí³ dá² má²ngí³² bíh¹ ja¹ quián¹³ hnoh².

22 Jmí¹ jáun² ca³záih³ tsú² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² la³ lá²:

—Chau²¹ jmái¹ hí³ lí³ hniá¹ lín²¹ hnoh² hí³ jnái¹³ Jon² tsá²mi³cuoun² já¹ñí³² ná¹ ja¹ quián¹³ hnoh², uá¹jinh¹ cú²

jmái¹; tí³la³ tiá² cáun² lí¹ lí¹³ yáh³. ²³ Má¹jaún² lí³ zian² tsá²juáh³: “Tí³ lá² má²cuanh³²”; ho³lá²dá²juáh³ tsú² siáh³: “Tí³ ó³² má²cá²jnia³”. Tí³la³ ha³ lí² lí¹ cua³táunh¹ náh² cu³hna²¹ tsá² la³ hí³. ²⁴ Quí¹ la³jmí¹ hia³² sí² quioh²¹ miíh³² jo²¹ cáun², hí³ jáun² tai³² ca³la³ tí³ jo²¹ cá² táun², la³ jáun² bíh¹ lí¹³ ní¹ má¹jaunh³² jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun². ²⁵ Tí³la³ la³ñí¹ tín² ca³tín¹ jná¹³ má¹tso¹ lín²¹ tsín³²; hí³ tsá² zian² né³² zeh³ jná¹³ tí³ có³². ²⁶ Quí¹ jmái¹ hí³ jáunh¹³ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun², lí¹³ la³jmí¹ lí²¹ jmái¹ hí³ jmí¹ zian² hla¹ Noé. ²⁷ Tsá² jmí¹ zian² jmí¹jaún² cá² ñí¹ ca³tiánh³ ná¹cuú² ná¹hính²³ bíh¹, hí³ ná¹jéinh³² siáh³ cuo², ja³ tsá² cuen² tsáu² jon² siáh³ hí³ jéinh³² cuo², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hí³ ca³hi³ Noé hñu³ cuó² jueh³² jáun². Jáun² jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hí³ ca³ja³tsauh²¹ jmái² né³, la³jín³² bíh¹ tsá² hí³ ca³hiá² cá²tsan³. ²⁸ Ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ ca³lí³ jmái¹ hí³ jmí¹ zian² hla¹ Lot. Tsá² jmí¹ zian² jmí¹jaún² uá²jai³² cáun² lí¹ ca³cuu³ ca³hính³ bíh¹, hí³ cá² ñí¹ zia³² hí³ ná¹quí² ná¹la³² bíh¹ jí³ hí³ tí² hnaih³² siáh³; hí³ cá² ñí¹ zia³² hí³ ná¹jñí² ná¹hó²³ bíh¹ ca³tiánh³, hí³ cáun² ta²¹ tiá² lí³ hñú¹³ bíh¹ siáh³. ²⁹ Tí³la³ jmí¹ cuá¹han³ jáun² hla¹ Lot juú² Sodomá ñí¹ jmí¹ cuá³ né³, jmí¹jaún² ca³ziú² cá²súh³² jui²¹ quín¹ azufre hí³ hún¹ sí² chéi³ lín³² hí³ ca³súh³² chí³cuú². Cun³quionh³ hí³ jáun² bíh¹ ca³hiá² cá²tsan³ la³jín³² tsá² hí³. ³⁰ La³jmí¹ ca³jmú³ jáun² tsá² hí³ bíh¹ jmu³ tsú² má¹jaún², jmái¹ hí³ ma³jnia³² jáun² Jon² tsá²mi³cuóun².

³¹ ”Ñí¹ má¹cá²chó³² jmái¹ jáun² né³, tsá² cuá¹tsi²¹ tsáih³ hñú³ máí² tsáih³ quioh²¹, tiá² hniáuh³² yáh³ son¹³ hí³ tsa³quíán³ hí³ nio² ñéih³ quioh²¹, hniáuh³² la³jui³² cuon³ bíh¹ tsú²; hí³ ní¹juáh³ tsá² cuá¹hún¹ ñí¹náí² né³, tiá² hniáuh³² yáh³ tsánh³² tsú² tí³ ñí¹ zeh¹ hñú¹³. ³² Jáun² cháú¹

náh² honh² la³ cun³ hi³ ca³quiúnh³² jáun² hla¹ tsá²mi³ ñí²cuo² Lot hí³. ³³ Ní¹juáh³ tsá² hnió³ lión³² hnga² jmí²chí³ quioh²¹, tsá² la³ hí³ tí³ tsa³hín³ bíh¹, tí³la³ ní¹juáh³ tsá² já²hín³ jmí²chí³ quioh²¹ [cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³] né³, tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ liáun³.

³⁴ ”Juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ má¹ca³niéi² jmái¹ jáun², má¹jáun² má²ná¹cuóun¹ gon³ tsáu² ñí¹ jen³; jan² tsá² hí³ tsánh³² hñu³mi³cuú², hi³ jan² né³ tá¹ron¹³ bíh¹.

³⁵ Ní¹ má¹jáun² siáh³, gon³ tsá²mi³ ná¹quiuh³² cán¹; jan² bíh¹ tsá² hí³ tsánh³², hi³ jan² né³ tá¹zanh¹ bíh¹. ³⁶ [Ja³bí¹ má¹jáun², gon³ tsá²ñuh² ná¹jmu² ta²¹ ñí¹nái², jan² bíh¹ tsá² hí³ tsánh³² hñu³mi³cuú², hi³ jan² né³, tá¹zanh¹ bíh¹.]

³⁷ Jmí¹ má²lí²niéi³² tsú² jáun² hi³ juáh³ Jesús la³ ní², jáun² ca³ngái³ tsú²:

—Hnú² Tí³², ¿ha³ dá² jinh¹ lí¹³ hi³ má²lí²juah²¹ hnú² ní²? Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Lí³ lin¹ bíh¹ jmái¹ jáun² la³jmí¹ lí² lin¹ ñí¹ rá²jún¹ jáh³ cun³quionh³ hi³ jlánh¹ cuú² ngih³² tú²jue³².

18

Jái¹³ hi³ ca³tin¹ jan² tsá²mi³ hnái³ quionh³ tsá² lín³ jue²¹

¹ Hi³ jáun² Jesús ca³híeh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hi³ ca³ti²¹ léinh³² tsú² Dió³² jmái¹ ca³la³ jí³², hi³ tiá² hniáuh³² ma³tsan² tsú² tsí³. Jáun² ca³jmú³ dí² cáun² jái¹³, ² hi³ lí³ la³ lá²:

—Jmí¹ zian² jan² jue²¹ jmí¹ cuá³ cáun² juú². Tsá² lín³ jue²¹ hí³ tiá² ta²¹ jmí¹ tanh² yáh³ Dió³², sa³jun³ jmí¹ tanh² bíh¹ hó¹ñí¹ tsá²co¹. ³ Ja³bí¹ juú² jáun² jmí¹ zian² siáh³ jan² tsá²mi³ hnái³. Tsá²mi³ hí³ jmí¹ tsá²jen³ hiú² cuóh³² lín³² jue²¹ hí³, hi³ jmí¹ zaih³² dí² jue²¹ hí³ la³ lá²: “Ma³ré¹³ tiá³

uu³mi²tsi³² quion²¹ jná¹³ quiúnh¹ ná¹ tsá² hau²". 4 Ti³la³ hliáun³ jmáí¹ bíh¹ ca³nga² hi³ tiá² jmí¹ hei³² jue²¹ hí³ hi³ ma^{3re2} hniéi² jáun². Ti³la³ ca³chó³² jmáí¹ hi³ ca³lín¹³ jue²¹ hi³ la³ lá²: "Uá¹jinh¹ tiá² ta²¹ tanh³² jná¹³ Dió³², sa³jun³ tanh³² jná¹³ hó¹ñi³² tsá²co¹, 5 ti³la³ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hiú² cuóh³² ja³² tsá²mi³ ní² hi³ ñi³jmu¹ liúnh¹, hi³ jáun² cu³tsa³² cú¹ má¹ré¹³ jná¹³ cú²jueh³², hi³ jáun² tiú²uú² ja³ma³tsan² tsú² tsin³² jná¹³".

6 Jáun² Ti³² Juo¹³ dí² ca³juáh³:

—La³ jáun² bíh¹ ca³juáh³ jue²¹ hláih¹ hí³. 7 ¿Há¹ tiá² ma^{3re2} Dió³² hniéi² quioh²¹ tsá² má²ná¹quiánh¹ joh¹, tsá² ná¹hiú² ná¹mi³² la³ huá² la³ jma²? ¿Hí¹ ma³lé³ tsú² hi³ ma³hau³? 8 Juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ tia³jui³² bíh¹ ma^{3re2} Dió³² hniéi² quioh²¹ tsá² joh¹. Ti³la³ ní¹ má¹jaunh³² jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun² né³, ¿hí¹ chanh²¹ bíh¹ jná¹³ tsá² má²ná¹taunh² ta²¹ ñí¹ hué²¹ lá² ní¹ má¹jáun²?

Cáun² jái¹³ hi³ ca³tin¹ jan² tsá² fariseo quionh³ jan² tsá² chi² hmah²¹

9 Hi³ jáun² Jesús ca³jmú³ cáun² jái¹³ ñí¹con² tsá² jmí¹ ná¹lín²³ hí³ hi³ chun¹ hmóu³², tsá² jmí¹ ná¹lín²³ hí³ hi³ jun³ lín¹ yáh³ tsá² siánh³, hi³ ca³juáh³ dí² la³ lá²:

10 —Jmí¹ zian² gon³ tsá²ñuh² hi³ ca³ñí¹lien¹³ Dió³² hñu³ cuáh³² chín¹. Jan² tsá² hí³ tsá² *fariseo, hi³ jan² siáh³ *tsá² chi² hmah²¹. 11 Tsá² fariseo hí³ ca³jmú³ zenh² hi³ ca³liéinh³² Dió³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²: "Hnú² Dió³² Juóu³² jná¹³, cué²³ jná¹³ tiá¹hmah¹ hnú² quí¹ tiá² lín³ yáh³ jná¹³ la³jmí¹ lín³ tsá² siánh³, la³jmí¹ lín³ tsá² háin², tsá² hláih¹, tsá² lí¹ jmu² lí¹ tsau³² ní² siáh³; sa³jun³ lín³ jná¹³ la³jmí¹ lín³ tsá² chi² hmah²¹ zenh² ó³². 12 Jná¹³ má²hien²¹ tun³ jéin³² cun³ jña³ jmáí¹, hi³ jíen²³ jná¹³ siáh³ ñí¹con² hnú² cáun²

la³ cun³ quia³ quioh²¹ la³ jí³² hi³ láí²³ ná¹”. 13 Ti³la³ tsá² chi² hí³ hmah²¹ ca³ta³zanh¹ ñí¹ uóunh³ ca³lá², sa³jun³ ca³ziauh³ bíh¹ tsá² hí³ ñí¹ chi³cuú²; hi³ jáun² cáun² ca³ta³dí¹quien² ñí¹ tsí³ bíh¹, hi³ dí¹juáh²³: “;Hnú² Dió³², cuí¹ ja² mií³ honh² hnú² ñí¹con² jná¹³, tsá² ren² ná¹ tso³!”

14 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Juanh²¹ jná¹³ ñí¹con² hnoh², tsá² chi² hí³ hmah²¹ bíh¹ tsá² má²ji² jmí¹ tsí³ jmí¹ ngah²¹ hñú¹³; ti³la³ tsá² fariseo hí³ má¹ná¹, tiá² ji² yáh³ jmí¹ tsí³ jmí¹ ngah²¹. Quí¹ tsá² jmu² pan¹ hnga², tsá² la³ hí³ ti³ má²méih³ bíh¹ hi³ quien²; ti³la³ tsá² tiá² jmu² quien² hnga² má¹ná¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ ti³ jlánh¹ lí³ quien².

Jesús má²miih² tsá¹míh¹

(Mateo 19:13-15; Marcos 10:13-16)

15 Ja³bí¹ jmí¹jáun² cua³jan² tsáu² dáin² jon² ñí¹con² Jesús, hi³ hnió³ tsú² hi³ Jesús tin³ cuo² dáin². Ti³la³ jmí¹ ca³jie³ jáun² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² tsú² hi³ jmu² tsá² hí³ la³ jáun² né³, jáun² ca³jin³ tsú² tsá² ná¹jan² hí³ dáin².

16 Jmí¹jáun² ca³teh³ Jesús tsá² hain²¹ hí³ ti³ con², hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Cuéh³ náh² tsá¹míh¹ ní² jáí¹³, cuí¹ ja³taunh¹ ñí¹con² jná¹³, ha³ lí² jní² náh² jui³² quioh²¹. Quí¹ tsá² lín³ la³jmí¹ lín³ tsá¹míh¹ ní² bíh¹ lí¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³². 17 Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh²: Lí³ua³ jan² tsá² tiá² he² héih³² quioh²¹ Dió³² la³jmí¹ he² tsá¹míh¹, tsá² la³ hí³ cu³tí³ tiá² lí¹³ hí³ jo³cuo² Dió³².

Jan² tsá¹ñú¹ hánh³ liéinh³² Jesús

(Mateo 19:16-30; Marcos 10:17-31)

18 Jmí¹jáun² ca³ngái³ jan² tsá² chín¹ ñí¹con² tsá² *judíos ñí¹con² Jesús, hi³ ca³juáh³:

—Hnú² Ti³² chun¹, ħhe³ bíh¹ hniáuh³² jmu¹ jná¹³ hi³ jáun² lí¹³ lí³ zian² jná¹³ la³ cun³ jmi¹hi³nio²?

¹⁹ Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—ĶHe³ láih³² juáh³ hnú² hi³ jná¹³ tsá² chun¹? Hí¹ jan² yáh³ tsá² chun¹ tiá² zian², jí³²la³ jan² Dió³² bíh¹ chun¹.
²⁰ Má²ñíh¹ bíh¹ hnú² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² héih³² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ la³ lá²: “Ha³ lí² jmú² náh² juón¹, ha³ lí² jngih³ náh² tsáu², ha³ lí² háin² náh², ha³ lí² lí¹ ma³tson¹³ náh² jú¹ tí¹jái², tianh³² náh² ta²¹ ñeh² mí²ziúh²”.

²¹ Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:

—La³jí³² bíh¹ hi³ ní² má²ca³ma³ti²¹ jná¹³ la³ cun³ jmi¹ míh² ná¹.

²² Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² Jesús jë¹ tsá² hí³ né³, ca³juáh³:

—Cun³ jáun² zia³² bíh¹ cónh³ cáun² hi³ hniáuh³² jmúh¹³ nú²: cuánh², cuá²hnái¹ la³jí³² hi³ zia³² quián¹³, hi³ jáun² tsoh³ quie³ jáun² ñí¹con² tsá² tia³mii², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ lí³ hánh³ nú² hñu³mi³cuú². Ní¹ má¹lí³² jáun² né³, ña³² cu³hna³² jná¹³.

²³ Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² hí³ jái¹³ ní² né³, jlánh¹ hlaih³ ta³no¹ tsí³, quí¹hliá² jlánh¹ hánh³. ²⁴ Jmí¹ ca³jíe³ jáun² Jesús hi³ hlaih³ má²nio² tsí³ tsá² hí³, jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—ĶHénh³ ma³ jlánh¹ juóuh³² hi³ hí³ jan² tsá² hánh³ jo³cuo² Dió³²! ²⁵ Ti³ jlánh¹ bíh¹ huán¹ tsí³ ngá¹³ jáh³ cánh¹ téh²³ tsú² camello chí² léh¹³ mi³quie³, la³ cónh³ bíh¹ hi³ hí³ jan² tsá² hánh³ jo³cuo² Dió³².

²⁶ Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² tionh² hí³ jái¹³ ní² né³, ca³juáh³:

—Hi³ jáun² né³, Ķhin² bí¹ dá² tsánh² la³ lí¹³ liáun³?

²⁷ Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Zia³² hi³ tiá² lí¹³ jmu³ tsá²mi³cuóun², ti³la³ Dió³² bíh¹ Tsá² tin² jmu³.

²⁸ Hi³ jáun² Pé¹ ca³záih³ Jesús la³ lá²:

—Sá¹ní² jie³, jnoh¹ má²ca³chá¹³ ti³ có³² la³jí³² hi³ jmí¹ zia³² quiú¹³, hi³ jáun² má²ngí¹ jnoh¹ quiúnh¹ hnú².

²⁹ Jáun² jmí¹jáun² ca³záih³ siáh³ Jesús tsá² hi³ la³ lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ lí³ua³ jan² tsá² má²ca³tú³ hñú¹³, hi³ má²ca³chan³ siáh³ jméi² mí¹ziú¹³, rainh²¹ tsú², ñí²cuo² tsú², jí³ jon² tsú² ní² siáh³, cun³ñí¹ hi³ tónh³² tsú² tsáú² jo³cuo² Dió³², ³⁰ tsá² la³ hí³ ti³ hliáun³ hiáuh³ bíh¹ ñí¹ hué²¹ lá² la³ cónh³ bíh¹ hi³ má²ca³chá³ tsú² jáun² ti³ có³², hi³ jáun² má¹jáun² hiáuh³ tsú² siáh³ hi³ lí¹³ zian² cun³ jmí¹hi³nio².

*Jesús juáh³ siáh³ ñí¹ má²hnaih³² jéin³² hi³ jún³
(Mateo 20:17-19; Marcos 10:32-34)*

³¹ Hi³ jáun² Jesús ca³teh³ siáh³ tsá² quian³tun³ hí³ ti³ la³ có³², hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Sá¹ní² jie³, ta³né³² má²hí¹uú²³ dí² ti³ já¹ juú² Jerusalén, ñí¹ lí¹³ lí³ti³ ca³la³ jí³² hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² hi³ ca³jmú³ tsá² lín³ hí³ *ti³² jě¹ Dió³² jmí¹tin², la³jí³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ Tsá² lín³ Jon² tsá²mi³cuóun². ³² Tsá² hi³ bíh¹ jienh³ tsá² judíos ñí¹con² *tsá²cá²jo²¹, hi³ qui³ cáuh³² tsú² cú²nga¹, hi³ tu³ hión³² tsú², hi³ tiu³ hñéi³² tsú², ³³ hi³ quiu³ pan³ tsú² siáh³, hi³ ní¹ má¹lí³² jáun² né³, jngah³ tsú²; ti³la³ ñí¹ má²cá²hni² jmá¹ jáun² má¹ná¹, jenh¹³ bíh¹ jná¹³ ja¹ hla¹.

³⁴ Ti³la³ tiá² ca³ngi¹³ yáh³ tsá² hí³ hi³ ca³juáh³ jáun² Jesús la³ ní², cu³ti³ tiá² ca³lí³tsin² bíh¹ tsú² he³ dá² jmí¹ niéih³ jái¹³ jáun², qui¹hliá² jái¹³ jáun² jmí¹ lí³ jú¹ jni² bíh¹ hi³ ca³tin¹ tsú².

*Jesús jmah²³ jan² tsá² ten³ có³² juú² Jericó
(Mateo 20:29-34; Marcos 10:46-52)*

³⁵ Jmí¹ má²ñí¹chau²¹ Jesús já¹ juú² Jericó. Can³² jui³² jáun² jmí¹ cuá³ jan² tsá² ten³, hi³ jmí¹ cuá¹mi³² cú¹dáin³.
³⁶ Jmí¹ ca³nái³² jáun² tsá² ten³ hí³ hi³ juóun³² lín³² tsáu² má²ñí¹hí¹já²táunh¹, jáun² ca³ngái³ he³ dá² la³ lí¹³. ³⁷ Jáun² tsáu² ca³juáh³:

—Jesús, tsá² ja³ juú² Nazaret bíh¹ cuá¹ja³² ñí¹zio¹.

³⁸ Jáun² tsá² ten³ hí³ ca³hléh³ tiá³ lín³² hi³ ca³juáh³:

—¡Hnú² Jesús, jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, cuí¹ ja² mií³ honh² hnú² ñí¹con² jná¹³!

³⁹ Jáun² tsá² hí¹tsá²táunh¹ hí³ chí¹ján³ ca³jín³ tsá² ten³ hí³, hi³ jmí¹ hnió³ tsú² cuá³² tsá² hí³ ta³máih³. Tí³la³ tsá² ten³ hí³ má¹ná¹, tí³ lí³mí¹ tiá³ ca³hléh³ bíh¹ hi³ ca³juáh³:

—¡Hnú² jón²zih¹ hla¹ Dá²vi²¹, cuí¹ ja² mií³ honh² hnú² ñí¹con² jná¹³!

⁴⁰ Hi³ jáun² Jesús ca³náu², hi³ ca³jmú³ héih³² hi³ tsa³quian³ tsú² tsá² ten³ hí³. Jmí¹ cuan¹ jáun² tsá² ten³ hí³ ta³ñí¹ dí² né³, ca³záih³ dí² la³ lá²:

⁴¹ —¿He³ jmí¹ hnáuh² hnú² jmu¹ jná¹³ ñí¹con² nú²?

Jáun² tsá² ten³ hí³ ca³ngái³:

—Hnú² Juóu³² jná¹³, hnó³² jná¹³ hi³ jnia³ siáh³ mí¹ñi³².

⁴² Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—¡Cuí¹ jnia¹ yáh³! Má²lain³² hnú² quí¹hliá² lí²cháh¹ nú² cáun² honh².

⁴³ Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³jnia³ siáh³ mí¹ñí¹ tsá² hí³, jáun² ngau³ cu³chin¹ cu³hna²¹ Jesús hi³ hí¹má²quien² Dió³². Hi³ jáun² ca³la³ jín³² tsá² ca³jíe³ hi³ jáun² ca³ma³tsú² ma³jónh³² Dió³².

19

Jesús jenh² Zaqueo

¹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, hi³ Jesús já¹ juú² Jericó. ² Juú² jáun² jmí¹ zian² jan² tsá² hánh³ jmái² Zaqueo. Tsá² hí³ jmí¹ chín¹ ní¹con² *tsá² chi² hmah²¹. ³ Tsá² hí³ jlánh¹ ca³lí³hnió³ jie³ ní¹juáh³ hin² dá² tsánh² hí³ Jesús; tí³la³ tiá² lí³ yáh³ jien³² tsú², quí¹ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² jmí¹ ná¹ngih³² ní¹ jáun², hi³ hnga² siáh³ Zaqueo hí³ jlánh¹ tsa¹; jáun² tiá² ca³lí³ yáh³ jien³² tsú² Jesús. ⁴ Jáun² cu³tsa³² chí¹ján³ tsú² cú²jueh³² ngau³, hi³ ja³uu³² tsi³ hmá² sí² ná¹i chí²¹ tí³ jui³² ní¹ tsó²¹ Jesús, hi³ jáun² lí¹³ jien³² dí², quí¹hliá² jui³² jaun³² ngá¹³ tsú². ⁵ Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² Jesús ní¹ chí²¹ hmá² jáun² né³, ca³ziauh³ ní¹ tsi³ hmá², jáun² ca³juáh³:

—Hnú² Zaqueo, tia³jui³² son² ní¹ ní², quí¹ né³² ca³tin¹ jná¹³ ní¹jnioh² hñuh³² hnú².

⁶ Jáun² Zaqueo la³jui³² ca³son² bíh¹, hi³ ca³hen³ Jesús ca³la³ hiún² lín³² tsí³. ⁷ Jmí¹ ca³jie³ jáun² tsá² ná¹ngih³² hí³ hi³ ngau³ Jesús hñú¹³ tsá² hí³, jáun² ca³ziu³ ca³hien³ dí² Jesús, hi³ ca³juáh³:

—¿He³ láih³² sa³ hñú¹³ jan² tsá² ren² tso³ bíh¹ ngau³ tsá² ní²?

⁸ Jmí¹ cá¹chánh²¹ jáun² Zaqueo hñú¹³ né³, ca³jmú³ zenh², hi³ ca³záih³ Jesús:

—Hnú² Tí³², sá¹ní² nié², ní¹con² tsá² tia³mii² cué¹³ jná¹³ cá²tsó¹³ la³jí³² hi³ zia³² quion²¹; hi³ ní¹con² tsá² má²ca³ma³can¹³ jná¹³ né³, cué¹³ jná¹³ siáh³ quiún³ nió³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ má²ca³hain³² jná¹³ jáun² quioh²¹ tsú².

⁹ Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá² ní¹con² tsú²:

—Né³² má²liáun³ tsá² hñú¹³ hñú³ lá², quí¹ cu³tí¹³ bíh¹ jan² tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹ tsá² lá². ¹⁰ Quí¹

jná¹³, Jon² tsá²mi³cuóun², má²cuan² hi³ ja³hnáh³² ná¹ tsá² má²já²cuin³. Hi³ ja³lion¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ jná¹³ ja³.

Jái¹³ hi³ ca³tin¹ tsá² zia³² hi³ nio² jo³cuo²

(Mateo 25:14-30)

¹¹ La³ má²ná¹nái³² jáun² bíh¹ tsá² hí³ jái¹³ hi³ cuá¹hleh³² jáun² Jesús, jáun² ca³jmú³ siáh³ Jesús cónh^{3í1} cáun² jái¹³ ñí¹con² tsú², quí¹hliá² tsá² hí³ jmí¹ má²ná¹lín²³ hi³ cu³diá²jan² bíh¹ ma³jnia³² Jesús hi³ hí³ bíh¹ dí² tsá² ca³hiáu³² Dió³² hi³ hau³ jái¹³, cun³ñí¹ hi³ jmí¹ má²ñí¹chau²¹ jáun² Jesús já¹ juú² Jerusalén. ¹² Hi³ jáun² bíh¹ ca³záih³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:

—Jmí¹ zian² cá² mí¹zionh² tsá² cáun² hñú³ hi³ jmí¹ ná¹quien². Jáun² jan² tsá² hí³ ngau³ ñí¹ uóunh³, la³ tí³ hué³² siáh³, hi³ ca³ñí¹mí² jái¹³ hi³ lí¹³ lín³ ta²¹ juú²co¹, hi³ hu²¹ cuo² ñí¹ hliáun³; hi³ ní¹ má¹lí³² jáun² jáunh³. ¹³ Ñeh² bíh¹ hi³ tsó³² tsú² jáun² ca³teh³ quian³ tsá² quian²¹, hi³ ca³tsóh³ dí² ma³ cú² mei²¹ héih³² quie³ *cú¹tiáu² ñí¹con² ma³ quin³² ma³ jan³² tsú². Jmí¹jáun² ca³záih³ tsú² tsá² quian³ hí³: “Cuá²ma³hliáun¹³ náh² quie³ má²lí²cué³ jná¹³ ní², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ jáunh¹³ jná¹³”. ¹⁴ Tí³la³ tsá²co¹ tsú² má¹ná¹, jmí¹ ná¹hau² bíh¹. Hi³ jáun² jmí¹ ngau²¹ tsá² hí³ né³, ca³zen³ tsú² tsá² ja¹ hmóu³² hi³ tsa³can³² jái¹³, hi³ tsa³juah²¹ la³ lá²: “Cu³tí¹³ tiá² hnáu² jnoh¹ hi³ lín¹³ tsá² ní² ta²¹ juú²co¹ jnoh¹”. ¹⁵ Tí³la³ cun³ jáun² ca³lí³hiáun¹ bíh¹ tsú² hi³ lín¹³ ta²¹; jmí¹ lí²¹ jáun² né³, jaunh³ siáh³ juú²co¹. Jmí¹ cuanh²¹ tsú² jáun² né³, ca³teh³ siáh³ tsá² quian²¹ hí³, tsá² ca³cuéh³ tsú² hí³ quie³, hi³ ca³ngái³ tsú² ní¹juáh³ ha³ cónh³ ca³ta³tsaih²¹ tsú² ma³ quin³² ma³ jan³². ¹⁶ Jáun² tsá² ca³ma³jnia³² la³ñí¹ ta³ ñí¹ tsú² ca³juáh³ la³ lá²: “Hnú² juóu³² jná¹³, má²zia³² cónh^{3í1} cú² mei²¹ héih³² cú¹tiáu² la³

cónh³ bíh¹ hi³ jmí¹ ca³cháh¹ hnú² jáun² jo³uón³² jná¹³".
¹⁷ Jáun² tsá² má²lín³ hí³ ta²¹ ca³juáh³: "Jlánh¹ re² la³ ní²,
 hnú² bíh¹ jan² tsá² quian²¹ chun¹. Jmu¹ jná¹³ hi³ hnú² lín¹³
 ta²¹ ñí¹con² quia³ juú², quí¹hliá² re² bíh¹ ca³jmuh³ hnú²
 cun³quionh³ cú¹pih²¹ hi³ ca³chá³ jná¹³ jáun² jo³ cuonh²
 nú²". ¹⁸ Jáun² siáh³ siáh³ jan² ca³ma³jnia³² ta³ ñí¹ tsú², hi³
 ca³juáh³: "Hnú² juóu³² jná¹³, má²zia³² hñá³ nio² hña³láu³
 héih³² cú¹tiáú² la³ cónh³ bíh¹ hi³ jmí¹ ca³cháh¹ hnú² jáun²
 jo³uón³² jná¹³". ¹⁹ Ja³bí¹ ñí¹con² tsá² hí³ ca³juáh³ tsú²
 siáh³ la³ lá²: "Jmu¹ jná¹³ hi³ hnú² lín¹³ ta²¹ ñí¹con² hñá³
 juú²". ²⁰ Jáun² ca³ma³jnia³² siáh³ jan² tsá² siánh³ siáh³, hi³
 ca³juáh³ la³ lá²: "Hnú² juóu³² jná¹³, lá² nio² quie³ hi³ jmí¹
 ca³cuéh¹ hnú² jáun² jná¹³. Cáun² ca³tsáih³² pá¹ñu²¹ bíh¹
 jná¹³ quie³ jáun², hi³ ca³hmá³ jná¹³, ²¹ quí¹hi³hliá² juénh²
 jná¹³ hnú². Quí¹hliá² ño¹ jná¹³ hi³ hnú² jan² tsá² huáh² tsí³,
 hnú² jan² tsá² caun²³ hi³ tiá² ca³tin¹ nú² caun¹³, hi³ caun²³
 hnú² siáh³ cáun² hi³ tiá² lí²jñíh³". ²² Jmí¹jáun² ca³juáh³
 tsá² má²lín³ hí³ ta²¹: "Hnú² bíh¹ jan² tsá² quian²¹ hláih¹;
 cun³quionh³ jēh² ní² huen² bíh¹ hnú² rá¹tsi³² jná¹³ héih³²
 ñí¹con² nú². Ní¹juáh³ tson² ñíh¹ hnú² hi³ jná¹³ lín³ jan² tsá²
 huáh² tsí³, jan² tsá² caun² cáun² hi³ tiá² ca³tin¹, jan² tsá²
 caun² hi³ tiá² ca³jñí³, ²³ hi³ jáun² jmí¹ hniáuh²¹ bíh¹ jmuh²¹
 hnú² ta²¹ quie³ ní² quion²¹ jná¹³, uá¹jinh¹ hñú³ ñí¹ rá²tsi³²
 tsú² quie³ bíh¹ jmí¹ cuá⁴tionh² nú², hi³ jáun² jmí¹ cuanh²¹
 jná¹³ jmí¹ má²lí¹³ héih¹ jná¹³ hi³ má²tsin² quie³ quion²¹".
²⁴ Jáun² tsá² lín³ ta²¹ hí³ ca³jmú³ héih³² ñí¹con² tsá² tionh²
 ñí¹ jáun², hi³ ca³juáh³: "Quin³² náh² quie³ hi³ jmí¹ nio²
 jo³cuo² tsá² lá², hi³ cueh¹ náh² tsá² ca³ta³tsaih²¹ ní² cú²
 mei²¹ héih³² quie³". ²⁵ Tí³la³ tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ca³ngáí³:
 "Hnú² juo¹³ jnoh¹, já² má²zia³² bíh¹ cú² mei²¹ héih³² quie³

quioh²¹ tsú²". 26 Jáun² tsá² lín³ ta²¹ hí³ ca³juáh³ siáh³: "Juanh³² jná¹³, ní¹juáh³ tsá² zia³² hi³ quioh²¹, tsá² la³ hí³ tí³ hliáun³ hiáuh³ bíh¹; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² zia³² quioh²¹ né³, tí³ quin³ bíh¹ tsú² la³ cun³ cú¹pih²¹ hi³ zia³² quioh²¹ tsú². 27 Hi³ jáun² ca³tín¹ la³jín³² tsá² hau² jná¹³ hí³ né³, tsá² tiá² jmí¹ hnió³ hí³ hi³ lín¹³ jná¹³ ta²¹ ní¹con², cuá²quian³² náh² hi³ má¹tsán¹³ náh² ta³ ñi³² jná¹³ lá²" —ca³juáh³ tsá² má²lín³ hí³ ta²¹.

Jesús má²hí³ já¹ juú² Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Juan 12:12-19)

28 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní² né³, ngau³ siáh³ jui³² má²hún¹ hi³ chau²¹ tí³ Jerusalén. 29 Jmí¹ má²ñi¹chau²¹ tsú² jáun² juú² Betfagé, juú² nio² má²janh² có³² máh³ míh¹ Olivos, ní¹ nio¹ siáh³ juú² Betania, jáun² ca³zen³ tsú² gon³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² hi³ tsa³táunh¹ chí¹ján³. 30 Hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Cuá²táunh¹ náh² juú² míh¹ nio² tí³ chí¹ján³ ní², jáun² ní¹ má¹ca³cha³táunh¹ náh² né³, chanh²¹ náh² jan² lo¹ búh¹ míh¹ hi³ cuá¹hñéih¹; jáh³ hí³ hí¹ jan² tiá² hin² má²ca³ñi³tsin¹. Jáun² cuá²zanh¹ náh² jáh³ hí³, hi³ ná¹jan³² náh² tí³ lá². 31 Ní¹juáh³ zian² tsá² ca³ngái³ ní¹con² hnoh²: "¿He³ láih³² sa³ hnoh² yáh³ ná¹zanh¹ jáh³ ní²?", jáun² juoh¹ náh² tsú² la³ lá²: "Hliá² má²hniah³ ní¹con² Tí³² Juo¹³ bíh¹ jnoh¹ jáh³".

32 Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² gon³ hí³, hi³ jáun² ca³chanh²¹ tsú² jan² lo¹ búh¹ míh¹ la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ jáun² Jesús. 33 Hi³ jáun² jmí¹ má²ná¹záinh³² tsú² lo¹ míh¹ hí³, jáun² ca³jé³² tsá² joh¹ jáh³, jáun² ca³juáh³:

—¿He³ láih³² sa³ hnoh² yáh³ ná¹zanh¹ jáh³ ní²?

34 Jáun² tsá² gon³ hí³ ca³ngái³:

—Hliá² má²hniah³ ñí¹con² Ti³² Juo¹³ bíh¹ jnoh¹ jáh³.

³⁵ Jáun² ca³ñí¹jan² tsú² lo¹ búh¹ míh¹ hí³ ti³ ñí¹ zenh¹ Jesús. Jmí¹jáun² ca³na³tsí³ dí² ha¹ cu³hna²¹ jáh³ hí³. Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³zion³ dí² Jesús cu³hna²¹ jáh³. ³⁶ Tá¹la³ jmí¹ hí¹tsau³² jáun² Jesús ti³ já¹ juú² Jerusalén né³, ca³qui³ ca³ja³ tsáu² ha¹ hú¹ jui³² ñí¹ cuá¹tsau³² jáun² Jesús. ³⁷ Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² ñí¹ má²lí³ dí¹ji²³ máh³ Olivos ti³ jui³² Jerusalén, ca³la³ jín³² tsá² má²tanh² ta²¹ Jesús ca³ma³liáu³² hi³ hléh³² ca³la³ tiá³ lín³², hi³ hiún² lín³² tsí³ tsú² ca³ma³tsu³ ma³jónh³² Dió³² ca³ti²¹ la³jí³² hua³jueh³² hi³ má²ca³jíe³ jáun². ³⁸ Hi³ ca³juáh³ tsú² la³ lá²:

—¡Cui¹ lí³ quien² bíh¹ Tsá² lín³ Re²¹, Tsá² cuá¹ja³² cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²! ¡Cui¹ tionh¹ bíh¹ tsá² zian² hñu³mi³cuú² cáun² hi³ re² hi³ tin²! Hénh³ ma³ chun¹ Dió³² Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú².

³⁹ Jáun² ja¹ ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun² jmí¹ zian² ma³ jan² tsá² *fariseos, hi³ ca³juáh³:

—Ti³², má²né³² jin³² tsá² hí¹hleh³² ní² la³ ní².

⁴⁰ Ti³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Jná¹³ juanh³², sá¹ hi³ tsá² lá² hí¹já²táunh¹ ta³máih³ dúh¹, jáun² hí¹ la³ ti³ quín¹ yáh³ jmí¹ má²hléh³² tiá³.

Jesús ho² hi³ ca³tin¹ juú² Jerusalén

⁴¹ Jmí¹ má²ñí¹chau²¹ jáun² Jesús já¹ juú² Jerusalén né³, ca³jíe³ ti³ ñí¹ nio¹ juú², hi³ jáun² ca³hó³. ⁴² Jmí¹jáun² ca³juáh³ la³ lá² hi³ ca³tin¹ juú² jáun²:

—¡Hen³ ma³ chú³² sá¹ hi³ jmí¹ lí³ ñíh¹³ hnú² né³² ha³ lánh³ rón³² lí¹³ niau²¹ tie³ quián¹³, uá¹jinh¹ má²hia³ jáun¹³ lín³² jmí¹ hniáuh²¹ hi³ lí³ ñíh¹³ hnú²! Ti³la³ ca³tin¹ hnú² má¹ná¹, má²ná¹hmá¹ bíh¹ hi³ jáun² ta³né³². ⁴³ Qui¹ chau²¹ jmái¹ hi³ ja³táunh¹ tsá² jmu³ hniéi² quiúnh¹ hnú²; tsá²

hian² tsí³ hí³ qui³ quéh³² hnú², hi³ jmu³ siáh³ ta³² lí³ quín¹ tí³ coh³ hiah³² quián¹³ hnú² ní². Hi³ jáun² cun³quionh³ ta³² jáun² uú³ tsú² hi³ tsa³tiónh³² hi³ jmu³ hniéi² quiúnh¹ hnú², hi³ jmu³ tsú² ná¹pí² ná¹danh³² cu³ jéin³ quián¹³ hnú².
⁴⁴ Tsá² hí³ bíh¹ qui³ tóh³² tiú² jóh³², hi³ ma³hiá² ma³tsan² tsú² tsá² zian² ní² ñí¹con² hnú², hi³ jmu³ tsú² hi³ hí¹ cá² mái³ quín¹ tiú²uú² ná¹tsi²¹ ñí¹ quín¹ rainh²¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² ca³lí³tsin² yáh³ hnú² jmái¹ hi³ cuan³ Dió³² ta³ máh¹ nú².

Jesús má²ji² cuáh³² chín¹

(Mateo 21:12-17; Marcos 11:15-19; Juan 2:13-22)

⁴⁵ Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³hi³ Jesús hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ jáun² ca³ma³liáu³² hi³ ca³chu³ ca³huen³ tsá² jmí¹ ná¹jmu² ná¹hna² hí³ ñí¹ jáun²; ⁴⁶ hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Hñú³ quion²¹ jná¹³ dí¹chan¹ hi³ líéh³² tsú² jná¹³ bíh¹”; tí³la³ hnoh² né³, tá²hláu² quioh²¹ háin² bíh¹ má²ca³jmuh³ náh².

⁴⁷ Jmí¹jáun² ca³ma³tin² Jesús tsáu² cun³ tsa³háu² hñu³ cuáh³² chín¹ jáun²; tí³la³ tá¹la³ jáun² jmí¹ má²ná¹hnauh² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ tsí³, quionh³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹, jí³ tsá²tan²¹ ní², hi³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ jngih³ dí² Jesús.

⁴⁸ Tí³la³ tiá² choh²³ yáh³ tsú² ha³ lánh³ rón³² lí¹³ jngih³ Jesús, quí¹hliá² la³jín³² bíh¹ tsáu² ná¹lí²hiún² lín³² tsí³ hi³ ná¹nái³² jē¹ Jesús.

20

Nga² tsáu² ñí¹con² Jesús hi³ ha³ jinh¹ hiauh³ dí² jái¹³ hi³ ho²
(Mateo 21:23-27; Marcos 11:27-33)

¹ Ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ jmí¹ cuá¹má²tin² Jesús tsáu² hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ jmí¹ cuá¹hieh³² tsú² tsáu² jú¹ chú³²

quioh²¹ Dió³². Jáun² jmi¹jáun² ca³cua³taunh²¹ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ quionh³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹, jí³ la³ má²quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú² ní² siáh³. ² Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Juah²¹ neh²¹, ¿hin² ca³cué³ héih³² hi³ jmuh³² hnú² ta²¹ ní²? ¿Hin² tsánh² ca³cué³ jái¹³ hi³ hauh³² hnú² ní²?

³ Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ja³bí¹ jná¹³ siáh³ nga¹ cáun² jái¹³ ñí¹con² hnoh². Juah²¹ tín² hnoh² neh²¹: ⁴ ¿Hin² tsánh² ca³ze³ hla¹ Juan² hi³ cua³zion³ tsáu² jmái²? ¿Hí¹ Dió³², ho³ tsá²mi³cuóun² uá¹?

⁵ Tí³la³ tsá² hí³ né³, cáun² lí¹ ca³juu³ ca³hlénh³ ja¹ má²tún² hmóu³² bíh¹, hi³ ca³juónh³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ Dió³² bíh¹ ca³ze³ tsú², jáun² tsá² ní² né³ lí¹³ nga³: “Hi³ jáun² né³, ¿he³ láih³² sa³ tiá² ta²¹ ca³tianh³² yáh³ náh² tsú²?” ⁶ Hi³ ní¹juáh³ juáh¹³ dí² siáh³ hi³ tsá²mi³cuóun² bíh¹ ca³zen³ tsá² hí³, jáun² quín¹ bíh¹ qui³ jlái³² dí² la³jín³² tsáu² lí¹³, hi³ jngah³ tsú²; quí¹ jí³lín² tsáu² bíh¹ ná¹lín²³ hi³ hla¹ Juan² jmi¹ lín³ jan² *tí³² jē¹ Dió³².

⁷ Hi³ jáun² cu³tsa³² tiá² ñi³² bíh¹ dí² cú²jueh³² ca³záih³ Jesús. ⁸ Jáun² Jesús né³, ca³juáh³ siáh³:

—Hi³ jáun² sa³jun³ jná¹³ yáh³ juanh²¹ siáh³ hi³ hin² tsánh² ca³cué³ jái¹³ hi³ jmu² jná¹³ la³jí³² ta²¹ lá².

Jái¹³ hi³ ca³tín¹ tsá² hláih¹

(Mateo 21:33-44; Marcos 12:1-11)

⁹ Jáun² la³ cun³ jmi¹jáun² ca³hléh³ Jesús ñí¹con² tsá² tionh² hí³ ñí¹ jáun², hi³ ca³jmú³ tsú² cáun² jái¹³ lí³ la³ lá²:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² ca³jñí³ mi³ uóun²jieh¹³ ñí¹nái² quioh²¹. Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³quíú² tsú² ñí¹nái² jáun² jo³cuo² tsá² lí¹³ jmu³ ta²¹, hi³ jáun² tsá² jmu² hí³ ta²¹ né³,

jmí¹ ma³hmah¹ ca³lá² quioh²¹ ñí¹náí² jáun² cun³quionh³ hi³ jíenh³² cú¹pih²¹ la³ cun³ hi³ ló³² jáun². Jmí¹ lí²¹ jáun² jái¹³ la³ ní² né³, ngau³ bíh¹ tsú², hi³ jáun² ca³lén³ ué³.

¹⁰ Jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ ca³láu² mi³ uóun²jieh¹³ né³, jáun² ca³zen³ tsú² jan² *tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ ñí¹con² tsá² ca³cuéh³ tsú² hí³ ñí¹náí² jáun², hi³ tsa³mái¹ ca³lá² hi³ má²ca³láu² jáun², la³ cun³ hi³ ca³tin¹ tsá² quioh²¹ ñí¹náí². Ti³la³ tsá² ná¹jmu² hí³ ta²¹ má¹ná¹, ca³qui³ ca³quiunh³ bíh¹ tsá² zéin¹ hí³ tsá² quioh²¹ ñí¹náí², hi³ jáun² lí¹ hai²¹ cuá² ta³ bíh¹ tsú² ca³chanh³ dí². ¹¹ Jáun² tsá² quioh²¹ hí³ ñí¹náí² né³, ca³zen³ siáh³ jan² tsá² joh¹. Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² siáh³ tsá² hí³ né³, siáh³ bíh¹ siáh³ ca³qui³ ca³quiunh³ tsú² tsá² hí³, hi³ ca³tu³ ca³hión³² dí² jú¹ hlah³ jú¹ hó³², jáun² lin²¹ bíh¹ siáh³ tsá² hí³ ca³jính³². ¹² Jáun² ca³zen³ tsú² siáh³ cónh³í¹ jan² tsá² joh¹, ti³la³ tsá² ca³hiau³ hí³ ñí¹náí² má¹ná¹, cun³ jáun² ca³quiunh³ bíh¹ siáh³ tsá² hí³ ca³la³ ca³cuính³, hi³ ca³chin² dí² ti³ cheih³² hué³².

¹³ ”Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³lín¹³ tsá² quioh²¹ hí³ ñí¹náí² la³ lá²: “¿He³ lí¹³ jmu¹ jná¹³ juáh¹³? Cu³tsa³² jón³² huen² jná¹³ cú²jueh³² cuí¹ zein²¹, tsá² jlánh¹ hno³ jná¹³ lín³². Len³ jná¹³ ho³sa³ tanh¹³ bíh¹ tsú² ta²¹ jón³² jná¹³ ní¹ má¹ca³jien³²”.

¹⁴ Ti³la³ jmí¹ ca³jien³² jáun² tsá² ná¹jmu² hí³ ta²¹ jon² tsá² quioh²¹ ñí¹náí² né³, ca³juu³ ca³hlénh³ ja¹ má²tún² hmóu³², hi³ ca³juáh³: “Já² tsá² ní² bíh¹ lí³quioh²¹ ñí¹náí² lá² ní¹ má¹jun² jméi²; chú³² cuí¹ jngih¹³ dí² tsú², hi³ jáun² lí³ quiú¹³ dí² ñí¹náí² lá²”. ¹⁵ Jáun² la³jui³² ca³chin² tsú² tsá² hí³ ti³ cheih³² ñí¹náí² jáun², hi³ ca³jngih³ dí² tiáunh¹.

[Jmí¹ lí²¹ jáun², ca³ngái³ Jesús ñí¹con² tsá² hí³:]

—¿He³ lín²³ hnoh² jmu³ tsá² quioh²¹ hí³ ñí¹náí² ñí¹con² tsá² ca³jmú³ hí³ la³ jáun²? ¹⁶ Tsá² hí³ dá² jáunh³ bíh¹, hi³

ja³ma³tsan² tsú² tsá² jmu² hí³ ta²¹ ñí¹nái² quioh²¹, hí³ jáun² tsá² siánh³ bíh¹ cuéh³² tsú² cú²jueh³² ñí¹nái² jáun².

Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² tsá² tionh² hí³ ñí¹ jáun² jái¹³ hí³ má²lí²hléh³² jáun² Jesús, jáun² ca³juáh³:

—¡Ha³ lí² cú¹ lí¹³ bíh¹ la³ ní²!

¹⁷ Tí³la³ Jesús ca³jie³ chí¹tiá³ ñí¹ ñí¹ tionh¹ tsá² hí³, hí³ ca³juáh³:

—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² ngi²³ náh² jái¹³ ñí¹ rá¹juáh³ jáun² Sí² quioh²¹ Dió³² la³ lá² dúh¹?:

Quín¹ hí³ tiá² ca³jeh²¹ jáun² tsá² ná¹lín³ tí³² hiah³², ta³né³² má²lí³ cá² mái³ quín¹ hí³ jlánh¹ bíh¹ quien² bíh¹, quín¹ hí³ hu²¹ cuoh¹ hiah³².

¹⁸ Hí³ jáun² lí³ua³ jan² tsá² cá²hính³² quionh³ quín¹ jáun², ca³la³ juoh¹ mí¹ siún¹ nio² bíh¹ tsú² lí¹³; hí³ ní¹juáh³ quín¹ jáun² la³ ca³táh³ ñí¹ quioh²¹ jan² tsáu² né³, jáun² ca³la³ jui²¹ nio² bíh¹ tsú² lí¹³.

¹⁹ La³ cun³ jmí¹jáun² jmí¹ hnió³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ la³ má²quionh³ tí³² liei²¹ hí³ zanh³ Jesús, quí¹hi³hliá² ca³lí³tsin² tsú² hí³ Jesús má²lí²jmú³ cáun² jái¹³ hí³ ca³tin¹ hí³ dí²; tí³la³ tiá² lí³ yáh³ zanh³ tsú² Jesús, quí¹hi³hliá² juénh² tsú² tsá² ná¹ngih³² hí³.

Jesús juáh³ hí³ ca³ta¹ dí² má¹hmah²¹ ñí¹con² tsá² chi² hmah²¹ (Mateo 22:15-22; Marcos 12:13-17)

²⁰ Jáun² cu³tsa³² ca³zen³ tsú² cú²jueh³² tsá² tsa³cá² tsa³lian² Jesús, hí³ tsa³jmú³ tsú² la³juah²¹ dúh¹ tsá² chun¹. Jáun² tsá² hí³ ca³can³ re² lín³² hua³hí¹³ jè¹ Jesús, ní¹juáh³ ní² lí¹ ca³hléh³ tsú² cáun² jái¹³ tiá² ca³tí²¹, hí³ jáun² lí¹³ jienh³ dí² ñí¹con² tsá² lín³ ta²¹. ²¹ Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ ñí¹con² Jesús:

—Hnú² Tí³², né¹ jnoh¹ hi³ jmáh³la³ jú¹ tson² bíh¹ hieh³² hnú²; hi³ né¹ jnoh¹ siáh³ hi³ tiá² jmuh³² hnú² hi³ quien² jan² hi³ jan² tiá² quien², tí³la³ hnú² bíh¹ hieh³² tsáu² jú¹ tson² hi³ ca³tí²¹ jui³² quioh²¹ Dió³². ²² Jáun² juáh¹³ hnú² neh²¹: ¿Hí¹ ca³tí²¹ má¹hmah²¹ jnoh¹ quie³ hi³ mi³² *tsá² cuá¹lín³ mi³chí¹ juú² Roma, ho³ tiá² hniáuh³²?

²³ Tí³la³ Jesús má¹ná¹, ca³lí³tsin² bíh¹ hi³ hlah³ hi³ ná¹quionh² chí¹ tsá² hí³, jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—[¿He³ láih³² sa³ cá² lau²³ hnoh² jná¹³?] ²⁴ Híe¹ náh² cáun² *cú¹tiáu² neh²¹. ¿Hin² mi³ ní¹ tá²lái¹ ní¹ lá², hi³ hin² hi³ jmái² tón³² lá² siáh³?

Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngái³:

—Quioh²¹ tsá² cuá¹lín³ hi³ mi³chí¹ bíh¹ ní³².

²⁵ Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jáun² cuéh³ náh² tsá² cuá¹lín³ mi³chí¹ la³ cun³ hi³ ca³tin¹ hiáuh³, hi³ cuéh³ náh² siáh³ Dió³² la³ cun³ hi³ ca³tin¹.

²⁶ Hí³ jáun² tiá² ca³láih¹³ yáh³ tsá² hí³ hi³ jmí¹ ca³ jmí¹ lan³ Jesús ta³ ní¹ tsá² tionh² hí³ ní¹ jáun²; hi³ jáun² lí¹ ca³ta³ná¹ljé³² bíh¹ tsú² jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní². Jáun² tie³ bíh¹ ta³tonh¹ tsú² cú²jueh³².

Nga² tsáu² ca³tí²¹ hi³ jenh¹³ tsú²

(Mateo 22:23-33; Marcos 12:18-27)

²⁷ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, cua³taunh²¹ ma³ jan² tsá² *sadgeos hi³ cua³jien³ Jesús. Tsá² cu³ nió³ tsá² saduceos hi³ tiá² ta²¹ haih²¹ yáh³ hi³ jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³; hi³ jáun² bí¹ jlánh¹ ca³ní¹ngah¹ dí² Jesús jái¹³ lá²:

²⁸ —Hnú² Tí³², ní¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés rá¹juáh³ ní¹juáh³ jan² tsá²ñuh² ca³jun³ ta³ tiá² ca³lí³zian² jon² quionh³ tsá²mi³ ní²cuo², jáun² tsá²ñuh² dá¹jon²¹ hla¹ hí³ ca³tin¹ jan³ siáh³ tsá²mi³ hí³, hi³ jáun² lí³zian² jon² hi³

ca³tin¹ hla¹ hí³. ²⁹ Jáun² né³, jmí¹ zian² cá² mí¹zionh² tsá²ñuh² hi³ jmí¹ ná¹lín³ quiaun³ má²tún² rainh²¹ jan² jméi² mí¹ziú¹³. Tsá² má²ján³ né³, ca³jan³ tsá²mi³, tí³la³ ca³jun³ bíh¹ tsú², hí¹ jan² yáh³ jon² tsú² tiá² ca³lí³zian². ³⁰ Jáun² dá¹jon²¹ bíh¹ tsú² ca³jéinh³² siáh³ cuo² quionh³ tsá²mi³ hnái³ hí³. Ja³bí¹ ca³jun³ bíh¹ siáh³ tsá² hí³, hí¹ jan² yáh³ jon² tiá² ca³lí³zian². ³¹ Jáun² tsá² ní¹ má²gáun³ hí³ né³, ca³jan³ siáh³ tsá²mi³ hí³. Siáh³ bíh¹ siáh³ ca³jun³ tsá²ñuh² hí³. La³ jáun² bíh¹ lí³ quioh²¹ tán¹ quiaun³ tsá² hí³, hí³ hí¹ jan² yáh³ jon² tsá² quiaun³ hí³ tiá² ca³lí³zian². ³² Jáun² ní¹ ca³táuh³ né³, jun³ bíh¹ siáh³ tsá²mi³ hí³ hnga². ³³ Hi³ jáun² né³, ní¹ má¹tí³ ní¹ ca³jenh¹³ tsú² ħhin² dá² tsánh² tsá² quiaun³ hí³ lí¹³ ní²cuo² tsá²mi³ hí³, quí¹ tán¹ quiaun³ bíh¹ tsá²ñuh² hí³ ca³jéinh³² cuo² quionh³ tsá²mi³ hí³?

³⁴ Hi³ jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Ní¹ hué²¹ lá² bíh¹ jaun³² jéinh³² tsá²mi³ tsá²ñuh² cuo², ³⁵ tí³la³ tsá² ca³tin¹ hi³ tsánh³² ní¹ chu²¹ ní¹ má¹ca³jenh¹³ ja¹ tsá² má²cá²tsan³ né³, tsá² la³ hí³ tiú²uú² cuo² jéinh³² yáh³, sa³jun³ cuen³ bíh¹ tsú² siáh³ jon² hi³ jéinh³² cuo², ³⁶ quí¹ ní¹ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiú²uú² hin² jún³. Quí¹ má¹jáun² lín¹³ tsú² la³jmí¹ lín³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² bíh¹. Jon² Dió³² bíh¹ má²lín¹³ tsú², quí¹hliá² má²ca³jenh¹³ tsú². ³⁷ Ta³bí¹ hnga² hla¹ Moisés yáh³ ca³hléh³ hi³ ca³tin¹ tsá² jenh¹³ ja¹ tsá² má²cá²tsan³, ní¹ rá¹juáh³ jáun² jái¹³ hi³ ca³tí²¹ sí² hia³² ja¹ hmá² ton². Ní¹ jáun² rá¹juáh³ hi³ Dió³² Juo¹³ dí² lín³ Dió³² ní¹con² Há²bran²¹, Isaac, jí³ Jacob ní² siáh³. ³⁸ Quí¹ Dió³² dá² lín³ Dió³² Juo¹³ tsá² zian² bíh¹, tiá² lí¹³ yáh³ lín³ tsú² Dió³² Juo¹³ tsá² má²jún¹. Quí¹ ní¹con² Dió³² ca³la³ jí³lín² bíh¹ tsáú² ná¹liéih²¹.

³⁹ Jmí¹jáun² né³, ma³ jan² tí³² liei²¹ ca³záih³ Jesús:

—Chú³² lín³² bíh¹ la³ jmí¹ má²lí²juah²¹ hnú² ní² Tí³².

⁴⁰ La³ cun³ jmí¹ jáun² tiú² uú² hin² ca³ tia³ yáh³ tsí³ hi³ nga³ siáh³ jái¹³ ñí¹ con² Jesús.

¿Hin² bíh¹ jón² zih¹ jón² cho¹ tsá² lín¹³ Cristo?

(Mateo 22:41-46; Marcos 12:35-37)

⁴¹ Jáun² Jesús ca³ záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—¿He³ láih³² ná¹ juáh²³ tsáu² hi³ Tsá² lín¹³ Cristo jan² tsá² jón² zih¹ jón² cho¹ hla¹ Dá² vi²¹ bíh¹? ⁴² Já² ñí¹ Sí² Salmos ca³ juáh³ hnga² hla¹ Dá² vi²¹ la³ lá²:

Dió³² Juóu³² jná¹³ ca³ záih³ Tí³² Juóu³² jná¹³ la³ lá²:

Tí³ cuá² chu²¹ quion²¹ jná¹³ ñí³,

⁴³ ca³ la³ tí³ ñí¹ cá¹ chó²¹ jmái¹ hi³ jmu¹ jná¹³ hi³ tsá² hau² hnú² lín¹³ la³ jmí¹ lí³ cáun² jli²¹ hi³ hí¹ cú¹ pih²¹ tiá² quien², hi³ ná¹ tsin²¹ hnú² tanh¹.

⁴⁴ ”Hi³ jáun² né³, ¿ha³ bíh¹ lánh³ rón³² lí¹³ hi³ Tsá² lín¹³ Cristo lín³ jan² tsá² jón² zih¹ jón² cho¹ hla¹ Dá² vi²¹?, quí¹ ta³ bí¹ hnga² yáh³ hla¹ Dá² vi²¹ hí³ la³ ca³ juáh³ hi³ Juo¹³ bíh¹ tsú² Tsá² lín¹³ hí³ Cristo.

Jesús jñéh²³ tsáu¹³ tsá² ná¹ lín³ tí³² liei²¹

(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54)

⁴⁵ Jmí¹ jáun² jmí¹ ná¹ náí³² ca³ la³ jín³² tsá² tionh² hí³ ñí¹ jáun² jái¹³ hi³ ca³ hléh³ jáun² Jesús ñí¹ con² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², jmí¹ ca³ juáh³ tsú² jáun² la³ lá²:

⁴⁶ —Hua³ hín¹³ náh² jmu³ quiúnh¹ tsá² ná¹ lín³ tí³² liei²¹, quí¹ tsá² hí³ jlánh¹ zain³² hi³ quíh³² hmih³² cuo² hi³ ñí³ táunh¹ tí³ hlá² tí³ ní², hi³ jlánh¹ hniá¹ tsú² siáh³ hi³ tsáu² cuen³ Dió³² ní¹ má¹ ca³ jenh² dí² já¹ hmah²¹; hi³ jlánh¹ hniá¹ tsú² siáh³ tiánh³ ñí¹ jlánh¹ bí¹ quien² hñu³ cuáh³² quioh²¹, jí³ hi³ hniá¹ tsú² siáh³ tiánh³ ñí¹ jlánh¹ bí¹ quien² ní¹ má¹ ca³ cha³ táunh¹ ñí¹ nio² jmái¹. ⁴⁷ Tsá² hí³ bíh¹ tsá² quin²³ sí¹ hñú¹³ tsá² mi³ hnái³, hi³ má¹ lí³² jáun² né³, lí¹ ráin³² ñí¹

cun³quionh³ hi³ liéinh³² jáun² Dió³² ué³ lín³². Cun³ñí¹ hi³ jáun², tí³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsí³ héih³² hi³ tá¹tsin¹ tsú² ní¹ má¹jáun².

21

Quié³ ca³cué³ tsá²mi³ hnái³ tia³mii²
(Marcos 12:41-44)

¹ Jmí¹jáun² ca³jié³ Jesús hi³ toh² tsá² hánh³ quie³ hñu³ cuó² quioh²¹ cuáh³² chín¹ hi³ cue³² ñí¹con² Dió³².
² Ja³bí¹ ca³jién³² tsú² siáh³ jan² tsá²mi³ hnái³ tia³mii² hi³ dí¹taunh³² tun³ cú¹dáin³ hñu³ cuó² jáun². ³ Jmí¹jáun² ca³juáh³ dí² la³ lá²:

—Jú¹ tson² cu³tí³ juo³ jná¹³ hnoh², hi³ tsá²mi³ hnái³ tsá² tia³mii² ó³² bíh¹ tí³ hliáun³ má²lí²cué³² la³ cónh³ bíh¹ jì³lin² tsá² hánh³. ⁴ Quí¹ la³jín³² tsá² ñí¹ hná¹ ní² cue³² la³ cun³ hi³ má²ziau³² quioh²¹ bíh¹, tí³la³ uá¹jinh¹ tia³mii² tsá²mi³ ó³², má²lí²cué³² bíh¹ tsú² la³jí³² hi³ jmí¹ raunh³²; quie³ hi³ jmí¹ má²ma³hau³ hi³ ma³zian² bíh¹ tsú² quioh²¹.

Jesús juáh³ hi³ chau²¹ jmái¹ tsúnh¹³ cuáh³² chín¹
(Mateo 24:1-2; Marcos 13:1-2)

⁵ Jmí¹jáun² jmí¹ zian² tsá² ná¹juáh²³ hi³ jlánh¹ re² ca³lí³ cuáh³² chín¹ cun³quionh³ quín¹ chú³² jniá³, jì³ la³ má²quionh³ la³jí³² hi³ lí¹ ca³cué³ tsáu² ní². Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

⁶ —Chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ hí¹ cá² má¹ quín¹ tiú²uú² ná¹juín¹ ñí¹ quín¹ rainh²¹; la³jí³² bíh¹ juú¹ tsúnh¹³.

Ha³ lánh³ rón³² lí³ lin¹ ñí¹ táuh³ jmái¹
(Mateo 24:3-28; Marcos 13:3-23)

⁷ Jmí¹jáun² ca³ngáih³ tsá² hí³ Jesús, hi³ ca³juáh³:

—Hnú² Tí³², ĵíh³ lí¹³ la³ cun³ hi³ má²lí²juah²¹ hnú² ní²?
 ĵHa³ dá² lánh³ rón³² lí³ lin¹ hi³ má²ja³quián³ lí¹³ la³ jáun²?
⁸ Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—Hua³hín¹³ lín³² hnoh² jmu³ hi³ tiá² lí¹ lí³can² náh².
 Quí¹ juóun³² lín³² tsáu² ja³taunh¹ hi³ ja³jmú³ hi³ lín³
 la³juah²¹ dú¹ jná¹³, hi³ ja³juah²¹: “Jná¹³ bíh¹ lín³ Cristo”;
 hi³ juáh³ tsú² siáh³: “Né³² má²cá²chó³² jmái¹”. Tí³la³ ha³
 lí² tanh³ hnoh² ta²¹ tsá² la³ hí³. ⁹ Hi³ ní¹ má¹ca³niéih² náh²
 hi³ zian² tsá² jmu² hniéi², hi³ tiáunh¹ tsáu² tiá³ siaun³² tí³
 hlá² tí³ ní², ha³ lí² juen³ náh². Quí¹ la³ jáun² ca³tí²¹ lí¹³
 bíh¹ la³ní¹, tí³la³ jun³juáh¹³ má²tsa³hín³ yáh³ jaun³².

¹⁰ Jáun² ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Tsá² zian² cáun² hué³² jmu³ hniéi² quionh³ tsá² zian²
 hué³² siáh³, ĵí³ tsá² hín¹³ hué³² ní¹ hliáun³ quiu³ tín³ siáh³
 quionh³ tsá²ján² tsá²ján². ¹¹ Hi³ ní¹ hliáun³ siáh³ qui³ jíeh³
 hué³² tiá³ lín³², hi³ lí³ zia³² siáh³ ho³cuóun³ ĵí³ hi³ hí³ tsáu¹
 ní² siáh³. Chi³cuú² siáh³ qui³ jnia³ hi³ cáu² hi³ jueh³².

¹² ”Tí³la³ ñeh² bíh¹ hi³ lí¹³ la³jí³² hi³ má²lí²juánh³² jná¹³
 ní² má¹ná¹, má¹jáun² hi³ tsa¹ tsú² hnoh², hi³ zaunh³
 tsú²; hi³ tsa³jau² tsú² hnoh² hñu³ cuáh³² quiú¹³ dí², hi³
 tsa³ma³re² tsú². Jau³ tsú² hnoh² hi³ táuh³² tsú² hñu³mí¹ñí²,
 hi³ tsa³jau² tsú² siáh³ hnoh² ta³ ní¹ tsá² ná¹ho² jái¹³ ĵí³
 ta³ ní¹ tsá² ná¹lín³ re²¹ siáh³, cun³ñí¹ hi³ ca³tín¹ jná¹³.

¹³ Má¹jáun² má²lí¹³ cuéh¹ hnoh² jú¹ tson² hi³ ca³tín¹ jná¹³.

¹⁴ Ní¹ jí²¹ la³ cháh¹³ náh² cáun² honh² bíh¹, hi³ tiá² quí¹
 hnáuh¹³ náh² honh² hi³ he³ jái¹³ cuá¹ngah³ náh² ta³ ní¹ tsá²
 hí³. ¹⁵ Quí¹ jná¹³ bíh¹ Tsá² cué¹³ jái¹³ hi³ hléh¹³ hnoh² jmái¹
 jáun², hi³ jmu¹ jná¹³ siáh³ hi³ jnia³ jmí¹ honh² náh²; ca³la³
 hí¹ jan² tsá² hau² hnoh² tiú²uú² ñi³² ha³ lánh³ rón³² nga³
 lí¹³. ¹⁶ Hi³ hí¹ ca³la³ tí³ ñeh² mí²ziúh² yáh³ hnoh² tsa³jienh³

hnoh² ñí¹ta²¹, jí³ tsá² jan² ñeh² mí²ziúh² náh² quiúnh¹ ní², jí³ jun³ renh² náh², jí³ tsá² juónh³² náh² re² quiúnh¹ ní² siáh³; hi³ ma³ jan² hnoh² jngah³ tsú² siáh³. ¹⁷ Tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ lí³hau² hnoh² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³. ¹⁸ Tí³la³ hnoh² má¹ná¹, hí¹ cá² máih³² yáh³ jñú² ching³² hnoh² tiá² lí¹ tsa³háí³. ¹⁹ Jáun² ní¹juáh³ la³ má²nio² ní² cáun² honh² hnoh², jáun² hián¹³ bíh¹ náh² hi³ lí¹³ zian² náh² cun³ jmá¹hi³nio².

²⁰ "Ní¹ má¹ca³jieh³ hnoh² hi³ juóun³² lín³² hliáu³ má²ná¹pí² ná¹danh³² la³ cu³ la³ jéin³ juú² Jerusalén, jáun² má¹jáun² lí³ ñíh¹³ hnoh² hi³ má²janh² bíh¹ má²ja³² jmá¹ hi³ tsa³hín³. ²¹ Hi³ jáun² jmá¹ jáun² má²hniáuh³² cuon³ tsá² hín¹³ tí³ Judea ñí¹ lí³ máh³; hi³ tia³juí³² siáh³ cu¹ huén² tsá² zian² já¹ juú² Jerusalén, hi³ ha³ lí² cu¹ cha³tánh¹ tsá² tiáunh¹ ñí¹nái² tí³ já¹ juú². ²² Quí¹ jmá¹ jáun² cáun² jmá¹ hi³ jlánh¹ ma³tson¹³ Dió³² tsáu² bíh¹, jmá¹ hi³ hniáuh³² lí³tí³ ca³la³ jí³² hi³ rá¹juáh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³². ²³ Jlánh¹ juo²³ tsá²mi³ tsá² ná¹quian² jon² jmá¹ jáun², jí³ tsá² ná¹jan² dáin² tiúh²³ ní² siáh³! Quí¹ jmá¹ jáun² lí³ zia³² uu³mí²tsi³² huáh² tsí³ cu³tí¹³ tá¹ cáun² hué³² lá², cáun² hi³ jlánh¹ ma³tso² tsá² hué³² lá² tsí³. ²⁴ Jmá¹ jáun² juóun³² bíh¹ tsáu² tsán¹³ ja¹ hniéi² jáun²; hi³ tsá² zian² hué³² ñí¹ hliáu³ siáh³ ma³tson¹³ tsá² hué³² lá². Hi³ *tsá²cá²jo²¹ né³, ha³ zónh³² tsá² juú² Jerusalén lá², ca³la³ tí³ ñí¹ ca³tsín¹³ jmá¹ hi³ cue³² Dió³² jái¹³ hi³ lí¹³ la³ jáun².

Jmá¹ hi³ jáunh³ Jon² tsá²mi³cuóun²

(Mateo 24:29-35, 42-44; Marcos 13:24-37)

²⁵ "Má¹jáun² jnia³ lí²¹ chí³cuú², ñí¹ he¹ hiú², ñí¹ he¹ zih², jí³ ñí¹ hai²¹ chí¹jmái²¹ ní² siáh³. Má¹jáun² siáh³ hí³² lín³² tsí³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ tsa³cáun² lín³² tsí³ tsú²

cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ tiá³ hen³ má¹cá²quíh³² ma³ quin³² ma³
 cun³ tsin¹ jmí²miih²¹. ²⁶ Ca³la³ hi³ tánh³² tsí³ tsú² hi³ hi³²
 tsí³ ca³ti²¹ la³jí³² hi³ né³bí¹ lí¹³ ñí¹ hué²¹ lá²; qui¹ hí¹ ca³la³
 tí³ pí³ hi³ jniá³ chí³cuú² yáh³ ru³ juá³. ²⁷ Hi³ jáun² má¹jáun²
 máh³ má²jíen³² tsú² Jon² tsá²mi³cuóun² hi³ cuá¹jáunh²³
 jui³² já¹ jnie² quionh³ pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² quioh²¹, hi³
 lin¹ hi³ quien² lín³² tsú². ²⁸ Ní¹ má¹ca³lí³liau³ la³ cun³ hi³
 má²lí²juánh³² jná¹³ ní², jáun² háun¹ náh² nó¹ tianh³ hi³
 ziauh¹ náh² máh¹ chí³cuú², qui¹ má²ja³quián³ cu³tí³ bíh¹
 liáun³ náh².

²⁹ Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní², ca³jmú³ siáh³
 cáun² jái¹³ hi³ lí³ la³ lá²:

—Sá¹ní² jie³ la³ cun³ lí²³ hmá² sí² co², ho³ lí³ua³
 cáun² hmá² siáh³ siáh³. ³⁰ Ní¹juáh³ ca³jieh³ hnoh² hi³
 hmá² jáun² má²ná¹hion² siáh³ mu²¹ zih³, hmóu³² bíh¹
 hnoh² má²ná¹ñih¹ hi³ má²janh² bíh¹ má²ja³² jmí¹ ñí²hiú².
³¹ Ja³bí¹ la³ jáun² bí¹ siáh³, ní¹juáh³ má²jíeh³² hnoh² hi³
 má²lí²³ la³jí³² hi³ má²lí²juánh³² jná¹³ ní², jáun² má²ñih¹
 náh² hi³ má²ja³quián³ bíh¹ jáunh¹³ jná¹³ hi³ já¹hó³² jái¹³
 cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Díó³².

³² ”Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ la³jí³² hi³ ní² lí¹³,
 ñeh² bíh¹ hi³ hiá¹ tsán¹³ tsá² zian² jmái¹ hi³ ziaun² dí²
 lá². ³³ Chau²¹ jmái¹ tsa³hín³ la³jí³² hi³ jniá³ chí³cuú²,
 la³ má²quionh³ hngá¹máh³ lá², tí³la³ jái¹³ quion²¹ jná¹³
 má¹ná¹, tiá² tón³² jmái¹ tsa³hín³ yáh³.

³⁴ ”Hua³hín¹³ náh² jmu³, ha³ lí² cué² náh² jái¹³ hi³ lí¹ jí²¹
 honh² náh² cun³quionh³ hi³ cú² hi³ húh²³ náh² hliáun³,
 jí³ hi³ ma³heinh²¹ náh² ní², jí³ cun³quionh³ hi³ jlánh¹
 hi³² honh² náh² ca³ti²¹ lánh³ zian² náh² ñí¹ hué²¹ lá² ní²
 siáh³. Ní¹juáh³ hi³ jmúh¹³ náh² hua³hín¹³, jáun² tiá² lí¹

hiá¹han¹ hnoh² ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ jáun², ³⁵ la³jmí¹ tah³² cáun² liá³. Qui¹ ní¹con² ca³la³ jí³lin² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ chau²¹ jmái¹ jáun². ³⁶ Jáun² tianh³ náh² hua³jan²¹, hi³ ná¹lien¹ náh² Dió³², jáun² lí³ zia³² jái¹³ hi³ liáun³ náh² ca³ti²¹ la³jí³² hi³ né³bí¹ lí¹³, hi³ jáun² lí¹³ má¹jnia¹³ náh² siáh³ ta³ ní¹ Jon² tsá²mi³cuóun².

³⁷ Jáun² Jesús ca³ma³tin² tsáu² ta³ jma² hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ ní¹ má¹ca³niéi² jáun² né³, tí² tsa³jnioh² tí³ máh³ míh¹ Olivos. ³⁸ Hi³ jáun² jí³lin² tsáu² tí² tsá²taunh¹ hñu³ cuáh³² chín¹ ta³ hú²niéi² hi³ tí² tsá²niéi³ jé¹ Jesús.

22

Má²ren²¹ tsú² jái¹³ hi³ zanh³ Jesús

(Mateo 26:1-5, 14-16; Marcos 14:1-2, 10-11; Juan 11:45-53)

¹ Jmí¹ má²ja³quián³ tí²¹ *Jmí¹hién¹, jmái¹ hi³ cúh² tsá² *judíos *hí³ cuú²míih²¹, la³ cun³ hí¹míih²¹ tiá² tie³ jan² yáh³. ² Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³hnauh² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ tsí³ quionh³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹, hi³ ha³ lánh³ lí¹³ jngih³ dí² Jesús, quí¹hliá² jmí¹ juénh² tsú² ní¹ he³ ca³jmú³ tsáu² ní¹con² tsú² hmóu³².

³ La³ cun³ jmí¹jáun² ca³hi³ *Satanás hñu³ tsí³ Judas, tsá² ja³ juú² Queriot, tsá² jmí¹ lín³ hí³ jan² tsá² quian³tun³.

⁴ Jáun² tsá² hi³ bíh¹ ca³ñí¹lien¹³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ jí³ tsá² ná¹chín¹ hi³ jmu² hua³hí¹³ cuáh³² chín¹ ní² siáh³; hi³ ca³ñí¹juónh¹³ dí² quionh³ tsú² hi³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ jienh³ dí² Jesús. ⁵ Jáun² tsá² ná¹ngih³² hí³ né³, ca³lí³ hiún² lín³² bíh¹ tsí³ cun³quionh³ jái¹³ hi³ ca³juáh³ Judas, jáun² ca³jmú³ tsú² jái¹³ hi³ cué³² quie³. ⁶ Jmí¹jáun² ca³jmú³ Judas cá²hon³ quionh³ tsá² hí³, hi³ ca³hnauh² dí² tsí³ ha³ lánh³ rón³²

lí¹³ tsa³jienh³ dí² Jesús, ní¹juáh³ cáun² jmái¹ hi³ tiá² hin² ná¹ngih³² quionh³ tsú².

Jesús jmu² má³² hi³ lí³ nóh³² ca³ti²¹ hi³ jún³

(Mateo 26:17-29; Marcos 14:12-25; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

⁷ Jmí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ cua³hlau³ Jmí¹hien¹, jmái¹ hi³ cúh² tsá² judíos hí³ cuú²miih²¹, la³ cun³ hí¹miih²¹ tiá² tie³ jan², jmái¹ hi³ jngih² tsú² jáun² *já¹ziáh² míh¹, ⁸ jmí¹jáun² ca³zen³ Jesús Pé¹ quionh³ Juan², hi³ ca³záih³ dí²:

—Cuá²táunh¹ náh², cuá²jmu³ hua³jan²¹ má³² hi³ cúh¹³ dí² tá¹la³ Jmí¹hien¹ lá².

⁹ Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngáih³ Jesús hi³ ca³juáh³:

—¿Ha³ jinh¹ hnáuh² hnú² hi³ tsá¹jmú¹³ jnoh¹ hua³jan²¹ má³²?

¹⁰ Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ní¹ má¹ca³tiónh³² hnoh² já¹ juú² Jerusalén, jenh¹³ náh² jan² tsá²ñuh² tsá² quiaun² tse³ ha²¹ jmái². Jáun² cuá¹táunh¹ náh² cu³chin¹ cu³hna²¹ tsá² hí³ ca³la³ ní¹ hein²¹ tsú² ñéih³. ¹¹ Jáun² juoh¹ hnoh² tsá² hñú¹³ ní¹ jáun²: “Tí³² Juo¹³ jnoh¹ ní¹juah²¹: ¿Ha³ jinh¹ lí³ ñéih³ ní¹ cueh³² tsú² tsáu², ní¹ lí¹³ cuh²¹ jná¹³ má³² quioh²¹ Jmí¹hien¹ lá², quiúnh¹ jná¹³ tsá² hain²¹ tí³ con² ná¹?” ¹² Hi³ jáun² tsá² hñú¹³ hí³ tsa³jau² hnoh² cáun² ñéih³ jueh³² ní¹ tun³ tsin¹, ní¹ má²lí³ re². Ní¹ jáun² bíh¹ cuá¹jmuh³ hnoh² hua³jan²¹ má³² quiú¹³ dí².

¹³ Hi³ jáun² né³, ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² hí³, jáun² ca³lí³tí³ bíh¹ la³ cun³ rón³² hi³ má²lí²juáh³ jáun² Jesús. Hi³ jáun² ní¹ jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsú² hua³jan²¹ má³² quioh²¹ Jmí¹hien¹.

¹⁴ Jmí¹ má²lí³² jáun² né³, ca³chó³² Jesús la³ má²quionh³ tí³² tsá² quian³² hí³ jē¹ dí², hi³ ca³tiánh³ ní¹ mesa. ¹⁵ Jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³:

—Má²ngau³² jmái¹ bíh¹ hu²¹ tsin³² jná¹³ hi³ cuh²¹ má³² quioh²¹ Jmí¹hien¹ lá² quiúnh¹ ná¹ hnoh², ta³ ñeh² bíh¹ hi³ má¹tso¹ jná¹³ tsin³². 16 Tí³la³ jná¹³ juanh³² ñí¹con² hnoh² hi³ tiú²uú² cuh²¹ yáh³ jná¹³ siáh³ má³² la³ lá² ñeh² bíh¹ hi³ lí³tí³ nóh³² lí³ má³² lá² ñí¹ cuá¹quien² Dió³².

17 Jmí¹jáun² ca³can³ dí² cáun² copa, hi³ ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³², jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³:

—Quian² hnoh² copa lá², hi³ ngí²¹ náh² ja¹ ñí¹ tionh¹ náh² ní². 18 Juanh²¹ jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ tiú²uú² aih²¹ yáh³ jná¹³ mu² ráu³ mi³ uóun²jieh¹³ lá², ca³la³ tí³ ní¹ má¹ca²chó³² jmái¹ hi³ má²cuá¹ho² jná¹³ jái¹³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Ñuh³² máh³.

19 Jáun² ca³can³ dí² siáh³ hí³ cuú²miih²¹, hi³ jáun² ca³cuéh³ dí² siáh³ tiá¹hmah¹ Dió³². Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³ca³ dí², hi³ jáun² ca³tsóh³ dí² ñí¹con² tsá² hí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hi³ lá² bíh¹ ngú³ quion²¹ jná¹³ hi³ cuen²¹ jná¹³ huen² cun³ñí¹ hi³ ca³tin¹ hnoh². Cun³quionh³ hi³ jmúh¹³ náh² la³ lá² jmí¹ tsú² jmí¹ ja³², chau¹³ honh² náh² jná¹³.

20 Ja³bí¹ la³ jáun² bí¹ siáh³ ca³jmú³ tsú² quionh³ copa jmí¹ má²laih³² má³², jmí¹jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—Cun³quionh³ copa lá² bíh¹ má²lin¹ hi³ má²ca³lí³quien² cáun² nió³² hmai²¹ cun³quionh³ jmí²hán¹ jná¹³, hi³ táin³² hi³ ca³tin¹ hnoh².

21 ”Tí³la³ jan² tsá² cuá³ ñí¹ mesa lá² quiúnh¹ bíh¹ dí² tsa³jienh³ jná¹³, jan² tsá² jmu² la³jmí¹ jmu² tsá² ná¹lí³ dí² cá²hon³ quiúnh¹. 22 Quí¹ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun², cuá¹tsau³² bíh¹ hná¹ he² jui³² hi³ ca³tin¹; tí³la³ jlánh¹ juo²³ tsá² jienh³ tsá² hí³!

23 Jmí¹jáun² ca³juónh³ tsú² má²tún² hmóu³² hi³ hin² bíh¹ tsánh² jmu³ la³ jáun².

Ná¹táinh²³ tsú² hi³ hin² tsánh² jlánh¹ bíh¹ quien²

(Mateo 20:20-28; Marcos 9:33-37; 10:35-45; Juan 13:1-17)

²⁴ Hi³ jáun² la³ cun³ jmi¹; jáun² né³, ca³quiú³ ca³táinh³ tsú² hi³ hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien². ²⁵ Ti³la³ Jesús ca³zái³ tsá² hí³:

—Tsá² ná¹lín³ re²¹ zian² ñí¹ hué²¹ lá² ná¹jmu² héih³² ñí¹con² tsá²cuú² tsá²ta³; hi³ jlánh¹ hniá¹ tsú² hi³ tsá² hí³ joh¹ dí² ma³quien². ²⁶ Ti³la³ tiá² ca³tin¹ yáh³ hnoh² jmúh¹³ la³ jáun². Ní¹juáh³ tsá² jlánh¹ quien² ñí¹con² hnoh², hniáuh³² jmu³ tsú² la³jmi¹ lín³ jan² tsá² tsá¹ñú¹ bíh¹; ja³bí¹ la³ jáun² siáh³, ní¹juáh³ tsá² ho² jái¹³ ñí¹con² náh², hniáuh³² bíh¹ jmu³ tsú² la³jmi¹ jmu² jan² tsá² lín³ quian²¹. ²⁷ Hi³ jáun² né³, ¿hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien², hí¹ tsá² cua³² hí³ ñí¹ mesa ho³ tsá² jmu² ta²¹ uá¹? ¿Haun¹³ tsá² cua³² hí³ ñí¹ mesa bíh¹ tsá² quien²? Ti³la³ jná¹³ zenh² ja¹ ñí¹ tionh¹ hnoh² la³jmi¹ lín³ jan² tsá² jmu² ta²¹ bíh¹.

²⁸ ”Hnoh² tsá² má²lí²tianh³ náh² cu³li²¹ quiúnh¹ jná¹³ ja¹ la³jí³² uu³mí²tsi³². ²⁹ Jáun² la³jmi¹ ca³hiáu³² jná¹³ Ñuh³² hi³ ho² jná¹³ jái¹³, la³ jáun² bíh¹ hiau²¹ jná¹³ siáh³ hnoh² ³⁰ hi³ cuá¹jmu³ hnoh² má³² ñí¹ mesa quion²¹ jná¹³, ñí¹ ñí¹jmu²¹ jná¹³ héih³²; hi³ lí¹³ cuá¹tianh³ náh² siáh³ ñí¹ hmá²si¹, hi³ cuá¹quiánh² náh² jú¹ tson² quioh²¹ tá¹ quia³tún³ tsoh³ tsá² *Israel.

Jesús juáh³ hi³ nó³² Sí¹mu²¹ Pé¹ ti³ có³²

(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Juan 13:36-38)

³¹ Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Hnú² Sí¹mu²¹, sá¹ní² jie³, *Satanás má²ca³ma³ hnoh² hi³ hnió³ tsú² tu³ jua³ hnoh² la³jmi¹ chi³² tsú² cuú²miih²¹.

³² Ti³la³ jná¹³ má²cá²mí³ ñí¹con² Ñuh³² quián¹³ hnú², hi³ jáun² cu³tí³ tiá² tsa³con² hnú² hi³ táunh²³ hnú² jáun² ta²¹;

hi³ jáun² ní¹ má¹ cá² jéinh³² jáun² honh² hnú², jmúh¹³ nú²
hi³ niau²¹ tiá³ hñu³ tsí³ renh² nú² ñí¹ hná¹ ní².

³³ Jáun² Sí¹ mu²¹ Pé¹ ca³ juáh³:

—Hnú² Tí³², má² nio² bíh¹ tiá³ tsín³² jná¹³ hi³ ñe¹
quiúnh¹ hnú²; uá¹ jinh¹ ñe¹ jná¹³ uá² jai³² hñu³ mí¹ ñí², hi³
uá¹ jinh¹ jún³ jná¹³ siáh³ quiúnh¹ hnú².

³⁴ Jáun² Jesús ca³ juáh³ siáh³:

—Hnú² Pé¹, juanh³² jná¹³ ñí¹ con² hnú², ta³ ñeh² bíh¹ hi³
hau³ cá¹ háu², hñaih³² jéin³² juáh¹³ hnú² hi³ tiá² cuóu³² nú²
jnë¹.

Jmí¹ má² ñí¹ chau²¹ jmái¹ huáh² tsí³ quioh²¹ Jesús

³⁵ Hi³ jáun² jmí¹ jáun² ca³ ngái³ siáh³ Jesús ñí¹ con² la³ jín³²
tsá² hí³, hi³ ca³ juáh³:

—¿Hí¹ zia³² bíh¹ cáun² hi³ ca³ lí³ hñiáuh³² quián¹³ hnoh²
jmí¹ cá¹ zéi²¹ jná¹³ jáun² hnoh² hi³ cuá¹ hléh¹ náh² jái¹³; jmí¹
ca³ juánh³² jná¹³ jáun² hi³ tiá² cánh¹³ náh² quie³, sa³ jun³
cánh¹³ náh² tuh³² hu²¹ má³², sa³ jun³ cánh¹³ náh² siáh³
tuh³² tioh³ tanh¹?

Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ ngái³:

—Ján¹ han²¹, hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ ca³ lí³ hñiáuh³².

³⁶ Jáun² Jesús ca³ juáh³ siáh³:

—Tí³ la³ má² za¹³ bíh¹ ta³ né³², ní¹ juáh³ tsá² nióh³² cáun²
tuh³² quioh²¹ má³², cuí¹ quián¹³ tsú², jí³ quie³ siáh³.
Ní¹ juáh³ zian² tsá² tiá² zia³² mí¹ tá³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹
quioh²¹, hñiáuh³² hñaih³² tsú² hmih³² cháú³ quioh²¹, hi³
jáun² cuí¹ lia²¹ tsú² cáun² mí¹ ñí². ³⁷ Quí¹ juanh³² jná¹³
ñí¹ con² hnoh², hi³ hñiáuh³² lí³ tí³ ñí¹ con² jná¹³ la³ cun³ jái¹³
hi³ má² rá¹ lí³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ la³ lá²:
“Ca³ jmú³ tsáu² hi³ lín³ tsú² cú² ren² quionh³ tsá² ren² tso³”.
Quí¹ ca³ la³ jí³ lí³² hi³ rá¹ juáh³ ca³ tin¹ jná¹³, ca³ tí²¹ lí³ tí³ bíh¹.

³⁸ Jáun² tsá² hí³ ca³ juáh³:

—Tí³², lá² zia³² tun³ mí¹ñí² hmu³.

Jáun² Jesús ca³ngái³:

—¡Cuí¹ lí³ cu³ ní²!

*Jesús liéinh³² Jméi² ñí¹ lí³ ja¹ hmá² hi³ jná¹ quioh²¹ tsáu²,
ñí¹ téh²³ tsú² Getsemani*

(Mateo 26:36-46; Marcos 14:32-42; Hebreos 5:7-8)

³⁹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, cua³han³ Jesús, hi³ ngau³ tí³ máh³ Olivos la³ cun³ qui³ tan² jmu², la³ má²quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con². ⁴⁰ Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² ñí¹ qui³ tan² jáun² Jesús tsau³², jáun² ca³záih³ tsú² tsá² quionh³ hí³ la³ lá²:

—Mí¹ náh² ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² tiá² lí¹ lí³can² náh².

⁴¹ Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³ma³uóunh³² Jesús ca³lá² ñí¹con² tsá² hí³, la³ cun³ ñí¹ chau³² cá² mái³ quín¹ hi³ tón³² tsú². Hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³di³jñí³² hi³ ca³liéinh³² Dió³² la³ lá²:

⁴² —Hnú² Tia²¹, ní¹juáh³ hi³ hnáuh² hnú², liau¹ tiá³ jná¹³ hi³ ca³tí²¹ jmái² tsíh³² hi³ ca³tin¹ jná¹³ aih²¹, tí³la³ ha³ lí² cúí¹ lí¹³ la³ cun³ hi³ hnó³² jná¹³ má¹ná¹, cuí¹ lí¹³ bíh¹ la³ cun³ hi³ hnáuh² hnú².

⁴³ Jáun² jmí¹jáun² cuan³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ cua³cué² pí³. ⁴⁴ Hi³ jáun² tí³ jlánh¹ pí³ ca³jmú³ bíh¹ tsú² hi³ ca³liéinh³² Jméi², quí¹hliá² jlánh¹ jmí¹ cuá¹má²tso² tsú² tsí³. Jáun² mí²cho¹ má²ná¹jan² jmi² bíh¹ ca³táin² ma³ cu³ táh¹ cáh¹ quioh²¹ tsú² la³ tí³ hué³².

⁴⁵ Jmí¹ ca³náu² tsú² jáun² ñí¹ jmí¹ cuá¹liéinh³² Jméi² né³, ngah³ tí³ ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² gáun³ hain²¹ hí³ tí³ con². Jmí¹ cá¹chánh²¹ tsú² jáun² ñí¹ tionh¹ tsá² hí³ né³, má²ná¹cuóun¹ bíh¹ tsá² hí³, quí¹hliá² má²cá²huóh³² tsú² cun³quionh³ hi³ hlaih³ nio² tsí³. ⁴⁶ Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—¿He³ láih³² sa³ ná¹cuoun¹ bíh¹ hnoh^{2?} Má²né³² nú¹ tianh³ náh² hi³ lienh¹ náh² siáh³ Dió³², hi³ jáun² tiá² lí¹³ tánh³² náh² tso³.

Má²jan² tsú² Jesús hi³ tson³

(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Juan 18:2-11)

⁴⁷ Tá¹la³ jmí¹ dí¹hle³² jáun² bíh¹ Jesús, cuan³ Judas, hi³ má²hí¹quionh³ juoun³² tsáu². Tsá² hí³ jmí¹ lín³ jan² tsá² quian³tun³ bíh¹; jáun² ca³ja³janh³², hi³ ca³hen³ ní¹ Jesús.
⁴⁸ Jáun² Jesús ca³záih³ Judas hí³:

—¿Hí¹ cun³quionh³ hi³ hen²³ hnú² ní¹ Jon² Tsá²mi³cuoun² jienh²¹ nú^{2?}

⁴⁹ Jmí¹ ca³lí³tsin² jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ quionh³ Jesús hi³ he³ má²lí¹³, jáun² ca³juáh³:

—Hnú² Tí³², ¿tiá¹ quiunh¹³ dí² tsá² ní² cun³quionh³ mí¹tái³ hmu³ tá¹ tun³ jo^{21?}

⁵⁰ Hi³ jáun² jan² tsá² hí³ ca³jmú³ cu³ ngá¹³ mí¹tái³ cuá¹ cuá² chu²¹ quioh²¹ *tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ mí²tsá² hien¹.

⁵¹ Tí³la³ Jesús ca³juáh³:

—¿Cuí¹ lí³ cu³ ní²!

Jáun² ca³tí³ dí² cuo² cuá¹ tsá² hí³, jáun² la³. ⁵² Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³hléh³ Jesús ní¹con² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³, jí³ tsá² jmu² hí³ hua³hí¹³ cuáh³² chín¹, jí³ tsá²daun³² tsá² ná¹ní¹ juú² ní² siáh³, tsá² ca³cha³táunh¹ hí³ hi³ má²caun³. Hi³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—¿Hí¹ má²ńá²taunh²¹ hnoh² hi³ ná¹quiánh¹ náh² mí¹tái³ jí³ hmá² hi³ jau¹³ náh² jná¹³ hi³ tson³, la³jmí¹ lí³ hi³ jná¹³ bíh¹ jan² tsá² háin^{2?} ⁵³ Jmái¹ ca³la³ jí³², tá¹la³ ca³ńí³² jná¹³ ja¹ ní¹ tionh¹ hnoh² hñu³ cuáh³² chín¹, hí¹ cu³ jéin³² yáh³ tiá² lí¹ ca³tie² hnoh² cuonh² jmí¹jáun². Tí³la³ né³² la³

ca³chó³² jmái¹ quián¹³ hnoh², cáun² jmái¹ ná¹niéih²¹ hi³ tsá² hláinh¹ jmu² pin³.

Pé¹ juáh³ hi³ tiá² cuóun³² Jesús

(Mateo 26:57-58, 69-75; Marcos 14:53-54, 66-72; Juan 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ La³ cun³ jmí¹jaún² ca³jan³ tsú² Jesús tson³ hi³ ca³ñí¹jan² tsú² la³ tí³ hñú¹³ tsá² cuá¹lín³ mí²tsá² híen¹. Jáun² ngau³ ca³lá² Pé¹ sáh³ chí¹cáin² ñí¹ uóunh³. ⁵⁵ Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² ñí¹ jáun² né³, ca³jmú³ sí² ñí¹hñú³ jáun². Hi³ jáun² ca³tiánh³ tsú² la³cu³ la³jéin³ sí² jáun². Ja³bí¹ Pé¹ siáh³ ca³cuá³ ja¹ jáun². ⁵⁶ Jáun² né³, jan² tsá²mí³ lín³ quian²¹ ñí¹ jáun² ca³jíe³ hi³ cuá¹tón²¹ Pé¹ ja¹ jáun², jáun² ca³jíe³ chí¹tiá³ ñí¹ ñí¹ Pé¹, hi³ ca³juáh³:

—Ja³bí¹ tsá²ñuh² lá² jmí¹ ngí³² quionh³ tsá² ó³².

⁵⁷ Tí³la³ Pé¹ ca³záih³ tsá² hí³:

—Hnú² tsá²mí³, hí¹juáh³ tiá² cuóun³² yáh³ jná¹³ tsá² ó³².

⁵⁸ Jmí¹ má²cu³lé³ míh¹ jáun² né³, ca³jíe³² siáh³ jan² tsá² siánh³, hi³ jáun² ca³juáh³:

—Ja³bí¹ hnú² siáh³ jmí¹ ngíh¹ quiúnh¹ tsá² ó³².

Tí³la³ Pé¹ né³, tiá² ca³ton³ yáh³, hi³ ca³juáh³:

—Hnú² tsá²ñuh², jun³juáh¹³ jná¹³ yáh³ hí³.

⁵⁹ Jmí¹ la³ má²cáun² o¹rá¹ jáun² né³, ca³juáh³ siáh³ jan² tsáú²:

—Cu³tí³ bíh¹ tsá²ñuh² lá² uá²jai³² jmí¹ ngí³² quionh³ tsá² ó³², quí¹ tsá² hín¹³ tí³ Galilea bíh¹ la³².

⁶⁰ Tí³la³ Pé¹ má¹ná¹, la³ má²juáh³ jáun² bíh¹:

—Hnú² tsá²ñuh², hí¹juáh³ tiá² ño¹ yáh³ jná¹³ hi³ juáh³ hnú² ní².

Tá¹la³ jmí¹ dí¹hleh³² jáun² bíh¹ Pé¹, ca³hó³ jan² cá¹tsó³.

⁶¹ Jmí¹jaún² ca³jinh³ Tí³² Juo¹³ dí², hi³ ca³jíe³ dí² tí³ ñí¹

zenh¹ Pé¹. Jáun² la³ cun³ jmí¹; jáun² tsau³ tsí³ Pé¹ la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ jáun² Jesús jmí¹tin²: “Tí³ cu³lé³, ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu², hnú² juáh¹³ hnaih³² jéin³² hi³ tiá² cuóu³² nú² jná¹³”. ⁶² Jmí¹ jáun² cua³han³ Pé¹ tí³ cheih³² hi³ cá³ñí¹hó² ñí¹ jngih³² lín³².

Cónh³² tsú² Jesús cun³ lí³ tsí³

(Mateo 26:67-68; Marcos 14:65; Juan 18:22-23)

⁶³ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, tsá² jmí¹ ná¹ jmu² hí³ hua³ hí¹³ Jesús ca³ cónh³² Jesús cú²nga¹, hi³ ca³ quiu³ ca³pan³ dí²; ⁶⁴ ca³ jní³ dí² ñí¹ hi³ jáun² ca³záih³ dí²:

—Chí³ jái¹³ neh²¹, hin² tsánh² quiú² po²³ nú².

⁶⁵ Hi³ hliáun³ ñí¹ lín³² bíh¹ jú¹ hlah³ ca³záih³ dí² siáh³.

Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ tsá² judíos tsá² ná¹ñí¹

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Juan 18:19-24)

⁶⁶ Jmí¹ má² já² jnia² jáun² né³, ca³ ngih³² la³ jín³² tsá² daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú², jí³ tsá² ná¹ lín³ mi³ jmú³ quionh³ tsá² ná¹ lín³ tí³² liei²¹. Jáun² jmí¹ jáun² ca³ jan³ tsú² Jesús ñí¹ ta²¹ ñí¹ ná¹ ngih³² jáun² la³ jín³² tsá² ná¹ quien² hí³. Hí³ jáun² tsá² hí³ ca³ ngái³:

⁶⁷ —Juah²¹ neh²¹, ¿hí¹ tson² hnú² lín³ Cristo?

Tí³ la³ Jesús né³, ca³ záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Uá¹ cun³ ca³ hie³ yáh³ jná¹³ hnoh² jú¹ tson², jun³ jáun² yáh³ táunh¹³ hnoh² ta²¹; ⁶⁸ hi³ sá¹ cun³ hi³ jmí¹ nga¹ jná¹³ cáun² jái¹³ ñí¹ con² hnoh², hí¹ juáh³ tiá² ngáih¹ bíh¹ hnoh².

⁶⁹ Tí³ la³ ní¹ má¹ lí³² lá² má¹ ná¹, jná¹³ Jon² tsá² mi³ cuóun², ñí¹ ñí²¹ jná¹³ tí³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³² Tsá² cú² Tsá² juenh².

⁷⁰ Jáun² ca³ la³ jí³ lín² tsú² ca³ juáh³:

—¿Hí¹ Jon² Dió³² máh³ hnú²?

Jáun² Jesús ca³ ngái³:

—Ján³, lín³ jná¹³ la³ cun³ má²lí²juah²¹ hnoh² ní².

⁷¹ Hi³ jáun² tsá² ná¹ngih³² hí³ ca³juáh³ siáh³:

—He³ láih³² sa³ ca³lí³í¹ máh³ tsá² zih³² jú¹ tson² hno³ dí², já² má²lí²nái¹³ bíh¹ dí² hmóu³² jë¹ tsú².

23

Jesús má²zenh² ta³ ní¹ Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Juan 18:28-38)

¹ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ja³taunh²¹ tsú² ca³la³ jí³lin², hi³ ja³jan² tsú² Jesús ta³ ní¹ Pilato. ² Ní¹ jáun² ca³ńí¹hna¹³ tsú², hi³ ca³ńí¹juah²¹:

—Tsá² lá² má²ca³tsanh²¹ jnoh¹, hi³ hlian²³ tsú² tsá² zian² hué³² lá² quiú¹³ jnoh¹; hi³ juáh³ tsú² hi³ tiú²uú² ca³ti²¹ má¹hmah²¹ jnoh¹ hmah²¹ hi³ chí² *tsá² cuá¹lín³ mi³chí¹ juú² Roma ní¹con² jnoh¹. Hi³ juáh³ siáh³, hi³ hnga² hí³ bíh¹ néh¹ ja³lí³ quién², hi³ lín³ Cristo, tsá² lín³ re²¹.

³ Jmí¹ jáun² ca³ngái³ Pilato:

—¿Hí¹ hnú² uá¹ lín³ nú² Re²¹ juo¹³ tsá² *judíos?

Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ján³, tson² bíh¹ la³ juáh³ hnú² ní².

⁴ Jáun² Pilato ca³záih³ tsá² ná¹lín³ hí³ mi³jmú³, la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² tionh² ní¹ jáun²:

—Hí¹ cáun² yáh³ tso³ quioh²¹ tsá² lá² tiá² choh¹ jná¹³.

⁵ Tí³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, lí³mí¹ tiá³ ca³hléh³ bíh¹, hi³ ca³juáh³:

—Tsá² ní² jlánh¹ qui² zai³² tsí³ tsáu². Ní¹ ca³ma³liáu³² tsú² hi³ hieh³² tsáu², ca³ma³liáu³² tsú² la³ tí³ ja¹ tsá² hín¹³ tí³ Galilea, hi³ ca³híéh³ siáh³ tsá² hín¹³ tí³ Judea, hi³ ca³la³ tí³ lá² siáh³ má²cuan².

Jesús má²zenh² ta³ ní¹ Herodes

⁶ Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² Pilato jái¹³ ní² né³, ca³juáh³:

—¿Hí¹ tí³ Galilea hín¹³ tsá² lá²?

⁷ Jmí¹ ca³lí³ ñi³² tsú² hi³ tson² bíh¹ ñí¹ jáun² hín¹³ tsú², jáun² ca³zen³ dí² tsú² ñí¹con² Herodes, tsá² cuá¹chín¹ Galilea, qui¹hliá² jmáí¹ jáun² tí³tsóh³ jmí¹ cuá³ Herodes hí³ já¹ juú² Jerusalén. ⁸ Jmí¹ ca³jién³² jáun² Herodes Jesús jlánh¹ ca³lí³ hiún² lín³² tsí³; qui¹hliá² má²ngau³² jmáí¹ bíh¹ hi³ hu²¹ tsí³ tsú² hi³ jién³² Jesús. Qui¹hliá² má²ca³nái³² tsú² hliáun³ hi³ ca³tin¹ Jesús, hi³ jáun² cáun² jmí¹ má²hu²¹ tsí³ hi³ jíe³ cáun² lí²¹ bíh¹ tsú² hi³ jmu³ Jesús. ⁹ Jáun² hliáun³ lín³² hi³ ca³ngáih³ dí², tí³la³ Jesús tiá² hi³ ca³juáh³ hí¹ cáun² yáh³. ¹⁰ Jáun² la³jín³² mi³jmú³ quionh³ tí³² liei²¹ jlánh¹ ca³qui³ ca³chá³ tso³. ¹¹ Jáun² Herodes ca³jmúh³² Jesús, la³ má²quionh³ hliáu³ joh¹, la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² lí¹ tsáu², hi³ cáun² lí¹ ca³quí² ca³cónh³² dí² cú²nga¹, hi³ ca³quinh³ dí² cáun² hmih³² jlánh¹ chú³² jniá³, hi³ ca³jmú³ dí² la³jmí¹ lí³ hi³ quien² lín³² tsú². Jmí¹ lí²¹ jáun² ne³, ca³chanh³ dí² siáh³ ñí¹con² Pilato. ¹² Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³juónh³ Pilato re² quionh³ Herodes, qui¹ jmí¹tin² jmí¹ ná¹háun³ bíh¹ tsú².

Má²ma³ngí³ tsú² Jesús

(Mateo 27:15-26; Marcos 15:6-15; Juan 18:39-19:16)

¹³ Hi³ jáun² Pilato ca³ngih³ ca³la³ jín³² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³, jí³ tsá²tan²¹ ní² siáh³, la³ má²quionh³ tsá² juú², ¹⁴ hi³ ca³záih³ dí²:

—Tsá² cua³jan³² hnoh² lá² ñí¹con² jná¹³, hi³ juáh³ hnoh² hi³ tsá² lá² hlian²³ tsáu²; tí³la³ jná¹³ juanh³² ñí¹con² hnoh² hi³ hí¹ cáun² yáh³ tso³ hi³ chah³² hnoh² quioh²¹ tsá² lá² tiá² lin¹ tsoh¹ jná¹³ jmí¹ lí¹cán³ jná¹³ jáun² jú¹ tson² quioh²¹ tsú² ñí¹ ta³ máh¹ hnoh², ¹⁵ sa³jun³ Herodes yáh³ tsoh³ siáh³. Hi³

jáun² dá² ñí¹con² jná¹³ bíh¹ lí²chanh³ tsú² síáh³ tsá² lá². Já² tiá² lin¹ zia³² yáh³ he³ ca³tí²¹ jún³ tsá² lá². ¹⁶ Jí³²la³ tí³ quiú¹pan²¹ bíh¹ jná¹³ tsú² ca³lá², hí³ jáun² má¹jáun² lion¹ jná¹³. ¹⁷ [Qui¹ tá¹la³ jmu² jáun² tsá² judíos jmái¹ quioh²¹, ca³tin¹ Pilato hí³ líón³² jan² tsá² tson³, qui¹hliá² la³ jáun² jmí¹ ná¹ngí²³ tsú².] ¹⁸ Tí³la³ la³jín³² tsá² ná¹ngih³² hí³ ca³tí³ ca³hóh³² tiá³ lín³², hí³ ca³juáh³:

—¡Cuí¹ jún¹³ tsá² ní², hí³ jáun² cuí¹ liáun¹³ Barrabás!

¹⁹ Tsá² jmái² hí³ Barrabás jmí¹ cuá¹tson³ hñu³mí¹ñí², qui¹ cun³ñí¹ hí³ ca³ma³can² tsáu² hí³ tiánh³² tiá³ siaun³² já¹ juú² Jerusalén, hí³ ca³jngih³ síáh³ tsáu². ²⁰ Tí³la³ Pilato má¹ná¹, jmí¹ hnió³ bíh¹ líón³² Jesús, hí³ jáun² jmí¹ ca³liéinh³² dí² síáh³ tsá² hí³. ²¹ Tí³la³ tsá² ná¹ngih³² hí³ má¹ná¹, tí³ lí³mí¹ tiá³ ca³tí³ ca³hóh³² bíh¹, hí³ ca³juáh³ síáh³:

—¡Cuí¹ taun¹ tsá² ní² crei²¹! ¡Cuí¹ taun¹ tsá² ní² crei²¹!

²² Jáun² ñí¹ má²hnaih³² jéin³² ca³juáh³ síáh³ Pilato la³ lá²:

—Tí³la³ ¿he³ dá² hí³ hlaih³ má²ca³jmú³ tsú² né³? Qui¹ hí¹ cáun² yáh³ tso³ quioh²¹ tsú² tiá² lin¹ tsoh¹ jná¹³ hí³ juáh¹³ hí³ ca³tin¹ tsú² jún³. Cáun² cuí¹ pan²¹ jná¹³ tsú², hí³ jáun² má¹jáun² lion¹ jná¹³.

²³ Tí³la³ la³ má²ná¹tí² ná¹hóh³² jáun² bíh¹ tsú², hí³ ná¹hiú² ná¹mi³² hí³ taun³ Jesús crei²¹; ca³la³ ñí¹ ca³lí³ quien² hí³ ná¹juáh²³ tsú² jáun². ²⁴ Hí³ jáun² cáun² ca³jmú³ bíh¹ cú²jueh³² Pilato la³ cun³ hí³ ná¹hiú² ná¹mi³² jáun² tsá² hí³. ²⁵ Hí³ jáun² Barrabás tsá² tí³² hí³ tsí³ bíh¹ tsú² ca³líón³², tsá² ca³ma³can² hí³ tsáu² hí³ tónh³² tiá³ siaun³², tsá² ca³jngih³ hí³ tsáu². Jáun² Jesús bíh¹ ca³jienh³ dí² hí³ jmúh³² tsú² la³ cun³ hí³ hnió³ tsú² jmúh³².

Má²ton³ tsú² Jesús crei²¹

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:20-32; Juan 19:17-27)

26 Jmí¹ jáun² ca³jan³ tsú² Jesús hi³ má²:já²ton³ dí² crei²¹, hi³ jáun² hú¹ jui³² jáun² né³, ca³zanh³ tsú² jan² tsá²ñuh² tsá² juú² Cirene, tsá² jmái² Sí¹mu²¹, hi³ jmí¹ má²cuá¹hen² já¹juú²; hi³ jáun² ca³di³quian³ dí² Sí¹mu²¹ hi³ jmái¹ hi³ cán³ crei²¹ hi³ jmí¹ quian³² jáun² Jesús.

27 Hi³ jáun² juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ja³taunh²¹ cu³chin¹, hi³ juóun³² lín³² siáh³ tsá²mi³ hí¹hóh³², hi³ hí¹ho² hi³ ca³tin¹ Jesús. 28 Ti³la³ Jesús ca³jíe³ tí³ ñí¹ hí¹:já²taunh¹ jáun² tsá² hí³, hi³ ca³juáh³:

—Hnoh² tsá²mi³, tsá² Jerusalén lá², ha³ lí² uó² náh² hi³ ca³tin¹ jná¹³. Uo³ náh² hi³ ca³tin¹ náh² hmóu³² bíh¹, jí³ hi³ ca³tin¹ jónh³² náh² ní² siáh³. 29 Quí¹ chau²¹ jmái¹ hi³ juáh³ tsáu²: “Hen³ ma³ jmí¹ ren² tsá² tiá² jon² zian², tsá² cónh³ tiá² dáin² ca³can³, tsá² cónh³ tiá² dáin² ca³tiunh³”.

30 Hi³ jáun² jmái¹ jáun² hléh³² tsáu², hi³ záih³² máh³: “Cuí¹ quih²¹ nú² ñí¹ quiú¹³ jnoh¹”; hi³ záih³² tsú² siáh³ ñí¹ lí³ tsi³cuánh²: “Cuí¹ jlain²¹ jnoh¹ hnú²”. 31 Quí¹ ní¹:juáh³ ta³bí¹ ní¹con² jná¹³ tsá² lín³ ná¹ la³jmí¹ lí³ cáun² hmá² réh¹ yáh³ má²ná¹jmu² tsá² *romanos la³ lá², tiá¹³ bíh¹ tiá³ ní¹con² hnoh² tiá² jmu³ tsú², hnoh² tsá² juú² Jerusalén lá², tsá² ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lí³ hmá² má²quiéin².

32 Ja³bí¹ ca³jan³ tsú² siáh³ gon³ tsá² ca³jmú³ tso³ jueh³², hi³ jngih³ tsú² cu³tsa³² quionh³ Jesús. 33 Jmí¹ ca³cha³taunh¹ tsú² jáun² tsi³ máh³ míh¹ téh²³ tsú² jáun² máh³ Mú³² Chí¹ Tsáu², ñí¹ jáun² ca³ton³ tsú² Jesús crei²¹, la³ má²quionh³ tsá² gon³ hí³, jan² tí³ cuá² chu²¹, hi³ jan² tí³ cuá² cáun¹ siáh³. 34 Hi³ jáun² tá¹la³ má²chí¹tón²¹ jáun² Jesús crei²¹, ca³juáh³:

—Tia²¹, juenh² jmu³ honh² quioh²¹ tsá² lá², quí¹ cáun² hi³ tiá² ñí³² bíh¹ tsú² ná¹jmu².

Hi³ jáun² hliáu³ tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² né³, ca³chí² jái¹³, hi³ jáun² jie³ dí² ní¹juáh³ hin² joh¹³ ha¹ Jesús. ³⁵ Tsá² jmí¹ tionh¹ có³² jáun² né³, jmí¹ ná¹jién³² Jesús. Hi³ tsá²tan²¹ né³, ca³hléh³ hlaih³ quioh²¹ Jesús, hi³ juáh³ la³ lá²:

—Ca³lión³² bíh¹ tsá² ní² tsá² siánh³; jáun² ta³né³² né³, cuí¹ lión²¹ siáh³ hnga² neh²¹, ní¹juáh³ tson² bíh¹ cu³tí³ lín³ tsú² Cristo, Tsá² ca³quianh³ Dió³².

³⁶ Ja³bí¹ hliáu³ siáh³ ca³cónh³² cú²nga¹ Jesús, hi³ ca³jen³ dí² mu² má²zéih¹ lín²¹ quioh²¹ mi³ uoun²jieh¹³; ³⁷ hi³ ca³záih³ dí² siáh³:

—Ní¹juáh³ tson² cu³tí³ hnú² lín³ Re²¹ Juo¹³ tsá² judíos, jáun² né³, lion¹ hnú² huen² neh²¹.

³⁸ Hi³ jáun² hná¹³ crei²¹ jáun² jmí¹ chí¹tón²¹ huéh³ hi³ juáh³: “Tsá² Lá² Lín³ Re²¹ Juo¹³ Tsá² Judíos”. [Huéh³ jáun² jmí¹ lí³ jú¹ *griego, jú¹ *latín, jí³ jú¹ *hebreo ní² siáh³.]

³⁹ Hi³ jáun² jan² tsá² ná¹tón²¹ hí³ crei²¹ né³, ca³hléh³ hlaih³ quioh²¹ Jesús, hi³ ca³juáh³:

—Ní¹juáh³ tson² hnú² la³ lín³ Cristo, lion¹ hnú² huen² neh²¹, hi³ jáun² má¹jáun² liau¹ nú² siáh³ jnoh¹.

⁴⁰ Tí³la³ ñí¹ tsá² jan² hí³ má¹ná¹, tiá³ bíh¹ ca³liéinh³² tsá² jan² hí³, hi³ ca³juáh³:

—¿Há¹ tiá² juénh² hnú² Dió³²? Já² cá²re² má²ta³tsa¹ bíh¹ dí² héih³². ⁴¹ Tí³la³ tsá² lá² má¹ná¹, hí¹ cáun² yáh³ tiá² lin¹ hi³ ca³jmú³. Tí³la³ jnoh¹ né³, zia³² jái¹³ bíh¹ hi³ ná¹má²tso¹ dí² tsi³², quí¹ cun³ñí¹ hi³ ná¹má²hmah²¹ dí² tso³ hi³ ca³jmú¹³ bíh¹.

⁴² Hi³ jáun² ca³záih³ dí² siáh³ Jesús:

—Hnú² Jesús, cháu¹ hnú² honh² quion²¹ jná¹³ ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ ñi³hauh³² hnú² jái¹³.

⁴³ Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá² hí³:

—Jú¹ tson² cu³tí³ juanh³² jná¹³, hi³ né³² cuá¹ñíh³ hnú² quiúnh¹ jná¹³ ñí¹ chu²¹ ñí¹ má²nio² tie³.

Jmí¹ jun¹ Jesús

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Juan 19:28-30)

⁴⁴ Hi³ jáun² jmí¹ má²tí³ cun³ chi³hiú² né³, ca³nieh² tá¹ cáun² hué³², ca³la³ ñí¹ tí³ la³nió¹ hni³² tí³ ca³hláu³.

⁴⁵ Jmí¹ ca³nieh² jáun² hiú² né³, ca³zen³ tí³ tun³ zainh²¹ hmih³² hi³ jmí¹ hí¹jnáí²³ ñí¹ jlánh¹ híen¹ hñu³ cuáh³² chín¹.

⁴⁶ Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³hóh³² Jesús tiá³ lín³², hi³ ca³juáh³:

—Tia²¹, jo³cuonh² hnú² cuí¹ nio² jmí²chí³ quion²¹ jná¹³.

Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² la³ ní² né³, jun³.

⁴⁷ Jmí¹ ca³jíe³ jáun² hliáu³ tsá² chín¹ tsá² *romano hi³ lí³ la³ jáun² né³, ca³ma³quien² Dió³², hi³ ca³juáh³:

—Tson² bíh¹ cu³tí³, tiá² tso³ la³ ca³jmú³ yáh³ tsá² ní².

⁴⁸ Jmí¹ má²lí²jíe³ jáun² la³jín³² tsá² ná¹ngih³² hí³ ñí¹ jáun² hi³ lí³ la³ jáun², jmí¹jáun² já¹tanh²¹ ca³la³ qui² quien² ñí¹ tsí³. ⁴⁹ Tí³la³ la³jín³² tsá² jmí¹ cuóun²¹ hí³ Jesús má¹ná¹, jí³ tsá²mi³ tsá² má²ca³ñí³táunh¹ cu³hna²¹ tsú² ca³la³ tí³ hué¹³ Galilea, lí¹ ca³ta³ná¹jíe²³ ñí¹ uóunh³ bíh¹.

Jmí¹ já¹haun³ Jesús

(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Juan 19:38-42)

⁵⁰ Jáun² jmí¹jáun² jmí¹ zian² jan² tsá² jmái² Sé³², tsá² chun¹, tsá² tí³² tsí³ jmáh³la³ hi³ chu²¹. Tsá² hí³ jmí¹ quionh³ tsá² ná¹lín³ ta²¹ hi³ chín¹; ⁵¹ tí³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, tiá² ca³jmú³ yáh³ cá²hon³ quionh³ tsá² ñí¹ hná¹ jáun². Tsá² hí³ né³, jan² tsá² zian² juú² Arimatea hín¹³ tí³ Judea bíh¹, hi³ jmí¹ má²jan³² hi³ lí³ lin¹ hin² tsánh² má²ca³híon³² Dió³² hi³ hau³ jái¹³. ⁵² Hi³ jáun² Sé³² hí³ bíh¹ néi¹ hi³

ca³ñí¹ma¹³ hla¹ Jesús ñí¹con² Pilato. ⁵³ Jmí¹ má²lí²sión³² tsú² jáun² hla¹ né³, ca³tsáinh³² tsú² cáun² hmih³² jmuh³ tiáu²; hi³ jáun² ca³ñí¹hón²¹ dí² hñu³ tá²hláu² quioh²¹ hi³ jmí¹ má²ca³hó³ dí², ñí¹ hí¹ jan² hla¹ tiá² jmí¹ má²ca³tanh² tsú². ⁵⁴ Jmái¹ jáun² jmái¹ hi³ jmu² tsá² judíos hua³jan²¹ la³jí³² hi³ hniáuh³² quioh²¹ *jmái¹ hi³ tionh² tsú² tie³. Quí¹ jmí¹ má²ca³hláu³ lín³² bíh¹, má²ja³quián³ lí³liau³ cu³tí³ bíh¹ jmái¹ jáun².

⁵⁵ Hi³ jáun² tsá²mi³, tsá² jmí¹ quionh³ hí³ Jesús jmí¹ cuá¹han³ Galilea ja³taunh²¹ cu³chin¹ hi³ ca³ñí¹jíe¹³ ñí¹ já¹haun³ Jesús, ní¹juáh³ ha³ lánh³ quión³² tsú² hla¹. ⁵⁶ Jmí¹ ca³cha³tánh¹ tsú² jáun² hñú¹³ né³, ca³jmú³ hua³jan²¹ háu² má²ró³² jí³ no¹ má²ró³² ní² siáh³. Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² jmái¹ nio² tie³ né³, ca³tiánh³ bíh¹ tsú² tie³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ liei²¹.

24

Jmí¹ ca³jenh¹³ Jesús

(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Juan 20:1-10)

¹ Jmái¹ hi³ ca³lí³liau³ jáun² sí²ma¹ná¹, ja³taunh²¹ siáh³ tsá²mi³ hí³ hú²niéi² lín³² ñí¹ ca³ñí¹hón²¹ tsú² jáun² Jesús, hi³ má²ná¹quian³² hi³ má²ró³² má²ca³jmú³ jáun² hua³jan²¹. [Ja³bí¹ zian² ma³ jan² tsá²mi³ siánh³ siáh³ ca³ñí¹quionh¹³ tsá² hí³.] ² Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² ho³ tá²hón³² né³, ca³jíe³ tsú² hi³ tiú²uú² dí¹jnái²³ yáh³ quín¹ ho³ tá²hón³² jáun², quí¹ tí³ có³² bíh¹ la³ má²lí²líh³ tsú². ³ Jáun² ca³taunh³ tsú² hñu³ tá²hón³² jáun², tí³la³ tiá² tsanh²¹ yáh³ tsú² hla¹ Jesús Tí³² Juo¹³ dí². ⁴ Tá¹la³ má²ná¹hi³² lín³² jáun² tsí³ tsú² né³, ca³jien³² gon³ tsá²ñuh² quih³² hmih³² tiáu² zín³ lín³² hi³ tionh² có³² jáun². ⁵ Jáun² tsá²mi³ hí³ né³, ca³yá²han¹

lín²¹ bíh¹, jáun² cáun² ca³hiéih³ hué³² bíh¹ tsú² ñí¹. Jáun² tsá²ñuh² hí³ né³, ca³juáh³:

—ǂHe³ láih³² sa³ ñí¹ ca³tin¹ tsá² má²cá²tsan³ yáh³ hnah²³ hnoh² jan² tsá² zian²? ⁶ [Ha³ tiú²uú² hin² zian² yáh³ ñí¹ lá², tsá² má²ca³jenh¹³ bíh¹ hí³.] Cháu¹ náh² tín² honh² jái¹³ hí³ ca³juáh³ tsú² jáun² tá¹la³ jmí¹ cuá³ tsú² jáun² Galilea, ⁷ hí³ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²: “Ca³tin¹ Jon² tsá²mi³cuóun² hí³ jienh³ tsú² ñí¹con² tsá² jmu² tso³, hí³ lí³ hniáuh³² siáh³ ton³ tsú² ñí¹ crei²¹, hí³ ñí¹ cá²hní² jmái¹ jáun² né³ ca³tin¹ jenh¹³”.

⁸ Hí³ jáun² jmí¹jáun² ca³chau³ tsá²mi³ hí³ tsí³ jái¹³ hí³ ca³juáh³ jáun² Jesús jmí¹tin². ⁹ Jmí¹ má²cuá²tanh²¹ tsú² jáun² hí³ ñí¹jíe¹³ tá²hón³² né³, ca³chá³ ñí¹con² tsá² quian³jan² hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús, jí³ ñí¹con² la³jín³² tsá² ñí¹ hná¹ jáun² ní² la³ cun³ hí³ má²lí²jíe³, jí³ hí³ má²lí²niéi³². ¹⁰ Tsá²mi³ tsá² ca³ñí¹can³² hí³ jái¹³ jáun² ñí¹con² tí³² tsá² quian³² hí³ jē¹ Dió³², jmái²: Má²réi³ tsá² ja³ juú² Magdalá, mí¹ Juánh³, Má²réi³ mí¹ziú¹³ Jacobo, jí³ tsá²mi³ siánh³ siáh³. ¹¹ Tí³la³ tí³² tsá² quian³² hí³ jē¹ Dió³² má¹ná¹, tiá² ta²¹ ca³taunh³ yáh³ jē¹ tsá²mi³ hí³, quí¹hliá² ca³lín¹³ tsú² hí³ lí¹ ca³lí³can² bíh¹ tsá²mi³ hí³.

¹² Tí³la³ cun³ jáun² la³jui³² ca³náu² bíh¹ Pé¹ hí³ ngau³ cú²hé² hí³ ja³jíe³ tá²hón³². Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² né³, ca³jmú³ hí¹sian², hí³ ca³jáh³ ñí¹ tí³ ñéih³, jáun² ca³jíe³ tsú² hí³ tí³ có³² bíh¹ má²nio² hmih³² tiáu² hí³ jmí¹ tsainh³² jáun² hla¹ Jesús. Jmí¹ lí²¹ jáun² ngah³ hñú¹³, ca³la³ má²hí¹tsá²cáun² lín³² tsí³ ca³tí²¹ la³ cun³ hí³ má²lí³² jáun².

*Jmí¹ hí¹tsá²táunh¹ gon³ tsáu² jui³² juú² Emaús
(Marcos 16:12-13)*

13 Ja³bí¹ jmái¹ jáun² siáh³ ja³taunh²¹ gon³ tsá² hí³ cáun² juú² jmái² Emaús. Juú² jáun² tí³ cun³ quia³cáun² kilómetros tí³la³ uóunh³ hí³ tionh² tsú² já¹ juú² Jerusalén. 14 Jáun² ca³chon¹ tsú² jái¹³ tá¹la³ hí¹tiáunh¹ jáun² jui³², hí³ ca³juónh³ tsú² ca³ti²¹ la³jí³² hí³ má²lí³² jáun². 15 Tá¹la³ jmí¹ hí¹chon¹ tsú² jáun² jái¹³ né³, ngau³ Jesús má²janh² ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsá² hí³, jáun² ngau³ dí² cu³tsa³² quionh³ tsá² hí³. 16 Tí³la³ uá¹jinh¹ ca³jién³² tsú² tsá² cuá¹ja³² hí³ quionh³, cun³ jáun² ta²¹ lí³ bíh¹ hí³ tiá² ca³lí³tsin² tsú² hí³ Jesús bíh¹ tsá² hí³. 17 Hí³ jáun² Jesús ca³ngáih³ tsá² hí³:

—¿He³ ní³² hí¹juónh³² hnoh²?

Jáun² jmí¹jáun² ca³ta³tonh¹ tsú² hú¹ jui³², hí³ má²ná¹hai²¹ hlaih³ tsí³. 18 Hí³ jáun² jan² tsá² hí³, tsá² jmái² Cleofas, ca³ngái³, hí³ ca³juáh³:

—¿Hí¹ huen² tán¹ ní² uá¹ hnú² tsá² tiá² ca³lí³ ñíh¹ nú² la³jí³² hí³ má²lí³² já¹ juú² Jerusalén cháu³ jau³ ní², tá¹la³ hí³ ñéi¹ nú² ní²?

19 Hí³ jáun² Jesús ca³ngái³:

—¿He³ má²lí³² dúh¹?

Hí³ jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ siáh³:

—Zia³² hí³ má²lí³² ñí¹con² jan² tsá² jmái² Jesús, tsá² ja³ juú² Nazaret. Tsá² hí³ tí² lín³ jan² *tí³² jē¹ Dió³², tsá² tí² jmu² hua³jueh³², hí³ ca³la³ hí³ pin³ lín³² jái¹³ quioh²¹ tsú² tí² hleh³²; jan² tsá² tí² hniau³ lín³² Dió³², jí³ tsá²mi³cuóun² ní². 20 Tí³la³ tsá² ná¹lín³ mi³jmú³ má¹ná¹, la³ má²quionh³ tsá²tan²¹, ca³ma³tsón¹³ bíh¹ tsá² hí³, hí³ ca³ñí¹jienh¹³ dí² tsá² hí³ ñí¹con² tsá² *romanos tsá² chín¹; hí³ jáun² tsá² hí³ jngih³ Jesús, hí³ jáun² ca³ton³ tsú² crei²¹. 21 Jnoh¹ jmí¹ má²hu²¹ tsí³ hí³ tsá² hí³ jmí¹ liáu²¹ dí² tsá² *Israel. Tí³la³ ta³né³² má²tí³ hni³² jmái¹ hí³ ca³lí³ la³ jáun². 22 Tí³la³ zian²

tsá²mi³, tsá² ja¹ hmóu²¹ jnoh¹, hi³ cuí²ñí¹jíe¹³ tá²hón³² jmí¹ hú²niéi² lín³². Jmí¹ cuá¹tanh²¹ tsú² jáun² né³, lí²jmú³ tsú² hi³ tsa³cáun² lín³² tsí³ jnoh¹, ²³ qui¹ lí²chá³² tsú² hi³ tiá² hla¹ tsanh²¹ yáh³, hi³ jí³²la³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² bí¹ néh¹ ca³jnia³ jéinh³² dí², hi³ lí²juáh³ hi³ zian² bíh¹ néh¹ Jesús. ²⁴ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, cuí²ñí¹jíe¹³ siáh³ ma³ jan² tsá² quiúnh¹ jnoh¹ tá²hón³² jáun², hi³ jáun² la³ cun³ rón³² hi³ má²lí²juáh³ jáun² tsá²mi³ hí³ bíh¹ lí²jíe³ tsú² siáh³, tí³la³ tiá² Jesús ca³jenh² yáh³ tsú² má¹ná¹.

²⁵ Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:

—Jlánh¹ tiá² niuh¹ hnoh²¹ ¿Hín² máh³ jmái¹ táunh¹³ hnoh² ta²¹ la³jí³² jái¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² la³jín³² tsá² ca³lín³ hi³ tí³² jé¹ Dió³² jmí¹tin²? ²⁶ ¿Há¹ tiá² jmí¹ hniáuh²¹ hi³ ma³tso² Tsá² lín³ Cristo tsí³ la³ jáun² dúh¹; ñeh² bíh¹ hi³ lí³jnia² hi³ quien² tsú²?

²⁷ Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³jmú³ Jesús na²¹ la³jí³² jái¹³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ ca³tín¹ tsú² hnga². Jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ hla¹ Moisés tín² ca³ma³liáu³² tsú² hi³ jmu² na²¹; jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³chá³ siáh³ la³jí³² jái¹³ hi³ rá¹tioh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ la³jín³² tsá² ca³lín³ hí³ tí³² jé¹ Dió³² jmí¹tin².

²⁸ Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² juú² ñí¹ tsa³táunh¹, jmí¹jáun² ca³jmú³ Jesús la³jmí¹ lí³ hi³ cáun² tsó³² bíh¹ tí³ chí¹ján³. ²⁹ Tí³la³ tsá² hí³ jlánh¹ chí¹tson³ ca³chan³ Jesús, hi³ ca³záih³ dí²:

—Ñí³ dá² quiúnh¹ jnoh¹; já² má²ca³hláu³ bíh¹, já² má²ñí¹zi³² bíh¹ dá² la³².

Hi³ jáun² né³, ca³cuá³ bíh¹ Jesús quionh³ tsá² hí³. ³⁰ Jmí¹ má²cuá³ tsú² jáun² ñí¹ mesa cu³tsa³² quionh³ tsá² hí³ né³, ca³can³ cáun² hí¹miih²¹, jáun² ca³ma³hien²¹ dí²; jmí¹jáun²

ca³tsunh³ dí² siáh³, hi³ ca³cuéh³ dí² tsá² hí³. ³¹ Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³niá³ ñí¹ tsá² hí³ hi³ ca³li³ cuóun³² tsú² siáh³ Jesús. Tí³la³ la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³yéin² Jesús. ³² Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, hi³ jan² hi³ jan² bí¹ tsú² ca³záih³ rainh²¹:

—ǵHaun¹³ juáh¹³ re² lín³² bíh¹ tí³ tsí³ dí² jái¹³ hi³ lí²hléh³² tsú² jáun² jmí¹ hí¹jau³² dí² jáun² hú¹ jui³² dúh¹, jmí¹ lí¹jmú³ tsú² jáun² na²¹ jái¹³ hi³ rá¹tioh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²?

³³ Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ já¹tanh²¹ tsú² tí³ já¹ juú² Jerusalén. Hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³jenh² tsú² tá¹ quian³jan² tsá² lín³ hí³ *tí³² tsá² quian³² jè¹ Dió³², quionh³ tsá² siánh³ siáh³. ³⁴ Hi³ jáun² tsá² ná¹ngih³² hí³ ca³juáh³:

—ǵTson² bíh¹ cu³tí³ ca³jenh¹³ Tí³² Juo¹³ dí², quí¹ ja³bí¹ ñí¹con² Sí¹mu²¹ Pé¹ yáh³ lí²ma³jnia³² tsú² má²hmái³!

³⁵ Hi³ jáun² tsá² gon³ hí³ né³, ca³chá³ la³ cun³ hi³ ca³li³ jáun² hú¹ jui³² tá¹la³ jmí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun², jí³ ha³ lánh³ rón³² ca³li³ cuóun³² dí² Jesús jmí¹ ca³tsóh³ jáun² hí¹miih²¹.

Jesús má²jnia³² ñí¹con² tsá² hain²¹ tí³ con²

(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Juan 20:19-23; 1 Corintios 15:5-7)

³⁶ Tá¹la³ jmí¹ ná¹cha³² jáun² tsá² gon³ hí³ jái¹³ jáun² bíh¹, ca³ma³jnia³² Jesús cu³diá²jan² la³ lá² ja¹ ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² ná¹ngih³² hí³, hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—Cuí¹ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tin².

³⁷ Tí³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, ca³yá²han¹ lín²¹ bíh¹, hi³ ca³lín¹³ tsú² hi³ jan² tsá² le¹ bíh¹ ná¹jién³². ³⁸ Tí³la³ Jesús ca³juáh³:

—ǵHe³ láih³² sa³ ná¹juenh²¹ hnoh², hi³ ná¹hi³² honh² náh²? ³⁹ Sá¹ní² jie³ hnoh² uón³² jn¹³, jí³ tán² jn¹³; jn¹³

bíh¹ la³². Sá¹ní² ñá²tí³ náh² cuonh² quion²¹ jná¹³, jáun² lí³ ñíh¹³ náh² hi³ jná¹³ bíh¹ la³². Quí¹ tiá² zia³² yáh³ ngú³ sa³jun³ mú³² quioh²¹ jan² jmí²chí³ la³ cun³ hi³ ná¹jíeh³² hnoh² hi³ zia³² quion²¹ jná¹³.

⁴⁰ Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² la³ ní² tsú², ca³híeh³ tsá² hí³ cuo² jí³ ta³. ⁴¹ Jáun² tsá² hí³ ca³lí³ tsah³ lín³², tí³la³ cun³ jáun² tiá² re² jmí¹ ná¹taunh³² bíh¹ tsú² ta²¹ quí¹ cun³ñí¹ hi³ jmí¹ ná¹tsá²cáun² jáun² tsí³. Tí³la³ Jesús la³jui³² ca³juáh³:

—¿Zia²¹ ca³lá² má³² hi³ lí³ cúh¹³?

⁴² Jáun² tsá² hí³ ca³cué³ ca³lá² quioh²¹ jáh³ jmái² hi³ má²lí²tió³² ñí¹ sí², [la³ má²quionh³ ca³lá² ñí¹ ha²¹ jmí²toh¹ quioh²¹ toh²]. ⁴³ Jáun² ca³héi³ dí² hi³ jáun², hi³ ca³cúh² ta³ ñí¹ tsá² hí³. ⁴⁴ Jmí¹jáun² ca³záih³ dí² síáh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Má²ca³lí³tí³ bíh¹ ñí¹con² jná¹³ la³ cun³ hi³ ca³juánh³² jná¹³ jáun² jmí¹tin², tá¹la³ ca³ngí³ jná¹³ jáun² quiúnh¹ hnoh². Ca³juánh³² jná¹³ hi³ hniáuh³² lí³tí³ la³jí³² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ lei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés hi³ ca³tin¹ jná¹³, ñí¹ Sí² quioh²¹ la³jín³² tsá² ca³lín³ hí³ tí³² jè¹ Díó³², jí³ ñí¹ Sí² salmos ní² síáh³.

⁴⁵ Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³nia³ dí² tsí³ tsá² hí³, hi³ jáun² ngí¹³ tsú² la³jí³² hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Díó³², ⁴⁶ hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Ñí¹ Sí² rá¹juáh³ hi³ ca³tin¹ tsá² lín¹³ Cristo ma³tso² tsí³; hi³ ní¹ má¹jun² jáun² né³, ca³tin¹ síáh³ jenh¹³ ñí¹ cá²hní² jmái¹ ja¹ tsá² má²cá²tsan³. ⁴⁷ Má¹lí³² jáun² né³, tsa³ngái¹ tsáu² jú¹ chú³² cha¹³ tsú², hi³ tsa³juah²¹ tsú² hi³ zia³² uu³i³tso³ quioh²¹ tsá² záí³² jmí¹ tsí³, hi³ jinh²¹ tí³ ñí¹con² hí³ dí². Hi³ lí³ hniáuh³² tsa³táunh¹ tsú² tá¹ cáun² hngá¹máh³, hi³ ma³líáu³² tsú² já¹ juú² Jerusalén lá² tín². ⁴⁸ Hnoh² bíh¹ tsá² cuá¹ngái¹ jái¹³ ca³tí²¹ hi³ ní². ⁴⁹ Sá¹ní²

niéi² náh², jná¹³ zein²¹ ñí¹con² hnoh² la³ cun³ lí³ jái¹³ hi³
 má²ca³jmú³ jáun² Ñuh³² jná¹³. Tí³la³ tianh³ náh² tín² já¹
 juú² Jerusalén lá², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ hián¹³ náh²
 pí³ hi³ já³² hñu³mi³cuú².

Jesús tsánh³² hñu³mi³cuú²

(Marcos 16:19-20; Hechos 1:9-11)

⁵⁰ Hi³ jáun² Jesús ca³jan³ tsá² hí³ tí³ cheih³² juú² jáun²,
 ca³la³ tí³ có³² juú² Betania; hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³há³² dí²
 cuo² hi³ ca³ma³miih² dí² tsá² hí³. ⁵¹ Jáun² la³ má²má²miih²
 jáun² bíh¹ dí² tsá² hí³, jmí¹ cuá¹han³ dí² ja¹ ñí¹ tionh¹ tsú²,
 hi³ ca³zanh³² dí² tí³ hñu³mi³cuú². ⁵² Jmí¹ má²lí²ma³tsú²
 ma³jónh³² tsú² jáun² Jesús né³, hiún² lín³² bíh¹ tsí³ tsú²
 já¹tanh²¹ tí³ já¹ juú² Jerusalén. ⁵³ Hi³ jáun² tsá² hí³ jmí¹
 tí² ngih³² cun³ tsa³háu² hñu³ cuáh³² chín¹ quioh²¹ tsá²
 *judíos, hi³ má²quien² Dió³². [Cun³ ní² bíh¹ tí³ jái¹³.]

Jú¹ chú³² quioh²¹ Jesús tsá² lin³ Cristo
**New Testament in Chinantec, Sochiapam (MX:cso:Chinantec,
 Sochiapam)**

copyright © 1986 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Sochiapam

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Sochiapan [cso], Mexico

Copyright Information

© 1986, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chinantec, Sochiapam

© 1986, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22
